JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITA GERMANIEI LUI HITLER

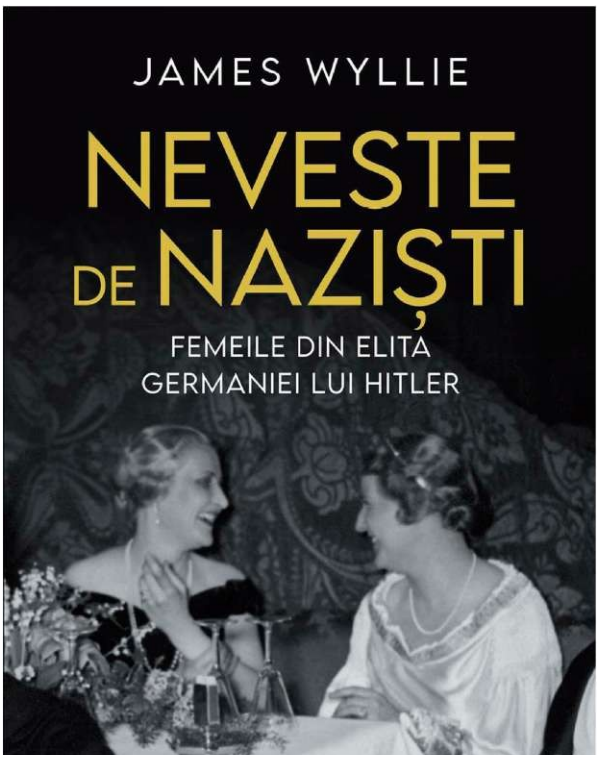
JAMES WYLLIE
NEVESTE DE NAZIȘTI
FEMEILE DIN ELITA GERMANIEI LUI HITLER

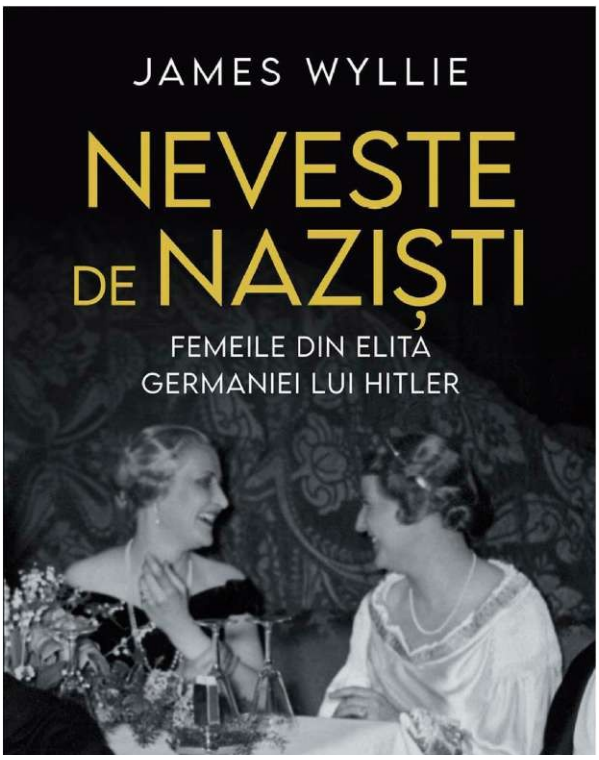
JAMES WYLLIE
NEVESTE DE NAZIȘTI
FEMEILE DIN ELITA GERMANIEI LUI HITLER

LITERA
KRONIKA

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIŞTI

5

FEMEILE DIN ELITA GERMANIEI LUI HITLER

Colecția în care umanitatea este reconstruită prin cărți

care ne ajută să pătrundem în culisele celor mai interesante

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIŞTI

FEMEILE DIN ELITA GERMANIEI LUI HITLER

Traducere din limba engleză de
MIHAELA GUTU

LITERA
Bucureşt

i*Nazi Wives. The Women at the Top of Hitler's Germany*

James Wyllie Copyright © 2019 James Wyllie Toate

drepturile rezervate.

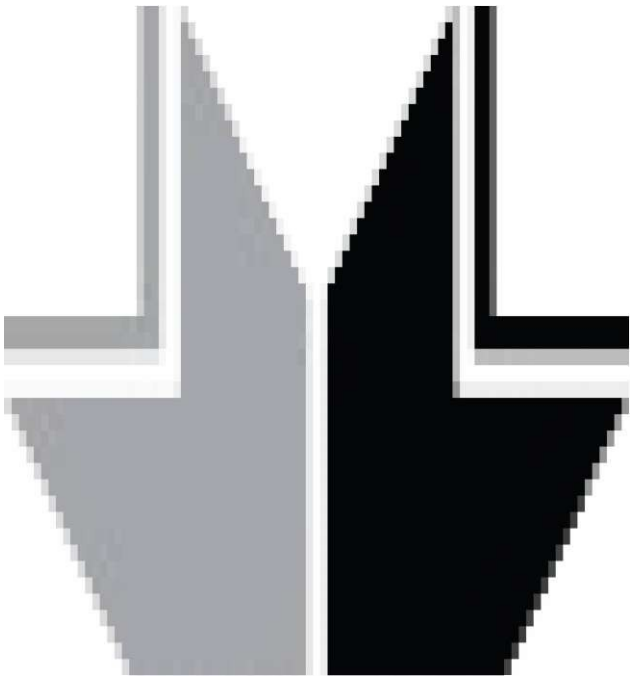

LITERA

Editura Litera tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19 e-mail: contact@litera.ro www.litera.ro

Neveste de naziști. Femeile din elita Germaniei lui Hitler

James Wyllie

Copyright © 2021 Grup Media Litera pentru versiunea în limba română Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză: Mihaela Guțu

Editor: Vidrașcu și fiii Redactori: Ramona Ciortescu, Georgiana Harghel Corector: Rodica Crețu Copertă: Flori Zahiu Tehnoredactare și prepress: Liviu Rus

uDescrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României Wyllie, James

Neveste de naziști. Femeile din elita Germaniei lui Hitler /

James Wyllie; trad, din lb. engleză de Mihaela Guțu. -

București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7553-8

ISBN EPUB 978-606-33-8086-0

I. Guțu, Mihaela (trad.)

94

Introducere

În seara zilei de 10 iulie 1937, jurnalista germană de origine evreiască Bella Fromm, care scria pentru rubrica mondenă a unui ziar din Berlin, a mers la cinema pentru a vedea comedia romantică Broadway Melody. Vag inspirată din filmul original, apărut în 1929, și având drept coloană sonoră hitul You Are My Lucky Star, comedia înfățișa o mulțime de personaje care încercau să lanseze un spectacol pe Broadway, prezentând intrigi ridicole din culise și locuri fascinante - apartamente penthouse și foișoare pe acoperiș -, finalul filmului fiind marcat de două piane mari ce apăreau pe scenă alături de dansatori de step îmbrăcați în frac și cu joben.

Ajungând la cinema, Bella şi-a parcat maşina şi, dintr-odată, a observat că stârnise interesul a doi ofiţeri SS. Unul dintre ei i-a notat numărul de înmatriculare, iar al doilea şi-a îndreptat aparatul foto spre ea şi „a făcut rapid o poză". Motivul acestui nivel de supraveghere a devenit clar în momentul în care au ajuns în parcare mai multe automobile mari cu svastica pe ele. Heinrich Himmler şi Margaret, soţia lui, au coborât dintr-o maşină şi au intrat în cinematograf, însoţiţi de „bodyguardul lor sinistru".[1] Odată ajunşi înăuntru, Himmler şi Margaret şi-au ocupat locurile - flancaţi de îngerii morţii aflaţi în subordinea acestuia - şi s-au făcut comozi pentru 101 minute de distracţie şi amuzament. Această imagine suprarealistă, aproape comică, este, mai degrabă, tulburătoare, ţinând cont de modul în care este perceput Himmler, în general, de ceilalţi: un pedant lipsit de umor şi un fanatic nemilos, obsedat de fantezii excentrice legate de o rasă superioară germană.

De ce a dus-o pe Margaret la un musical distractiv produs de MGM? Spre deosebire de ceilalţi din elita nazistă - incluzându-l aici pe Hitler -, Himmler nu era pasionat de filme, nerăbdător să vadă cele mai recente premiere de la Hollywood. Poate şi-a imaginat această ieşire ca pe o evadare fără griji, ca o distragere de la munca zilnică. Oare este posibil să fi vizionat filmul cu un ochi critic, considerându-l un exemplu de regres degenerat al societăţii americane? Sau poate că doar a încercat să-şi mulţumească soţia. încă de la
început, programul lui de lucru şi călătoriile aproape constante îşi lăsaseră amprenta asupra căsniciei lor. Aceasta fusese o ocazie de a petrece timpul împreună. îmbracă-te elegant. Convoacă o flotă de maşini şi o

escortă în uniformă. Răsfaţ-o cu un film la care să se simtă bine.
Din păcate, nu se ştie dacă Margaret a savurat Broadway Melody sau dacă a fost mulţumită că soţul ei îşi făcuse timp să o răsfeţe; poate că cea mai palpitantă parte a serii a constat din plimbarea pe străzile capitalei într-un convoi SS, răspândind valuri de teamă şi de uimire printre cei care îi vedeau trecând.
*
Doar câteva dintre miile de cărţi despre nazism se axează pe soţiile liderilor regimului hitlerist: Gerda Bormann, Magda Goebbels, Carin şi Emmy Goering, lise Hess, Lina Heydrich şi Margaret Himmler. în timp ce soţii lor au lăsat o amprentă de neşters asupra memoriei noastre colective, femeile care le-au oferit susţinerea necesară, încurajarea şi îndrumarea au fost, în mare parte, retrogradate la notele de subsol ale istoriei. Deşi experienţa în ansamblu a femeilor din era nazistă a devenit un subiect de studiu important în perioada anilor 1980, apărând chiar şi un întreg domeniu de cercetare şi conturându- se o imagine complexă şi nuanţată care a pus la încercare stereotipurile perpetuate de propaganda nazistă, femeile de la nivelul cel mai înalt al sistemului au fost neglijate.
Unul dintre motive este natura materialului-sursă, care trebuie tratat cu precauţie. Chiar dacă în ultimele decenii au ieşit la lumină mai multe informaţii, încă există lacune considerabile şi perioade lipsă din jurnalele şi scrisorile care au supravieţuit, iar în autobiografiile postbelice, scrise de câteva dintre soţii, acestea au încercat, în mod activ, să-şi portretizeze bărbaţii ca fiind nişte etaloane ale virtuţii, iar pe ele însele - nişte prezenţe inocente. Memoriile şi gândurile altor simpatizanţi - fiecare având

interese proprii - au creat o cameră cu ecou a povestirilor, a zvonurilor şi a bârfelor, care au făcut tot mai grea distincţia dintre realitate şi ficţiune.
Totuşi aceste tipuri de probleme afectează orice investigaţie asupra trecutului şi nu sunt suficiente pentru a explica de ce istoricii nu au reuşit să le ofere acestor femei însemnătatea care li se cuvine, dând astfel crezare presupunerilor proprii conform cărora a existat o deosebire clară între viaţa publică şi cea privată a soţilor acestora. Dar acest lucru poate fi contestat. Naziştii şi-au propus să controleze fiecare aspect al existenţei cetăţenilor - alimentele pe care le consumau, hainele pe care le purtau, persoanele cu care întreţineau relaţii sexuale, glumele pe care puteau să le spună, modul în care sărbătoreau Crăciunul - astfel, orice distincţie dintre viaţa publică şi cea privată a devenit nesemnificativă. Şi, în pofida privilegiului lor incontestabil, soţiile au fost supuse aceloraşi presiuni care erau exercitate şi asupra femeilor obişnuite. Vieţile lor sociale au fost determinate de considerente politice. Prieteniile s-au pierdut. Relaţiile - chiar şi cu membrii familiei - au încetat brusc. Comportamentul femeilor a fost un element important în conflictele din elitele naziste, în special din cadrul celor care-l interesau pe Hitler; dacă cineva pierdea susţinerea Fiihrerului, atunci acest lucru putea să influenţeze puternic carierele soţilor.
Chiar dacă este posibil să nu se fi implicat în deciziile de zi cu zi ale soţilor, există peste tot dovezi care atestă faptul că au fost părtaşe totuşi la anumite fapte criminale: obiecte de artă furate expuse pe pereţi, mobilă ascunsă în pod confecţionată din piele umană şi din oase, fructe şi legume luate din grădinile lagărelor de concentrare locale

şi sclavi care le lucrau pământul. Ritualurile vieţii de familie - naşterile, căsătoriile, înmormântările - au fost, în mod inextricabil, legate de ideologia nazistă. Poate că din această cauză s-a dovedit a fi mai uşor să apreciem aceste femei după aparenţe şi să le considerăm personaje secundare; dacă sunt luate în serios, înseamnă că se acceptă faptul că soţii lor s-au angajat în activităţi normale şi au experimentat emoţii umane ca toţi ceilalţi. Să se îndrăgostească sau să renunţe la o poveste de iubire. Să-şi facă griji pentru facturile primite şi pentru şcoala la care vor merge copiii. Să planifice dineuri şi picnicuri sau să viziteze obiective turistice în vacanţe. Acceptarea faptului că, din multe puncte de vedere, aceştia nu erau diferiţi de noi creează o formă de disonanţă cognitivă: un sentiment de profundă nelinişte. Cu toate acestea, poveştile lor oferă perspective importante asupra naturii regimului nazist şi asupra psihologiei liderilor acestuia, creând o viziune nouă legată de evenimentele-cheie care au conturat ascensiunea şi căderea regimului. Scopul acestei cărţi este să schiţeze vieţile acestor femei începând cu momentul implicării în mişcarea nazistă - încă dinainte de a-şi fi întâlnit viitorii soţi, în cazul unora dintre ele -, trecând prin anii de luptă, putere, declin şi distrugere şi ajungând la amurgul postbelic de negare şi iluzie. Cu toate că soţiile s-au bucurat de o viaţă în lux şi de statut de VIP, acestea au îndurat şi căsnicii eşuate, soţi infideli, suicid, asasinări, dezertări, sărăcie şi încarcerare. Totuşi în ciuda tuturor acestor încercări şi necazuri, devotamentul lor faţă de cauza lui Hitler a fost de nestrămutat.

*

Deşi aceste femei au fost unice şi fascinante, în felul lor, şi au făcut faţă cerinţelor impuse într-un mod cu totul

diferit, trecutul lor a fost surprinzător de similar. Fiind foarte educate, toate au provenit din familiile conservatoare ale clasei de mijloc - reprezentând meseriaşii, afaceriştii, armata şi mica nobilime -, în care rolurile sexelor erau ferm delimitate; indiferent de realizările obţinute, cea mai mare speranţă a unei femei fiind să îşi găsească un soţ bun. Părinţii lor, indiferent dacă au fost protestanţi sau catolici, au luat religia în serios şi le-au insuflat fiicelor valori ce aveau să le modeleze gusturile, interesele şi opiniile politice: credinţa în supremaţia culturii germane, a muzicii, artei, literaturii şi a filo sofiei acesteia, în genialitatea realizărilor ştiinţifice ale Germaniei şi în armata ei de neînvins; devotamentul faţă de kaizer şi faţă de stat; ura faţă de socialism şi teama că masele nestăpânite aveau să-i sfâşie. Ca urmare, au avut mai multe lucruri în comun decât ar fi avut vreodată cu o femeie care a muncit la fabrică.

Au crescut într-o eră care a văzut transformarea rapidă a Germaniei dintr-o societate preponderent agricolă într-o societate industrială, un compromis complicat între un sistem democratic şi unul imperial şi un efort mare de a transforma Germania într-o putere globală importantă, cu o flotă maritimă mare şi colonii. Totuşi în pofida patriotismului intens, a existat şi un sentiment omniprezent de criză într-o ţară care se afla în război cu ea însăşi, zbătându-se să se adapteze la presiunile modernităţii - mai ales la
accentuarea divizării claselor sociale - şi fiind înconjurată de vecini ostili. Burghezia a fost deosebit de vulnerabilă în faţa acestor solicitări şi tensiuni, suferind atât din

cauza simţului exagerat al propriei superiorităţi, cât şi din cauza unei anxietăţi supărătoare faţă de viitor. începutul Primului Război Mondial a părut să diminueze aceste tensiuni, naţiunea unindu-se în aşteptarea gloriei. Pentru că masacrul nu se mai termina, întreaga populaţie a fost mobilizată în scopul susţinerii efortului de război, iar cenzura în masă şi propaganda asiduă au făcut ca victoria finală să pară inevitabilă, obţinută cu orice preţ. Tinereţea acestor femei - atât acasă, cât şi la şcoală - a fost monopolizată de conflict. Statisticile de pe câmpul de luptă şi poveştile soldaţilor ajungeau în şcoli. Preoţii se rugau pentru succesul de pe front. Absolut toate lucrurile, începând cu jucăriile şi sfârşind cu cărţile de joc, aveau o tematică militară. Mamele, în special cele din clasa de mijloc, făceau parte dintr-o vastă reţea de muncă de caritate, de colecte de alimente sau de tricotat şosete şi fulare pentru cei din tranşeele umede şi reci.
Ultimul an de război a produs şoc după şoc sistemului deja instabil. Puterea preluată de bolşevici în Rusia a fost o ameninţare pentru ceilalţi, întrucât revoluţia putea să se extindă dincolo de graniţele Rusiei, iar acest lucru a provocat revolte în armată. Eşecul atacului de proporţii de pe frontul de vest a dus la o retragere ireversibilă. Căderea celor mai importanţi aliaţi ai Germaniei, şi anume Austro-Ungaria şi Turcia, a jucat şi ea un rol important. Foametea, subnutriţia şi bolile au distrus moralul cetăţenilor. Grevele şi manifestaţiile, precum şi solicitările de semnare a păcii şi de abdicare a kaizerului - toate acestea au afectat sistemul.
Haosul şi violenţa care au cuprins Germania în urma înfrângerii şi a capitulării au continuat până în 1919, conducând ţara spre un război civil în toată regula.

Extrema stângă a fost cât pe ce să preia controlul, însă a fost distrusă fără milă de Freikorps (unităţi paramilitare de extremă dreaptă constituite din soldaţi şi voluntari înfocaţi), cărora li s-a dat frâu liber de către guvernul înarmat al noii Republici de la Weimar, care a fost trasă la răspundere pentru termenii umilitori impuşi prin Tratatul de la Versailles.
Ca urmare, aceste femei au crescut în circumstanţe extrem de nesigure şi
schimbătoare. Vechile certitudini nu mai existau. Convenţiile civilizate ale generaţiei părinţilor lor au devenit din ce în ce mai irelevante. în derivă, fiecare dintre ele a gravitat în jurul unui salvator autoproclamat care le-a promis şi luna de pe cer
.Partea I. Drumul spre vârf
Capitolul 1. începuturi
în primăvara lui 1920, Ilse Pröhl s-a mutat într-un cămin studenţesc decent la periferia oraşului München, hotărâtă să beneficieze de oportunităţile educaţionale oferite nemţoaicelor. în 1900, anul în care se născuse lise, femeile fuseseră admise pentru prima dată la universitate. Peste opt ani îşi deschiseseră porţile şi primele Gymnasien pentru fete - licee exclusive cu plată,

care îşi pregăteau elevii pentru examenul de admitere la universitate cunoscut sub numele de Abitur.
Gymnasien erau doar pentru fetele din familii bogate, însă acest lucru nu a fost un impediment pentru lise, căci tatăl ei era un medic respectat care tratase membrii curţii prusace din Berlin şi devenise chirurg militar şefia garnizoana de elită din Potsdam. La vârsta de 14 ani, lise a primit un loc la unul dintre aceste licee prestigioase. Fiind o elevă inteligentă, activă şi populară, lise a fost interesată, în special, de muzică şi de literatură. I-au plăcut drumeţiile şi mersul cu cortul, nişte ocupaţii în aer liber extrem de populare printre adolescenţii din clasele de mijloc care căutau să evadeze din viaţa urbană lipsită de viaţă. Această mişcare de reîntoarcere la natură începuse ca o activitate strict masculină, însă, când s-a implicat şi lise, devenise deja complet mixtă.
Anii fără griji din adolescenţa fetei au fost umbriţi de Primul Război Mondial. Chiar dacă fusese o susţinătoare fermă a forţelor armate şi o patriotă convinsă, a cunoscut adevărata realitate a catastrofei din nordul Franţei când tatăl ei, care fusese trimis într-un sector relativ liniştit al frontului, a fost ucis, în primăvara lui 1917.
Această pierdere dureroasă a fost agravată de şocul înfrângerii şi de revoltele ce ameninţau să divizeze Germania. Mai târziu, când lise era în ultimul an la Gymnasium, mama ei s-a recăsătorit cu un director de muzeu şi familia s-a mutat la München înainte ca tânăra să termine şcoala. Decât să stea în casa ei nouă, lise a închiriat o cameră într-un cămin, arătând că vrea să fie independentă.
într-o seară, lise a întâlnit un vecin - un bărbat tânăr, înalt, care purta o uniformă jerpelită şi zdrenţăroasă şi

care s-a prezentat, cu o voce răguşită ca fiind Rudolf Hess. înfăţişarea înfiorătoare a acestui bărbat a uimit-o imediat pe lise: sprâncenele groase, care aproape se întâlneau la mijloc, ochii adânciţi în orbite şi expresia înspăimântătoare a feţei. în ciuda lipsei lui de maniere, lise a fost instantaneu atrasă de el. Este imposibil de confirmat dacă acel bărbat de 26 de ani a avut aceeaşi reacţie. Hess a fost cel mai enigmatic dintre toţi naziştii superiori. Zeci de experţi, începând cu psihologi şi terminând cu istorici, au încercat să-l înţeleagă. Uneori a fost o enigmă chiar şi pentru el însuşi. într-o scrisoare destinată unui prieten, acesta mărturisea că se simte prins între două laturi opuse ale personalităţii sale: una tindea spre o existenţă aproape monahală, contemplând asupra misterelor universului, iar cealaltă fiind reprezentată de un barbar însetat de sânge care simţea o nevoie acută de luptă.

Totuşi lise a fost atrasă tocmai de această combinaţie dintre bărbatul gânditor şi cel de acţiune. Uniforma uzată (pe care lise a recunoscut-o imediat) purtată de Hess în acea seară decisivă aparţinea faimosului regiment Freikorps Epp, căci i se alăturase în 1919, în perioada răsturnării violente a guvernului de extremă stânga din Miinchen.

Hess, care fusese rănit de două ori în luptă, era şi veteran decorat cu Crucea de Fier pentru vitejie. în bătălia infernală de la Verdun, în care fusese martor la „toate ororile imaginabile ale morţii"[1], fusese lovit de un şrapnel. Pe lângă asta, fusese împuşcat în piept în timpul unui atac al infanteriei condus de el în România. După ce îşi revenise complet, Hess a făcut cursuri de pilot, satisfăcându-şi vechea dorinţă de a zbura. Totuşi războiul

se terminase înainte să-şi poată testa abilităţile de pilot în luptă.
Când începuse conflictul, Hess era la o răscruce hotărâtoare în viaţa lui: voia să meargă la universitate, însă tatăl lui insista ca el să participe la afacerea familiei, o firmă de import-export cu sediul în Alexandria, un oraş-port egiptean, unde crescuse şi Hess, trăind într-o vilă somptuoasă la marginea deşertului - un mediu care contribuise la alienarea de lucrurile obişnuite. Tatăl băiatului era foarte strict cu disciplina şi credea că cea mai importantă
zi din an era ziua de naştere a kaizerului. Astfel, băiatul s-a apropiat mai mult de mama lui - o femeie blândă şi inteligentă, care i-a încurajat interesul pentru astrologie. în 1908, când Hess a împlinit 14 ani, familia s-a întors în Germania. Pentru că trăise acolo doar pe timpul verii, Hess a fost uimit la vederea zăpezii. Ajuns la internat, a rămas un străin. Fiind un elev silitor, a luat examenul de absolvire, Abitur, şi, fără tragere de inimă, s-a înscris la un curs de afaceri. Performanţele slabe ale tânărului au provocat un conflict între tată şi fiu, care s-a rezolvat doar când Hess s-a înrolat în armată.
Când s-a terminat războiul şi când afacerea tatălui său a fost rechiziţionată de britanici, tânărul a putut să-şi obţină diploma în istorie şi economie. în timp ce se arăta interesat de Societatea Thüle (un grup semisecret preocupat de mitologia ariană şi de civi-lizaţiile preistorice nordice), Hess s-a lăsat influenţat de ideile lui Karl Haushofer, un profesor de geopolitică în vârstă de 50 de ani, care reuşise să combine cariera militară cu studiul academic. După ce vizitase Japonia, Haushofer dezvoltase conceptul de „spaţiu vital" şi ajunsese la concluzia că

şansele de succes ale unei naţiuni depind de spaţiul vital de care dispune. Deşi Haushofer nu l-a considerat pe Hess neapărat inteligent, i-a admirat tăria de caracter. Profesorul, dar şi restul familiei sale, l-a tratat pe Hess ca pe un fiu adoptiv. Această prietenie strânsă, care a implicat-o şi pe lise, a durat zeci de ani şi a avut rezultate diferite pentru persoanele implicate.

în ciuda aversiunii lui Hess faţă de distracţii, lise s-a ţinut de capul lui şi aceştia au început să petreacă mai mult timp împreună. A fost o aventură platonică. Fiind încă virgin, Hess nu a părut deloc interesat de sex: în relaţia lor, apropierea fizică a lipsit pe parcursul câtorva ani. în schimb, şi-au cultivat reciproc conexiunea spirituală, bazându-se pe dragostea comună pentru cultura germană, în special pentru scriitorii şi compozitorii activi la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea. Preferatul lor era poetul şi filosoful Friedrich Hölderlin: în primele sale lucrări venera natura, iar în cele ulterioare, pe Dumnezeu. Ilse i-a oferit lui Hess o copie a romanului metafizic Hyperion scris de Hölderlin, pe care a adăugat o dedicaţie în versuri; iubirea lor era „atât de puternică şi, în acelaşi timp, atât de blândă, ca spiritul lor", iar „inimile [lor] învingvaluri mai puternice decât
tridentul Zeului Mării, stăpânul valurilor".[2]

Cu toate acestea, părerea comună despre Hitler a fost cea care a creat legătura de neclintit dintre cei doi tineri, căci ambii erau convinşi că dăduseră peste un om destinat să scoată Germania din abisul în care se afla şi să o ducă pe drumul spre glorie. Curând după ce se cunoscuseră, Hess l-a auzit pe Hitler ţinând un discurs la o mică adunare. Pentru că nu putea să-şi stăpânească entuziasmul, a alergat înapoi spre cămin, a dat buzna în camera lisei şi a

început să-i povestească încântat despre acest bărbat uimitor şi despre mesajul lui electrizant. Peste câteva săptămâni, lise l-a însoţit la o nouă adunare nazistă, care a impresionat-o şi pe ea la fel de mult. Entuziasmul ei necondiţionat pentru ideologia otrăvită a lui Hitler este evident într-o scrisoare către o colegă de şcoală, în care lise nu a încercat deloc să-şi domolească viziunile: „Suntem antisemiţi. Constant, riguros şi fără excepţii. Există doi piloni de bază ai mişcării noastre - cel naţional şi cel social - şi aceştia sunt incluşi în noţiunea de antisemitism."[3]

Până în toamna lui 1920, lise a luat examenul de absolvire, Abitur, a început un curs de germană şi unul de biblioteconomie şi s-a angajat la un anticariat. Pe lângă călătoriile ocazionale în afara oraşului München, pentru a hoinări prin zonele rurale, tânăra şi-a petrecut majoritatea timpului liber lucrând pentru mişcarea nazistă: a distribuit pliante, a lipit afişe, a ajutat la ziarul partidului. De asemenea, lise a fost şi secretara lui Hess, care s-a apropiat de Hitler şi care şi-a riscat viaţa în timpul încăierărilor frecvente dintre susţinătorii nazişti şi oponenţii de extremă stângă.

în semn de recunoştinţă pentru eforturile lor, lise şi Hess au avut privilegiul de a se afla în preajma lui Hitler în timpul său liber, apropiindu-se de tovarăşii lui cei mai de încredere. Ilse, la fel ca mulţi alţii, a descris cât de mult savura Hitler o porţie bună de râs; pentru că nu era persoana care să spună glume, Hitler obişnuia să-i imite pe ceilalţi şi nimic nu-i plăcea mai mult decât să asculte o poveste amuzantă bine spusă, atât timp cât nu era despre el.

*

Timidă şi sensibilă, Gerda Buch era o copilă în pragul adolescenţei, visătoare şi cu talent artistic, atunci când l-a cunoscut pe Hitler, care a luat-o imediat sub aripa lui. „Unchiul Adolf" avea un interes deosebit pentru tineri, în special pentru fete, şi era dornic să adopte un rol ultraprotector, asumându-şi responsabilitatea pentru bunăstarea lor culturală, politică şi morală. Pe atunci, toată atenţia lui era îndreptată spre Henriette Hoffmann, fiica de nouă ani a lui Heinrich Hoffmann, unul dintre asociaţii săi cei mai apropiaţi, care avea să devină fotograful lui personal. în fiecare după-amiază, în timp de Henriette exersa la pian, Hitler obişnuia să-i testeze cunoştinţele din mitologia şi folclorul germane. Chiar dacă a petrecut mai puţin timp cu Gerda, Hitler îi oferea toată atenţia lui atunci o vizita.
Motivul pentru care Hitler a fost o prezenţă regulată în viaţa Gerdei l-a constituit Walter Buch, tatăl acesteia, un soldat de carieră. în 1902, când se înrolase în armată, Buch avea 19 ani. Gerda s-a născut în 1909, la un an după căsătoria lui Buch cu mama fetei. în 1914 a devenit prim-locotenent, fiind unul dintre puţinii ofiţeri care nu proveneau dintr-un mediu aristocratic. Servind pe frontul de vest, Buch a obţinut mai multe promovări până a ajuns să comande un întreg batalion. în 1918 şi-a dat demisia, dezgustat de condiţiile armistiţiului cu Aliaţii, care redusese armata până la numărul nesatisfăcător de 100 000 de soldaţi, şi s-a alăturat celorlalţi foşti camarazi nemulţumiţi. Aceştia hoinăreau prin München, încercând să-şi revină după dizolvarea Freikorps şi eşecul Kapp Putsch, o lovitură de stat militară declanşată în primăvara lui 1920 şi învinsă de cea mai mare grevă generală din istoria Germaniei. îndrumat spre Hitler, Buch a fost

cucerit imediat de acesta şi a declarat că „fusese trimis germanilor prin mila Domnului".[4]
Buch era exact tipul de recrut căutat de Hitler: un reprezentant al clasei ofiţerilor cu reputaţie curată. „Refugiul" lui Buch în cadrul mişcării a fost reprezentat de Batalioanele de asalt (Sturmableitung - SA), cunoscute şi sub denumirea de „Cămăşile brune". Hitler avea nevoie de bărbaţi experimentaţi ca Buch pentru a transforma acea gloată de luptători stradali nedisciplinaţi într-o forţă paramilitară eficientă. în vara lui 1923, Buch a preluat conducerea a 275 de membri SA din Nürnberg, oraş aflat la aproximativ 160 de kilometri de München, şi a început să-i pregătească pentru acţiune. Din nou, Buch avea să fie departe de casă. Reflectând asupra copilăriei sale, Gerda se plângea că tatăl ei fusese „doar un vizitator. Nu a stat niciodată cu noi o perioadă mai lungă."[5] Până la urmă, cea mai semnificativă contribuţie a lui Buch la viaţa fiicei sale a fost faptul că i-o prezentase lui Hitler.

*

înainte ca Buch să preia controlul în Nürnberg, „Cămăşile brune" au căpătat un nou conducător: Hermann Goering, eroul de război, fost as al aviaţiei, ale cărui fapte eroice ca pilot îi aduseseră multă faimă (primise prestigiosul premiu Blue Max pentru 20 de avioane doborâte confirmate şi a preluat escadrila de elită Richthofen după moartea Baronului Roşu). Piloţii de pe avioane de vânătoare erau adevărate celebrităţi; fiind portretizaţi ca nişte aşi ai aerului angajaţi în dueluri cavalereşti, au stârnit imaginaţia oamenilor, scutindu-i de realitatea crudă şi foarte neplăcută a războiului din tranşee. Hermann făcuse parte din elită, căpătase renume. Deşi fusese în Stockholm în ultimii ani, reputaţia lui nu avusese de suferit.

Cu certitudine, Hitler a ştiut ce potenţial avea Goering. Acesta putea să deschidă uşi spre elita şi aristocraţia militară, spre brokeri de putere locală, care l-ar fi putut ajuta pe Hitler să-şi realizeze scopul: să folosească oraşul München ca punct de plecare al unei revoluţii naţionale. Cei doi au făcut cunoştinţă la sfârşitul lui 1922 - la scurt timp după ce Goering ajunsese acolo şi îl văzuse pe Hitler ţinând un discurs la o adunare - şi Hitler i-a propus să se alăture mişcării.

Pe parcursul anilor, Goering avea să afirme mai multe lucruri despre decizia de a se alătura lui Hitler. Indiferent dacă a fost un act profund de supunere faţă de cel ales sau un pariu calculat pe abilităţile lui Hitler de a mobiliza masele, nu există nici o îndoială că noul partid nazist i-a oferit lui Goering ocazia de a fi o persoană importantă, chiar dacă doar într-un cerc restrâns. Totuşi Carin, noua soţie suedeză a lui Goering, a fost cea care a parafat înţelegerea. Fiind deja o antisemită înrăită, Carin îl venera pe Hitler. Pentru ea, acesta era un fel de supererou mitic dintr-o legendă nordică, aşa că a făcut tot ce a putut ca să întărească relaţia dintre cei doi bărbaţi.

Prima întâlnire dintre Carin şi viitorul ei soţ pare o poveste dintr-un roman de dragoste. S-a întâmplat într-o noapte furtunoasă. Se dezlănţuise viscolul. însă contele Eric von Rosen, un explorator bogat din Suedia, era hotărât să găsească pe cineva care să-l ajute să zboare din Stockholm la castelul său în stil medieval, care se afla la aproximativ 100 de kilometri depărtare. Acolo îl aşteptau soţia şi contesa Carin von Foch, sora lui în vârstă de 31 de ani. Singurul pilot pregătit să-şi asume riscul unei călătorii atât de periculoase fusese Goering. Zborul înspăimântător îi testase abilităţile şi curajul până la

limită: cu vizibilitate aproape zero, pilotul a reuşit să aterizeze pe un lac îngheţat de lângă castel. Odată ce a intrat în interiorul impunătorului castel - decorat cu tapet cu tematică ariană, cu sculpturi nordice, arme vechi şi cu două svastici enorme făcute din fier forjat - şi s-a aşezat comod lângă focul puternic cu un pahar de coniac, Goering s-a simţit ca acasă.
Goering şi-a petrecut mare parte din copilărie în două castele (unul aflat în Bavaria şi celălalt, în Austria) care aparţineau lui Hermann Ritter von Eppenstein, naşul şi îngerul său păzitor, un medic respectat. în 1893, aflându-se într-o călătorie spre Africa, von Eppenstein l-a cunoscut pe tatăl lui Goering, un guvernator colonial, a cărui soţie tânără şi atrăgătoare era însărcinată şi avea febră foarte mare. Situaţia a devenit critică în momentul naşterii, însă von Eppenstein s-a implicat şi i-a salvat pe amândoi, mamă şi copil. După ce tatăl lui Goering s-a pensionat, având o pensie pentru funcţionari publici oarecum mulţumitoare, von Eppenstein s-a oferit să ia familia sub aripa lui. Intenţiile sale nu au fost întru totul altruiste, căci acesta avea o aventură cu mama lui Goering. Sub acoperişul castelului său, femeia şi-a împărţit timpul între soţul ei, care îmbătrânea rapid, şi binefăcătorul lor.
Von Eppenstein a fost extrem de mândru de statutul lui de nobil şi l-a etalat oricând a avut ocazia - născut evreu, s-a convertit la creştinism ca să-şi urmeze cariera medicală, dobândind, astfel, acces la membrii influenţi ai elitei prusace. Pentru că era pasionat de evenimentele fastuoase şi îi plăcea să joace rolul de stăpân al casei, a găzduit numeroase banchete cu invitaţi nobili, la care

partea artistică era asigurată de trubaduri în ţinute medievale.
Carin crescuse într-un mediu similar, baroc. Tatăl ei a fost un colonel aristocrat, iar mama ei provenea dintr-o adevărată dinastie anglo-irlandeză de producători de bere. Carin a avut patru surori şi împreună cu alte femei din familie au creat propria lor societate creştină panteistă, numită Edelweiss, a cărei stemă era o floare. Această comunitate a avut propria capelă, o clădire mică din piatră, însă frumos decorată, unde adepţii se rugau, cântau melodii folclorice şi organizau şedinţe de spiritism. îngenuncheau şi se rugau pentru victoria Germaniei în fiecare zi a Primului Război Mondial.
Educaţia extraordinară şi elevată a lui Carin şi cea a lui Goering le-au oferit o imagine grandioasă despre ei înşişi - erau ca nişte protagonişti într-o mare piesă de teatru. Totuşi viaţa i-a lăsat pe amândoi cu frustrări profunde. La sfârşitul războiului, Tratatul de la Versailles a impus dizolvarea forţei aeriene germane, iar acest lucru l-a enervat şi l-a amărât pe Goering. Fiind dependent de acţiune, căci încă de la o vârstă fragedă fusese obsedat de toate lucrurile militare, dar şi de vânătoare şi de alpinism, a devenit, peste noapte, vedeta spectacolelor aeriene în Suedia, efectuând cascadorii riscante în faţa publicului care îl privea cu gura căscată. însă această performanţă a fost rapid uitată; Goering a încetat să mai fie un erou. Deprimat, s-a angajat să transporte persoane dintr-un loc în altul. Faptul că, în ciuda pericolului, aviatorul acceptase cererea lui von Rosen de a-l duce acasă demonstrează cât de mult îi lipsea aventura.

Carin era blocată într-o căsătorie lipsită de iubire cu Nils von Kantzow, un ofiţer de armată. Căsătorindu-se la 21 de ani, a rămas însărcinată trei ani mai târziu şi a avut parte de o naştere traumatizantă. Chiar dacă îl iubea pe Thomas, fiul ei, nu era pregătită să fie mamă şi visa să evadeze din atmosfera sufocantă a înaltei societăţi. Părăsindu-şi soţul şi băiatul, care pe atunci avea şapte ani, la Stockholm, s-a refugiat în castelul contelui.
Din momentul în care Carin i s-a alăturat lui Goering în sala mare, cei doi au fost fascinaţi unul de celălalt. Atraşi irezistibil unul de altul, au început o relaţie care a avansat rapid. Carin i-a spus surorii sale că ei doi erau precum Tristan şi Isolda: „Am băut poţiunea iubirii şi suntem neputincioşi"; iar scrisorile ei către Goering erau pline de declaraţii melodramatice: „Eşti totul pentru mine. Nu există nimeni ca tine" - sau de expresia unei dorinţe arzătoare - „Sărut tot ce se află în jurul tău".[6] Desigur, soţul ei a aflat despre această relaţie. Divorţul a fost singura opţiune. Carin a pierdut custodia fiului ei în schimbul sprijinului financiar din partea lui von Kantzow. Odată ce Goering s-a stabilit la München, Carin i s-a alăturat. După o ceremonie civilă rapidă în Suedia, aceştia şi-au legat din nou destinele alături de familie şi de prieteni. Au trăit într-o vilă cu două etaje, în suburbii. Casa lor s-a transformat rapid în loc de întâlnire pentru Hitler şi tovarăşii lui. Mary, sora lui Carin, care avea să devină o prezenţă aproape permanentă în viaţa lor, îşi amintea cu plăcere de faptul că Hitler părea foarte relaxat în preajma lui Carin, iar ea strălucea în prezenţa lui.

Până la sfârşitul primăverii lui 1923, Goering a preluat conducerea „Cămăşilor brune" şi s-a apucat să le aducă în formă cu ajutorul instrucţiilor militare. Când trimitea veşti acasă, Carin se lăuda că Goering reuşise să transforme „o gloată... într-o veritabilă armată a luminii"; datorită lui, mii de membri SA erau acum „un grup format din militanţi nerăbdători să îndeplinească ordinele Führerului".

[7]Capitolul 2. Fugari şi prizonieri

După-amiaza zilei de 8 noiembrie 1923: Carin era ţintuită la pat de o formă serioasă de pneumonie, care o punea în pericol. Spiritul ei extrem de înflăcărat era prins într-un corp fragil. Slabă, cu o constituţie firavă şi cu atâtea probleme de sănătate, Carin era deosebit de vulnerabilă la infecţiile toracice. Apoi soţul ei a venit cu nişte veşti surprinzătoare. Revoluţia naţională despre care se tot

vorbise avea să înceapă în noaptea aceea la o berărie, unde trei dintre cei mai puternici oameni din Bavaria, şi anume guvernatorul, şeful poliţiei şi un comandant superior al armatei, urmau să ţină o mare întrunire politică. Planul era înşelător de simplu şi extrem de ambiţios: deturnarea evenimentului, convingerea triumviratului să predea cheile oraşului şi, împreună cu masele, adunându-se în jurul steagului lor, marşul spre Berlin.
Hiperinflaţia dezvăluise adevărata esenţă a societăţii germane; ocuparea regiunii Ruhr de către trupele franceze - declanşată de disputele cu privire la despăgubirile cerute de Tratatul de la Versailles - îi umpluse de energie pe infanteriştii dreptei naţionaliste; existau serioase revolte de extremă stângă în Saxonia şi în Turingia. Condiţiile păreau bune. Totuşi mai era şi sentimentul tot mai intens că ceea ce fusese mai rău trecuse. îngrijoraţi că s-ar putea să-şi fi pierdut şansa, Hitler şi adepţii lui au decis să acţioneze.
La ora 20:30, Hitler, împreună cu Hess, a dat buzna în berărie, urmat, la scurt timp, de Goering şi de echipa lui de membri SA. Demnitarii au fost goniţi de pe scenă şi mulţimea a fost calmată. într-o cameră de la etaj, se negocia o înţelegere. Cele trei oficialităţi au promis să susţină lovitura.
în jurul orei 23 se instalase o linişte ciudată. Hess, care făcuse rost şi el de ostatici - printre care un judecător, un director din poliţie şi un ministru din guvernul Bavariei - şi i s-a cerut să-i ducă la o casă izolată, pregătită dinainte, care se afla la vreo 48 de kilometri de München, şi să aştepte noi ordine.

Goering, încrezător că evenimentele se desfăşurau după cum fuseseră planificate, a rugat pe cineva s-o informeze pe Carin că lucrurile sunt sub control.
Nu era adevărat. După ce Hitler părăsise berăria, ca să monitorizeze evenimentele din altă parte, triumviratul a reuşit să scape. Au mobilizat imediat armata şi poliţia, care s-au deplasat în locuri-cheie sigure. Până dimineaţă, era clar că Puciul de la berărie eşuase.
Hotărâţi să facă un gest simbolic de sfidare, Hitler, Goering şi ceilalţi participanţi şi-au adunat trupele - aproximativ 2 000 de oameni - şi au pornit, cu pancartele ridicate, spre primărie, marş supravegheat de poliţia înarmată. După o scurtă confruntare, au început să se tragă focuri de armă. Hitler şi-a dislocat umărul în învălmăşeala care a dus la moartea a 14 nazişti şi a patru ofiţeri de poliţie, iar Goering a fost împuşcat în coapsă, fix sub zona inghinală. Sângerând abundent, a fost luat pe sus din haosul care se crease şi a fost primit în casă de o evreică bătrână, care locuia în apropiere. De acolo a fost mutat la o clinică privată.
Carin, care primise acel mesaj optimist de la Goering noaptea târziu, a trebuit acum să se confrunte cu adevărul. Târându-se din patul de boală, s-a grăbit să-i fie alături. Desigur, Goering avea nevoie de un tratament adecvat. Şi cât mai curând. Totuşi, dacă rămânea la Miinchen, arestarea era inevitabilă. Astfel, Carin l-a urcat într-o maşină şi l-a dus la vila unei cunoştinţe lângă graniţa cu Austria. în dimineaţa următoare, pe 10 noiembrie, au încercat să treacă graniţa, însă vameşii au recunoscut fugarul şi l-au dus la cea mai apropiată secţie de poliţie. Probabil din cauza stării grave de sănătate a lui Goering, poliţia a fost sigură că acesta nu va evada şi l-a

lăsat fără supraveghere. Totuşi Goering a scăpat strecurându-se printr-o fereastră şi a urcat într-o maşină care îl aştepta. La frontieră, şoferul a folosit un paşaport fals şi l-a ascuns pe fugar pe bancheta din spate, sub nişte pături. Şiretlicul a funcţionat şi au trecut graniţa. în acel moment, Goering se afla în siguranţă.

*

în toată această confuzie, lise habar nu avea ce i se întâmplase iubitului ei. Hess rămăsese la datorie, ascunzându-se în vila din sat împreună cu cei pe care îi luase ostatici la berărie, iar tensiunea creştea tot mai mult. în sfârşit, în jurul orei 15, Hess a primit veşti legate de înfrângerea umilitoare a camarazilor săi. Temându-se că poliţia ar fi putut ajunge în orice moment, a adunat într-o maşină câţiva dintre ostaticii confuzi şi îngroziţi şi a pornit să facă un tur bizar al pădurilor din împrejurimi, încercând să-şi dea seama care ar fi trebuit să fie următorul pas.

într-un sfârşit, i-a abandonat pe toţi şi a luat-o pe jos, sperând să găsească un telefon şi s-o sune pe lise. După ce a dat de ea, lise s-a urcat repede pe bicicletă şi a pornit spre Hess. Mergând pe rând pe bicicletă, schimbându-se între ei la fiecare câţiva kilometri, s-au îndreptat înapoi spre München, către casa profesorului Haushofer. După o scurtă discuţie, Hess a decis să fugă. în ziua următoare se afla deja în Austria.

între timp, tatăl Gerdei era la Nürnberg, încercând să decidă cum să reacţioneze la acele evenimente care se derulau rapid. Deşi zvonurile legate de Puciul de la berărie ajunseseră la Buch cu o seară înainte, acesta decisese să nu se implice. în cursul dimineţii, ştirile despre dezastru au început să se răspândească. Indignat de vestea că Hitler fusese grav rănit, Buch le-a spus

membrilor SA că „sângele lui Hitler va fi răzbunat prin sângele evreilor"[1], însă mai târziu s-a răzgândit. în schimb, Buch a primit un ultimatum: autorităţile ordonaseră dizolvarea tuturor unităţilor SA. Evitând arestul, Buch a refuzat să se supună timp de două zile, până când a fost de acord să se conformeze. Totuşi acesta era hotărât să împiedice dezintegrarea totală a unităţilor SA şi, pe 13 noiembrie, se afla la München, încercând să adune ce mai rămăsese din ele.

în acel moment, fostul conducător al SA se afla la Innsbruck. După câteva nopţi petrecute la hotelul Tyrol, Goering, care începuse să delireze, a fost dus la spital. Doctorii s-au apucat de treabă; rana i se deschisese din nou. Era într- o agonie permanentă, precum îi spunea Carin mamei ei într-o scrisoare din 8 decembrie 1923: „Are dureri atât de mari, încât îşi muşcă perna, şi aud numai gemete nearticulate... îi administrează morfină în fiecare zi, dar durerea nu se domoleşte."[2]

în timp ce Goering suferea, Hess se ascundea pe la diferite cunoştinţe şi se tot
ducea la München s-o vadă pe Ilse, care se îmbolnăvise, şi să decidă, împreună cu Haushofer, dacă ar trebui să se predea. Acesta era tot mai tentat să o facă, pentru că procesul lui Hitler şi al complicilor săi mergea mai bine decât s-ar fi aşteptat - judecătorul îl simpatiza pe Hitler şi îl lăsase să folosească boxa martorilor ca să-şi spună părerile, obţinând, astfel, publicitate naţională şi internaţională.

Verdictele din 1 aprilie 1924 au rezolvat problema. Deşi a fost declarat vinovat pentru trădare (o faptă ce însemna condamnare pe viaţă), Hitler a primit numai cinci ani de închisoare. Prin diverse metode, sentinţa i-a fost redusă ulterior la 18 luni şi a fost eligibil pentru eliberare

condiţionată după şase luni. încurajat de acest spectacol de indulgenţă, Hess a făcut un pas hotărâtor şi s-a predat pe 12 mai. A primit aceeaşi sentinţă şi s-a alăturat lui Hitler în închisoarea din Landsberg, care se afla la aproximativ 65 de kilometri vest de München.

Hitler şi Hess au fost închişi într-o aripă specială, cunoscută drept „Fortăreaţa", care era destinată prizonierilor politici şi dueliştilor condamnaţi. Condiţiile erau extrem de relaxate: fără uniformă şi fără tunsorile obligatorii. Puteau să-şi cumpere tutun şi alcool şi primeau în fiecare zi câte un litru de bere. Fără responsabilităţi, cei doi se bucurau de mult timp liber. De asemenea, aveau acces şi la grădina închisorii. Prânzul era la amiază, ceaiul şi cafeaua, pe la ora 16:30 şi cina, la ora 18. Băuturile fierbinţi şi produsele de patiserie se serveau înainte de stingere, la ora 22. întreaga aripă semăna cu o tabără de vacanţă nazistă.

Hess, ca şi alţi deţinuţi, aveau stabilit un program de vizite de şase ore pe săptămână, aşa că lise venea la închisoare în fiecare sâmbătă. Era întâmpinată la scări de Hess şi de Hitler, care întotdeauna îi săruta mâna, şi apoi luau prânzul împreună. într-un weekend, lise a luat-o şi pe mama ei (care, cândva, fusese „complet dezinteresată de politică"), să-l vadă pe Hitler. Fiind cucerită de bunele lui maniere, aceasta s-a alăturat partidului „îndată ce s-a întors la München".[3]

întrucât aveau mult timp liber, Hitler a decis să profite şi s-a apucat să scrie o carte. După ce a încercat diferite titluri, s-a oprit la Mein Kampf. Pentru că i s-a pus la dispoziţie şi o maşină de scris, acesta dactilografía încontinuu, apoi revizuia ce scrisese împreună cu Hess, care avea rolul de critic şi de ascultător.

în scrisorile trimise regulat către Ilse, Hess povestea cu entuziasm despre felul în care evolua legătura emoţională dintre el şi Hitler când analizau împreună progresul manuscrisului. După ce i-a citit lui Hess amintirile sale legate de Primul Război Mondial, Hitler a izbucnit în plâns: „Brusc, a scăpat foaia şi-a ascuns faţa în mâini şi a început să suspine".[4] Hitler i-a destăinuit lui Hess şi sentimentele sale legate de femei şi de căsătorie. Chiar dacă exista o anumită atracţie, Hitler afirmase că ar fi fost în stare să-şi îndeplinească menirea doar dacă rămânea singur, fără grija unei soţii şi a copiilor.
Toate aceste revelaţii l-au făcut pe Hess să se simtă de parcă i s-ar fi prezentat o părticică rară din sufletul lui Hitler şi a împărtăşit aceste momente intime cu lise. Aceasta i-a trimis lui Hitler o colecţie de poeme scrise de Hölderlin, în speranţa că opera îl va inspira. Din păcate pentru ea, Hitler nu citise niciodată prea multe poezii şi i s-a părut că versurile lui Hölderlin sunt confuze. Era mult mai interesat de ce avea de spus profesorul Haushofer, mentorul lui Hess, în decursul câtorva vizite la închisoare. în cursul acestora, Haushofer şi-a schiţat filosof ia conceptului de „spaţiu vital": având în vedere numărul populaţiei, Germania putea să supravieţuiască şi să prospere doar dacă îşi extindea graniţele actuale spre est. Ulterior, profesorul Haushofer a susţinut că Hitler, pur şi simplu, nu era atât de cultivat încât să priceapă complexitatea teoriilor lui şi că acesta, în mod intenţionat, interpretase greşit sensul lor: „Hitler nu a înţeles niciodată aceste lucruri şi nici nu le-a privit dintr-un punct de vedere corect ca să le înţeleagă".[5] Haushofer prefera cuceririle prin intermediul mi graţiei în masă şi nu a susţinut niciodată genocidul cerut de imperialismul

rasial al lui Hitler. Totuşi există posibilitatea ca, la Landsberg, profesorul Haushofer să fi sădit o sămânţă în mintea ciudat de fertilă a lui Hitler. Pe parcursul următorilor ani, ura obsesivă a acestuia faţă de evrei şi faţă de bolşevici a fost exprimată printr-o viziune grotescă a unui mare imperiu estic.

Pe 20 decembrie 1924, după opt luni şi jumătate petrecute în închisoare, Hitler a fost eliberat şi întâmpinat de o maşină veche închiriată, în care îl aşteptau simpatizanţii lui. Nu se ştie cu siguranţă dacă a venit şi Ilse, dar sigur a fost acolo peste o săptămână, când l-au eliberat pe Hess. în acea seară au luat cina cu Hitler la restaurantul lui preferat şi au comandat ravioli, specialitatea casei. Reuniţi, îi aştepta o luptă grea ca să repună mişcarea din nou pe picioare.

Lui Hitler i s-a interzis organizarea sau participarea la orice activităţi politice, iar partidul a fost scos în afara legii. Sarcina cea mai importantă era să ridice moralul celor mai devotaţi adepţi ai săi. Aproape imediat, Hitler a reluat legătura cu familia Buch. Gerda şi-l aducea aminte foarte clar pe Hitler, cum stătea lângă „soba de faianţă" şi îşi reafirma angajamentul faţă de luptă: „Dacă aş vedea viitorul în negru, n-aş mai continua să lupt".[6]

între timp, lise, împreună cu criticul muzical de la ziarul partidului, muncea din greu la editarea primei forme a cărţii lui Hitler, Mein Kampf, ca să o transforme într-un text coerent. Pe 18 iulie 1925, primul volum a fost gata de publicare. Până în 1929 se vânduseră 23 000 de exemplare, până în 1932, aproape 250 000, iar până în 1945, 12 milioane de exemplare.

*

Una dintre cele 350 de persoane care l-au vizitat pe Hitler la închisoare a fost Carin Goering. A venit pe 15 aprilie

1924 cu intenţia de a obţine susţinerea lui Hitler pentru planul lor: împreună cu soţul ei, aveau să meargă în Italia să ia legătura cu Mussolini. Reacţia lui Hitler a fost indiferentă. Cu toate acestea, Carin a plecat de la închisoarea Landsberg inspirată din nou de idolul ei: „Este un geniu - plin de iubire, adevăr şi credinţă arzătoare".[7]

Fusese o iarnă grea. Chiar dacă Goering fusese externat pe la Crăciun, starea lui de sănătate încă era gravă şi acesta devenea, din ce în ce mai mult, dependent de morfină. Banii erau puţini, chiar dacă hotelul le oferise o reducere de 30%. Autorităţile austriece voiau să scape de oaspetele nedorit. Astfel, Italia li se păruse o opţiune bună. Cuplul a ajuns în Italia în mai 1924 şi, după câteva scurte opriri la Veneţia şi la Florenţa, s-a cazat la Roma. în acea perioadă, Mussolini încerca să-şi consolideze puterea asupra statului italian. Goering, dar şi Hitler, de altfel, erau irelevanţi. Deşi lui Carin i-a plăcut să creadă altceva, Goering nu a fost nici măcar aproape de a-l vedea pe II Duce, calea fiindu-i blocată de un funcţionar fascist local, care i-a respins cererile pentru o întrevedere. Goering a continuat să bată la uşa lui, dar fără rezultat. Trăind de pe o zi pe alta în locuinţe sărăcăcioase, situaţia a devenit critică. Goering a început să ia în greutate. Obiceiul de a-şi administra morfină devenise o adevărată dependenţă. începuse să se gândească la suicid. Carin, fiind şi ea destul de bolnavă, ştia că trebuiau să plece din Italia până nu era prea târziu. Suedia era destinaţia evidentă.

Cu toate că preocuparea ei principală era să aibă grijă de Goering, Carin se îngrijora şi că Hitler ar fi putut uita de el. înainte de a ajunge la Stockholm, Carin a intrat pe

ascuns în Germania, l-a văzut pe Hitler şi l-a asigurat că începuseră o discuţie serioasă cu Mussolini. A avut grijă să nu dezvăluie în întregime faptul că psihoza indusă de droguri a lui Goering se agravase. Nu i- a spus nici toată povestea despre schimbările violente de dispoziţie, isteriile agresive şi comportamentul imprevizibil. întoarsă în Suedia, Carin s-a îmbolnăvit de tuberculoză şi a fost obligată să-şi amaneteze o parte din avere ca să satisfacă dorinţele soţului ei. Aflându-se la capătul puterilor, cu ajutorul familiei ei, Carin l-a internat pe Goering la un sanatoriu. Pentru că nu putea şi nu voia să se adapteze la doza mai mică de analgezice, Goering înnebunea de furie, dădea buzna în cabinetele medicale şi ataca personalul. A fost ţinut în cămaşă de forţă şi trimis la sanatoriul Lângbro. A fost închis într-o celulă şi forţat să treacă printr-un program de dezintoxicare. Sevrajul fizic al lui Goering a fost însoţit de halucinaţii de coşmar şi de crize de paranoia. Bătea câmpii şi vorbea încontinuu despre evrei şi despre planurile lor diabolice de a-l ucide. Conform rapoartelor medicale, acesta credea că un „doctor evreu voia să-i scoată inima", iar Avraam, din Vechiul Testament, „îi băga un cui fierbinte în spinare".[8] Totuşi Carin era foarte convinsă că soţul ei avea să-şi revină. După zece săptămâni şi după o scurtă recidivă care l-a ţinut închis încă o perioadă, Goering era gata să iasă din nou în lume. încă ruşinat şi refuzând să admită cât de rău ajunsese, Goering a vorbit foarte rar despre această perioadă din viaţa lui. Peste ani, acesta i-a mărturisit fiului lui Carin că ea fusese cea care îl scosese din întuneric.

Capitolul 3. Unirea destinelor

în toamna lui 1927, guvernul a anunţat o amnistie generală, ceea ce însemna că Goering putea să se întoarcă în Germania fără riscul de a fi arestat: a găsit partidul în plin proces de reconstrucţie şi de consolidare, pregătindu-se să urmeze o nouă cale pentru a câştiga puterea, prin vot.
După eliberare, Hitler petrecuse mult timp călătorind prin ţară, reconstruind mişcarea nazistă şi reafirmându-şi conducerea supremă. Hess, care devenise secretarul lui Hitler, se afla întotdeauna lângă el, oriunde ar fi plecat, lăsând-o pe lise singură. Chiar dacă era la fel de devotată ideii nazismului, aceasta începuse să-şi piardă răbdarea, căci relaţia lor nu progresa aproape deloc. După şapte ani fără sex, Hess nu arăta nici o dorinţă de a o cere în căsătorie. Chiar dacă nu se gândea la această întârziere - „am fost prea ocupaţi ca să ne gândim la căsătorie; el era plecat mereu, iar eu lucram"[1] -, lise se gândea să se mute peste hotare pentru o perioadă. Absolvise cursul universitar, iar locul de muncă cu jumătate de normă la anticariatul de cărţi nu era, nici pe departe, un motiv ca să rămână la München. Singurul care o ţinea acolo era Hess.
lisei îi plăcea să susţină faptul că Hitler fusese cel care rezolvase această problemă când au luat împreună cina la Café Osteria, unul dintre locurile lui preferate. Ilse vorbea despre viitorul ei în momentul în care Hitler i-a luat mâna, i-a pus-o în mâna lui Hess şi a întrebat-o dacă „s-a gândit vreodată să se mărite cu acest bărbat".[2] Desigur, răspunsul ei a fost „da". întrucât nu putea să refuze dorinţele lui Hitler, Hess nu a mai amânat. Până la urmă, cum explica şi într-o scrisoare către părinţii lui, lise era „buna lui tovarăşă" şi „prietenă loială", erau „ataşaţi unul

de celălalt" şi aveau aceleaşi idei despre viaţă. în comparaţie cu celelalte femei pe care le întâlnise, lise era „un înger".[3]

Abandonând ceremoniile convenţionale, lise şi Hess au decis să nu organizeze o cununie religioasă. Pe 20 decembrie 1927 s-au căsătorit în cadrul unei mici ceremonii civile. Hitler şi profesorul Haushofer au fost martori. Proaspăt căsătoriţi, nu aveau prea mulţi bani, însă lise a reuşit să obţină un împrumut prin Winifred Wagner, organizatoarea Festivalului de la Bayreuth, care se ţinea în fiecare an în onoarea compozitorului. Winifred o cunoscuse foarte puţin pe lise înainte de război; s-au cunoscut mai bine abia după ce Winifred s-a împrietenit cu Hitler.

Fiind un mare admirator al lui Wagner, Hitler a fost încântat să o cunoască, iar Winifred îl privea cu o admiraţie pe care n-o ascundea aproape deloc. Soţul ei, Siegfried Wagner, era un boem bisexual, de două ori mai în vârstă decât ea, care se supusese presiunii mamei sale, văduva lui Richard Wagner, de a face ceea ce trebuie şi de a aduce pe lume moştenitori. Winifred, îndeplinindu-şi datoria, născuse patru copii, aproape unul după altul, şi, împreună, au fost o adevărată familie pentru Hitler. Fiica ei mai mare îşi aducea aminte cum Hitler obişnuia să vină la ei noaptea târziu, în camera lor, să-i trezească şi să le spună „poveşti macabre despre aventurile lui".[4]

Winifred o plăcea pe lise şi a fost încântată să dea o mână de ajutor tânărului cuplu. Recunoscător, Hess i-a oferit, în schimb, detalii legate de mişcarea lui Hitler. Cu banii primiţi, lise şi Hess şi-au cumpărat un apartament mic la München. Din păcate, coabitarea lor nu le-a îmbunătăţit

nicicum viaţa sexuală; Ilse i se plângea unei prietene: „Mă simt ca o călugăriţă".[5]
Hess a insistat ca soţia lui să se supună noilor reguli legate de participarea femeilor la mişcarea nazistă: putea fi, în continuare, membru de partid, dar nimic mai mult. în acea perioadă, aproximativ 8% dintre membrii partidului erau femei. Acestora li s-a interzis preluarea oricăror roluri oficiale, pe când în alte partide conservatoare şi de extremă dreaptă existau secţiuni dedicate femeilor, care propuneau candidate la alegeri. Ilse s-ar fi putut alătura unui grup de femei orientat spre nazism ca Deutsche Frauenorden (Ordinul femeilor germane), DFO, fondat în 1923. în mod oficial, aceste grupuri s-au afiliat la partid în ianuarie 1928. Totuşi din cauza poziţiei lisei în ierarhia lui Hitler, acest lucru nu mai era o opţiune.
Cu toate acestea, lise nu a fost total exclusă din mişcarea nazistă. Apropierea ei de Hitler, care avea încredere în ea, o respecta şi îi aprecia loialitatea, i-a oferit un alt gen de putere, la fel de influentă. Capacităţile ei diplomatice şi de comunicare au fost indispensabile când Hitler a trebuit să găsească o soluţie
pentru o problemă personală sensibilă şi complicată: relaţia cu Geli Raubal, nepoata lui în vârstă de 19 ani. Geli îi atrăsese atenţia lui Hitler când îl vizitase la închisoare împreună cu mama ei, care era sora vitregă a lui Hitler. Din momentul în care terminase şcoala, Geli fusese complet integrată în cercul restrâns al lui Hitler, după ce acesta îi propusese mamei acesteia să fie menajeră la cabana modestă aflată lângă micul oraş de munte Berchtesgaden, pe care Hitler o închiria de la simpatizanţii nazişti, primind, astfel, şi o reducere. Locul

spectaculos şi atmosfera liniştită au asigurat cadrul perfect pentru după-amiezi lungi şi odihnitoare, cu picnicuri, şedinţe de înot în lac şi plimbări prin pădure. Toţi apropiaţii lui au acceptat-o pe Geli; era modestă, naturală, veselă şi distractivă. De asemenea, avea un efect benefic asupra dispoziţiei lui Hitler. lise o plăcea pe Geli. Hess o considera ageră la minte. Heinrich Hoffman spunea că este „o vrăjitoare" care „îi face pe toţi să se simtă bine";[6] chiar şi fiica lui, Henriette, având toate motivele să o displacă pe Geli, căci aceasta o înlocuise, ca protejată a lui Hitler, o considera „extrem de fermecătoare".[7]

în societate, Hitler era pentru Geli „unchiul Adolf". Totuşi sentimentele lui n- au fost, nici pe departe, pure. Se îndrăgostise nebuneşte de ea. Problema era că nici Geli, nici Emil Maurice, şoferul chipeş al lui Hitler, nu observaseră acest lucru; cei doi se îndrăgostiseră unul de celălalt şi se gândeau să se căsătorească. Folosind vârsta ei ca pe o scuză, Hitler, furios, a luat-o la întrebări pe Geli şi i-a cerut să-l părăsească pe Emil. Tânăra a refuzat. Speriat că s-ar putea să o piardă, a rugat-o pe lise să negocieze o înţelegere: tinerii îndrăgostiţi trebuiau să aştepte doi ani până la căsătorie. între timp, aceştia puteau să se vadă doar în prezenţa lui Hitler. Geli a acceptat condiţiile şi, în 1937, în ajunul Crăciunului, i le-a prezentat şi lui Emil într-o scrisoare: „Doi ani întregi pe parcursul cărora ne putem săruta doar uneori şi atunci doar în prezenţa unchiului Adolf". De asemenea, Geli recunoştea rolul important pe care îl avusese lise: „A fost atât de drăguţă. A fost singura persoană care a crezut că mă iubeşti cu adevărat."[8]

Hitler a primit ce a vrut. în câteva luni, Emil era o amintire. La sfârşitul lui 1929, Geli s-a mutat într-o cameră liberă din noul apartament al lui Hitler. lise a continuat să-şi manifeste interesul pentru viaţa lui Geli, parţial dintr-o îngrijorare reală, dar, în mare parte, a făcut-o pentru că Hitler avea nevoie de o sursă de informaţii de încredere, ca să nu o piardă din ochi pe Geli când era plecat.

*

Pe 18 septembrie 1927, în trenul dinspre München către Berlin, Margaret Boden a călătorit pe parcursul celor trei ore de drum cu un tânăr cu ochelari, fără o înfăţişare deosebită, numit Heinrich Himmler. Au început o conversaţie şi, până la urmă, între cei doi s-a creat o legătură. După ce fiecare a plecat pe drumul lui, au început să-şi trimită scrisori, un obicei aproape zilnic, pe care aveau să-l păstreze pe parcursul întregii relaţii - în mare parte, pentru că, de cele mai multe ori, erau departe unul de celălalt.

La 35 de ani, Margaret era cu opt ani mai mare decât Himmler. Provenind dintr-o familie obişnuită, proprietari de terenuri, în 1914 Margaret era suficient de mare ca să se poată alătura Crucii Roşii germane şi să devină infirmieră. Apărută în anii 1860, Crucea Roşie avea la dispoziţie 6 000 de „îngeri ai milei" când a început Primul Război Mondial. Asistenţa medicală era considerată o vocaţie potrivită pentru femeile din clasa de mijloc, ca Margaret, şi din cea superioară. După ce şi-a terminat instruirea, a îmbrăcat uniforma (care semăna cu rasa călugăriţelor) şi a fost trimisă la un spital de campanie. De obicei, acestea erau stabilite în sate aproape de front, deseori în biserici sau şcoli, şi dispuneau de 200 de paturi.

Vulnerabilă la bombardamente şi la raiduri aeriene, echipa se schimba la fiecare şase luni. Dar, indiferent unde ajungea, Margaret nu scăpa de numărul mare şi sfâşietor de victime schilodite, mutilate şi traumatizate. Impactul pe care l-a avut asupra ei experienţa de a fi infirmieră pe front este greu de cuantificat. Oare cum să măsurăm pierderea inocenţei? Sau a credinţei în bunătatea umanităţii? Avea doar 25 de ani când au încetat luptele. De atunci, Margaret avea să pară întotdeauna mai în vârstă decât era.

La scurt timp după război, Margaret s-a căsătorit. Se cunosc foarte puţine detalii despre această căsătorie, cu excepţia faptului că nu a durat prea mult şi că au divorţat după doi ani. în 1923, cu un ajutor financiar din partea tatălui ei, Margaret a cumpărat o parte a unei clinici private din Berlin, condusă de un ginecolog evreu. în calitate de asistentă-şefă, s-a specializat în homeopatie - tratamente bazate pe plante medicinale şi remedii naturiste.

Şi Himmler era la fel de fascinat de medicina alternativă. Chiar dacă nu era un tehnofob, Himmler considera industrializarea în masă o forţă străină care corupe esenţa sufletului german. Credea în reîntoarcerea la cultura ţăranilor şi în utilizarea cunoştinţelor generaţiilor anterioare. Dar, trecând la subiect, Himmler fusese afectat de probleme stomacale cronice încă din copilărie (în perioada şcolii elementare fusese bolnav 160 de zile) şi starea lui de sănătate era o temă constantă în scrisorile lor. Margaret a pus afecţiunea lui pe seama stresului şi a suprasolicitării - „stomacul tău doar se răzbună, pentru că-l forţezi mereu"[9] - şi i-a recomandat să se odihnească mai mult, adăugând la dietă puţin muştar, oţet şi ceapă.

Este posibil ca Margaret să fi fost atrasă de Himmler, pentru că acesta îi aducea aminte de tinerii de care avusese grijă în perioada războiului, care se comportau întotdeauna cu infirmierele lor de parcă ar fi fost nişte mame- surogat; într-o scrisoare, Margaret îl întreba pe Himmler dacă are vreo poză din copilărie. La fel de bine, pe lângă părul ei blond şi ochii albaştri foarte atrăgători, constituţia robustă şi stilul puţin sever îi ofereau acel aer respectabil care s-ar putea să-i fi amintit lui Himmler de mama lui grijulie. Aceasta îi făcea întotdeauna pe plac şi îşi răsfăţa băiatul bolnăvicios; încă îi trimitea pachete cu mâncare şi îi spăla hainele.
Tatăl sever al lui Himmler, colecţionar de timbre, fusese director la un Gymnasium respectat (la care învăţase şi Himmler) şi îi explicase fiului său totul despre regalitatea din Bavaria, cizelând pe cât posibil numele familiei. Himmler a trudit din greu şi a făcut tot posibilul să se ridice la înălţimea standardelor impuse de tatăl său. Având doar 14 ani când a izbucnit Primul Război Mondial, Himmler era nerăbdător să se implice şi el. Totuşi în 1918, când, în sfârşit, a avut vârsta necesară la care putea să înceapă instrucţia de bază, aceasta i s-a părut istovitoare şi, deseori, îi era dor de casă. Armistiţiul a fost semnat înainte ca tânărul să fie trimis pe front.
Dezamăgit şi pentru că nu voia să renunţe la uniformă, şi-a tot încercat norocul în diferite grupuri paramilitare, ajungând, până la urmă, la organizaţia SA la momentul potrivit pentru a-şi asuma un rol minor în timpul Puciului de la berărie.
Pe la mijlocul anilor 1920 muncea din greu pentru partid şi alesese să nu-i mai fie loial lui Gregor Strasser (care crease o versiune a nazismului orientată mai mult spre

extrema stângă), ci lui Hitler. Ataşamentul lui Himmler faţă de Hitler a fost o fixaţie profund emoţională, ajungând aproape de veneraţie. Puţin înainte de călătoria în care a cunoscut-o pe Margaret, Himmler fusese numit comandantul forţei paramilitare SS (Schutzstaffel) - o organizaţie formată cu scopul de a-i oferi lui Hitler o gardă personală de elită, fiind, în acea perioadă, un mic grup de novici, fără o identitate bine conturată.
Deşi la început scrisorile lor erau pline de afecţiune şi de jocuri de cuvinte romantice, acestea dezvăluiau şi pesimismul absolut al lui Margaret - „nu-mi imaginez iubirea fără durere şi griji" - şi viziunea ei negativă asupra naturii umane. Suspecta pe oricine întâlnea şi obişnuia să evite interacţiunile sociale, dar în acelaşi timp simţea un profund şi devastator sentiment de singurătate. Contemplând asupra ajunului Revelionului, îşi deplângea destinul: „Mâine este o zi îngrozitoare în care toţi merg la petreceri, iar eu trebuie să fiu singură. Este într-adevăr îngrozitor."[10]
în timpul celei de-a doua întâlniri, care s-a petrecut la un hotel dintr-un oraş înzăpezit din Bavaria, un sejur de trei zile chiar înainte de Crăciun, aceştia au avut relaţii intime. Margaret nu era o persoană deosebit de sexuală, iar Himmler era virgin. Cu câţiva ani mai devreme, tânărul renunţase la orice apropiere de femei, pentru că citise un pamflet cvasiştiinţific, care îndemna tinerii să rămână puri şi să-şi canalizeze energia sexuală abundentă şi valoroasă spre activităţi mai utile. Celibatul a fost un mod convenabil de a-şi transforma într-o virtute eşecul absolut în ceea ce priveşte relaţiile cu femeile. Sexul îl speria, dar îl şi fascina.

în jurnalele din perioada studenţiei, Himmler povestea deseori cât de mult îl şocau tinerele care nu se sfiau să-şi arate trupul, dar, în acelaşi timp, îşi imagina cum ar fi fost dacă s-ar fi lăsat unor fiinţe atât de sălbatice şi fără inhibiţii. În aceeaşi perioadă a reuşit să se înstrăineze de doi dintre tovarăşii lui cei mai apropiaţi îndrăgostindu-se de iubitele lor, ale căror refuzuri l-au determinat pe Himmler să creadă că şi ele erau imorale. Din perspectiva lui, Margaret era perechea perfectă. Avea ceva experienţă, însă nu suficientă cât
să-l facă să se simtă complexat în dormitor. Nu se ştie cu siguranţă dacă au avut relaţii intime în acea călătorie, însă scrisorile trimise după reflectă această schimbare în relaţia lor. Au început să folosească porecle şi dezmierdări; Himmler chiar a avut curajul să facă referire la „trupul ei drag şi frumos".[11]
Trecând prin această experienţă împreună, au decis să se căsătorească cât mai curând posibil. Totuşi au existat câteva obstacole: Himmler era extrem de ocupat cu următoarele alegeri pentru Reichstag din 20 mai, încercând să crească şansele naziştilor, iar planurile de nuntă depindeau de contribuţia lui Margaret; trebuia să-şi vândă partea ei din clinica din Berlin şi să folosească banii ca să cumpere un teren; aveau să devină fermieri. Aceasta fusese o veche ambiţie pentru Himmler. În toamna lui 1919 începuse să studieze agricultura la Miinchen, un curs care combina teoria cu practica. După absolvire, în august 1922, îşi găsise un loc de muncă la o companie de îngrăşăminte, unde lucrase un an, până îşi dăduse demisia şi se alăturase partidului nazist. Margaret crescuse la ferma tatălui ei şi era deja obişnuită să se ocupe de animale şi de agricultură.

Totuşi încercarea de a scăpa de partenerul de afaceri evreu a durat mai mult decât se aşteptase. în scrisorile ei, Margaret făcea remarci batjocoritoare la adresa evreului, numindu-l „lepădătură" şi „gunoi evreiesc". Pentru ea, proprietarul era dovada vie că toţi evreii erau de neîncredere, menţionând că „ceilalţi nu-s mai buni".[12]
Deşi nu prea există dovezi care să sugereze faptul că a avut aceleaşi viziuni complicate şi bizare ca logodnicul ei, Margaret susţinea prejudecăţile mediului social în care crescuse, inclusiv snobismul şi rasismul înrădăcinat. Antisemitismul lui Margaret a fost un reflex, aşa cum au fost şi frica şi neîncrederea în clasele inferioare rurale şi urbane. Dorind să-i ofere o educaţie politică, Himmler îi trimitea copii ale discursurilor şi ale pamfletelor sale, precum şi volume rasiste renumite, pe care Margaret le citea cu conştiinciozitate, încercând să pară entuziasmată. Totuşi ea nu era extremistă; deseori credea că limbajul violent al lui Himmler este deranjant: „De ce foloseşti un mod de exprimare atât de brutal? Până la urmă, este un lucru bun să fii conservator."[13]
în cele din urmă, aceştia au petrecut mai mult timp citind cărţile care le
plăceau amândurora decât discutând despre rădăcinile filosofice şi istorice ale nazismului. Ezitând să participe la vreo adunare a partidului, Margaret era geloasă văzând câtă putere avea Hitler asupra logodnicului ei şi şi-a exprimat în mod deschis nemulţumirea: „Măcar de n-ar trebui să mergi peste tot cu şeful tău. îţi ocupă prea mult timp." Ca răspuns, Himmler i-a adus aminte că el este un revoluţionar, şi nu un „funcţionar public fără coloană vertebrală".[14]
Când s-au terminat alegerile din mai şi când negocierile legate de plecarea lui Margaret de la clinică aproape se

încheiaseră, cei doi s-au căsătorit la un oficiu al stării civile din Berlin, pe 3 iulie 1928. Tatăl şi fratele lui Margaret au fost martori. Familia lui Himmler nu a fost prezentă. Părinţii lui erau catolici devotaţi şi le-a fost greu să accepte căsătoria fiului lor cu o protestantă. Nu au avut parte de o lună de miere. Himmler a plecat la congresul anual al partidului şi la Festivalul de la Bayreuth organizat în august. Totuşi au reuşit să plece într-o vacanţă de trei zile la începutul lui septembrie, înainte ca Himmler să dispară din nou.

*

Rezultatele alegerilor parlamentare (partidul obţinuse mai puţin de 3% din voturi) au reamintit cât de departe erau naziştii de atingerea scopurilor. Rezultatele slabe au fost provocate, în mare parte, de faptul că Republica de la Weimar părea să fi renăscut din propria cenuşă după perioada nefavorabilă din 1923, cu ajutorul împrumuturilor mari din America, al acordului cu privire la durata plăţilor de despăgubire, al diminuării tensiunilor diplomatice cu vecinii europeni ai Germaniei şi cu ajutorul dorinţei copleşitoare a populaţiei de a duce o viaţă normală.

Unul dintre zecile de delegaţi nazişti trimişi să intre în Reichstag a fost un Goering reîntinerit. întorcându-se din Suedia împreună cu Carin, a acceptat rapid un rol important în dezvoltarea partidului, abordând cele mai respectate personalităţi şi încercând să scoată de la acestea fondurile necesare. Totuşi ca să adune bani avea nevoie de bani sau, cel puţin, trebuia să pară că-i are. Din fericire pentru el, realizările lui din timpul războiului încă mai contau:

Lufthansa, cea mai mare companie aeriană germană, voia să-şi îmbunătăţească imaginea şi l-a ales pe Goering ca

reprezentant, finanţându-l cu până la 1 000 de mărci germane lunar (Reichsmarks).
El şi Carin s-au mutat într-un apartament luxos. în scurt timp, cuplul a început să găzduiască serate pentru crema societăţii: reprezentanţi aristocratici şi regali ai fostelor dinastii imperiale germane, şefi din industrie şi bancheri influenţi. Carin şi soţul ei le prezentau invitaţilor lor o imagine respectabilă şi neutră, domolind fricile legate de intenţiile lui Hitler. Fiind o gazdă atrăgătoare şi fermecătoare, Carin devenea o altă persoană când le ţinea companie tovarăşilor ei nazişti, implicându-se în dezbaterile şi argumentele lor. Chiar dacă era femeie, implicarea ei a fost acceptată şi chiar bine-venită (se pare că Goebbels savura în mod special astfel de discuţii), datorită radicalismului ei incontestabil şi fervorii ideologice. într-o scrisoare pentru mama ei, cam din acea perioadă, Carin îşi exprima furia faţă de duşmanii ei: „în fiecare zi, comuniştii defilează cu nasurile lor coroiate şi cu drapele roşii cu Steaua lui David".[15]
Tatăl Gerdei era unul dintre colegii lui Goering care reuşiseră să fie aleşi în acel an. încă de la Puciul din Miinchen, Walter Buch cochetase cu cariere în mai multe domenii, muncind ca avocat, profesor, vânzător de vin şi de ţigări, însă nu îşi pierduse niciodată speranţa că Hitler va renaşte din propria cenuşă. Astfel, credinţa lui a fost răsplătită în noiembrie 1927. Pentru că tatăl lui fusese un mare judecător, Buch a devenit responsabil de USCHLA, Curtea Supremă a Partidului Nazist, creată cu scopul de a rezolva disputele interne şi încălcările disciplinei de partid.
Până în acel moment, Gerda terminase liceul, luase examenul Abitur şi avea să devină educatoare (o alegere

logică pentru o persoană interesată de arte şi de meşteşuguri), citind poveşti germane pentru copii şi cântând muzică populară la chitară. Fratele ei mai mic îşi aducea aminte că „ea nu era niciodată mai fericită decât atunci când era în preajma copiilor, desenând împreună cu ei sau făcând linogravură".[16] Totuşi faptul că alesese o profesie de formare, de educare nu înseamnă că respinsese viziunile politice ale tatălui ei. Crescând în preajma lui Hitler şi a ideilor lui, Gerda nu a reuşit să-şi formeze perspective proprii: viziunea ei asupra lumii a fost complet conturată de nazism, care era credinţa ei absolută.

Dimpotrivă, Gerda era chiar mai fanatică decât tatăl ei, iar acest lucru a devenit clar când a început o relaţie cu Martin Bormann, un bărbat chipeş, îndesat, cu gâtul gros, care se implicase în mişcare puţin mai târziu decât ceilalţi, alăturându-se partidului în februarie 1927. Pentru o scurtă perioadă a fost ofiţer de presă, apoi s-a orientat spre organizaţia SA, cunoscându-l astfel pe tatăl Gerdei. Cu toate că cei mai mulţi din elita nazistă îl considerau pe Bormann inferior din punct de vedere social şi un bădăran fără cultură (un rival îl compara cu un porc), acesta provenea dintr-o familie din clasa mijlocie. Familia tatălui său fusese mai umilă, însă el reuşise să-şi facă o carieră de trompetist într-o fanfară militară şi, după ce părăsise regimentul, se angajase ca funcţionar în serviciul poştal şi a muncit din greu ca să ajungă cât mai sus. Mai târziu, Bormann povestea cu mândrie despre realizările tatălui său, dar, în realitate, nici măcar nu îl cunoscuse prea bine. Tatăl lui Bormann murise când el avea trei ani. Mama lui, înţelegând că va trebui să-i crească pe Bormann, pe Albert, fratele lui mai mic, şi încă

doi copii din căsătoria anterioară a soţului ei, s-a căsătorit rapid cu cumnatul ei, care era directorul unei bănci locale, era văduv şi avea şi el cinci copii. Astfel, Bormann a crescut într-o familie foarte numeroasă, însă nu şi-a îndrăgit niciodată fraţii şi s-a simţit întotdeauna neglijat de tatăl vitreg, pe care a ajuns să-l dispreţuiască.
Totuşi familia şi-a permis să-l trimită pe Bormann la o şcoală pregătitoare privată. În afară de aritmetică, la care avea talent, Bormann s-a chinuit la majoritatea materiilor. întrucât nu era destul de inteligent pentru un Gymnasium tradiţional, la vârsta de 14 ani a început să frecventeze un liceu tehnic, mai puţin prestigios, însă la fel de exclusivist, şi, în iunie 1918, când a ales să se îndrepte spre studii agricole, a fost recrutat, însă, fiind prea târziu, nu a văzut frontul.
Demobilizat, Bormann a decis să nu se mai întoarcă acasă şi s-a angajat ca supraveghetor al unei proprietăţi de aproximativ 330 de hectare. Proprietarul acesteia şi-a dat seama că Bormann era bun la calcule şi l-a numit responsabil cu registrul de contabilitate şi salariile angajaţilor. Şeful lui era ultranaţionalist şi angaja, în principal, foşti membri Freikorps ca să-i lucreze pământul. în aceste împrejurări, Bormann a reuşit să se implice în diferite asociaţii antisemite de extremă dreapta.
în noaptea de 31 mai 1923, viaţa lui Bormann s-a schimbat radical, fiind implicat într-o crimă sadică, comisă asupra unui fost angajat, Walter Kadow, care avusese datorii considerabile şi fugise fără să le returneze. Din motive inexplicabile, Kadow făcuse fatala greşeală de a reveni. Stârnit de zvonurile că Walter Kadow ar fi fost agent comunist, Bormann i-a pregătit o

surpriză neplăcută: a convins şase muncitori să-l răpească şi să-l bată măr. Kadow era foarte beat când a fost prins de agresori şi aceştia, folosind un cal şi o căruţă asigurate de Bormann, l-au dus în cea mai apropiată pădure, unde i-au fracturat craniul cu o creangă de copac, i-au tăiat gâtul, l-au împuşcat de două ori în cap, l-au dezbrăcat, i-au ars hainele şi l-au îngropat.

Bormann a fost arestat împreună cu ucigaşii, printre care era şi Rudolf Hoss, viitorul comandant de la Auschwitz, şi a petrecut şase luni aşteptând procesul. Pe 12 martie 1924 s-au prezentat la judecată. Ucigaşii au fost condamnaţi la zece ani de închisoare, iar Bormann, la un an. în închisoare a fost nevoit să se adapteze la regulile severe şi la munca plictisitoare. Bormann îşi aducea aminte că trebuia să „lipească tot felul de cutii din carton pentru ţigări, medicamente, bomboane şi catguturi pentru instrumente" ca să- şi îndeplinească obiectivul de 1 500 de cutii pe zi. în acelaşi timp a profitat de faptul că nu-i distrăgea nimic atenţia şi a reflectat asupra „ideilor proprii, în special asupra celor politice".[17] A ieşit din închisoare şi mai convins că duşmanii poporului german trebuiau pedepsiţi.

Bormann s-a întors la moşie ca să-şi continue munca, însă a descoperit că nu mai era bine-venit. Proprietarul aflase că Bormann avusese o aventură cu Ehrengard, soţia lui. Cu toate că nu a recunoscut niciodată că avuseseră o relaţie, Bormann a ţinut legătura cu Ehrengard în următorii 20 de ani şi chiar a vizitat-o din când în când, de obicei noaptea târziu.

Bormann avea un libido crescut şi de nestăpânit, pe care nu a încercat deloc să-l controleze, căutând să-şi satisfacă dorinţele sexuale oricând şi oriunde, fără să-i pese de

convenţiile sociale. Nu este greu de înţeles motivul pentru care Bormann a considerat-o pe Gerda atât de irezistibilă: subţirică şi înaltă, surprinzător de atrăgătoare, Gerda emana strălucirea tinereţii. De asemenea, o asociere cu fiica unui nazist atât de cunoscut putea să-i asigure o avansare mai uşoară în ierarhia partidului.
Masculinitatea necizelată a lui Bormann a atras-o pe Gerda, care nu avea prea multă experienţă. întâlnirile cu el ar fi fost şi un act de revoltă faţă de tatăl ei; Buch îl considera pe Bormann un ticălos bun de nimic. Totuşi a decis să nu se implice, crezând că pasiunea de şcolăriţă a Gerdei avea să se stingă când va înţelege cât de diferiţi erau.
însă evenimentele ulterioare nu au fost în favoarea lui Buch. în fiecare zi de duminică, Bormann venea cu maşina sa Opel la casa familiei Buch din afara oraşului şi îşi petrecea după-amiaza cu Gerda, sub supravegherea mamei sale. în aprilie 1929, după ce au făcut o plimbare lungă, Bormann i-a cerut oficial mâna. Astfel, cuplul s-a bucurat de mai multă libertate şi, pe la începutul lui august, Gerda şi-a pierdut virginitatea. A rămas imediat însărcinată.
S-au căsătorit pe 2 septembrie, având-u ca martori pe Hitler şi pe Hess. în fotografia de nuntă se observă o diferenţă clară între Gerda, îmbrăcată în alb, purtând voal şi coroană de mirt, soţul ei, încălţat în cizme milităreşti, şi ceilalţi oaspeţi - toţi îmbrăcaţi în uniforme. Dar toate persoanele din fotografie erau convinse că Gerda se afla în locul potrivit.
*
La câţiva kilometri de München, Margaret Himmler aştepta şi ea un copil. Cu toate acestea, soţul ei avea alte priorităţi: din 4 ianuarie 1929, de când devenise

conducătorul SS şi de când declarase că şi-ar fi împuşcat propria mamă dacă Hitler i-ar fi cerut să o facă, acesta era complet absorbit de misiunea de a crea o forţă de elită formată din luptători de rasă pură.
Cu toate că Himmler supraveghease renovările la casa lor modestă şi construirea coteţelor pentru găini, a plecat la scurt timp după, lăsând ferma pe mâinile soţiei lui. Nu era ceva neobişnuit. Mare parte din povara întreţinerii unei ferme mici în Germania cădea pe umerii nevestelor - aproximativ 80% dintre angajaţii unei ferme erau femeile din familie -, în timp ce soţii lor îşi căutau locuri de muncă mai bine plătite în oraşe. Pe lângă creşterea păsărilor de curte, Margaret trebuia să aibă grijă de gâşte, iepuri, curcani şi de un porc,
dar şi de o grădină de legume şi de o mică livadă. Cu timpul, cuplul spera să cultive şi ierburi curative.
Sarcina îi făcea viaţa mai grea şi mai solicitantă. De pe drum, Himmler i-a cerut să nu muncească prea mult, dar întreţinerea unei ferme era o muncă ce ocupa foarte mult timp, în special dacă voiau ca afacerea să fie rentabilă.
Starea ei de sănătate a fost afectată. Atât Margaret, cât şi bebeluşul au fost în pericol. Pe 7 august 1928, când Himmler s-a întors acasă de la adunarea partidului, Margaret era în agonie. A dus-o la o clinică şi a doua zi, în urma unei operaţii de cezariană, s-a născut Gudrun, fiica lor.
în următoarele trei săptămâni, Margaret a rămas la spital. Când s-a externat, Himmler a angajat o bonă ca să o ajute când el era plecat. Din păcate, Margaret nu o suporta, căci era „nerespectuoasă şi leneşă"[18], prima dintr-un şir lung de slujitori domestici care n-au reuşit să se ridice la înălţimea aşteptărilor ei, aşa că a cerut o înlocuitoare.

Până la Anul Nou, Margaret revenise la munca de zi cu zi. Cultiva cartofi, tăia lemne, rupea crengi, căra îngrăşământ, strângea boabe de soc şi de merişor şi avea grijă de ciupercile care creşteau în pivniţă. Munca fizică şi-a pus amprenta asupra ei şi a încetat să mai aibă menstruaţie. într-o scrisoare, Himmler a sfătuit-o să facă băi fierbinţi şi să bea vin fiert cu scorţişoară, presupunând că problema apăruse din cauza „neliniştii interioare"[19]; nu-şi dădea seama totuşi că absenţa lui îndelungată era motivul principal pentru care Margaret era atât de stresată.

*

Gerda nu a avut de suferit de pe urma sarcinii sale. Pe 14 aprilie 1930 a născut un băieţel, pe care, din motive evidente, l-au numit Adolf. întrucât Hess îl luase pe Bormann sub aripa sa, el şi lise au devenit naşii copilului. Peste 11 zile, Bormann a fost promovat şi a preluat controlul asupra Fondului de Ajutor al Partidului, care se ocupa de împărţirea banilor din asigurările naziştilor răniţi sau omorâţi (al căror număr creştea tot mai mult) în timpul
luptelor violente cu oponenţii.

în afară de responsabilităţile oficiale din partid, Bormann îşi croia drum spre anturajul lui Hitler şi, în 1930, acesta i-a dat o sarcină care cerea discreţie absolută: Bormann trebuia să verifice originea unei fete de 17

ani pe care Hitler o întâlnise în studioul fotografic al lui Heinrich Hoffmann, unde aceasta lucra ca asistentă. Hitler o îndrăgise şi voia să ştie dacă avea origini ariene bune. După o investigaţie amănunţită, Bormann a confirmat că Eva Braun nu avea nici un strop de sânge evreiesc

.Capitolul 4. Sosiri şi plecări

în vara lui 1930, Magda Quandt, recent divorţată, îşi căuta o ocupaţie. Fostul soţ îi oferise o înţelegere destul de generoasă: un apartament spaţios în zona mondenă a oraşului Berlin, o alocaţie lunară generoasă şi acces la moşia lui. Magda era o femeie sofisticată, elegantă şi echilibrată; vorbea mai multe limbi, călătorise peste tot, se simţea în largul ei în compania unor persoane elevate şi avusese întotdeauna parte de admiratori; era destinată unei vieţi liniştite şi luxoase.

Magda îl întâlnise pe Gunther Quandt, fostul ei soţ, în 1919, când acesta avea 37 de ani, iar ea, 18 ani. Făcuseră cunoştinţă în tren, când ea se îndrepta din Berlin spre pensionul de elită pentru domnişoare la care fusese admisă după ce trecuse examenul de absolvire, Abitur. Quandt a fost atât de copleşit de prezenţa ei, încât, mai târziu, s-a dus constant la pension până când li s-a permis

să petreacă îndeajuns timp singuri ca să o poată cere în căsătorie. Magda a acceptat, fiind măgulită de atenţia unui astfel de bărbat de succes (Quandt avea afaceri în domeniul textilelor, produselor chimice şi automobilelor, deţinea inclusiv un pachet majoritar de acţiuni la BMW). După o scurtă perioadă de graţie, cei doi s-au căsătorit, pe 4 ianuarie 1921.
Faptul că Magda se aruncase atât de brusc în viaţa de familie sugerează ideea că voia să se simtă în siguranţă, după o copilărie agitată. Mama divorţase de tatăl ei (care era inginer) când Magda avea trei ani, recăsătorindu-se după doi ani. Tatăl vitreg al Magdei fusese un om de afaceri de origine evreiască pe care copila îl adora. Familia se mutase la Bruxelles şi Magda a fost trimisă la o şcoală catolică.
în 1914, Magda s-a întors în Germania şi s-a înscris la un Gymnasium. în timpul războiului, mama ei se despărţise de tatăl vitreg. Astfel, Magda s-a împăcat cu tatăl ei biologic, care i-a povestit despre budism, în timp ce fratele mai mare al unei colege evreice de la şcoală i-a făcut o scurtă introducere în sionism. Interesul sincer al Magdei pentru aceste două filosofii extrem de diferite s-a stins după ce s-a căsătorit.
Magda a avut grijă de cei doi copii ai lui Quandt din prima lui căsătorie. Mai târziu, cuplul a adoptat trei orfani şi, în 1922, Magda a născut un băiat, pe care l-au numit Harald. Responsabilă dintr-odată de o gospodărie mare şi de slujitorii care lucrau acolo, Magda a făcut tot posibilul să se descurce, în timp ce soţul ei se concentra mai mult pe sporirea averii, închizându-se în birou în fiecare noapte ca să se gândească la noi modalităţi de a exploata economia Germaniei, aflată într-o continuă schimbare.

Pentru Quandt, o seară plăcută însemna să meargă la un dineu oficial şi să se întoarcă acasă până la 22; Magda era o femeie tânără, superbă şi plină de viaţă, care dorea cu ardoare să încerce tot ce avea Berlinul de oferit. Capitala se mândrea cu cea mai spectaculoasă şi variată viaţă de noapte din Europa, însă Magda trebuia să se întoarcă acasă devreme. Probabil pentru că a observat neastâmpărul soţiei sale, Quandt a dus-o la Londra şi la Paris şi a organizat câteva călătorii transatlantice: o vacanţă în Statele Unite ale Americii, una în Mexic şi o vizită mai lungă pe coasta de est, care a combinat perfect afacerile şi distracţia. Magda era în elementul ei, jucându-şi perfect rolul.

Dar faptul că Magda văzuse lumea largă nu a făcut decât să evidenţieze şi mai mult viaţa plină de restricţii pe care o ducea la Berlin. Ca să înrăutăţească şi mai mult lucrurile, fiul ei vitreg (care se apropia de maturitate) a început să o placă pe Magda. Conştienţi de pericol, Quandt şi Magda au decis să-l trimită la studii în Paris. Puţin după ce s-a stabilit acolo, tânărul a ajuns la spital din cauza unei apendicite acute. După o operaţie ratată, a apărut septicemia şi în câteva zile băiatul a murit.

Firul care ţinea căsnicia celor doi s-a rupt. La scurt timp după acest eveniment, Magda a început o aventură fierbinte cu un tânăr student. Există mai multe teorii legate de identitatea lui, însă nu există dovezi clare care să le susţină. Totuşi apropiaţii Magdei au căzut de acord că relaţia nu fusese doar o simplă „aventură". Aceasta a încercat să rupă legătura, însă nu a putut, sentimentele ei fiind prea puternice pentru a fi controlate. Quandt a aflat despre această relaţie; soluţia era divorţul. în faţa

perspectivei de a pierde tot ce avea (legile cu privire la divorţ erau mai mult în favoarea soţului, mai ales dacă el era partea vătămată), Magda a descoperit întâmplător nişte scrisori de dragoste mai vechi de-ale lui Quandt şi le-a folosit ca să îndrepte atenţia spre soţul ei. De teama unei umilinţe publice, Quandt i-a oferit Magdei tot ce avea nevoie pentru a-şi continua viaţa luxoasă. Totuşi Magda era nemulţumită şi fără nici un scop. Până atunci, nu dăduse mare importanţă politicii, însă, aflându-se la Berlin, era imposibil să ignore ciocnirile zilnice dintre nazişti şi oponenţii lor. îndemnată de câţiva prieteni, a participat la o mare adunare a naziştilor, unde protagonistul a fost Joseph Goebbels.

Pe lângă Hitler, Goebbels era cel mai eficient orator al naziştilor: îşi presăra invectivele cu remarci dure şi defăimări umilitoare şi impresiona publicul în timp ce continua cu agresivitate. Era extrem de inteligent şi foarte educat, avea un doctorat în literatură la Universitatea din Heidelberg. Cu toate acestea, era plin de resentimente şi de ambiţii zădarnice; încercările de a fi scriitor, redactând câteva piese de teatru şi un groaznic roman autobiografic, fuseseră inutile, iar statura mică, piciorul mai scurt şi şchiopătatul vizibil îl expuseseră la ridiculizări şi umilinţe încă din tinereţe.

Provenind dintr-o familie din clasa de mijloc, în care banii erau întotdeauna puţini (tatăl lui fusese contabil la o fabrică), Goebbels a reuşit totuşi să se înscrie la un Gymnasium creştin; părinţii lui erau catolici devotaţi, care speraseră că fiul lor va deveni preot. Goebbels a fost un elev talentat, iar rezultatele examenelor Abitur l-au făcut fruntaş. Inapt pentru serviciul militar, în aprilie 1917 s-a înscris la Universitatea din Bonn şi a studiat acolo până

şi-a luat doctoratul, în 1921 (pe lângă această universitate, tânărul a studiat şi la alte instituţii). După trei ani s-a alăturat mişcării naziste, fiind atras de atitudinea intransigentă a acesteia; Goebbels dispreţuia sincer Republica de la Weimar, era un antisemit ferm şi desconsidera societatea convenţională.

Goebbels şi-a direcţionat furia spre clasele superioare, spre elita oamenilor de afaceri şi spre capitalul financiar al evreilor. Trăind la Berlin, unde mişcarea căpătase o atitudine mai mult socialistă, sperând să atragă clasa muncitoare a oraşului şi să o îndepărteze de temuţii comunişti, tânărul a ieşit în evidenţă, fiind un expert al propagandei; revista lui, Der Angriff, a fost un astfel de model. Iniţial, Goebbels nu fusese prea sigur de capacităţile lui Hitler, însă,

până la sfârşitul anilor 1920, s-a predat în faţa genialităţii Fiihrerului: „Un tribun înnăscut al poporului, următorul dictator!"[1]

Mitingul partidului şi discursul arzător al lui Goebbels au inspirat-o pe Magda. Astfel, s-a alăturat partidului şi, cu conştiinciozitate, a citit Mein Kampf şi Der Mythus des 20. Jahrhunderts (Mitul secolului XX) - o fiţuică incoerentă, cu idei copiate din mai multe surse, scrisă de Alfred Rosenberg, filosoful autoproclamat al nazismului. Expunerea ei timpurie la câteva sisteme de gândire complexe (catolicismul preluat de la călugăriţele din Belgia, budismul tatălui ei şi sionismul prietenului ei) o lăsase cu o nevoie de a crede în ceva. Poate că nici nu şi-a dat seama de acest lucru, însă Magda a fost întotdeauna în căutarea unei cauze.

Magda a devenit rapid conducătoarea unui grup nazist de femei din regiune, însă prezenţa ei a provocat conflicte

între ceilalţi membri, care nu voiau să primească ordine de la o femeie cu prea multe privilegii. Frustrată, Magda a căutat ceva mai mult şi a candidat pentru un post în departamentul de propagandă al lui Goebbels, unde acesta a remarcat-o numaidecât. Uimit de eleganţa şi de frumuseţea Magdei, Goebbels i-a cerut să-şi asume responsabilitatea arhivei lui personale, sperând că, dacă aveau să lucreze împreună, aflându-se mai aproape unul de celălalt, ar fi fost mai uşor să o seducă.
Cam cu şase săptămâni înainte să apară Magda în viaţa lui Goebbels, naziştii înregistraseră un progres spectaculos: pe 14 septembrie 1930, partidul a adunat în jur de 18% din voturi în urma alegerilor pentru Reichstag. Crahul de pe Wall Street şi Marea Criză economică pe care o declanşase au distrus bazele deja şubrede ale Republicii de la Weimar, au spulberat echilibrul politic - împingând alegătorii spre extreme - şi au concentrat puterea în mâinile clicii conservatoare din jurul preşedintelui Hindenburg, o personalitate în vârstă a cărei reputaţie se baza pe faptele sale eroice în calitate de unul dintre cei mai cunoscuţi comandanţi militari ai Germaniei din Primul Război Mondial. Ales în 1925, trebuia să garanteze stabilitatea, dar, pentru că ţara se afla într-o profundă disperare, influenţa lui s-a dovedit a fi, în mare parte, neprielnică.
în 1930, Hindenburg a apelat la articolul 48 din Constituţie, care i-a oferit puterea de a numi cancelarul şi de a guverna fără a recurge la Reichstag. în loc să se ocupe de problema economică, noua conducere, pur şi simplu, a pus sare pe rană, recurgând la măsuri deflaţioniste şi storcând bani din sistem. Băncile s-au închis, afacerile au dat faliment, iar rata şomajului a

scăpat de sub control. Beneficiarii imediaţi au fost naziştii. Pentru prima dată, aceştia au avut resursele necesare pentru a-şi organiza o campanie naţională coordonată, iar vizibilitatea lor sporită, pe fundalul unei crize crescânde, a adus multe beneficii.
Pe tot parcursul anului, Goering se ocupase necontenit de campanie. în pofida sănătăţii şubrede şi a bolilor constante, Carin şi-a susţinut soţul cum a putut, în timp ce acesta se implica în înţelegeri secrete şi se adresa mulţimilor din întreaga Germanie. Rezultatul a entuziasmat-o pe Carin şi, pe 13 octombrie, cuplul a organizat o petrecere fastuoasă, la care s-au prezentat Hitler, Hess, Goebbels şi alte personalităţi importante ale partidului, ca să sărbătorească această schimbare.

Una dintre persoanele care susţineau politica lui Hitler a fost Lina von Osten, o adolescentă al cărei frate mai mare (care era deja un susţinător înfocat al nazismului) o convinsese să meargă cu el la o întâlnire a partidului. Lina a plecat de acolo convertită şi revigorată de dinamismul unei mişcări orientate spre tineri. Ei urmau să devină beneficiarii unui viitor strălucit. Antisemitismul partidului a fost şi el un factor. Lina îi ura pe evreii polonezi care se stabiliseră în colţul ei liniştit de lume: pentru ea, aceştia erau o altă specie.
Lina a profitat de prima ocazie de a pleca din casa părintească de pe insula Fehmarn (în partea de nord-est a Germaniei, spre Marea Baltică) şi să se descurce singură. Nu a plecat pentru că nu îşi iubea părinţii, ci pentru că satul ei era izolat şi limitat, iar originea nobilă a tatălui ei era o ocazie de a-şi aminti constant tot ce pierduseră: provenind dintr-o familie daneză de aristocraţi, proprietari de pământuri, care, în timp, îşi pierduseră

proprietăţile, tatăl ei era un umil profesor. în timpul hiperinflaţiei de la începutul anilor 1920, bunurile familiei Linei deveniseră şi mai puţine şi fuseseră nevoiţi să se mute în clădirea din cărămidă a şcolii în care lucra tatăl ei.

După ce a decis că vrea să devină şi ea profesoară, căci, în acea perioadă, în jur de o treime dintre profesori erau femei, Lina s-a îndreptat spre portul din Kiel ca să-şi termine pregătirea într-un liceu tehnic, stabilindu-se la un internat pentru studente. Pe 6 decembrie 1930, aproape de sfârşitul cursurilor, Lina, împreună cu câţiva prieteni, a participat la un bal, unde l-a cunoscut pe Reinhard Heydrich, un ofiţer de marină în vârstă de 27 de ani. S-a făcut mare caz în legătură cu fizionomia lui Heydrich care se presupunea a fi idealul arian, cel puţin în comparaţie cu ceilalţi lideri nazişti. Era înalt, blond, cu o constituţie atletică (deoarece fusese un copil slab fizic, începuse să facă sport ca să fie în formă şi reuşise să obţină rezultate bune la atletism, înot şi scrimă) şi, fără îndoială, arăta impresionant în uniformă, dar avea şi un cap anormal de mare, ochi înguşti, buze subţiri şi urechi mari. Linei i-a părut un bărbat fascinant - „Mi-a plăcut de acest bărbat hotărât, dar şi reţinut"[2] - şi a acceptat să se întâlnească cu el a doua zi. în jurnalul ei, tânăra descria cu ardoare modul în care Heydrich îşi deschisese sufletul în faţa ei în timpul câtorva plimbări lungi, când merseseră la teatru şi când luaseră masa împreună la un restaurant. în a treia seară petrecută împreună, Heydrich a cerut-o în căsătorie.

Linei îi plăcea să sugereze că iubirea lor fusese scrisă în stele şi că nu putea fi negată; ceilalţi au presupus că această neaşteptată cerere în căsătorie reprezentase un

preludiu necesar ca să se culce cu ea. Totuşi există o altă explicaţie. Heydrich era implicat într-o relaţie cu o altă femeie şi, cu toate că dovezile nu sunt prea clare, se pare că aceasta i se dăruise, presupunând că Heydrich urma să o ceară în căsătorie. Să fi fost Heydrich atât de nerăbdător să scape din această încurcătură, încât hotărâse să se căsătorească cu Lina? Dacă acesta a fost motivul, atunci a avut parte doar un respiro: femeia părăsită avea să-i facă zile negre.

Pe lângă atracţia fizică puternică dintre cei doi, Lina şi Heydrich aveau câteva caracteristici comune. Amândoi s-au concentrat asupra evadării din mediul în care crescuseră şi asupra creării unui destin diferit. Ambii erau încăpăţânaţi şi extrem de ambiţioşi. Erau reci şi chibzuiţi şi nu aveau răbdare cu cei pe care îi considerau proşti. Amândoi se bucurau de un simţ exagerat al valorii proprii şi considerau că majoritatea persoanelor sunt nişte fiinţe inferioare.

Unul dintre lucrurile care îl distingeau pe Heydrich era talentul muzical. Tatăl lui era un compozitor modest care conducea o şcoală de muzică de succes din oraşul natal, Halle. Heydrich începuse să cânte la vioară încă de mic şi repeta ore întregi într-un mod disciplinat, dedicat şi exigent. Pe lângă faptul că a reuşit să-şi perfecţioneze o tehnică fenomenală (care i-a atestat perfecţio- nismul şi etica muncii), interpretăt ale piese clasice cu o sensibilitate rară şi cu emoţie. Lina îl descria pe Heydrich ca fiind un „artist" care poate „transpune sentimentele în sunet".[3]

în loc să meargă pe urmele tatălui său, Heydrich a ales să activeze în Marină şi s-a înrolat în 1922. Ceilalţi cădeţi, care îl credeau distant şi infatuat, au interpretat faptul că ştia să cânte la vioară ca pe un semn de slăbiciune

efeminată şi întotdeauna şi-au bătut joc de el. Totuşi insultele colegilor nu l- au afectat prea mult pe Heydrich; era obişnuit cu astfel de tachinări. La şcoală, precocitatea lui şi realizările surprinzătoare constante îl făcuseră o ţintă încă din prima zi. Tot ce conta pentru Heydrich era dacă superiorii lui credeau că are stofă de ofiţer.
Era foarte potrivit pentru asta, iar în 1926, după o cursă de şase luni pe mare, Heydrich a fost numit Leutnant zur See. în 1928 a devenit Oberleutnant zur See şi a fost instruit special ca operator radio. întrucât era foarte probabil ca Heydrich să avanseze în continuare, Lina nu a mai considerat necesar să-şi găsească un loc de muncă ca profesoară; oricum, nimeni nu se aştepta ca o femeie căsătorită să muncească în continuare. Tinerii şi-au vizitat părinţii şi au primit binecuvântarea lor. Ulterior, au apărut şi problemele: fosta iubită a lui Heydrich, deranjată de modul în care fusese tratată, era gata să se răzbune.
Nu se cunoaşte identitatea acestei femei misterioase; se ştie doar că tatăl ei era o personalitate importantă, care avea legături în eşaloanele superioare ale Marinei. Astfel, femeia a depus o plângere la autorităţile competente, acuzându-l pe Heydrich de comportament necuviincios şi susţinând că acesta încercase să o violeze. Heydrich a fost nevoit să se prezinte în faţa unui tribunal al Marinei. Toate înregistrările legate de aceste proceduri judiciare au fost distruse, deşi martorii au susţinut că nenorocul i l-a asigurat mai degrabă atitudinea dispreţuitoare şi arogantă, şi nu acuzaţiile care i-au fost aduse. A fost concediat pe 30 aprilie 1931. Lina afirma că Heydrich fusese atât de

distrus de verdict, încât suferise o criză profundă, stând închis în camera lui zile întregi, distrugând mobila şi plângând incontrolabil. Lina trebuia să-l scoată din acea stare.
Indiferent dacă aceste lucruri s-au întâmplat cu adevărat - şi este destul de greu să ne imaginăm că bărbatul pe care Hitler l-a numit Mann mit dem eisernen Herzen (bărbatul cu inimă de fier) s-a comportat ca un copil isteric - cel mai uimitor lucru în toată povestea a fost loialitatea neclintită a Linei. în acele circumstanţe, nu ar fi învinovăţit-o nimeni dacă ar fi anulat logodna. Avea doar 19 ani, nu era nici pe departe ultima ei şansă de a se căsători. în mod clar, Lina era convinsă că, sub îndrumarea ei, Heydrich putea să ajungă din nou în vârf.
*
La sfârşitul lui februarie 1931, Magda şi Goebbels începuseră să-şi petreacă nopţile împreună. încă de la început, tensiunea erotică dintre cei doi fusese puternică, ca o forţă magnetică care-i atrăgea unul spre celălalt. Extaziat, Goebbels era în al nouălea cer: „Mi se pare că visez. Sunt atât de fericit."[4] Cu toate acestea, buna lui dispoziţie nu a ţinut prea mult. începutul relaţiei lor a fost foarte instabil - dacă ne luăm după jurnalele lui, relaţia a fost ba chinuitoare, ba plină de extaz, însă nimic altceva. Amândoi au avut anumite îndoieli în această privinţă. Motivul strigătelor şi al căutărilor dureroase de sine a fost reapariţia unui iubit mai tânăr al Magdei.
Unul dintre cele mai „corozive" aspecte ale caracterului lui Goebbels era gelozia lui obsesivă. Deşi această gelozie se potrivea perfect dorinţei lui de a fi cu o femeie ca Magda, care era dorită de ceilalţi, Goebbels nu putea nici măcar să şi-o imagineze alături de un alt bărbat, în ciuda faptului că nu era un adept al monogamiei, considerând-o

o convenţie învechită a burgheziei, şi nu-şi ascundea niciodată dorinţele sexuale arzătoare.
Magda cunoştea prea bine reputaţia lui Goebbels de seducător neruşinat, dar era şi dinamic şi motivat şi avea, desigur, mult succes, pe când celălalt nu avea prea multe perspective. într-o zi, studentul îndrăgostit şi-a făcut apariţia la apartamentul ei, ameninţându-i pe amândoi cu moartea dacă Magda nu se împăca cu el. în timpul unei confruntări aprinse, acesta a apăsat pe trăgaci, însă glonţul a trecut pe lângă Magda şi a ajuns în tocul uşii. Magda a chemat poliţia şi tânărul a fost ridicat.
Au mai apărut complicaţii şi când Magda l-a cunoscut, în sfârşit, pe Hitler. Oricât de nesigură ar fi fost de sentimentele pentru Goebbels, ştia foarte bine ce simte pentru Hitler. Acest lucru era reciproc. în primăvara lui 1931, Magda şi Goebbels au petrecut câteva ore cu Hitler şi cu Otto Wagener, un fost veteran al Freikorps şi un adept de rang înalt al SA, care, pentru o perioadă, a fost un fel de consultant special al lui Hitler. Wagener a remarcat „cum se bucura Hitler de jovialitatea ei" şi „modul în care ochii mari ai tinerei îi urmăreau privirea lui Hitler".
Ulterior, Hitler i-a mărturisit lui Wagener că Magda îl impresionase în mod deosebit. Pe parcursul următoarelor săptămâni, Hitler a tot adus-o în discuţie. I-a spus lui Wagener că Magda „ar putea juca un rol important în viaţa mea" şi că „ar putea fi echivalentul feminin al instinctelor mele bărbăteşti cu un ţel bine definit". Dar ce formă ar fi putut lua o astfel de relaţie? Hitler considera că îndeplinirea responsabilităţilor pe care le-ar avea ca lider al celui de-al Treilea Reich presupunea renunţarea

la familie, căci trebuia să se dedice doar bunăstării oamenilor, îndurând singurătatea autoimpusă pentru binele lor. Orice contact cu Magda ar trebui să fie cât mai clandestin posibil; dacă ea ar fi fost cu altcineva, ar fi fost mult mai uşor să păstreze secretul. Hitler i-a spus lui Wagener că „îi pare rău că nu este căsătorită".

Mai târziu, în timpul unei lungi plimbări, Wagener i-a transmis Magdei toate gândurile lui Hitler şi i-a vorbit atât despre dezgustul său faţă de căsătorie, cât şi despre dorinţa de a avea pe cineva care i-ar fi ca o soţie - un partener spiritual, emoţional şi intelectual. După ce s-a asigurat că Magda înţelesese mesajul pe care dorise să-l transmită, şi anume că, dacă dorea o astfel de legătură specială cu Hitler, trebuia să ia în considerare şi căsătoria cu Goebbels, a întrebat-o dacă este pregătită să accepte această provocare. Magda nu a ezitat: „Pentru Adolf Hitler aş fi în stare să-mi asum orice".[5]

Cu toate că mărturia lui Wagener nu poate fi confirmată, nu există nici un dubiu că Magda a fost îndrăgostită de Hitler. Poate că, având în gând această idee bizară de ménage à trois, a acceptat cererea în căsătorie a lui Goebbels. În iulie au făcut publică logodna şi au marcat evenimentul printr-o mică adunare unde s-a băut şampanie şi la care au fost prezenţi Hitler, lise şi Hess, Wagener şi alte câteva persoane. Totuşi pe Goebbels îl îngrijorau sentimentele evidente ale Magdei pentru Hitler şi şi-a exprimat anxietatea într-o notiţă în jurnalul lui din august: „Magda se cam pierde prin preajma Şefului... Sufăr nespus... N-am închis un ochi."[6] în ciuda suferinţei lui, Goebbels depindea prea mult de bunăvoinţa lui Hitler şi nu îşi permitea să-l înfrunte în legătură cu această

problemă; în cele din urmă, nu a putut să se despartă de preaiubitul lui lider.

*

Linei Heydrich îi plăcea să-şi asume meritele pentru faptul că îl călăuzise pe soţul ei spre mişcarea nazistă. Conform spuselor ei, când cei doi s-au cuplat, el nu avea nici o opinie politică proprie şi considera că mai toţi politicienii sunt nişte civili penibili şi incompetenţi. Deşi este adevărat faptul că, pe atunci, încă nu se alăturase nazismului, toate acţiunile lui Heydrich întreprinse încă din adolescenţă îl poziţionau de partea dreaptă a spectrului ideologic.

Când oraşul lui natal a fost prins în agitaţia de după război, Heydrich s-a alăturat imediat unităţii locale Freikorps şi a avut rolul de mesager în perioada conflictelor cu comuniştii. Marina era extrem de naţionalistă şi de antisemită, având o atitudine ostilă faţă de Republica de la Weimar, opunându-se puternic Tratatului de la Versailles şi militând în favoarea unei soluţii autoritare pentru problemele Germaniei. Heydrich nu a trebuit să „călătorească" prea mult până să ajungă la nazism, iar Lina s-a asigurat că acesta va ajunge la destinaţie.

în primăvara lui 1931, în timp ce Heydrich îşi câştiga banii de buzunar la un club de navigaţie, naşa lui pândea momentul în care avea să se anunţe vreun loc liber pentru el în organizaţia SS. Fiul ei se alăturase organizaţiei embrionare a lui Himmler şi auzise că acesta căuta pe cineva care să conducă
un departament dedicat culegerii de informaţii. Lucrurile s-au aranjat şi, spre fericirea Linei, Heydrich a fost chemat la un interviu.

Cu toate acestea, în ultimul minut, Himmler a anulat interviul din cauza unei boli. Heydrich a decis să renunţe la călătorie şi să reprogrameze interviul, însă Lina, temându-se că s-ar putea să nu mai aibă o a doua şansă, a trimis o telegramă, spunând că Heydrich avea să se prezinte totuşi la interviu, şi l-a urcat în trenul de noapte spre München. Ajuns în dimineaţa următoare, pe 14 iunie, Heydrich s-a îndreptat spre casa lui Himmler. Margaret l-a întâmpinat, l-a poftit înăuntru şi l-a condus la soţul ei. Faptul că Himmler se afla acasă era o bucurie rară pentru Margaret. în ultimul an luptase din greu să păstreze ferma, însă întreprinderea era pe cale să se prăbuşească. Găinile nu se mai ouau ca înainte, iar gâştele fuseseră sacrificate, pentru că nu-şi mai permitea să le hrănească. Presiunea era prea mare. Iar soţul ei era prea ocupat să-i ofere altceva decât nişte promisiuni deşarte. Himmler reuşise să mărească considerabil numărul de membri al organizaţiei SS şi le oficializase uniformele şi ritualurile. în acelaşi timp, s-a ocupat şi de angajarea avocaţilor, a profesorilor, a absolvenţilor şi a aristocraţilor nemulţumiţi pe post de lideri. De asemenea, voia să creeze o ramură secretă a SS pentru a monitoriza oponenţii.
Problema era că Himmler nu cunoştea nimic despre serviciile de informaţii. Din câte ştia, Heydrich avea puţină experienţă în domeniu, căpătată în perioada petrecută în Marină, însă nu şi-a dat seama că acesta se implicase doar în rezolvarea problemelor tehnice. Astfel, când Himmler l-a întrebat cum ar organiza o unitate de informaţii, Heydrich i-a oferit un răspuns bazat doar pe romanele britanice despre spionaj, pe care le citea cu plăcere. Impresionat, Himmler i-a oferit locul de muncă,

începând astfel un parteneriat care avea să ducă la moartea a milioane de oameni.

*

De când se mutase în apartamentul - şi în patul - lui Hitler din Miinchen,
Geli Raubal îşi încercase, fără succes, talentul în mai multe domenii, inclusiv în actorie şi muzică, ca să-şi ocupe timpul cât el era plecat. Când Hitler era în oraş, Geli nu avea de ales şi trebuia să se conformeze rutinei şi obiceiurilor lui zilnice. Viaţa socială a lui Geli gravita în jurul lui, indiferent dacă era vorba de un prânz plăcut cu lise şi soţul ei sau dacă îi făceau o vizită-surpriză lui Margaret Himmler. Aceasta a fost şocată să-i vadă la uşa casei ei: „Am rămas fără cuvinte", însă i-a făcut plăcere să-i aibă prin preajmă: „Ne-am băut cafeaua împreună, un lucru foarte plăcut".[7]
Deseori plictisită, Geli simţea nevoia de a se distra măcar puţin. Uşor de zis, dar greu de făcut. în fiecare an, în apropierea Postului Mare, la München se ţinea Carnavalul Fasching, în care se organizau baluri mascate, dansuri şi parade. Geli l-a convins pe Hitler să o lase să meargă la un bal mascat, dar cu o condiţie: Heinrich Hoffmann şi editorul lui Hitler urmau să fie însoţitorii ei. în ciuda acestei condiţii, Geli era foarte entuziasmată şi îşi schiţase rochia pe care voia să o poarte: nici prea descoperită, dar relativ îndrăzneaţă. Când a văzut-o, Hitler şi-a pierdut cumpătul, după cum a afirmat lise. A strigat la Geli spunându-i că „ai putea la fel de bine să mergi dezbrăcată" şi a început să deseneze un alt model de rochie. Această izbucnire a înfuriat-o atât de mult pe Geli, încât a înşfăcat schiţa „şi a ieşit din cameră, trântind uşa".[8] Cu toate că Hitler şi-a cerut scuze pentru acel comportament, Geli a mers la bal într-o simplă rochie de

seară albă şi lungă. Cu cei doi bărbaţi care o însoţeau şi îi urmăreau toate mişcările, s-a întors acasă pe la ora 23.
în toamna lui 1931, tânăra nu a mai putut suporta nefericirea şi frustrările care o chinuiau. La doar 23 de ani, era o prizonieră care voia neapărat să evadeze. L-a implorat pe Hitler să o lase să se întoarcă la Viena, unde crescuse, şi să o ia de la capăt. Hitler nu a vrut nici măcar să o asculte şi a certat-o doar şi pentru că luase în considerare o astfel de idee. în acel moment, Geli a înţeles că nu avea să mai fie liberă niciodată.
în seara zilei de 18 septembrie, în timp ce Hitler era la Nürnberg, Geli a luat arma pe care acesta i-o dăduse pentru a se apăra, a pus-o la piept şi a apăsat pe trăgaci. A căzut pe podea. Glonţul i-a străpuns plămânul şi s-a înfipt la baza coloanei vertebrale. întinsă cu faţa la pământ şi chinuită de o durere sfâşietoare, Geli a sângerat până a murit.
în dimineaţa următoare, cadavrul ei, care prezenta deja semne de rigor mortis,
a fost descoperit, cel mai probabil, de către menajeră, cu toate că lise va susţine că soţul ei ajunsese acolo înaintea menajerei, forţând uşa ca să poată intra. Indiferent dacă Hess a fost cel care a descoperit cadavrul, important este că el a avut sarcina neplăcută de a-i spune lui Hitler ce se întâmplase, reuşind să dea de el la telefon exact înainte ca acesta să părăsească hotelul. Şocat şi îndurerat, Hitler s-a întors de grabă la München, primind şi o amendă deoarece condusese cu o viteză dublă faţă de cea permisă. Ajuns acolo, a trebuit să facă faţă întrebărilor poliţiştilor, care percheziţionaseră superficial locuinţa şi vorbiseră cu martorii, şi riscului unui scandal.
Timp de 48 de ore, zvonurile s-au răspândit; ziarele de extremă stângă strigau că tânăra fusese ucisă, iar

credibilitatea lui Hitler părea să fie în pericol. însă agitaţia nu a ţinut prea mult. Doctorul care o examinase pe Geli era convins că aceasta se sinucisese. Investigaţia oficială nu a descoperit nici un motiv pentru care să verifice cele spuse de doctor şi, astfel, cazul a fost închis. Cadavrul lui Geli a fost transportat în Austria şi îngropat la Viena. Hitler nu a fost prezent la înmormântare, însă a mers la mormântul acesteia după o săptămână. Camera lui Geli din apartamentul lui a rămas neatinsă.
Ilse a fost una dintre persoanele care au declarat că Geli fusese unica iubire a lui Hitler şi că, după moartea ei, conducătorul nu a mai fost niciodată la fel: şi-a pierdut capacitatea de a fi fericit şi de a se bucura de plăcerea lucrurilor simple. Totuşi această imagine sentimentală nu ţine cont de faptul că Hitler avea o relaţie şi cu Eva Braun. Acesta îşi făcea apariţia regulat la atelierul lui Hoffmann, unde tânăra încă muncea, luau prânzul împreună şi, uneori, o ducea la cinema şi îi oferea cadouri. Geli ştiuse despre relaţia lui Hitler cu Eva; în 1930 se întâlniseră întâmplător la Oktoberfest (16 zile de bâlci şi de consum exagerat de alcool), unde au schimbat câteva cuvinte şi priviri duşmănoase. După sinuciderea lui Geli, relaţia destul de inocentă dintre Hitler şi Eva a devenit mult mai serioasă; fără să-şi dea seama, Eva era pe cale să aibă aceeaşi soartă ca Geli.

Cu toate că Goering dorea să fie alături de Hitler în acea perioadă grea, se confrunta şi el cu o criză personală. încă de la începutul anului, starea de sănătate a lui Carin se înrăutăţise. în iulie 1931, aceasta era internată la o clinică, bătăile inimii erau neregulate, pulsul slab, având pierderi dese de cunoştinţă, era la un pas de moarte. înţelegând că sfârşitul nu era departe, Carin şi Goering

au mers împreună într-o ultimă călătorie cu noua lui maşină Mercedes - cadou de la Hitler. Au mers spre sudul Bavariei şi au ajuns în Austria, la castelul lui von Eppenstein, unde Goering le făcuse cunoştinţă celor doi. Apoi, pe 25 septembrie, mama lui Carin a murit. Aceasta era hotărâtă să se întoarcă la Stockholm, la înmormântare, deşi doctorii o preveniseră că această călătorie ar putea să-i fie fatală. împreună cu soţul ei, s-a întors la Stockholm şi a fost întâmpinată de Thomas, fiul ei, acum aproape adult şi împăcat cu mama lui. Thomas îşi aducea aminte că mama lui „nu fusese niciodată mai frumoasă". Totul s-a dovedit prea mult pentru ea şi Carin a căzut la pat. Goering a stat la căpătâiul ei zile întregi, în timp ce soţia lui se lupta pentru viaţă. Thomas îşi amintea că Goering „ieşea doar să se bărbierească, să se spele sau să mănânce ceva pe fugă... altminteri, stătea tot timpul în genunchi lângă pat... ţinând-o de mână, mângâindu-i părul, ştergându-i transpiraţia de pe faţă şi saliva de la gură".[9]

Cu Carin la un pas de moarte, Goering era chemat acum în altă parte: la Berlin urma să aibă loc o întâlnire cu preşedintele Hindenburg, soarta Germaniei se afla în mâinile lui. Hindenburg era precaut cu Hitler şi îi plăcea mai mult de Goering, fostul erou de război. îndurerat, nu voia să o lase, însă Carin a insistat ca el să-şi facă datoria. Chiar şi în acele momente, angajamentul ei faţă de această cauză depăşea orice aşteptări.

La ora 4 dimineaţa, pe 17 octombrie, Carin a murit. Goering s-a întors peste patru zile ca să fie prezent la înmormântarea ţinută la Edelweiss, capela privată a familiei ei. Moartea lui Carin a lăsat un gol profund în

inima lui Goering şi nici o putere sau avere nu avea să-l mai umple vreodată.

*

Anul s-a încheiat cu două căsătorii. Tensiunile nerezolvate dintre Magda şi Goebbels, legate de relaţia lor cu Hitler, au fost lăsate deoparte. Puţin după moartea lui Geli, au existat câteva întâlniri private între Magda şi Hitler, între Goebbels şi Hitler şi apoi între cei trei, în care au ajuns la un acord nerostit: Magda şi Goebbels aveau să se căsătorească, astfel încât amândoi să fie în preajma lui Hitler, iar el, la rândul lui, să fie în preajma Magdei. Pe 19 decembrie 1931, Goebbels şi Magda - care era probabil deja însărcinată - şi- au unit destinele în cadrul unei ceremonii civile, urmată de o cununie religioasă. Hitler a fost cavalerul de onoare. Când Magda l-a sărutat în semn de mulţumire, ochii lui s-au umplut de lacrimi.

Pe 26 decembrie s-a căsătorit şi Lina cu Heydrich. Pe lângă prieteni şi familie, la ceremonie a fost invitat şi grupul nazist local de femei, care le-a oferit cadou o svastică lucrată manual. Au fost prezenţi şi membri ai SA şi ai SS, îmbrăcaţi în cămăşi albe şi pantaloni negri (pentru că organizaţiile fuseseră interzise pentru o perioadă, membrii acestora nu puteau să-şi îmbrace uniformele în locuri publice), care au format o gardă de onoare în afara bisericii, cântând „Horst Wessel" - imnul preferat al naziştilor.

Acum, Heydrich se afla la München, după câteva luni petrecute la Hamburg ca să înveţe cum stau lucrurile în SS, închiriind un apartament mic de la o bătrână drăguţă şi, încetul cu încetul, construindu-şi scheletul serviciului de informaţii, numit Sicherheitsdienst des Reichsführers-SS (SD). Nu avea un salariu prea mare (câştiga mai puţin decât un vânzător), însă era îndeajuns ca el şi Lina să-şi

începă viaţa după căsătorie, închiriind un apartament mic în suburbiile oraşului München.
La cinci zile după căsătoria lor, Himmler a creat un set de instrucţiuni pentru căsătoriile din interiorul SS. Voia să facă în aşa fel încât clanul SS să aibă doar rădăcini nordice şi fără impurităţi rasiale. Toţi membrii organizaţiei trebuiau să obţină un certificat, care urma să confirme compatibilitatea biologică a partenerelor. Oricine s-ar fi căsătorit fără acest certificat era exclus. Sângele Linei era pur arian, însă ascendenţa lui Heydrich urma să fie cercetată amănunţit.

Capitolul 5. Progres

în ciuda faptului că îşi pierduseră persoanele iubite, atât Goering, cât şi Hitler aveau să-şi găsească alinarea în primele luni ale lui 1932. Cu toate că nu se ştie cu siguranţă, cei mai mulţi susţin că Hitler a început o relaţie intimă cu Eva Braun încă de la începutul anului. Eva nu păstrase prea multe din bagajul tradiţional cu care fuseseră împovărate femeile generaţiei trecute şi, în multe privinţe, aducea aminte de noul „tip" de femeie „modernă" care zdruncinase societatea germană de după război: fuma, era vrăjită de hiturile moderne ce proveneau din cluburile de jazz americane, citea reviste de modă şi cumpăra cele mai noi produse de frumuseţe, idolatriza celebrităţile şi starurile de cinema şi îşi preţuia independenţa. în mare parte, femeile de vârsta Evei erau angajate în vânzări, în industria de agrement sau în birouri administrative, însă Eva nu avea nici o intenţie să renunţe la poziţia de la atelierul lui Hoffmann, prin intermediul căreia dezvoltase un interes deosebit pentru fotografie.

Totuşi pentru Hitler, Eva a fost întruchiparea ideală a feminităţii naturale. Blondă naturală, atletică şi sportivă (a practicat înotul şi gimnastica), menţinându-se mereu în formă; nu a arătat nici un interes pentru politică sau pentru situaţia naţiunii; fără mofturi, era uimitor de nonconformistă; imatură din punct de vedere emoţional, putea fi uşor manipulată de Hitler. Pentru ea, Hitler era politicos, deseori chiar încântător, indulgent şi atent, în timp ce faima crescândă o măgulea şi o entuziasma. Eva încă nu înţelesese cât de crud şi de indiferent putea fi Hitler faţă de cei care îndrăzneau să se apropie de el.
în acea primăvară, Goering, cu inima încă zdrobită de durere, a reluat legătura cu Emmy Sonnemann, o actriţă în vârstă de 38 de ani, angajată la Teatrul de Stat din Weimar. Goering se afla în oraş şi, după spectacol, s-a întâlnit întâmplător cu Emmy la Kaiser Café. Au decis să se plimbe puţin într-un parc din apropiere şi Goering i-a povestit în detaliu despre Carin şi cum îl afectase moartea ei: „Vorbea despre soţia lui... cu atâta dragoste şi tristeţe, încât respectul meu pentru el creştea cu fiecare cuvânt pe care-l rostea". Când s-a întors la Weimar, Goering şi Emmy au luat prânzul împreună şi, puţin mai târziu, Emmy a primit o invitaţie la un eveniment în Berlin, unde actriţa a petrecut „o seară extraordinară".
Lui Emmy îi plăcea să se descrie ca fiind o artistă fără înclinaţii politice şi susţinea că face tot posibilul să evite discuţiile legate de munca lui Goering: „Pentru mine orice subiect politic era un efort supraomenesc". Era mult mai fericită când discuta cu Goering despre „teatru, cărţi, pictură şi relaţii interumane".[1] Cel mai important lucru pentru Emmy era faptul că Goering o respecta, atât ca femeie, cât şi ca actriţă. Decisese că vrea să devină

actriţă la vârsta de 12 ani, după ce urmărise Neguţătorul din Veneţia. Tatăl ei, un antreprenor bogat care deţinea o fabrică de ciocolată, fusese împotriva carierei actoriceşti, însă mama ei fusese mai înţelegătoare. Şansa lui Emmy a apărut când un regizor important a anunţat că va deschide o şcoală de actorie la Hamburg - oraşul în care ea crescuse - şi că avea să ofere două burse. Mama ei o asigurase că, dacă va reuşi să primească bursa, tatăl ei îi va permite să devină actriţă. într-adevăr, Emmy reuşise să obţină una dintre cele două burse oferite şi, după ce terminase pregătirea, îşi începuse cariera, lucrând în mici teatre regionale.
în 1914, Emmy a făcut cunoştinţă cu Karl Kostlin, un alt actor, în timp ce juca rolul Margaretei din drama Faust a lui Goethe. După un an, aceştia s-au căsătorit la Viena, unde avuseseră spectacol. Pe tot parcursul războiului, cei doi au fost departe unul de celălalt, întrucât Karl fusese recrutat în armata austriacă. Cu toate că Emmy l-a considerat „inteligent, deosebit şi extrem de cult", relaţiei îi lipsea pasiunea: „N-am fost nimic altceva decât doi prieteni buni".[2] Astfel, în 1920 cei doi au divorţat pe cale amiabilă. Peste doi ani, Emmy se afla la Weimar, cam la 240 de kilometri sud de Berlin, unde avea să îşi petreacă următorii zece ani. Actriţa a primit numeroase roluri principale atât în opere clasice, cât şi în cele mai moderne, printre care şi piese scrise de Ibsen sau de Oscar Wilde. Au fost nişte ani frumoşi pentru ea. Trăia într-un apartament cu trei camere, îşi iubea meseria, se bucura de compania celorlalţi actori cu care lucra şi îşi petrecea timpul liber în barurile şi restaurantele din Weimar. L-a cunoscut pe Goering la o petrecere privată, unde echipa de teatru a interpretat o piesă scrisă de

gazda petrecerii. Goering era cu Carin, soţia lui, pe care Emmy a considerat-o fascinantă: „Părea bolnavă, dar emana un farmec căruia nu-i puteam rezista".
încă de la începutul relaţiei lor, Emmy a manifestat sensibilitate şi tact faţă de puterea pe care Carin o avusese asupra lui Goering. Nici nu prea avea încotro: primul cadou pe care Goering i l-a oferit lui Emmy a fost o fotografie cu răposata lui soţie. Când i-a vizitat apartamentul, Goering i-a arătat camera pe care o păstra ca pe un altar în memoria lui Carin: „Ochii ei frumoşi priveau în jur din numeroasele rame atârnate pe pereţii camerei".[3] Totuşi Emmy luase o decizie: avea să aştepte oricât, convinsă că Goering era bărbatul perfect pentru ea. însă nici Goering, nici Hitler nu aveau prea mult timp pentru romantism în 1932, fiind anul alegerilor, şi nu au fost doar două tururi de alegeri pentru Reichstag, ci şi alegerea preşedintelui. Hitler decisese să candideze împotriva lui Hindenburg şi, cu toate că nimeni nu se aştepta să câştige, părea un mod ideal de a se proclama drept candidat legitim pentru o funcţie înaltă.
La München, maşinăria de partid, controlată de Hess, lucra ore suplimentare. Chiar dacă lisei nu i se permisese să se implice direct în procesul de dobândire a puterii, aceasta reuşise totuşi să primească un rol neoficial de a menţine liniile de comunicaţie cu aliaţii, donatorii şi potenţialii susţinători din cercul ei social şi din afara lui, printre care se regăseau reprezentanţii scenei culturale a oraşului, scriitori, pictori, filosofi, pe mulţi lise cunoscându-i prin intermediul slujbei pe care o avusese la anticariat.
Primul tur al alegerilor prezidenţiale s-a soldat cu un rezultat de 30% în favoarea lui Hitler şi cu 49% în

favoarea lui Hindenburg. în următorul tur, Hitler a mai adunat în jur de două milioane de voturi, dar Hindenburg a primit 53%. Deşi a existat o anumită dezamăgire, aceste alegeri îi permiseseră lui Hitler să intre pe scena naţională ca politician. Prioritatea următoarelor alegeri pentru Reichstag a devenit transformarea acestui val de simpatie în voturi.

Când nu era ocupat cu campania, străbătând ţara în lung şi-n lat cu avionul, Hitler îşi împărţea timpul petrecut la Berlin între camera de la marele hotel Kaiserhof şi apartamentul unde locuiau Magda şi Goebbels, care devenise sediul lui neoficial. între timp, acesta trecuse la o dietă vegetariană strictă
(încă mai mânca ouă, dar renunţase la produsele lactate), aşa că Magda se asigura întotdeauna că are cu ce să-l hrănească; pentru că-i era frică să nu fie otrăvit, Magda îi trimitea mâncare chiar şi la hotelul unde se cazase.

întreaga campanie a fost afectată de violenţă extremă. întâlnirile politice se transformau deseori în anarhie; într-o zi, Goering, înarmat cu o sabie, s-a aruncat într-o luptă generalizată. SA şi echivalentul comunist al acestei organizaţii, numit Roter Frontkâmpferbund* (RFB), au stârnit zarvă pe străzi. Au avut loc atacuri la ţintă şi asalturi aleatorii. La sfârşitul lui mai, Margaret şi Gudrun au fost nevoite să stea la nişte prieteni pentru o perioadă, după ce o persoană înarmată a tras spre casa lor. înţelegând aluzia, Heydrich a trimis-o pe Lina la ţară pentru câteva luni.

Siguranţa Linei nu era singurul lucru care îl îngrijora pe Heydrich. în iunie, un membru SS din oraşul natal al lui

---

*

Heydrich îl acuzase, afirmând că ascunsese faptul că are strămoşi evrei. Alarmat, Himmler a cerut o investigaţie minuţioasă care a dezvăluit sursa problemei: bunica din partea tatălui lui Heydrich. Numele de familie al celui de-al doilea soţ al bunicii lui suna a nume evreiesc. Cu toate că a fost destul de ruşinos, nu a fost fatal. Ascendenţa lui Heydrich era curată. Era liber să-şi continue cariera în SS.

Oricât de tentantă ar fi ideea că stăruinţa lui Heydrich de a persecuta evreii în mod sistematic şi nemilos se trage din nesiguranţa propriei ascendenţe (pe când era copil, tatăl lui fusese ţinta antisemiţilor locali, iar colegii invidioşi ai lui Heydrich încercau, în continuare, să-l submineze, aducând constant în discuţie această insultă rasială), nu există, practic, nici o dovadă care ar putea confirma faptul că acţiunile lui Heydrich erau stârnite de dezgustul faţă de propria persoană. Cu siguranţă, Lina nu a dat niciodată crezare ideii că Heydrich era motivat de nevoia de a-şi ispăşi trecutul dubios.

Oricum, Heydrich suferea de prea multă încredere în sine. în loc să acţioneze dintr-o poziţie de slăbiciune, mereu atent la ce se întâmplă în jurul lui, Heydrich nu se simţea niciodată vulnerabil. Ba mai mult, se considera aproape invincibil.

în toată agitaţia alegerilor, Bormann era foarte ocupat, fiind directorul fondului de asigurări al naziştilor. Făcând faţă numărului crescând de persoane decedate şi grav rănite, dar şi cererilor pentru compensaţii apărute ulterior, Bormann îşi făcuse o reputaţie de bărbat onest şi scrupulos; în ciuda sumelor considerabile care treceau prin mâinile lui (având la dispoziţie trei milioane de mărci), Bormann nu a furat niciodată nimic.

Gerda era şi ea ocupată. Cu un an înainte, născuse două fete gemene: una a fost numită lise, iar cealaltă, Ehrengard, după fosta iubită a lui Bormann, care a murit la câteva luni. Nu există mărturii care ar putea descrie modul în care Gerda s-a simţit după această pierdere, însă în toamna lui 1932 a rămas din nou însărcinată. întrucât soţul ei lucra din greu, Gerda a fost nevoită să se descurce singură cu familia care se extindea rapid. Părinţii ei nu au ajutat-o deloc, pentru că Gerda şi Bormann rupseseră definitiv legăturile cu Walter Buch, tatăl ei.

Este greu de stabilit ce anume a determinat această ruptură. Buch era neutru când venea vorba despre această întâmplare şi doar pomenea de sentimentul neplăcut care existase întotdeauna între el şi Bormann. O scrisoare de la Gerda pentru soţul ei, scrisă spre sfârşitul războiului, face referire la ruperea tuturor legăturilor dintre ei, dar nu conţine nimic clar. Oricare ar fi fost motivul, Gerda nu a regretat niciodată faptul că şi-a pierdut tatăl pe care nici nu a simţit vreodată că l-ar fi avut.

Cât despre Bormann, acesta ştia prea bine ce părere proastă avea socrul lui despre el. Nu a avut nici o remuşcare că provocase o ruptură între Gerda şi Buch. în plus, Bormann devenise indispensabil: nu mai avea nevoie de patronajul lui Buch ca să evolueze. Nici Bormann nu era prea apropiat de familia lui. Astfel, copiii numeroşi ai Gerdei aveau să crească fără bunici. în schimb, elita nazistă a fost ca o familie pentru ei.

Pe 31 iulie, toată Germania a mers la vot: naziştii au înregistrat un succes extraordinar, obţinând 37% din voturi. Situaţia economică a ţării se afla într-o stare

dezastruoasă, întrucât peste o treime din forţa de muncă nu era angajată, iar guvernul părea incapabil de a face ceva în acest sens. În aceste circumstanţe cumplite, foarte multe persoane erau atrase de charisma incontestabilă şi imaginea bine construită a lui Hitler, combinate cu mesajul simplu şi clar că el putea să unească o naţiune distrusă şi să restabilească mândria şi puterea Germaniei.
În acel moment, partidul era deja cel mai important din Reichstag. Cu excepţia clasei muncitoare urbane, care, în ansamblu, rămăsese fidelă extremei stângi, naziştii au obţinut voturi din întregul spectru socioeconomic: muncitori săraci din mediul rural şi fermieri care luptau pentru afacerea lor, proprietari de magazine şi meşteşugari, funcţionari publici şi profesionişti, genii ai finanţelor şi beneficiari ai unor averi moştenite.
Multe dintre femeile care votaseră înainte cu partidele conservatoare neutre au votat acum în favoarea lui Hitler. Cu şase luni în urmă, naziştii uniseră toate asociaţiile pentru femei existente în partid într-o singură entitate, numită Organizaţia Naţional-Socialistă a Femeilor (Nationalsozialistische Frauenschaft, NFS). Această organizaţie s-a dezvoltat rapid de-a lungul lui 1932 reflectând numărul crescut de voturi din partea femeilor, ajungând de la aproape 20 000 de membri până la puţin peste 100 000.
Ţinând cont de aversiunea lui Hindenburg faţă de principalul partid socialist, care ajunsese pe locul doi, acesta nu mai avea prea multe opţiuni; nu se mai putea evita implicarea naziştilor în guvernare, aceştia trebuiau să-şi revendice rolul în guvern, însă Hitler voia să fie cancelar şi, în ciuda discuţiilor intense de la sfârşitul lui

iulie şi începutul lui august, nimeni nu era pregătit să-i ofere o astfel de poziţie. Pe parcursul verii şi al toamnei a apărut un sentiment crescând care sugera că naziştii îşi rataseră şansa.
în noiembrie s-au organizat noi alegeri, Reichstagul aflându-se în blocaj. Rezultatele doar au confirmat acel sentiment deranjant: voturile pentru nazişti au scăzut cu 4%, ceea ce însemna că partidul ajunsese la limita popularităţii. Hitler se confrunta cu o dilemă: să aştepte în continuare să fie invitat la conducere şi să rişte să-şi vadă susţinătorii dispărând sau să încerce să ia puterea prin violenţă, riscând un război civil pe care naziştii nu prea aveau cum să-l câştige.
La München, şi Heydrich se confrunta cu o problemă gravă. Organizaţia SD nu prea mai avea bani, însăşi existenţa organizaţiei era în pericol. în septembrie, Heydrich şi Lina s-au mutat din apartamentul lor mic într-o vilă
cu două etaje. Aceştia locuiau la primul etaj, iar parterul era ocupat de o echipă SD, din care făceau parte şapte persoane, şi de toată hârţogăria. Lina se descria pe ea însăşi ca fiind „paznic, gospodină şi bucătăreasă". Ca măsură de securitate, Lina a cumpărat doi câini care să o anunţe dacă venea cineva, iar poziţionarea vilei, în capătul unei grădini mari, la o oarecare distanţă de poarta principală, îi dădea timp „să ascundă orice lucru incriminator".[4] Şi-a dat toată silinţa să întreţină gospodăria cu bugetul mic pe care-l avea la dispoziţie. Carnea şi peştele erau prea scumpe, aşa că, în locul acestora, pregătea supe de legume. Atracţia principală a săptămânii erau salata tradiţională bavareză de cartofi şi berea.

Heydrich a luat legătura cu Ernst Rohm, liderul „Cămăşilor brune". Teoretic vorbind, organizaţia SS era una independentă; practic vorbind, încă de când apăruse, făcuse parte din această mare organizaţie care, sub conducerea lui Rohm, crescuse atât ca mărime, cât şi ca influenţă. Rohm era un fost soldat infanterist, deloc interesat de civili; pentru el, calea parlamentară către putere era doar un spectacol secundar, un preludiu pentru o revoluţie sângeroasă care ar fi curăţat statul şi ar fi transformat Germania într-o mare unitate militară. Lina a susţinut că a avut un rol esenţial în obţinerea sprijinului lui Rohm. Nevoită să aibă grijă de orice pfenig, Lina ţinea o socoteală precisă a chibriturilor folosite la aprinderea boilerului din subsol. Când a observat că tot dispăreau, şi-a dat seama că cineva le fura. Aşa că a decis să demaşte hoţul. A cumpărat de la un magazin de cadouri-surpriză şi farse un fel de chibrituri care explodau şi le-a amestecat cu cele obişnuite. însă Lina nu se gândise că, în curând, Rohm şi Himmler aveau să ajungă acolo pentru un tur de inspecţie decisiv.
înainte să poată interveni, Rohm şi-a scos trabucul şi l-a aprins. S-a auzit un zgomot puternic. Lina îşi amintea că Rohm „s-a albit la faţă"[5] şi Himmler se aruncase la pământ. Se spune că Rohm s-a amuzat atât de mult pe seama îndrăznelii şi ingeniozităţii Linei, încât a autorizat bucuros nişte fonduri suplimentare. Această veste bine-venită a coincis cu descoperirea faptului că Lina era însărcinată. Nouă luni mai târziu, Rohm avea să devină naşul copilului.

*

Pe 1 ianuarie 1933, Ilse şi soţul ei se aflau printre puţinii aleşi să asiste la o reprezentaţie a lucrării lui Wagner Maeştrii cântăreţi la Teatrul Naţional din München, unde

era şi Hitler cu invitata lui specială, Eva Braun. Apariţia lor la acest spectacol era cea mai publică confirmare de până în acel moment că Eva era iubita lui Hitler. Decizia de a se afişa cu Eva fusese determinată de faptul că tânăra încercase să se sinucidă cu câteva luni în urmă. Dăruindu-se lui Hitler, Eva aşteptase la nesfârşit ca acesta să-i ofere puţină atenţie, însă Hitler abia dacă mai ajunsese la München în 1932; şi, chiar şi atunci când fusese în oraş, avusese foarte puţin timp pentru ea. Aceste absenţe şi tăceri o afectaseră pe Eva, considerându-le nişte semne de respingere. Anxietatea se transformase în disperare. Ca şi Geli, avea un pistol al ei. Lăsând o notiţă mâzgălită de rămas-bun, apăsase pe trăgaci. Glonţul i-a străpuns gâtul, trecând fix pe lângă arteră. Sângerând abundent, a reuşit să cheme un doctor, pe cumnatul lui Heinrich Hoffmann, care a venit neîntârziat şi a dus-o la spital, unde glonţul i-a fost extras cu succes.

Nu se ştie dacă, în adâncul sufletului, Eva dorise cu adevărat să se sinucidă. Oare să fi fost un strigăt de ajutor? Oare credea că aceasta era unica modalitate de a-l face pe Hitler să o bage în seamă? Oricare ar fi fost motivul, Hitler a fost atât de şocat, încât a decis să acţioneze. A jurat că va avea mai multă grijă de ea. Ieşirea la teatru, în compania unor tovarăşi intimi ca lise, a fost modul lui de a-i arăta Evei că este importantă pentru el.

Goebbels trebuise să fie la operă cu ei, însă o urgenţă l-a făcut să se grăbească înapoi spre Berlin. Deşi primul lor copil s-a născut cu succes pe 1 septembrie (o fetiţă, pe care au numit-o Helga), naşterea agravase o afecţiune cardiacă preexistentă a Magdei. Fără a-şi reveni complet,

rămăsese din nou însărcinată. Pe 23 decembrie a pierdut copilul şi s-a internat în spital. Starea ei de sănătate fiind stabilă, Goebbels a crezut că poate să se îndrepte liniştit spre Bavaria, ca să petreacă Crăciunul şi Anul Nou cu Hitler.
Dar starea ei se înrăutăţise. Casa lui Hitler de la Obersalzberg - o zonă muntoasă plină de păduri şi de ferme - nu avea telefon, aşa că de Revelion
Goebbels a mers la Berchtesgaden, un oraş din apropiere, şi a sunat la spitalul din Berlin. Magda făcuse o infecţie şi avea febră foarte mare; era în pericol de moarte. Foarte îngrijorat, Goebbels a luat primul tren disponibil şi a călătorit toată noaptea spre capitală, ca să fie lângă soţia lui. Când a ajuns, s-a liniştit văzând că Magda era în afara pericolului. Pe parcursul următoarelor săptămâni agitate, Goebbels a vizitat-o ori de câte ori a fost posibil, în timp ce ea îşi recăpăta încet forţele.
Goering a petrecut Crăciunul cu Emmy Sonnemann. Relaţia lor, încă de la începuturile „de probă", înregistrase progrese discrete, dar constante. Emmy rămânea peste noapte în apartamentul lui în mod regulat. Totuşi Goering se gândea mai mereu la Carin. După Crăciun a lăsat-o pe Emmy singură, ca să petreacă Revelionul în Suedia, cu familia lui Carin. La întoarcerea sa, Goering a jucat un rol principal în drama ce avea să decidă viitorul naziştilor, aplanând micile probleme apărute în negocierile tensionate cu Hindenburg şi ceilalţi conspiratori, care erau prinşi între necesitatea de a obţine aprobarea poporului pentru administraţia lor şi dorinţa de a impune o formă de dictatură.
Pe măsură ce luna se scurgea, bătrânul general şi aliaţii săi tindeau tot mai mult să ignore reţinerile pe care le

aveau faţă de Hitler. Dacă îi ofereau ce voia, atunci susţinerea în masă pe care o obţinuse acesta avea să le consolideze poziţia şubredă şi să îi ajute să înlăture primejdia comunistă, de care se temeau cu adevărat. Dacă nu o făceau, exista riscul unei revolte armate, organizaţia SA având deja peste un milion de membri. Au căzut de acord că este mult mai bine să-l aibă pe Hitler lângă ei, unde l-ar fi putut controla, decât să rămână o ameninţare din exterior.
Pe 30 ianuarie, Hitler a fost numit cancelar. Complotiştii care au crezut că puteau să-i neutralizeze pe naziști dacă îl puneau pe Hitler în funcţie au greşit amarnic când l-au numit şi pe Goering ministru al Prusiei - cel mai mare şi mai puternic stat din Germania. Odată cu funcţia a primit şi controlul asupra tuturor forţelor de poliţie; acest lucru va avea urmări devastatoare. În acea seară, susţinătorii naziști s-au alăturat organizaţiilor SA şi SS pentru o paradă de proporţii a victoriei, luminată de torţe. Hitler, Goering, Goebbels, Hess şi Himmler, care erau în oraş pentru ziua cea mare, stăteau la balconul hotelului Kaiserhof şi se bucurau de triumful lor. în afară de Emmy, pentru care
Goering rezervase o cameră ca să poată urmări marşul, nici o altă femeie nu era acolo. în dimineaţa următoare, Hess şi-a cumpărat un ceas nou şi, zăpăcit, i-a scris lisei: „Am visat toate astea sau sunt treaz?"[6]
Pe 2 februarie, Magda a fost externată şi, când s-a întors acasă, a fost întâmpinată de Hitler. După câteva săptămâni, în seara zilei de 27 februarie, Hitler a luat cina cu ea şi cu Goebbels. Magda a făcut greşeala de a-l servi cu crap. în momentul în care Hitler, iritat, o mustra pe Magda - oare nu şi-a dat seama că nu poate mânca

peşte? -, s-a auzit telefonul. Cineva sunase să-i anunţe că Reichstagul luase foc.
Goering a ajuns primul la locul faptei; camerele aflate chiar lângă locul în care izbucnise focul fuseseră bogat decorate şi în interior erau tapiserii valoroase şi foarte inflamabile. Panicat, înainte de a merge după ajutor, a sunat-o pe Emmy, care se întorsese la Weimar să-şi reia rolul pe care îl avea în Faust de Goethe. După acest incident, zeci de ani a persistat ideea că naziştii fuseseră cei care declanşaseră incendiul, însă nu s-a demonstrat niciodată o legătură sigură. Făptaşul, cel mai probabil, a rămas incendiatorul olandez acuzat de crimă, care avea vagi legături cu extrema stângă; acesta mai încercase să dea foc la câteva clădiri publice.
Acţionând rapid, naziştii au insistat asupra faptului că atacul vestea începutul unei revolte comuniste în toată regula. în ziua următoare, Hindenburg a semnat un decret de urgenţă, care a suspendat, în mod efectiv, statul de drept, şi s-a pus în mişcare o represiune de proporţii, aflată deja în curs de desfăşurare în Prusia; mii de oameni au fost reţinuţi şi torturaţi. Goering se afla în fruntea represiunii, oferind echipelor SA aceeaşi putere pe care o avea poliţia şi, astfel, înfiinţând Gestapo. în câteva săptămâni, închisorile erau pline până la refuz şi se improvizau lagăre cu scopul de a adăposti numeroşii deţinuţi, o măsură de care Goering, fără nici o ruşine, era foarte mândru. în pamfletul său literar, „Germania renăscută", Goering remarca cu nonşalanţă că „era ceva normal să existe excese la început. Era normal să mai fie şi bătăi pe ici, pe colo."[7]
între timp, alegerile au fost stabilite pentru 5 martie: Hitler voia să câştige majoritatea voturilor, ca să poată

demantela complet Reichstagul. Şi-a petrecut seara cu Magda şi cu Goebbels; au mers la Walkiria de Wagner şi apoi s-au îndreptat spre Cancelaria Reichului să asculte rezultatele la radio. în ciuda faptului că răspândiseră peste tot ameninţări cu violenţa şi intimidaseră lumea, naziştii au obţinut doar 44% din voturi. Totuşi prin faptul că hărţuiseră un mic partid naţionalist ca să-şi unească forţele şi prin faptul că Partidul Catolic de Centru fusese convins să coopereze, naziştii au putut impune Actul de împuternicire, care i-a oferit lui Hitler libertatea de a suspenda Reichstagul şi de a face orice doreşte.
Ironic - având în vedere statutul de leagăn al mişcării -, Bavaria a fost singura provincie care a rezistat dominaţiei naziste. Conducerea naţionalistă conservatoare a acesteia a refuzat să se urnească din loc. Pentru Lina, acest lucru a fost o sursă de frustrare intensă, întrucât era o tortură să-şi vadă duşmanii zdrobiţi oriunde altundeva în afară de propria curte, în timp ce soţul ei stătea deoparte.
Totuşi Actul de împuternicire îi oferise lui Hitler autoritatea de a forţa politicienii provinciali. Pe 9 martie, Ritter von Epp - în a cărui unitate Freikorps intrase şi Hess cu mulţi ani în urmă - a fost numit comisarul de stat al Bavariei, iar Himmler a preluat conducerea poliţiei. Şi au întors foaia: în câteva zile, sute de socialişti, comunişti şi funcţionari necooperanţi au fost bătuţi, umiliţi şi arestaţi.
într-o scrisoare către părinţii ei, Lina abia dacă putea să-şi ascundă bucuria, povestindu-le în amănunt despre ceea ce se întâmplase când „s-au distrat membrii SA şi SS". Printre victimele lor s-a regăsit şi un evreu cunoscut: „L-au bătut cu bice pentru câini, i-au scos pantofii şi şosetele şi l-au pus să meargă până acasă desculţ".[8]
*

Sentimentul de triumf al Linei nu era încă împărtăşit de Magda şi de soţul ei, ambii fiind îngrijoraţi de locul ocupat de Goebbels în noul regim. în timp ce Goering se dezlănţuia incontrolabil în Prusia, Goebbels nu avea nimic concret care să-i poată confirma eforturile depuse. îşi dorea nespus să deţină controlul asupra presei din Germania şi asupra activităţii culturale a acesteia. într-un final, Hitler i-a îndeplinit dorinţa (cu excepţia controlului asupra presei) şi, pe 14 martie l-a numit la conducerea Ministerului Iluminismului Public şi Propagandei (pe scurt, Ministerul Propagandei). Dispunând de autoritatea noii poziţii, Goebbels a trecut la înfiinţarea subsecţiilor ce urmau să conducă fiecare domeniu de producţie culturală: muzică, teatru, artă, literatură şi film.
Bucurându-se din plin de noul său statut, pe 16 mai Goebbels a dus-o pe Magda la Opera de Stat din Berlin la o reprezentaţie a operei Madama Butterfly, fiind însoţiţi de regizoarea Leni Riefenstahl şi de partenerul ei. Leni era o fostă dansatoare a cărei carieră se încheiase din cauza unor accidentări şi care apăruse în câteva filme înainte de a trece în spatele camerei. După premiera producţiei ei de debut, Lumina albastră, Leni le atrăsese atenţia atât lui Goebbels, cât şi lui Hitler. Hitler a cerut o întrevedere privată şi, la congresul partidului din 1932, Leni a primit o invitaţie la una dintre petrecerile exclusiviste ale Magdei. Leni a fost impresionată de Magda: „O gazdă perfectă de care mi-a plăcut imediat", însă Goebbels i s-a părut respingător.
După ce a stat de vorbă cu fotografii adunaţi afară şi s-a întors în loja lor, Leni a ajuns să stea lângă Goebbels, care a început să-şi bage „mâna pe sub rochia mea; mi-a atins genunchiul şi era cât pe ce să urce spre coapsa mea".[9] Şi-

a strâns picioarele, strivindu-i mâna până l-a forţat să şi-o elibereze. Conform autobiografiei sale, aceasta nu a fost prima încercare a lui Goebbels de a-i viola intimitatea. Deşi Leni nu este cea mai de încredere sursă, modul în care a descris comportamentul lui Goebbels se potriveşte cu tipul de hărţuire sexuală la care au fost supuse numeroase actriţe şi starlete.

Cu toate că Leni nu a menţionat o dată exactă, este posibil ca Goebbels să fi început să-i facă curte când Magda era în spital, luptând pentru viaţa ei. Spre neplăcerea lui Leni, Goebbels a început să o sune zilnic. După ce l-a rugat să se oprească, acesta şi-a făcut apariţia la apartamentul ei de două ori implorând-o, umilindu-se, terorizând-o şi ameninţând-o, însă Leni a reuşit să se împotrivească.

încercarea din seara de la operă nu a fost ultima; în acea vară, în timp ce mergeau cu maşina, Goebbels s-a repezit la Leni, automobilul fiind cât pe ce să derapeze. De atunci, Goebbels nu s-a mai atins de ea, înţelegând că nu avea nici o şansă. Dacă i-ar fi putut distruge cariera, ar fi făcut-o. însă Leni

avea ştampila de aprobare a lui Hitler şi era prea talentată, nu putea fi concediată cu uşurinţă.

Este imposibil să afirmăm dacă Magda a bănuit ceva sau nu; faptul că a continuat să fie prietenoasă cu Leni sugerează că nu a bănuit nimic. în acel moment, Magda se baza pe principiul că lucrurile pe care nu le ştia nu puteau să o rănească; pe lângă asta, nu erau puţini cei care ar fi fost mai mult decât bucuroşi să-i ia locul lui Goebbels.

*

în toată această agitaţie, Margaret Himmler se concentra pe problemele casnice. în februarie, cuplul vânduse ferma

şi se mutase într-un apartament opulent din München, situat pe aceeaşi stradă cu apartamentul lui Hitler. începuse să scrie într-un „jurnal de copilărie", care conţinea însemnări zilnice legate de creşterea lui Gudrun şi în care, pe de o parte, se necăjea din cauza micilor acte de indisciplină şi, pe de altă parte, se bucura de poznele fiicei sale. în acelaşi timp, Margaret a folosit jurnalul şi pentru monitorizarea şi evaluarea propriilor abilităţi parentale.

Apoi, în martie, cei doi au adoptat un băiat în vârstă de cinci ani, Gerhard. Tatăl copilului, un membru SS, fusese omorât cu o lună în urmă în timpul unei lupte de stradă din Berlin. Pe lângă faptul că acest gest l-a pus într-o lumină bună pe Himmler, s-a ales şi cu un băieţel pe care Margaret nu i l-ar mai fi putut oferi: după dificultăţile serioase apărute în timpul naşterii lui Gudrun, doctorii o sfătuiseră să nu mai aibă copii. Iniţial, Margaret a fost încântată de noul membru al familiei. Părea „isteţ" şi „foarte ascultător"[10] şi spera că băiatul va avea o influenţă bună asupra lui Gudrun. Atitudinea pozitivă nu a ţinut mult. în curând, Gerhard a devenit, pur şi simplu, încă o persoană pentru care să-şi facă griji. Satisfăcându-şi dorinţa de a avea un fiu şi împovărând-o pe Margaret cu alte responsabilităţi, Himmler a început să planifice următoarea etapă a expansiunii SS. Nu numai că a vrut ca SS să monopolizeze maşinăria terorii şi a supravegherii, ci şi-a dorit puterea absolută asupra victimelor sale.

Pe la mijlocul lui martie, în jur de 10 000 de deţinuţi se înghesuiau în închisorile locale. Ca să diminueze presiunea, o fabrică de muniţie abandonată, aflată la periferia oraşului Dachau, aproximativ 25 de kilometri la nord-vest de München, a devenit un lagăr de concentrare

improvizat. în câteva săptămâni, Himmler a pus lagărul sub jurisdicţia organizaţiei SS.
Preluarea controlului asupra lagărului Dachau a fost declaraţia de intenţie a lui Himmler: toate lagărele de concentrare ale naziştilor trebuiau să-i aparţină. Şi totuşi nici în cele mai frumoase vise Himmler nu şi-a imaginat că această ambiţie de a curăţa Germania de duşmanii ei ideologici îl va conduce la porţile Auschwitzului.

în traducere, Alianţa Luptătorilor de pe Frontul Roşu - o organizaţie paramilitară afiliată Partidului Comunist din Germania în perioada Republicii de la Weimar (n.tr.

)Partea a II-a. înalta societate

Capitolul 6. Prima Doamnă a Reichului

Hitler şi-a petrecut seara de 20 aprilie 1933 - ziua în care a împlinit 44 de ani - la Teatrul de Stat Prusac, urmărind premiera unei emoţionante piese de teatru de propagandă dedicată lui, iniţial jucată la radio înainte de alegerile din martie. Seara de gală a fost un succes şi tot atunci a debutat şi Emmy pe scena din Berlin.
începutul promiţător al lui Emmy în această nouă eră a teatrului german a fost stimulat, în special, de prietenia şi de alianţa profesională cu celebrul actor şi regizor Gustav Griindgens, a cărui faimă se baza pe interpretarea lui Mephisto din drama Faust de Goethe. însă, după ce

naziştii preluaseră puterea, exista pericolul să piardă tot ce obţinuse.
Griindgens era un bisexual care susţinuse comuniştii şi lucrase în teatrul de stânga în anii 1920. Totuşi, datorită relaţiei cu Emmy, care s-a simţit „legată" de el „atât din punct de vedere artistic, cât şi personal", acesta a fost cruţat de soarta pe care au avut-o ceilalţi aflaţi în aceeaşi situaţie. Bazându-se pe Goering, care, în calitate de ministru prusac, moştenise controlul asupra teatrelor, a sălilor de concerte şi asupra orchestrelor, Emmy l-a convins să ia măsuri în favoarea lui Griindgens. După ce a reînnoit contractul lui Griindgens cu Teatrul de Stat Prusac, Goering l-a promovat în 1934, numindu-l director general.
Aceste aranjamente i-au asigurat lui Emmy o evoluţie importantă în carieră. Până atunci, în ciuda succeselor, fusese doar o actriţă de provincie, însă acum ajunsese pe scena naţională, după cum va remarca şi ea mai târziu: „Atinsesem culmile ambiţiei oricărei actriţe din Germania". Avându-l pe Griindgens la conducere, Emmy a format un parteneriat creativ şi reciproc benefic: „M-a ajutat să-mi dezvolt orice talent aş fi avut".[1]
După ce a reluat, pentru scurt timp, rolul „uzat" din Faust, Emmy şi Griindgens au deschis sezonul de toamnă cu comedia Concertul, o farsă
despre un pianist bătrân care voia să-şi seducă elevele tinere, în timp ce soţia acestuia, îndelung răbdătoare, încerca să-l aducă pe calea cea bună. Producţia a primit recenzii bune şi a mers în turneu în vara lui 1934, întâi la Miinchen, apoi la Hamburg. Călătoria spre Miinchen a fost aproape fatală: în drum spre Obersalzberg, maşina în care se aflau Goering şi Emmy s-a ciocnit cu o altă

maşină. La impact, volanul i-a străpuns pieptul lui Goering, rupându-i două coaste, iar Emmy a suferit o rană adâncă la cap când s-a izbit de parbriz. Cu toate că rănile au fost urâte, ştiau că scăpaseră ca prin urechile acului. întorcându-se la Berlin, Emmy şi Griindgens au ales să pună în scenă o altă comedie, Minna von Barnhelm, cu Emmy în rolul principal. Această operă clasică s-a bucurat de peste 200 de producţii în perioada celui de-al Treilea Reich. Versiunea lui Emmy şi a lui Griindgens s-a jucat aproape un an. în perioada nazistă, comedia era, fără doar şi poate, cel mai popular gen în teatrele germane. Cu toate că eforturile de a îndrepta atenţia publicului spre satira politică creată de regim au fost un eşec, naziştii au apreciat totuşi valoarea comediei - era un mod de evada, o supapă de siguranţă şi un mod de a scăpa de solicitările impuse cetăţenilor. Nu au dus lipsă de materiale necontroversate, acestea fiind ori piese contemporane cu titluri precum Hochzeitsreise ohne Mann (Lună de miere fără bărbat) şi Krach im Hinterhaus (Gălăgia din curte), ori opere mai vechi scrise atât de autori germani, cât şi de autori străini. A douăsprezecea noapte şi îmblânzirea scorpiei au fost cele mai des jucate opere ale lui Shakespeare, iar comediile de moravuri ale lui Oscar Wilde erau la mare căutare, cum era şi Bernard Shaw, a cărui operă Pigmalion a fost ecranizată în 1935, cu Griindgens în rolul profesorului Higgins.
Emmy nu a folosit faima şi influenţa recent câştigate doar în avantajul ei. în lumea teatrului, artiştii evrei fugeau speriaţi - privaţi de un loc de muncă sau forţaţi să iasă la pensie -, iar Emmy, cu ajutorul lui Goering, a intervenit oricând şi oriunde a putut ca să-şi ajute colegii artişti. Bella Fromm, jurnalista care se ocupa de articolele

despre societate, scria în jurnalul ei: „Emmy a fost minunată în ceea ce priveşte loialitatea faţă de prietenii ei care nu erau arieni".[2]

Totuşi ceea ce a putut obţine Emmy şi lucrurile pe care le-a putut face Goering pentru ea au avut nişte limite. încă dinainte de 1914, Henny Porten fusese o mare celebritate. Bucurându-se de nenumărate succese, aceasta îşi petrecuse timpul la Hollywood şi realizase, cu succes, trecerea de la filmul mut la cel sonor. Soţul ei însă era evreu şi Porten refuza să divorţeze de el. Ca urmare, nimeni nu voia să o angajeze. Emmy a apelat la Goering, dar acesta nu a putut face nimic. Emmy nu a acceptat un refuz şi a continuat să-l bată la cap cu această problemă. în cele din urmă, ajungând la capătul puterilor, Goering a apelat la Albert, fratele lui mai mic, un antinazist înfocat, care lucra în industria filmului austriac, şi a reuşit să-i găsească ceva de lucru lui Porten la Viena.
*

Notorietatea crescândă a lui Emmy era o provocare directă pentru statutul Magdei ca Primă Doamnă a Reichului. Din momentul în care naziştii preluaseră puterea, fusese limpede că Magda trebuia să deţină acest statut. Duminică, 14 mai 1933, Magda a ţinut primul discurs la radio de Ziua Mamei. Naziştii au oficializat această sărbătoare după ce campania menită să mobilizeze populaţia ca să susţină stabilirea Zilei Mamei ca sărbătoare naţională luase avânt în anii 1920, cu susţinerea entuziastă a Fachverband Deutscher Floristen GmbH (Asociaţia Floriştilor Germani GmbH).

în discursul ei, Magda a declarat cu mândrie că o mamă germană înţelege „instinctiv spiritul nobil şi scopurile morale" ale lui Hitler şi că este pregătită să fie „susţinătoarea lui înflăcărată şi războinică fanatică".[3]

Reacţia apărută în urma transmisiei a fost una extrem de bună, Magda primind sute de scrisori din întregul Reich. Cutia ei poştală, care, pe lângă alte lucruri, conţinea scrisori în care i se cereau bani şi sfaturi legate de relaţii, era mereu atât de plină, încât a trebuit să angajeze două secretare ca să facă faţă tuturor scrisorilor.
Magda şi copiii ei erau constant fotografiaţi pentru reviste şi diverse publicaţii, ca un exemplu al familiei naziste perfecte. Cu toată că aceasta şi-a îndeplinit funcţia fundamentală impusă femeilor germane şi a continuat să facă copii, născând încă două fiice şi un fiu între 1934 şi 1937, maternitatea
nu a fost ceva natural pentru ea. în zecile de fotografii în care apărea împreună cu copiii ei, Magda era întotdeauna mai retrasă, distantă chiar, arătând impecabil în ţinutele ei create de designeri faimoşi.
La sfârşitul primăverii 1933, pentru că era interesată de modă, Magda a fost numită preşedinta onorifică a unei companii recent apărute, Deutsche Mode- Institut (Institutul de Modă German), creată cu scopul de a încuraja un stil naţional unic, de a pune capăt influenţelor decadente străine şi de a izgoni evreii din industrie: această ultimă ambiţie a fost, în mod special, problematică, luând în considerare faptul că cea mai mare parte a industriei era deţinută de evrei (70% din hainele de pe rafturi erau produse de firme evreieşti) şi mulţi dintre designerii preferaţi atât de Magda, cât şi de Emmy erau, de asemenea, evrei. Cu toate că designerii de elită erau protejaţi datorită clienţilor renumiţi, spre sfârşitul anilor 1930 industria modei fusese complet epurată, rămânând doar arieni.

Celălalt scop principal al institutului, şi anume de a convinge femeile germane să renunţe la aspectul „modern" promovat de casele de modă franceze şi de filmele de la Hollywood, implica şi el anumite probleme. în timp ce critica veninoasă la adresa stilurilor străine era larg răspândită (după cum spunea un comentator nazist: „Târfele pariziene dau tonul în materie de modă pentru femeile germane"[4]), eforturile de a convinge femeile să adopte ţinutele tradiţionale rustice, precum rochiile dirndl, un costum popular bavarez, nu au avut foarte mare succes. Pentru a crea şi mai multă confuzie, o revistă sponsorizată de Goebbels publica, în mod regulat, şedinţe foto cu modele îmbrăcate în costume de baie şi ţinute de seară elegante, plus o rubrică destinată problemelor cu care se confruntă femeile. într-un număr apărut în aprilie 1934, revista aborda o întrebare controversată: păr lung sau scurt?

Magda a fost întruchiparea tuturor acestor mesaje contradictorii. Cu toate că regimul era împotriva produselor cosmetice - de la ruj până la gene false - şi în favoarea aspectului „natural" (redacţia revistei organizaţiei SS, intitulată Das Schwarze Korps, era pasionată de fotografii cu femei aproape dezbrăcate în ipostaze atletice), Magda folosea branduri de lux, inclusiv produse Elizabeth Arden, se machia şi, înainte să iasă din casă, se pieptăna de 42 de ori; într-o declaraţie publică pe această temă, Magda spunea că „femeia germană a viitorului trebuie să fie stilată, frumoasă şi inteligentă".[5]

în mod regulat, Magda a apărut pe coperta Die Dame, o revistă de modă exclusivistă care deţinea drepturile pentru Vogue şi făcea publicitate hainelor create de designeri parizieni precum Chanel. Ocupându-şi postul la

Institutul de Modă, Magda şi-a reafirmat angajamentul de a ajuta nemţoaicele să fie cât mai „feminine posibil".[6] Soţul ei s-a alarmat şi s-a grăbit să o oprească, informând jurnaliştii „că numele doamnei Goebbels nu trebuie pomenit în legătură cu Institutul de Modă".[7] Când compania a avut prima expoziţie la mijlocul lui august 1933, Magda nu mai era implicată. Se prea poate ca Goebbels să o fi demis din funcţie ca să prevină o eventuală controversă ideologică generată de poziţia Magdei sau a făcut-o din cauza ostilităţii generale faţă de nevestele liderilor naziști care deţineau orice funcţii publice. Sau poate că Goebbels era doar gelos şi nu voia ca Magda să fie în centrul atenţiei.

Şi totuşi Goebbels a continuat să o descrie pe Magda ca pe un fel de zeiţă casnică - un efort destul de inutil, căci, până la urmă, cine şi-o imagina pe Magda spălând vasele sau frecând podeaua? Pentru asta existau servitori. În orice caz, naziştii au făcut tot posibilul să transforme femeile germane în gospodine supereficiente, în special pentru că dorinţa lor neobosită de a pregăti naţiunea de război epuiza resursele materiale şi financiare ale economiei civile, şi ideea era să stabilească nişte limitări tot mai stringente pentru bunurile de uz casnic. Untul, laptele, ouăle, zahărul şi cafeaua erau greu de găsit. De asemenea, existau deficite la textile şi la mobilă. Mii de femei participau la cursuri ce puteau să dureze câteva zile sau chiar şi câteva săptămâni şi care se axau pe diverse teme: cum să prepari peştele, cum să asiguri o alternativă mai viabilă pentru grătarul de duminică, cum să faci rochii din lenjeriile de pat vechi, cum să conservi mâncarea şi cum să faci din costumele soţilor fuste sau veste.

Privată de o platformă pentru propriile idei şi simţindu-se incomod să se prezinte ca o casnică, Magda a reuşit totuşi să-şi găsească o ocupaţie care să-i hrănească creativitatea neîmplinită. Se pricepea la design şi decoraţiuni interioare şi, datorită reşedinţelor achiziţionate de cuplu, Magda a reuşit să-şi ocupe timpul. Chiar şi atunci, nu se putea trece nicicum peste cerinţele ideologiei naziste şi, în cazul Magdei, peste viziunile lui Hitler asupra artei. Acesta detesta ceea ce numea el „artă degenerată", care, în esenţă, însemna orice lucrare care era câtuşi de puţin abstractă sau experimentală, şi s-a înfuriat când a văzut că Magda agăţase pe peretele din reşedinţa oficială a lui Goebbels de la Ministerul Propagandei o lucrare de Emil Nolde, unul dintre cei mai cunoscuţi modernişti ai Germaniei. După o criză de nervi, pictura a fost rapid înlăturată şi păstrată la casa cuplului de lângă lac.

*

Cu toate că era pretendentă la coroana Magdei, Emmy încă mai avea de luptat cu ceea ce lăsase Carin în urma ei. în iunie 1934, Goering a organizat mutarea rămăşiţelor lui Carin din Suedia în Germania pentru reînhumare, determinat de faptul că piatra funerară din Stockholm fusese vandalizată. Sicriul capitonat cu zinc a fost transportat cu trenul sub pază armată.** în toate oraşele prin care au trecut s-au tras clopotele bisericilor, iar gările au fost drapate în negru. Ajungând la noua proprietate a lui Goering, situată la nord de Berlin, sicriul a fost depus, în mod solemn, într-un mausoleu subteran, ritualul fiind acompaniat de fragmente din opera lui Wagner intitulată Amurgul zeilor. Hitler a adus o coroană şi a spus câteva cuvinte, omagiind sacrificiile pe care Carin le făcuse pentru mişcarea nazistă.

în comentariile despre ceremonie, principalul ziar nazist pentru femei preamărea virtuţile lui Carin: „Fie ca viaţa acestei femei nordice să servească drept model. Rămânem tăcuţi şi fascinaţi în faţa unei astfel de loialităţi evidente şi în faţa unei astfel de măreţii lăuntrice a unei femei adevărate."[8] Sora ei devotată avea să scrie ulterior o biografie strălucită a lui Carin, care a ajuns bestseller; până în 1943 se vânduseră 900 000 de exemplare.
Noul loc de odihnă veşnică al lui Carin se afla pe teritoriul Carinhall, conacul lui Goering, deşi cuvântul „conac" nu prea redă cu adevărat splendoarea reşedinţei. Construit ca o cabană de vânătoare, conacul avea o piscină de aproximativ 46 de metri, un cinematograf şi o sală de sport la subsol, o cameră cu hărţi, un birou cu şemineu din granit, o bibliotecă uriaşă, o sală mare pentru banchete, unde serveau valeţi în uniformă, înconjurată de coloane de marmură roşie de Verona, cu ferestre de ultimă generaţie controlate electronic, aflate în spatele perdelelor pe care era cusută cu aur litera „H", în pod se regăsea o machetă de cale ferată având aproximativ 18 metri de şină, iar antreul era impunător şi plin de statui şi picturi. Dacă Emmy simţise o oarecare jenă la gândul mutării într-o casă care purta numele răposatei soţii a iubitului ei, aceasta era destul de neînsemnată în comparaţie cu emoţia provocată de faptul că avea să fie stăpâna conacului şi să trăiască într-o asemenea splendoare - acest lucru nu era nici măcar la îndemâna celor mai cunoscute actriţe de la Hollywood.
Mai târziu, în 1935, probabil în urma încurajării primite de la Hitler, Emmy şi Goering şi-au făcut publică logodna. Cu toate că petrecerea de marcare a anunţului ţinută la Carinhall nu a fost deloc modestă, nu poate fi, nici pe

departe, comparată cu nunta propriu-zisă. Pe 10 aprilie, toată activitatea din Berlin s-a oprit. într-un mesaj trimis la Londra, Eric Phipps, ambasadorul britanic, descria evenimentul în felul următor: „Un vizitator... putea foarte bine să creadă că monarhia a fost restaurată... străzile erau decorate; traficul era suspendat... în timp ce 200 de aeronave militare zburau în cercuri".[9]

După ceremonia de la primărie, cei 320 de invitaţi, inclusiv Hitler şi celelalte personalităţi naziste, au mers spre catedrală şi mai târziu la un banchet somptuos. Emmy a primit o mulţime de cadouri: regele Bulgariei i-a acordat cea mai înaltă distincţie a ţării şi o brăţară împodobită cu safire; Hamburg, oraşul ei natal, i-a dăruit o navă din argint masiv, iar experţii de la IG Farben - compania petrochimică de frunte a Germaniei - i-au oferit două pietre preţioase produse sintetic.

în noaptea dinaintea nunţii, Emmy a avut ultima sa apariţie pe scenă. Oricare ar fi fost regretele ei, a recunoscut că ar fi fost nepotrivit să „continue cu actoria".[10] în acest fel, Emmy nu numai că s-a conformat interdicţiei universale impuse nevestelor importante, şi anume de a avea un loc de muncă, dar şi ideii generale a politicii duse de nazişti: locul femeii este acasă, nu la muncă.

Totuşi aşa cum s-a întâmplat şi cu multe dintre eforturile regimului depuse pentru influenţarea nemţoaicelor în aşa fel încât acestea să corespundă modelului creat, această convingere a fost compromisă de necesitatea prioritară de a pregăti ţara pentru război. Cu uşoare variaţii, numărul femeilor

din câmpul muncii nu s-a schimbat din perioada Republicii de la Weimar, adică aproximativ o treime din

forţa de muncă încă era reprezentată de femei. Oglindind priorităţile naziştilor, s-a înregistrat o scădere bruscă a ocupării forţei de muncă în diferite domenii profesionale - erau cu 15% mai puţini profesori de liceu -, însă a crescut numărul de angajări în domeniul agriculturii, al industriei şi al muncii de birou. Cele mai multe dintre aceste femei erau singure; doar aproximativ 35% dintre ele erau căsătorite.

Retragerea lui Emmy de pe scenă nu a însemnat că actriţa a încetat să-şi mai arate interesul pentru lumea teatrului (s-a implicat în protejarea şi promovarea dirijorilor şi a muzicienilor preferaţi). Nu a încetat nici să-şi exercite influenţa pe care o avea, în special când era vorba de Griindgens. în 1936, câţiva critici au comentat că producţia Hamlet a lui Griindgens era suspectă din punct de vedere ideologic. Ştiind că o recenzie negativă l-ar fi trimis într-un lagăr de concentrare, Griindgens şi-a pierdut curajul şi a plecat în Elveţia. Alarmată de dispariţia lui neaşteptată, Emmy şi-a trimis soţul după Griindgens. Goering a reuşit să-l convingă să se întoarcă, făcând în aşa fel încât Gestapoul să-i aresteze pe jurnaliştii implicaţi, unul dintre ei fiind obligat să-i ceară scuze personal lui Griindgens. Cu toate acestea, încă se simţea vulnerabil şi a decis să încerce să câştige prietenia lui Goebbels. în acelaşi an s-a căsătorit cu Marianne Hoppe, o vedetă de cinema. Această relaţie a avut două scopuri: o căsătorie elimina zvonurile legate de sexualitatea lui, în timp ce o relaţie cu o actriţă de film îl apropia de Goebbels. Griindgens a lucrat cu pricepere la ambele aspecte şi a supravieţuit erei naziste ferit de orice pericol.

*

Recunoscuţi drept „primul cuplu" al naziştilor, Emmy şi Goering au dominat scena socială a oraşului Berlin cu mare mândrie, arătându-şi dragostea comună faţă de teatru. Goering era şi el un artist, cunoscut pentru gustul bizar în materie de îmbrăcăminte - deseori, acesta îşi primea vizitatorii îmbrăcat în togă şi cu papuci turceşti în picioare - şi pentru obiceiul de a purta o gamă variată de uniforme colorate şi elaborate, acoperite cu medalii pe care şi le decerna constant în calitate de conducător al forţei aeriene germane,
Luftwaffe.
Garderoba lui în continuă schimbare a fost o sursă constantă de amuzament pentru publicul larg, care nu s-a plictisit niciodată să inventeze glume pe seama ţinutelor fanteziste ale lui Goering, glume care erau mai mult afectuoase decât răutăcioase, întrucât vanitatea lui ridicolă îl făcea să pară o persoană mai umană şi una cu care ai avea mai multe lucruri în comun în comparaţie cu restul conducătorilor naziști: „Excelenţa Dumneavoastră", raportează adjunctul lui Goering, „s-a spart o ţeavă la Ministerul Aviaţiei!", iar Goering se întoarce către soţia lui şi strigă: „Emmy, repede! Adu-mi uniforma de amiral!"[11]
Un exemplu tipic de comportament ostentativ al cuplului este petrecerea pe care au organizat-o pe 12 ianuarie 1936, cu ocazia zilei de naştere a lui Goering, când a împlinit 43 de ani. Peste 2 000 de invitaţi au plătit 50 de mărci (bani adunaţi în scopuri caritabile) ca să participe la petrecerea de la Opera de Stat din Berlin; au avut o orchestră completă, care a interpretat valsuri şi melodii de jazz, multă şampanie şi o tombolă cu premii sub formă de tancuri în miniatură, mitraliere făcute din marţipan şi

o broşă incrustată cu diamante în formă de svastică. Evident, Magda nu a venit, anunţând că este bolnavă, iar Hitler, care nu voia să fie eclipsat, a rămas acasă. Reputaţia familiei Goering de a se comporta ca un împărat şi o împărăteasă din vremuri de mult apuse a fost consolidată ulterior de decizia lor de a creşte lei acasă. Leii au fost împrumutaţi de la Grădina Zoologică din Berlin şi returnaţi după ce au crescut. Emmy îşi trata leii de parcă erau nişte animale de companie inofensive sau nişte copii foarte mici: „Ori de câte ori ne aduceau un pui de leu, acesta întotdeauna se speria foarte tare când îl puneam, pentru prima dată, în cadă. Dar curând înţelegea că îl spălăm o dată pe săptămână şi ne lăsa să-l umplem de spumă."[12]

Pentru Emmy, acest joc de rol cu care se răsfăţa a fost un mod de a ascunde adevărul crud despre ceea ce făcea Goering pentru a-şi câştiga existenţa: armata aeriană extrem de puternică, Luftwaffe, a intrat pentru prima dată în acţiune în Războiul Civil Spaniol, luptând alături de armatele de dreapta ale lui Francisco Franco şi fiind responsabilă de distrugerea micului oraş Guernica. Henriette Hoffmann, care, în 1932, s-a căsătorit cu Baldur von Schirach, conducătorul organizaţiei naziste de tineret, Hitlerjugend, făcea o fină observaţie psihologică cu privire la călătoria lui Emmy în lumea fanteziei: „Ar fi fost mulţumită dacă... uniformele ar fi fost costume de scenă, palatul ei ar fi fost decorul, zgomotul războiului ar fi fost efectele sonore din spatele culiselor, iar cadourile ei, superbe recuzite. Nu i-a plăcut niciodată realitatea."[13]

Magda şi Goebbels încercau să ţină pasul cu celălalt cuplu. Mulţi dintre cei care o întâlneau pe Magda la nesfârşitele recepţii, serate diplomatice şi ceremonii o

considerau, cu siguranţă, încântătoare, cu excepţia Bellei Fromm, care susţinea că nu văzuse niciodată „o privire atât de rece la o femeie", plină de „hotărâre şi ambiţie exagerată".[14]

Oriunde mergea Magda, acolo era şi Emmy cu soţul ei, sau pe aproape, punându-şi amprenta asupra evenimentelor şi având mai mult succes decât concurenţii lor. Unul dintre cele mai importante evenimente din calendarul social era ieşirea la curse. Cursele de cai din Berlin erau administrate de organizaţia de elită Union-Klub, fondată în 1867, care avea 500 de membri plătitori de taxă. Clubul a crescut rapid sub conducerea nazistă, dispunând de standuri mai mari, de mai mulţi cai, de centre în afara hipodromului, printre care şi de un salon şi de o clinică pentru animale. Mai avea şi o încăpere specială destinată jucătoarelor la pariuri de rang înalt ca Magda şi Emmy. în acel spaţiu, doamnele puteau să mănânce, să bea şi să parieze fără a fi deranjate. Goebbels a încercat să-şi pună amprenta asupra clubului, organizând un spectacol anual de modă cu ajutorul neaşteptat al Bellei Fromm, însă Goering l-a depăşit foarte uşor, oferind cel mai mare premiu în bani câştigătorului de la cursa Grand Prix Berlin - redenumită Marele Premiu al Capitalei celui deal Treilea Reich -, care era prima cursă din an.

Adevărul era că oricât de mult ar fi încercat Goebbels şi Magda să exceleze, n-ar fi putut niciodată să se ridice la nivelul veniturilor lui Goering. După Hitler, acesta era al doilea cel mai bogat nazist. Majoritatea experţilor militari credeau că puterea aeriană avea să fie decisivă în următorul mare război şi că forţa aeriană a lui Goering era un beneficiar major al programului de reînarmare al

lui Hitler. Goering avea ultimul cuvânt în legătură cu designul aeronavelor şi cu fabricarea lor. El se ocupa de atribuirea contractelor şi de distribuirea marilor resurse provenite din investiţiile de stat şi din cele private. Acest lucru i-a permis să adune cu neruşinare o avere, profitând de bugetul Luftwaffe şi de mita primită de la firme în schimbul contractelor.

în 1936, imperiul lui a crescut dramatic când Hitler l-a numit responsabil de Planul de Patru Ani, care avea scopul de a orienta întreaga economie spre un război total şi de a încuraja independenţa economică în privinţa câtorva materii prime: fier, oţel, petrol şi cauciuc. Hitler îşi pierduse răbdarea cu ministrul economiei, care nu ţinea pasul cu ritmul reînarmării. Prin crearea Planului de Patru Ani şi prin faptul că i l-a încredinţat lui Goering (în pofida unei lipse totale de calificare şi de experienţă relevantă), Hitler a subminat influenţa ministrului şi a promovat o persoană hotărâtă să meargă spre război - o persoană ca Goering. Din momentul în care a fost responsabil de acest conglomerat extins, Goering a putut să comită furturi de proporţii. Printre finanţatorii companiei Goering Inc. se regăseau companii germane precum BMW şi Bosch, firmele suedeze Electrolux şi Ericsson şi corporaţiile americane Standard Oii şi General Motors.

Cu toate că Goebbels nu a fost mai puţin corupt decât Goering, sursele lui de câştig nu erau, nici pe departe, la fel de semnificative. Goebbels şi Magda aveau o reşedinţă oficială la Ministerul Propagandei, o casă la Berlin şi două proprietăţi pe malul lacului, aproape de oraş. Cea mai mare era la Schwanenwerder, o casă de ţară construită în stil englezesc, cu grajduri pentru ponei şi o anexă cu

patru dormitoare pentru oaspeţi. A doua proprietate, finanţată de stat, se afla la Lanke şi era un conac puţin mai mic, dar la fel de frumos.
Goering şi Emmy, pe de altă parte, aveau trei adrese la Berlin, Carinhall, care era într-o continuă extindere, o vilă la Obersalzberg şi mai erau şi cele două castele pe care Goering le moştenise de la naşul său. Cu toate că Goebbels îşi cumpărase o barcă cu pânze, de care era extrem de mândru, Goering l-a întrecut şi aici, având două iahturi mari, Carin I şi Carin II, iar bucata de pădure cumpărată de Goebbels nici nu putea fi comparată cu cele aproximativ 40 468 de hectare din jurul proprietăţii Carinhall, folosite de Goering ca teren privat de vânătoare. De asemenea, Emmy şi Goering le ofereau mâncare mai bună oaspeţilor lor, atât din punct de vedere al calităţii, cât şi al cantităţii, pe când familia Goebbels era extrem de zgârcită la mâncare şi, de obicei, oaspeţii mâncau pe săturate dinainte.
Emmy şi soţul ei aveau parte chiar şi de vacanţe mai bune. Ambele cupluri călătoreau frecvent peste hotare, combinând afacerile cu distracţia, unele călătorii fiind doar de câteva zile, iar altele, vizite prelungite. Totuşi în mare parte, Goebbels a călătorit singur, întrucât, de cele mai multe ori, Magda ori era însărcinată, ori se refăcea după naştere. Magda a văzut Roma şi nordul Italiei de câteva ori şi s-a alăturat soţului ei - şi altor câteva cupluri - într-o excursie de zece zile în Grecia în septembrie 1936. După scurte opriri la Budapesta şi la Belgrad, grupul a zburat la Atena, unde a fost întâmpinat de aplauzele mulţimilor şi de un prânz în stil bufet. Apoi au avut o întâlnire cu regele, dar şi o întrevedere cu prim-ministrul, urmată de puţin timp liber pentru vizitarea obiectivelor

turistice. Goebbels s-a minunat în faţa comorilor Antichităţii (Acropola, Partenonul, Amfiteatrul din Delfi), însă Magda nu a fost în apele ei din cauza căldurii. Apoi, într-o excursie de patru zile cu vaporul, vizitând diferite insule şi siturile arheologice ale acestora, aceasta a suferit grav de rău de mare.

Pe de altă parte, Emmy s-a bucurat de numeroasele excursii cu iahturile ei, indiferent dacă era vorba de o călătorie pe Rin sau dacă naviga pe Marea Adriatică. Au existat, de asemenea, şi vizitele oficiale la potenţiali aliaţi. În primăvara lui 1939, împreună cu Goering, a mers în Libia şi a stat la casa de vară a guvernatorului fascist, mareşalul Italo Balbo, care purtase un război violent împotriva rebelilor indigeni cu scopul de a asigura dominaţia italiană.

A doua zi după sosire s-a organizat o mare petrecere de bun venit cu „fântâni mari luminate şi mauri pe post de gărzi" care i-au adus aminte lui Emmy de „o poveste din O mie şi una de nopţi". Alte lucruri remarcabile din acea călătorie au fost parada militară şi mersul pe cămilă în deşert, lucru pe care Emmy l-a comparat cu sentimentul de a fi „pe un vapor pe o mare agitată". Peste un an, cei doi au ajuns în Balcani, ca oaspeţi ai familiilor regale bulgare şi sârbe, petrecându-şi timpul la „un adevărat castel de poveste de pe malul mării".[15]

*

Singurul avantajul tangibil al Magdei şi al lui Goebbels în faţa rivalilor a fost relaţia lor specială cu Hitler. Acest triumvirat a continuat să funcţioneze neîntrerupt după preluarea puterii: Hitler trecea deseori pe la Magda şi pe la copii, îşi sărbătoreau zilele de naştere împreună, călătoreau spre coastă şi purtau discuţii lungi până noaptea târziu. La cea de-a cincea aniversare a căsătoriei

Magdei cu Goebbels, Hitler, în semn de afecţiune, le-a oferit un tablou în ulei din mijlocul secolului al XIX-lea realizat de Carl Spitzweg, care făcea aluzie la propriul statut marital. Tabloul, intitulat Der ewige Hochzeiter (Mirele etern), prezintă un gentleman de vârstă mijlocie dăruind flori unei tinere domnişoare.

De asemenea, Goebbels a fost o prezenţă constantă la prânzurile pe care Hitler le oferea la Cancelaria Reichului, unde acesta era aşteptat să-şi asume rolul de bufon al curţii. Talentul lui Goebbels de a fi sarcastic era legendar, iar Hitler savura modul în care acesta îşi alegea o victimă pe care o desfiinţa fără milă cu criticile sale aspre. în acelaşi timp, Hitler „o ruga deseori pe doamna Goebbels să invite câteva actriţe tinere la ceai şi îi făcea mare plăcere să participe la aceste întâlniri".[16]

Hitler era mai reţinut faţă de Emmy. Nu a vorbit-o de rău şi nu a criticat-o, dar nu a fost niciodată relaxat în preajma ei, poate pentru că a simţit lipsa unui angajament ideologic sau pentru că era tulburat de faptul că Emmy nu-l trata ca pe un fel de semizeu. Cei doi nu au avut niciodată parte de o astfel de intimitate şi nici nu au împărtăşit aceleaşi gânduri, lucruri pe care Hitler le-a simţit alături de Magda.

Totuşi această legătură specială a fost cât pe ce să se rupă pentru totdeauna în timpul congresului de la Nürnberg din 1935. Cauza fracturii a fost apariţia Evei Braun la eveniment, ocazie cu care i-a prezentat-o Magdei şi altor personalităţi naziste de frunte. O astfel de expunere publică a relaţiei secrete a lui Hitler mai avusese loc o dată, în circumstanţe similare, când acesta o dusese pe Eva la teatru, la începutul lui 1933; încercase, din nou, să se sinucidă.

Eva îl văzuse ceva mai des pe Hitler în 1934, lucru care o împinsese spre un fals sentiment de siguranţă şi, astfel, neglijenţa lui de la începutul lui 1935 fusese mult prea greu de îndurat. Pe 6 februarie, Hitler uitase de ziua ei de naştere. Nu a sunat săptămâni întregi. într-un final, Eva apucase să-l vadă
două ore pe 2 martie. A doua zi, Hitler s-a întors la Berlin fără să-şi ia rămas- bun. Până la sfârşitul lui martie şi toată luna aprilie Eva a fost lăsată în voia ei. Devenise insuportabil.
O dovadă a suferinţelor Evei o reprezintă cele 22 de pagini din jurnalul ei - singura parte care a rămas - în care vorbeşte despre această perioadă. Pe 4 martie stătea „ca pe ace", agăţându-se de speranţa deşartă că Hitler ar putea apărea la uşa ei. Peste o săptămână se plângea amarnic că „el are nevoie de mine doar pentru anumite scopuri". Pe 29 aprilie recunoştea cu mâhnire că, „în acest moment, dragostea nu pare să fie în programul lui".[17]
Eva nu ştia că Hitler se odihnea după o operaţie minoră de înlăturare a unui chist de la gât. Spre sfârşitul lui mai, încă neştiind despre problema de sănătate a lui Hitler, stările Evei erau extrem de schimbătoare, ajungând aproape la limita isteriei pe 28. în acea seară a luat o supradoză de somnifere. Sora ei mai mică a găsit-o la timp, iar un doctor binevoitor a reuşit să o salveze. Hitler şi-a dat seama că trebuie să se revanşeze şi a lăsat-o pe Eva să-şi ocupe locul printre celelalte neveste importante la congresul partidului din septembrie. Poate fără să-şi dea seama de importanţa Evei în viaţa lui Hitler - nu era ceva neobişnuit să apară cu o femeie tânără -, Magda a făcut nişte observaţii negative la adresa

acesteia. Una dintre gărzile lui Hitler îşi aducea aminte că Magda fusese „complet şocată" când o văzuse stând în tribuna VIP pe „această fată, care părea capricioasă şi nemulţumită".[18] Cuvintele ei au ajuns şi la Hitler. înfuriat, a refuzat să mai socializeze cu Magda timp de şase luni. Având în vedere sentimentele puternice pe care Magda le avea pentru Hitler (şoferul lui remarca oarecum sarcastic că, atunci când Magda era cu Hitler, puteai să-i „auzi ovarele ţopăind"[19]), faptul că a refuzat orice contact cu ea a însemnat o tortură pentru Magda şi, fără nici o îndoială, a contribuit la nemulţumirea crescândă faţă de căsnicia ei. Fără vizitele regulate ale lui Hitler, a fost mai greu să treacă peste problemele pe care le avea cu Goebbels.
A suferit şi Goebbels, fiind de-a dreptul paranoic că putea pierde sprijinul celui care însemna totul pentru el. Aşa că, împreună, cuplul a încercat să-i recâştige atenţia. Au rezervat o cabană mică pe terenul proprietăţii lor din Schwanenwerder, pentru a fi folosită exclusiv de Hitler. într-un sfârşit, pe 19 aprilie 1936, Hitler a venit să o vadă cu ochii lui şi, astfel, s-a împăcat cu
Magda. Totuşi această evoluţie bine-venită nu i-a ridicat moralul Magdei. La doar câteva săptămâni după împăcarea cu Hitler, Goebbels a făcut o însemnare în jurnalul lui despre starea de spirit oribilă a Magdei: „Plânge şi este extrem de tristă" şi „Câteodată are şi ea toanele ei: ca toate femeile".[20]

*

Persoanele care au provocat agitaţie (şi fricţiuni cu Eva) la congresul partidului din 1935 au fost Unity şi Diana Mitford, surorile englezoaice aristocrate, care proveneau dintr-o familie vag artistică, excentrică şi neconvenţională din înalta societate, după cum o descria atât de bine scriitoarea Evelyn Waugh. Diana era amanta lui Oswald

Mosley, un fost politician laburist care, în 1932, fondase Uniunea Britanică a Fasciştilor. Totuşi Unity, cea mai mică dintre surori, a fost cea care s-a îndrăgostit de nazism şi, în special, de Hitler.

în acea perioadă circulau presupuneri legate de sentimentele lui Unity pentru Hitler. Diana nu credea că Unity simte ceva pentru el, spunând că „admiraţia şi chiar afecţiunea ei erau nemărginite, însă nu a fost îndrăgostită de el" şi era de părere că Hitler, pur şi simplu, aprecia personalitatea ei debordantă; Heinrich Hoffmann spunea că Unity era un exemplu de femeie ideală pentru Hitler, dar şi utilă în „scopuri propagandistice". Hitler spera să profite de „devotamentul orb [al lui Unity] pentru el"[21] în campania în curs de desfăşurare, cu scopul de a-şi asigura neutralitatea britanică în războiul pe care era hotărât să-l ducă. Totuşi aici Hitler părea să o prefere pe Diana, cu care s-a întâlnit personal de mai multe ori, fără să-şi dea seama că relaţia ei cu Mosley îi compromitea credibilitatea în Marea Britanie.

în 1934, odată ajunsă la München (cele două surori dăduseră târcoale în culisele congresului de partid), Unity s-a comportat ca o admiratoare nebună, îl urmărea pe Hitler, fiind la curent cu activităţile lui zilnice, învăţându-i obiceiurile şi rutina, aşteptând momentul în care el avea să o observe; acest lucru s-a întâmplat, în sfârşit, pe 9 februarie 1935 la Café Osteria. Acum, pentru că, în sfârşit, se stabilise o legătură între ea şi Hitler, Unity a convins-o

pe Diana să i se alăture la München. Cele două surori au primit reacţii diferite din partea admiratorilor nazismului; de exemplu, mulţi s-au plâns de rochiile lor decoltate şi pentru că foloseau prea mult ruj. Friedelind Wagner, fiica

mai mare a lui Winifred, a fost puţin mai generoasă, spunând că Diana era „cu adevărat frumoasă, cu ochii albaştri şi stilul rece englezesc", observând că Unity era „o fată atrăgătoare", cu excepţia momentelor în care zâmbea, pentru că „avea cei mai urâţi dinţi pe care i-am văzut vreodată".[22]

Magda a fost singura care a plăcut-o pe Unity cu adevărat şi care i-a apreciat simţul dezvoltat al umorului. Ori de câte ori Unity se afla la Berlin, cele două ieşeau împreună: mergeau la cumpărături, la operă şi la film. Magda a plăcut- o şi pe Diana, care i-a răspuns cu aceleaşi sentimente. „M-am ataşat foarte mult de Magda Goebbels şi de copiii ei", menţiona Diana în autobiografia ei.

Magda a făcut tot ce a putut ca să-i ajute pe Diana şi pe Oswald Mosley să se căsătorească în Germania. Diana era divorţată, fostul ei soţ fiind membru al familiei Guinness, extrem de înstărită, iar Mosley era, de curând, văduv. Ambii au vrut să evite publicitatea negativă de care ar fi avut parte dacă se căsătoreau acasă. Diana a rugat-o pe Magda să-i ajute „cu toate documentele"[23] şi căsătoria a avut loc pe 6 octombrie 1936. Ceremonia s-a ţinut în camerele private ale lui Goebbels din Ministerul Propagandei. Diana a purtat o tunică de un auriu palid, iar Hitler le-a oferit binecuvântarea şi o fotografie cu autograf într-o ramă de argint. După ceremonie, Magda le-a organizat un ospăţ de nuntă şi i-a oferit Dianei opera completă a lui Goethe, o ediţie legată în piele.

Peste câteva luni, Hitler le-a invitat personal pe surori la Jocurile Olimpice din 1936, punându-le la dispoziţie o limuzină cu şofer pentru a le transporta la stadion şi înapoi. Au stat împreună cu Magda şi Goebbels. Ca să se

amuze, Diana şi Unity le-au arătat lui Goebbels şi Magdei jocul de societate numit „Analogii". Jucătorii trebuiau să ghicească identitatea unei persoane folosind o analogie; de exemplu, ce culoare o reprezintă cel mai bine? în cazul lui Hitler, răspunsul lui Goebbels a fost „roşu aprins".[24]
în timpul Jocurilor Olimpice, naziştii s-au implicat într-o campanie masivă de câştigare a popularităţii. Străzile oraşului Berlin au fost curăţate de tot ce ar fi putut strica ziua unui vizitator. Elementele de propagandă antisemită au fost date jos, vagabonzii şi hoţii mărunţi au fost înlăturaţi în mod sistematic. Timp
de două săptămâni, principalele competitoare pentru titlul de Prima Doamnă a Reichului au avut ocazia perfectă să-şi consolideze prestigiul internaţional, întrucât reprezentaţii majorităţii naţiunilor participante se îndreptau spre capitală.
Creând atmosfera pentru evenimentele care aveau să urmeze, Hitler a prezidat un banchet în ziua deschiderii Jocurilor Olimpice. Goering a preluat ştafeta şi a doua zi a găzduit un prânz privat exclusivist, având în meniu supă de coadă de cangur, urmat de un dineu oficial copios şi extravagant pe 6 august. între timp, Goebbels şi Magda îşi păstrau energia pentru marea lor petrecere, planificată pentru data de 15.
Până în acel moment, Goering şi Emmy organizaseră ultimul eveniment la Ministerul Aviaţiei. După o masă minunată şi după un spectacol de balet la lumina lunii, arena s-a transformat, pe neaşteptate, într-un parc de distracţii cu carusele, o cafenea şi corturi cu bere, cu câţiva cai albi, măgari şi actori costumaţi în ţărani defilând printre oamenii fascinaţi.

Peste două zile, Magda şi Goebbels au întâmpinat în jur de 3 000 de invitaţi pe Insula Păunilor, o rezervaţie naturală magică, în inima pădurii, pontoanele asigurându-i legătura cu continentul. La început, a părut că petrecerea familiei Goebbels ar fi putut egala sau chiar ar fi putut întrece efortul rivalilor: cărările mărginite de copaci erau luminate de felinare, au fost aduse şi trei orchestre care au asigurat muzica de dans, s-a organizat un grătar în aer liber şi un spectacol extraordinar de artificii. Totuşi pe măsură ce noaptea trecea (şi cuplurile tinere dispăreau în pădure), lucrurile au început să scape tot mai mult de sub control. Pentru că cei de la securitate consumaseră cantităţi mari de alcool, care era la discreţie, membrii SS şi SA au fost nevoiţi să se implice şi, astfel, o mică neînţelegere s-a transformat într-un scandal în toată regula. S-a aruncat cu scaune şi sticle, iar oaspeţii speriaţi s-au grăbit să- şi găsească adăpost. Jenată şi epuizată, Magda a urmărit soarele răsărind peste resturile de sticlă spartă, mesele răsturnate şi supravieţuitorii răvăşiţi şi a început să plângă.

*

în 1937, într-o dimineaţă frumoasă de mai, Emmy afirma că „a ajuns la apogeul fericirii umane" când, împreună cu soţul ei, a inaugurat un azil pentru actori pensionaţi. Emmy se alăturase consiliului de administraţie al Fundaţiei Mărie Seebach - apărută în anii 1920 cu scopul de a oferi locuri de cazare actorilor rămaşi fără bani - şi îl convinsese pe Goering să investească în această organizaţie, care încerca din greu să supravieţuiască. Datorită donaţiilor generoase ale lui Goering, fundaţia a putut cumpăra pământ ca să construiască o nouă clădire, aflată într-o zonă pitorească din pădure, cu 35 de camere, un spaţiu larg unde se lua masa şi o bibliotecă. în semn

de recunoştinţă pentru contribuţia ei, fundaţia a luat numele lui Emmy şi, sub conducerea ei, a continuat să înflorească; în 1945, când trupele sovietice au ajuns acolo, azilul încă mai primea rezidenţi.
Mai târziu, contrar tuturor aşteptărilor, Emmy a descoperit că este însărcinată. Fericirea ei a fost nemărginită. în sfârşit, avea să se alăture celorlalte mame ale Reichului. Zvonul s-a răspândit rapid şi, în curând, se vorbea despre asta în toată Germania. Având în vedere faptul că Emmy avea 42 de ani şi Goering, 44, dar şi faptul că acesta nu avusese copii în căsătoria cu Carin, deşi cauza a fost construcţia delicată a corpului lui Carin, şi nu presupusa impotenţă a lui Goering, au existat multe dubii legate de paternitate. Viaţa sexuală a lui Goering şi a lui Emmy crease deja o serie întreagă de glume legate de noaptea nunţii, care se axau pe virilitatea lui Goering (de exemplu, Emmy nu mai mergea la biserică după luna lor de miere, pentru că nu mai credea în învierea trupului), iar acum glumele circulau una după alta. Unele se bazau pe zvonul ciudat că Mussolini ar fi tatăl, pentru că dictatorul italian petrecuse ceva timp cu Emmy şi Goering în acel an. Câţiva l-au acuzat chiar pe ginerele extrem de sexual al lui Mussolini, contele Ciano (despre care se mai spunea şi că avusese o aventură cu Magda Goebbels), că o lăsase însărcinată pe Emmy. Mai plauzibile au fost cele care îl vizau pe şoferul ori pe adjutantul personal al lui Goering din Luftwaffe: un membru senior al forţelor aeriene l-a întrebat pe Goering ce ar trebui să facă pentru a sărbători naşterea unei fetiţe, iar Goering a răspuns: „Un spectacol aerian cu 100 de avioane!" Şi ce-ar trebui să facă dacă e băiat? „Un spectacol aerian cu 1 000 de avioane!", a zis Goering. Şi

dacă nu va fi nici un copil? Răspunsul a fost: „Adjutantul meu ajunge la curtea marţială".[25]

Goering se mândrea cu simţul umorului şi ţinea un jurnal în care îşi nota glumele preferate, dar, acum, fiind în joc bărbăţia lui şi demnitatea lui Emmy, nu i se mai părea amuzant. Se presupune că Goering, după ce un cunoscut comic dintr-un club de noapte din Berlin întrecuse măsura, l-a trimis, pentru scurt timp, într-un lagăr de concentrare. Este greu de stabilit acurateţea acestei poveşti repetate adesea, dar este la fel de posibil ca Goebbels să fi fost cel care luase măsuri drastice împotriva nefericitului comic în 1936, expediindu-l la Dachau înainte ca Goering să-l elibereze.

Totuşi pentru Goering, acest subiect a fost, cu siguranţă, unul sensibil şi refuza orice aluzie cum că nu el ar fi fost tatăl copilului. Când fondatorul şi editorul de multă vreme al unui tabloid nazist antisemit şi extrem de deşănţat făcuse o remarcă indecentă la adresa lui Emmy în articolul său, Goering l-a distrus: editorul a fost târât în faţa Curţii Partidului, abia reuşind să scape de excomunicarea totală şi pierzându-şi locul în elita nazistă. în cele din urmă, nimic nu le putea lua bucuria de a deveni părinţi. Singurele probleme care umbreau fericirea lui Emmy şi a lui Goering erau legate de sănătate. Exista teama că sarcina putea să agraveze problemele mai vechi ale lui Emmy cu sciatica, iar Goering avea probleme mari cu dantura, îndurând mai multe proceduri dentare. Ca să nu simtă durerea, i s-au prescris analgezice care conţineau o cantitate mică de codeină. Cu toate că provoacă mai puţină dependenţă decât morfina, Goering a continuat să le ia chiar şi după

ce terminase tratamentul - cam cinci pastile pe zi. Peste puţin timp ajunsese să ia câte zece pe zi.

Pe 29 octombrie 1937, Magda şi soţul ei au organizat o recepţie extravagantă la Ministerul Propagandei pentru personalităţile importante şi respectate de pe scena culturală a Germaniei. Printre oaspeţi se regăseau Hitler, care a stat la masă faţă-n faţă cu Magda, omniprezentul Heinrich Hoffmann, o grămadă de regizori, dar şi actori şi actriţe celebre.

Toată seara fusese organizată cu precizia unei operaţiuni militare. A început la ora 20:20, felurile de mâncare (salată de crab cu sparanghel, supă, la felul principal, gâscă cu cartofi rumeniţi, desert, un platou de brânzeturi cu ridichi şi fructe) s-au servit la intervale de aproximativ 10 minute. La ora 21:25, oaspeţii s-au retras pentru cafea, prăjituri şi trabucuri, înainte să apară alţi invitaţi mai puţin importanţi pentru un concert de o oră, în care s-au prezentat lucrări de Schubert, Richard Strauss şi Schumann.

Lida Baarova, o actriţă cehă în vârstă de 22 de ani, cu care Goebbels avea o relaţie sexuală pasională, stătea şi ea la o masă exclusivistă. Fiind cel care controla industria cinematografică, Goebbels ajunsese în fruntea unei afaceri înfloritoare: în perioada 1933-1934 s-au vândut în jur de 250 de milioane de bilete, iar între 1936 şi 1937 numărul a crescut până la 360 de milioane. Fanii stăteau la coadă pentru a viziona comediile care reprezentau peste 50% din toate filmele produse; cea mai mare vedetă, Zar ah Leander, specializată în comedii romantice, juca roluri de femei care trebuiau să aleagă între locul de muncă şi găsirea unui soţ potrivit.

Odată cu toată această putere a venit şi ispita, iar Goebbels s-a folosit activ de tehnica casting couch.*** în timp ce actriţele mai cunoscute reuşeau de multe ori să respingă avansurile lui Goebbels fără ca acest lucru să le afecteze cariera, cele mai tinere aspirante care îl refuzau suportau consecinţele: de exemplu, noul film al lui Anneliese Uhlig, o actriţă în devenire, a fost scos de pe ecrane după ce i-a respins avansurile lui Goebbels.
Toată lumea ştia despre nenumăratele aventuri extraconjugale ale lui Goebbels. Totuşi Magda a continuat să tolereze şi să închidă ochii la excesele soţului ei. în locuinţa lor din Berlin, Magda şi Goebbels aveau dormitoare separate. într-o noapte mai agitată, Magda a descoperit că uşa ce unea cele două dormitoare era încuiată, iar dimineaţa a găsit în casă o femeie care petrecuse noaptea cu soţul ei. Nu a comentat nimic. Până la urmă, era convinsă că aceste aventuri de o noapte nu ameninţau cu nimic căsnicia lor.
în egală măsură, nici Magda nu era mai presus de lucrurile pe care le făcea Goebbels; când era provocată, îi răspundea lui Goebbels batjocoritor, dezvăluindu-şi propriile indiscreţii. Una dintre aceste indiscreţii l-a implicat pe Kurt Ludecke, care se alăturase naziştilor la Miinchen la începutul anilor 1920 şi apoi plecase în Statele Unite ale Americii pentru a stabili legături şi acolo. După spusele lui, o întâlnise pe Magda prima dată când aceasta era la New York cu Gunther Quandt, fostul ei soţ, şi reluase legătura cu ea după ce se întorsese în Germania, în 1930.
Din când în când, cei doi îşi petreceau timpul împreună. Ultima lor întâlnire a fost în 1936. La scurt timp după aceea, a fost exclus din mişcare din cauza

comportamentului scandalos avut în America; printre duşmanii redutabili ai lui Ludecke se regăsea şi Walter Buch, tatăl Gerdei, care era în continuare la conducerea Curţii Partidului. în cartea sa, I Knew Hitler (L-am cunoscut pe Hitler), apărută în 1937, Ludecke nu a făcut nici o referire directă la legătura pe care o avusese cu Magda, însă nici nu şi-a ascuns atracţia faţă de ea, remarcându-i „căldura şi farmecul cu care a înzestrat-o natura" şi descriind-o ca fiind „frumoasă, cultă şi inteligentă".[26]

Cu toate că Magda îşi răcorea, într-o oarecare măsură, frustrările când îi scotea ochii lui Goebbels, infidelităţile lui o epuizau; lucrurile s-au înrăutăţit după ce Goebbels a întâlnit-o pe Lida Baarova. Născută la Praga, Baarova se pregătise în teatru şi apăruse deja în câteva filme înainte să se mute în Germania, în 1934. Cu părul negru, senzuală şi cu un accent străin seducător, a primit rapid rolul stereotip de „sirenă" atrăgătoare, care ademeneşte bărbaţii spre pierzanie; în primul ei film german, apărut în 1935, aceasta provoacă un duel; în al doilea film, provoacă o moarte pe mare. Cu toate că aceste melodrame exagerate erau nişte filme mediocre, actriţa a primit recenzii pozitive şi, fiind iubita unei vedete de cinema, cariera ei părea să ia avânt.

în 1936, Baarova locuia în vila partenerului ei celebru, care se afla aproape de casa lui Goebbels de la Schwanenweder şi, în timpul unei plimbări prin pădure, s-a întâlnit cu acesta. încă de la început, Goebbels a fost extrem de atras, aproape vrăjit, de această femeie şi, fără a pierde timpul, i-a vorbit despre sentimentele lui. Fiind implicată într-o altă relaţie şi ştiind prea bine ce reputaţie avea Goebbels, Baarova l-a ţinut la distanţă. Totuşi

insistenţa şi faptul că declaraţiile lui de dragoste păreau sincere - şi chiar erau - au convins-o să lase garda jos. După ce cei doi şi-au consumat relaţia, Goebbels a început să promoveze în mod activ filmele ei. în 1937 a avut mare succes cu Patrioten. Acţiunea filmului se petrecea în perioada Primului Război Mondial şi spunea povestea unui pilot de vânătoare german al cărui avion este doborât pe teritoriul
Franţei. Primind ajutor de la un grup de teatru local, acesta are o aventură cu o franţuzoaică, jucată de Baarova, care trebuie să decidă dacă să-l predea sau nu autorităţilor. Decide să o facă. Iubitul ei este acuzat de spionaj. Dacă este găsit vinovat, va fi împuşcat de un pluton de execuţie. Personajul jucat de Baarova intervine într-un mod tulburător şi îi salvează viaţa. Criticii au fost foarte impresionaţi, iar unul dintre ei a afirmat, entuziasmat, că Baarova a fost „mai bună ca niciodată".[27]
Goebbels era extaziat şi a început să fie tot mai deschis în ceea ce priveşte relaţia cu Baarova. Maestrul propagandei nu se putea controla, cu toate că se juca cu focul, şi nu era vorba doar despre Magda - conform bârfelor, partenerul actriţei, un bărbat bine făcut, îl agresase fizic pe Goebbels. Dacă Magda nu voia să meargă la o premieră de film în care jucau o mulţime de vedete, atunci soţul ei, pur şi simplu, apărea la film la braţ cu Baarova.
Simţind pericolul, Magda l-a confruntat pe Goebbels, provocând astfel certuri aprinse. Totuşi nu a reuşit să găsească destulă energie ca să-şi susţină riposta. La începutul acelui an, Magda născuse încă o fetiţă - cu aceleaşi consecinţe negative asupra sănătăţii ei - şi prietenii observaseră că părea deprimată. Bea foarte mult

şi fuma mai des. Apoi, spre sfârşitul toamnei, a rămas din nou însărcinată şi şi-a pierdut voinţa de a grăbi găsirea unei soluţii la problemă.

Cu toate acestea, Goebbels nu a observat că asistentul lui personal se îndrăgostise lulea de Magda, nu putea să suporte faptul că şeful său se comporta atât de urât cu soţia lui şi se pregătea să-i dea o lovitură

.Capitolul 7. în sud

Din multe puncte de vedere, Gerda Bormann era idealul nevestei naziste. Nu folosea produse cosmetice, îşi prindea părul blond în coadă şi purta rochii tradiţionale bavareze, la fel şi copiii ei. în puţinele fotografii care ne-au rămas, aceştia arată ca şi cum ar fi ieşit de pe platourile de filmare de la Sunetul muzicii. Acasă la ei, Gerda se supunea cerinţelor soţului fără a pune întrebări. Nu apărea prea mult în public şi nici nu era prea importantă pentru campaniile de imagine ale regimului. La petrecerile la care trebuia să se prezinte stătea mereu în umbră. Mai mult decât orice, Gerda a fost o adevărată mamă-eroină, născând, cu o frecvenţă impresionantă, în perioada 1933-1940, încă cinci copii, pe lângă cei doi pe care deja îi avea.

în ceea ce îi priveşte pe nazişti, aceasta era funcţia esenţială a femeii: să crească numărul populaţiei.

Creşterea ratei natalităţii era un scop primordial, iar regimul şi-a mobilizat toate forţele ca să atingă acest obiectiv; au apelat la stimulente economice şi donaţii băneşti pentru familiile mari; sistemul de propagandă producea filme, difuza emisiuni radio şi organiza expoziţii care ridicau în slăvi maternitatea; s-au implicat şi cei din sistemul medical, dar şi comunităţile ştiinţifice, în special nutriţioniştii şi experţii în fertilitate; Gestapoul supraveghea femeile considerate nepotrivite pentru a fi mame.
De asemenea, regimul a luat măsuri împotriva avortului. în vreme ce în perioada Republicii de la Weimar avortul trecuse de la statutul de infracţiune la cel de delict, naziştii au introdus pedepse foarte aspre, iar numărul de condamnări a crescut cu 65%. Politica faţă de contracepţie era mai indulgentă, întrucât naziştii îşi făceau griji în legătură cu răspândirea bolilor cu transmitere sexuală. Cu toate că erau dezaprobate, prezervativele se puteau găsi la automatele din gări sau în toaletele publice. Un doctor nazist a calculat că se vindeau aproximativ 70 de milioane de prezervative în fiecare an.
în general, Gerda era mai degrabă excepţia, nu regula. Cu toate că rata
natalităţii a crescut - în 1933 se înregistrau puţin sub 15 nou-născuţi vii la 1 000 de persoane, număr care a crescut până la 20 în 1939 -, încă era mai mică decât fusese în 1925, iar numărul de familii care aveau mai mult de patru copii scăzuse de la o pătrime în 1933 la o cincime în 1939. Femeile din clasa inferioară nu-şi permiteau prea mulţi copii, pentru că încercau să trăiască dintr-un venit mic, iar femeile care-şi permiteau să nu

lucreze nu erau pregătite să renunţe la libertatea pe care le-o oferea o familie mai mică.
Naziştii ştiau că nu-şi vor atinge obiectivul, aşa că au lansat o nouă iniţiativă, Crucea de onoare a mamei germane, o medalie pentru cele mai productive femei ale Reichului. Patru copii erau de ajuns pentru a te califica pentru bronz, şase sau şapte copii ofereau mamei medalia de argint, iar pentru opt sau mai mulţi, mama o primea pe cea de aur. Candidaţii erau verificaţi cu atenţie, iar eligibilitatea lor era evaluată. Cu toate acestea, trei milioane de mame au primit Crucea de onoare. Deşi eforturile Gerdei ar fi meritat premiul cel mare, ea nu a participat la marea ceremonie inaugurală organizată în aceeaşi zi în care se născuse mama lui Hitler. Magda, în schimb, a primit o medalie de argint şi a fost aleasă să reprezinte nevestele clasei conducătoare.
Ca şi Magda, Gerda nu a fost nevoită să se descurce singură cu toţi copiii. Au ajutat-o dădacele, bucătarii şi îngrijitorii. în primii ani după preluarea puterii de către nazişti, stilul de viaţă al familiei Bormann era încă modest. Dar, pentru că ascensiunea lui Bormann era de neoprit, până la mijlocul anilor 1930, familia începuse să se bucure de aceeaşi viaţă privilegiată pe care o aveau şi ceilalţi lideri nazişti.
Cariera lui Bormann a luat avânt datorită lui Hess. Pe 21 aprilie 1933, Hess a fost numit adjunctul Fiihrerului, iar responsabilităţile pe care le avea erau prezentate în manualul partidului nazist din acel an: „toate lucrurile legate de conducerea partidului" şi „toate celelalte aspecte ale muncii depuse în cadrul partidului" se aflau „sub supravegherea lui", precum şi „toate legile şi decretele".[1] Deşi semnificativă, această promovare nu i-a

convenit lui Hess. El nu era birocrat; detesta munca de birou şi îi preda majoritatea activităţilor zilnice lui Bormann, care îşi arătase abilităţile în perioada în care administrase fondul de asigurări. în luna iulie a aceluiaşi an, Hess l-a numit pe Bormann şef de cabinet. Puterea lui Bormann nu era vizibilă pentru majoritatea nemţilor, dar asta nu o făcea mai puţin reală. Pârghiile partidului se aflau în mâinile lui: Bormann repartiza sarcinile, distribuia directivele către conducătorii partidelor regionale şi administra programările. în scurt timp, întregul sistem ajunsese să depindă de el. îl ajuta foarte mult memoria sa fantastică, creierul lui era ca o arhivă în care acesta depozita un izvor nesecat de informaţii. Hitler ştia că poate conta pe memoria lui Bormann („el nu uită niciodată nimic") şi pe eficienţa lui neobosită („când alţii au nevoie de o zi întreagă, Bormann rezolvă în două ore").[2]

Bormann muncea îngrozitor de mult, dormind doar câteva ore pe noapte, aducându-şi subalternii în pragul disperării. Christa Schroeder, secretara care a lucrat cel mai mult cu Hitler, scria că Bormann „aştepta de la personalul lui aceeaşi conştiinciozitate prin care se remarca şi el".[3] Exigent, nerăbdător şi necruţător, Bormann nu a fost un şef popular. Angajaţii trăiau cu frică din cauza comportamentului său aprig. După cum spunea şoferul lui Hitler, Bormann ba era farmecul întruchipat, ba „un om extrem de crud - înjosea, insulta şi jignea".[4] Hitler ştia că e un tiran, însă ducea lucrurile la bun sfârşit: „Am încredere absolută şi necondiţionată că-mi va executa ordinele imediat şi indiferent de obstacolele care i-ar apărea în cale".[5]

Se pare că Bormann se comporta la fel şi acasă, dând naştere ideii că Gerda ar fi fost o casnică asuprită şi terorizată. Un nazist important îl descria pe Bormann ca pe „tipul de bărbat care se delectează cu faptul că îşi umileşte soţia în faţa prietenilor, de parcă ea e un fel de fiinţă inferioară".[6] Dacă standardele gospodăriei nu erau respectate sau dacă un anumit lucru nu era făcut cum trebuie ori ajungea în locul greşit, Bormann se dezlănţuia împotriva Gerdei. Valetul lui Hitler afirma că toţi ştiau că Bormann îşi teroriza familia: „în momentele de furie incontrolabilă, apela la violenţa fizică faţă de soţia şi copiii săi".[7] Se spune că Bormann şi-ar fi bătut doi dintre copii cu biciul, pentru că aceştia se speriaseră de un câine mare, iar pe unul l-a lovit după ce căzuse într-o băltoacă.

Este greu de stabilit ce sentimente a avut Gerda faţă de o astfel de purtare înjositoare. Nu a ripostat. Nu a cerut ajutor. Nu s-a destăinuit nimănui. Bazându-se pe ideologia nazistă, Gerda considera că datoria ei era să-şi asculte soţul, iar toate dovezile arată că îi era, într-adevăr, devotată lui Bormann. Cât despre copiii ei, Gerda era fericită când se juca cu ei, le fredona cântece, desenau împreună şi le citea poveşti: disciplinarea şi pedepsirea copiilor era responsabilitatea tatălui. într-o scrisoare destinată soţului ei, Gerda reflecta asupra rupturii de părinţii ei, iar când aducea vorba despre copii, vorbea fără pic de sentimentalism ori sensibilitate: „Copiii sunt întotdeauna egoişti. Au interese şi cercuri sociale proprii şi n-au nici un respect pentru părinţii lor."[8]

*

în primele luni de la preluarea conducerii, Hitler a pus la încercare protocolul Cancelariei Reichului prin faptul că a pus una dintre primele nevestele naziste să-i întâmpine pe

demnitarii şi pe oaspeţii importanţi. S-a renunţat destul de repede la acest sistem, însă nu înainte ca lise să demonstreze că este complet nepotrivită pentru un astfel de rol decorativ, mai ales când se confrunta cu o situaţie stânjenitoare. Friedelind, fiica cea mare a lui Winifred Wagner, a fost prezentă la un astfel de incident. Pe atunci o adolescentă rebelă, Friedelind a plecat definitiv din Germania în 1940, iar peste un an a ajuns în Statele Unite ale Americii şi a scris o critică usturătoare la adresa mamei ei şi a tovarăşilor ei nazişti.
Portretizând-o pe lise ca fiind o „blondă durdulie şi lipsită de eleganţă, cu voce groasă", care dispreţuieşte „pudra şi machiajul", Friedelind şi-a adus aminte că lise le oferise oaspeţilor câteva dintre „bomboanele preferate ale lui Hitler", ca să-i ţină ocupaţi în timp ce-l aşteptau. Din păcate, Hitler avea o stare proastă. Stând lângă lise în timpul prânzului, îşi stăpânise nervii cu greu, în timp ce Friedelind, mama ei şi restul invitaţilor se chinuiseră să mănânce un bol neapetisant de supă cu tăiţei înainte de a se retrage pentru cafea. Neputând să se mai stăpânească, Hitler se năpustise în camera de alături şi îl supusese pe unul dintre aghiotanţii săi unui discurs de zece minute plin de reproşuri şi de strigăte. lise şi toţi ceilalţi musafiri auziseră fiecare cuvânt al tiradei sale usturătoare. îngrozită şi paralizată de ruşine, lise, în sfârşit, „a prins curajul să-i spună lui [Hitler] că oaspeţii lui pleacă".[9]
lise nu s-a simţit niciodată în largul ei în acel zbucium fără sfârşit al vieţii sociale din Berlin. Bella Fromm observa că lise îşi făcea rar apariţia. în ciuda faptului că responsabilităţile soţului ei îl obligau să fie prezent mai des în capitală, ea venea cât mai rar posibil. Reticenţa lisei de a accepta viaţa din Berlin se trăgea din

reputaţia oraşului de fortăreaţă a păcatului, a unui mediu toxic, care epuiza moralitatea oricărei persoane care petrecea acolo prea mult timp. La München putea rămâne fidelă valorilor ei, care o însufleţiseră încă din vremea studenţiei şi o încurajaseră atât pe ea, cât şi misiunea autoproclamată a soţului ei: aveau să păstreze aprinsă flacăra nazistă. Peste ani, lise i-a adus aminte lui Hess de jurământul făcut: „Nu ne vindem niciodată dreptul din naştere de a fi idealişti de dragul unor lucruri din exterior".[10]

Pe când alţii se îmbogăţeau pe socoteala partidului, ea şi Hess duceau o viaţă cumpătată, tipic burgheză. Vila lor dintr-o suburbie înstărită a oraşului München - cu o grădină mare şi câteva anexe - era o reşedinţă relativ modestă în comparaţie cu locuinţele altor lideri nazişti. Singura proprietate care arăta mai mult ca o moşie era căsuţa din munţi pe care o foloseau pentru drumeţii şi excursii în vacanţele de vară şi pentru schiat iarna (mai degrabă schi fond). Singurul răsfăţ pentru Hess erau maşinile. Mercedes era marca lui preferată şi nu-i plăcea nimic altceva decât să accelereze pe şosele. Cu toate acestea, când termina benzina subvenţionată lunar, Hess plătea din propriul buzunar pentru fiecare picătură de carburant în plus.

Din cauza onestităţii şi a dezinteresului pentru acumularea de avere, Hess a fost poreclit „conştiinţa partidului" - o etichetă remarcabilă având în vedere criminalitatea regimului nazist. După Noaptea Cuţitelor Lungi, din iunie 1934, când Hitler s-a răzbunat decapitând conducerea organizaţiei SA - ajungându-se, astfel, la un masacru -, Hess a fost cel care a curăţat

mizeria când un civil nevinovat a fost omorât din greşeală.

Ţinta fusese un oarecare dr. Will Schmitt. în locul lui, criminalii au măcelărit un critic muzical respectat, dr. Wilhelm Schmidt. Văduva lui descria modul în care patru membri SS veniseră şi îl luaseră pe soţul ei, în timp ce acesta exersa la violoncel, iar ea pregătea cina. Nu ştiuse nimic despre el până când trupul lui a apărut într-un sicriu sigilat. Organizaţia SS i-a oferit o despăgubire financiară, pe care femeia, furioasă, a refuzat-o. Sătulă până peste cap de încercările repetate ale membrilor SS de a o convinge să accepte banii, văduva s-a îndreptat spre Casa Brună - sediul imens al partidului din München - şi a depus o plângere.

Răspunsul a venit repede. Pe 31 iulie, Hess a apărut la uşa ei. Aceste evenimente nefericite îi fuseseră aduse la cunoştinţă, aşa că se afla acolo ca să îndrepte lucrurile. Hess a asigurat-o că responsabilii vor fi pedepsiţi. După cum îşi amintea văduva, sfatul lui fusese următorul: „Să mă gândesc la moartea soţului meu ca la moartea unui martir pentru o cauză mare".[11] Convinsă că scuzele lui Hess fuseseră sincere, femeia a acceptat să primească o pensie lunară egală cu salariul soţului ei omorât.

La un nivel mai personal, Hess a intervenit în numele profesorului Haushofer, prieten apropiat al lui şi al lisei. Soţia lui era pe jumătate evreică şi profesorul se temea pentru siguranţa ei, pentru reputaţia lui şi pentru cariera lui Albrecht, fiul său. Hess l-a numit pe profesorul Haushofer conducătorul a două organizaţii create cu scopul de a se ocupa de nevoile celor 20 de milioane de germani care trăiau peste hotare. Hess i-a asigurat o funcţie şi lui Albrecht - om de ştiinţă talentat, care lucra

în domeniul tatălui său - la Colegiul de Ştiinţe Politice din Berlin. După cum remarca profesorul Haushofer ani mai târziu, Hess „m-a protejat pe mine şi familia mea de experienţele neplăcute cu partidul".[12]
Spre sfârşitul lui 1933 s-a implicat şi lise: i-a scris lui Himmler şi s-a plâns de controlul inoportun şi de tacticile dure ale Gestapoului. Mai exact, temerile ei erau stârnite de tendinţa poliţiei de a asculta telefoanele tuturor, indiferent cine erau, şi lise a cerut să i se spună de ce agenţii lui Himmler îi ţineau sub observaţie pe cei mai loiali membri ai regimului. Netulburat de întrebări, Himmler i-a povestit soţului ei despre acea scrisoare. Hess s-a înfuriat foarte tare şi i-a poruncit lisei să nu mai protesteze.
Totuşi este important să nu căutăm prea multe înţelesuri în gestul de frondă al lisei; obiectase împotriva metodelor Gestapoului, nu împotriva motivelor din spatele lor. Nici ea, nici soţul ei nu s-au agitat din cauza lagărelor de concentrare şi a camerelor de tortură. Hess nu s-a îndoit niciodată de seria de măsuri prohibitive pe care trebuia să le aprobe. Poate că îl ajutase pe profesorul Haushofer, însă nu avusese nici o problemă cu Legile de la Nürnberg. Adoptată în 1935, legislaţia separa oficial evreii de restul populaţiei: practic, aceştia au încetat să mai fie cetăţeni germani. Cu câteva excepţii, evreilor li s-au interzis căsătoriile sau relaţiile sexuale cu nonevrei.
în realitate, fanatismul lui Hess şi al lisei a rămas acelaşi, iar ea reuşea întotdeauna să ocupe un loc în primele rânduri în timpul congresului de partid din Nürnberg, ţinut în luna septembrie - un omagiu de o săptămână adus lui Hitler, un eveniment care devenea tot mai complex şi mai extravagant cu fiecare an. Un alt eveniment, cultural

de data aceasta, dar la fel de obligatoriu, era Festivalul de la Bayreuth. Ilse şi Winifred Wagner, coordonatoarea şi sponsorul festivalului, au rămas prietene, iar lise se bucura de orice ocazie pentru a vorbi cu ea, dar, în acelaşi timp, evitând cu atenţie să fie implicată în controversele şi dezbaterile legate de alegerea operelor maestrului şi a celui care să le dirijeze.
Alţi membri ai elitei nu erau la fel de dornici să ajungă la petrecerea familiei Wagner şi veneau fără nici o tragere de inimă. Publicul larg era şi mai puţin interesat de eveniment, iar biletele se dovedeau a fi greu de schimbat. întrucât situaţia financiară a oraşului Bayreuth era precară, aceste neajunsuri puteau fi dezastruoase. Totuşi Hitler o ajuta întotdeauna pe Winifred şi se asigura ca sălile să fie pline, iar locurile, ocupate. Organizaţia SA, Nationalsozialistische Lehrerbund (Liga Naţional-Socialistă a Profesorilor) şi organizaţiile naziste de femei făceau majoritatea rezervărilor. Iar începând cu 1934, Ministerul Propagandei al lui Goebbels a acoperit o treime din bugetul festivalului.
De la reşedinţa ei, lise s-a ocupat, cu conştiinciozitate, de corespondenţa cu cei fideli nazismului, oferind sfaturi şi răspunzând la nenumărate solicitări şi întrebări. Cu toate că îi plăcea să se considere un agent onest, lise a reuşit să-i supere pe unii. Când un membru al familiei i-a cerut un bilet în plus la congresul din Nürnberg din 1935, lise, pe un ton arogant, i-a amintit acelei rude că ei nu erau „printre membrii mai vechi fideli partidului", aşa că să nu se aştepte la un tratament special, când biletele „sunt atât de puţine, încât şi camarazii de arme din cadrul mişcării sunt obligaţi să stea deoparte".[13]

Tendinţa lisei de a se amesteca în viaţa privată a altora a creat o neînţelegere între ea şi Bormann, căci se implicase în planurile de nuntă ale lui Albert, fratele mai mic şi opusul total al acestuia: manierat, sofisticat, un conservator înnăscut şi absolvent de universitate cu experienţă în domeniul bancar. Bormann îl adusese pe Albert în partid în 1931, obţinându-i o slujbă în Cancelaria privată a lui Hitler, într-un departament strict administrativ care se ocupa, în mare parte, de sacii cu scrisorile adresate lui Hitler. Cei doi menţinuseră o relaţie profesională civilizată până când Albert hotărâse să se însoare cu o femeie cu care Bormann nu era de acord, întrucât nu era îndeajuns de nordică.

Pe de altă parte, lise, care îi plăcea pe amândoi, i-a încurajat să facă pasul; s- au căsătorit în 1933. Bormann a fost indignat şi nu a mai vorbit niciodată cu fratele lui. Christa Schroeder îşi amintea că fraţii făceau tot posibilul ca să se ignore unul pe celălalt. Dacă unul dintre ei „spunea o poveste amuzantă", celălalt „era serios",[14] chiar dacă toţi ceilalţi râdeau. Cât despre lise, Bormann i-a purtat pică din acel moment, deşi în public era prietenos. Comportamentul lisei l-a iritat şi pe Hitler. Aşa că, pe la mijlocul anilor 1930, acesta şi-a pierdut răbdarea. Dr. Karl Brandt - medicul personal al lui Hitler de ani buni, dar şi membru al cercului său restrâns - afirma că Hitler o critica deseori pe lise din cauza „ambiţiei ei" şi se plângea de modul în care aceasta încerca „să domine bărbaţii, prin urmare, aproape pierzându-şi feminitatea".[15] Intelectualismul fără remuşcări al lisei intra în conflict cu viziunea învechită a lui Hitler că o femeie nu ar fi trebuit să aibă opinii politice şi, chiar dacă le- ar fi avut, ar fi trebuit să-şi ţină gura.

*

Pe 13 iunie 1936, Gerda a născut al cincilea copil, un băiat pe care l-au numit Heinrich, după Himmler, naşul lui şi conducătorul organizaţiei SS - cu care Bormann formase o alianţă foarte stranie -, care i-a dăruit băiatului un ursuleţ de pluş la prima lui zi de naştere. în acel an, familia a mai cumpărat două reşedinţe. Una dintre ele era o casă mai mare în aceeaşi suburbie exclusivistă a oraşului München în care locuia şi familia Hess. Casa a fost gata pe la mijlocul lui septembrie, cu toate că lucrările ample de restaurare şi de renovare au mai durat încă un an. Cealaltă proprietate era o vilă cu trei etaje la Obersalzberg.

Bormann şi-a cumpărat casa în Alpii bavarezi, situată pe un platou deasupra copacilor şi înconjurată de vârfuri montane înalte, şi a început să o modifice.

Deşi a optat pentru păstrarea unor aspecte exterioare, inclusiv pereţii, interiorul a fost remodelat minuţios şi lărgit considerabil. în toamna lui 1937, Gerda şi copiii s-au mutat în reşedinţa care avea să devină locuinţa lor aproape permanentă. Un jurnalist care a vizitat casa a fost surprins de ce a văzut: „De la subsol până-n pod era numai lux, cu tot ce-i mai bun".[16]

Cel mai apropiat vecin al Gerdei de la Obersalzberg era Hitler; acesta intrase în posesia castelului Berghof, care se afla la înălţime şi era un adevărat centru de comandă când Hitler era acolo. Reşedinţa Berghof a apărut ca urmare a transformării unei case pe care Hitler o închiriase încă în 1927 şi pe care o cumpărase în iunie 1933. Decât să o dărâme, pornind de la construcţia de bază, au ridicat o nouă clădire, mai mare, mai înaltă. Lucrările au început în martie 1936 şi au continuat cu o viteză uluitoare. Pe 8 iulie, reşedinţa putea fi locuită.

Şi banii pentru locuinţa familiei Bormann, şi banii pentru reşedinţa lui Hitler au venit de la Adolf-Hitler-Spende der deutschen Wirtschaft (Fondul Adolf Hitler pentru economia germană). Fondul fusese ideea unui rege al oţelului, care îşi convinsese colegii magnaţi să ia o parte din salariile angajaţilor şi să o doneze lui Hitler. încă de la apariţia fondului, Bormann fusese responsabil de acest cufăr cu comori, devenind contabilul şi casierul personal al lui Hitler. între 1933 şi 1945, prin biroul lui trecuseră 350 de milioane de mărci germane.
Cu toate că fusese dinadins izolat, complexul Berghof era foarte conectat la lumea exterioară - avea o staţie radio, trei centrale telefonice şi un oficiu poştal -, iar în oraşul comercial Berchtesgaden existau o gară şi o pistă de aterizare amenajată pentru uzul personal al lui Hitler. Bormann asigurase securitatea maximă. Zona era împrejmuită de un gard electric cu o înălţime de aproape doi metri, toţi locuitorii şi angajaţii aveau acte de identitate, iar pentru un grup de membri de elită ai organizaţiei SS exista şi o cazarmă.
La Berghof, Hitler se relaxa, îşi primea admiratorii şi cugeta asupra unor decizii cruciale şi probleme strategice. Tot acolo, Bormann şi-a întărit rolul de mână dreaptă a lui Hitler, fiind persoana care îi îndeplinea toate poftele şi cerinţele din timpul liber şi, în cele din urmă, având rolul de ocrotitor al moşiei lui Hitler. Pe parcursul anilor, fiind administrată de Bormann, reşedinţa va deveni o mare proprietate privată pentru elita nazistă cu şcoală proprie şi fermă funcţională şi, ca să le dea muncitorilor angajaţi în construcţie altceva de făcut decât să bea şi să se bată, se înfiinţaseră un teatru şi un bordel (care avea

cam 20 de prostituate franceze şi italiene) într-o cazarmă aflată la aproximativ 6,5 kilometri de Obersalzberg.
Iniţial, Bormann se concentrase asupra exproprierii a peste 400 de localnici din casele lor. Plătind mult mai mult decât preţul obişnuit, Bormann le-a achiziţionat cabanele şi fermele ca să le modifice sau să le dărâme. Odată, Hitler i-a atras atenţia asupra unei anumite clădiri care îl deranja, pentru că nu se potrivea cu împrejurimile. Bormann a cumpărat-o imediat, a dat afară locatarii, a poruncit să fie demolată şi a acoperit pământul cu gazon. Când Hitler a privit din nou în acea direcţie, a văzut doar nişte vaci păscând pe câmp.
Hitler era deranjat şi de numărul mare de turişti care se adunau în fiecare zi în faţa reşedinţei din Berghof, sperând să-l zărească pe conducător. Acesta se plimba pe afară şi îi lăsa să-şi vadă liderul glorios. Deseori, acest proces dura mai mult de o oră şi, pe timp de vară, Hitler era obligat să stea în bătaia soarelui, lucru care îl făcea să se simtă rău. în iulie 1937, Hitler i-a pomenit întâmplător lui Bormann despre asta. Slujitorul lui fidel s-a apucat imediat de treabă. în 24 de ore, Bormann a pus grădinarul-şef şi echipa lui să dezrădăcineze un tei mare şi să-l replanteze în locul în care i-ar fi putut oferi lui Hitler umbra de care avea nevoie.
Bormann şi-a schimbat şi obiceiurile personale ca să se alinieze cu cele ale lui Hitler. Fiind un fumător înrăit, se abţinea să-şi aprindă ţigara în prezenţa şefului său, căci Hitler dispreţuia fumatul. S-a conformat chiar şi dietei vegetariene, deşi Heinrich Hoffmann observa că, după ce „mânca frunze şi morcovi cruzi", Bormann „se retrăgea în intimitatea camerei sale" şi se înfrupta cu cotlete de porc.[17]

în aceste circumstanţe noi, Gerda începuse parcă să iasă încet din zona ei de confort şi să dobândească un anumit nivel de independenţă, în special datorită relaţiei bune cu Eva Braun. După ce Eva încercase să se sinucidă, în 1935, Hitler a făcut tot posibilul să o mulţumească; în luna august a aceluiaşi an, a închiriat un apartament cu trei dormitoare pentru Eva şi sora ei; în martie i-a cumpărat o vilă cu două etaje şi o maşină nouă. Iar cel mai important lucru
pentru Eva era că, la Berghof, camera ei se afla lângă a lui Hitler. îi luase ceva timp şi încă avea impuse restricţii privind libertatea de mişcare, dar reuşise să-şi revină la Berghof.
Diferenţa de vârstă dintre Eva şi Gerda era de doar trei ani, iar comportamentul ei benign i-a prins bine Evei, al cărei mare regret era că Gerda avea prea puţin timp liber din cauza sarcinilor şi a responsabilităţilor de gospodină. Eva ştia că nu are nici un motiv să fie geloasă pe Gerda. Afecţiunea constantă pe care o avea Hitler pentru Gerda nu trecea de limitele „unchiului Adolf"; în fiecare an, de ziua ei, Hitler îi oferea Gerdei un buchet de trandafiri roşii. Dar aprecia şi faptul că Gerda era un model de mamă germană; conform unui vizitator constant al reşedinţei Berghof, Hitler „o trata cu un respect deosebit".[18]
Eva nu-l plăcea la fel de mult pe soţul Gerdei şi nici lui Bormann nu prea îi păsa de ea. Totuşi amândoi îşi recunoşteau dependenţa comună de Hitler, dar şi importanţa pe care o aveau pentru el. Astfel, au dezvoltat o relaţie de convenienţă, fiind uniţi când era vorba de preocupările lui Hitler şi limitându- şi rivalitatea pentru detaliile mai puţin importante ale vieţii de zi cu zi. Cu

trecerea timpului şi cum Hitler venea pe acolo tot mai rar, avea să răbufnească lupta dintre ei pentru stăpânirea reşedinţei Berghof.

*

Pentru că făcuse din oraşul Bayreuth casa operei, Hitler voia să transforme şi Miinchenul în inima artei germane. Pe 15 octombrie 1933, la o ceremonie difuzată la radio şi filmată de echipa jurnalului de ştiri, Hitler a pus piatra de temelie a unui nou muzeu - Casa Artei Germane. Peste trei ani, clădirea neoclasică era finalizată. Pe 18 iulie 1937, Hitler ţinea un discurs la inaugurarea galeriilor muzeului, în care compara noul spirit al artei germane - care exprima „bucuria vieţii" - cu „infirmii şi imbecilii deformaţi"[19] ai modernismului. Ca să comemoreze acest moment epocal, naziştii au organizat o mare paradă în onoarea celor 2 000 de ani de cultură şi istorie germană. Defilarea a avut o tematică cronologică pe o distanţă de aproape 10 kilometri, a durat trei ore şi a prezentat o navă de război saxonă, care alegorice purtând cavaleri medievali, scene mitologice, omagii aduse regilor şi comandanţilor militari renumiţi, dar şi un tribut pentru personalităţile marcante din cultură, ca Wagner.
în acelaşi timp, într-un depozit rapid amenajat, şi-a deschis porţile Expoziţia de artă degenerată, care prezenta lucrări ale artiştilor interzişi şi care s-a dovedit a fi mult mai populară decât Casa Artei Germane. Colecţia de picturi cu ţărani, nudurile sculptate şi reprezentările eroice de luptă nu se puteau compara cu alternativa degenerată care includea 730 de opere de artă ale artiştilor germani şi străini, precum Picasso, Matisse şi Van Gogh. Peste două milioane de oameni au vizitat expoziţia, aproximativ 20 000 de vizitatori zilnic, pe când

Casa Artei Germane a atras doar aproximativ 3 000 de vizitatori pe zi.
lisei şi soţului ei le plăcea să se considere susţinătorii scenei artistice şi voiau să-şi transforme casa într-un fel de sală de expoziţie. Unul dintre artiştii aleşi era modernistul Georg Schrimpf. Artistul era din München, iar picturile sale expresioniste timpurii îi reflectau opiniile de stânga. Dar, spre sfârşitul anilor 1920, Schrimpf trecuse la dreapta atât din punct de vedere stilistic, cât şi politic. Această schimbare de stil şi de viziune a însemnat faptul că Schrimpf scăpase de cenzură şi, în 1933, a devenit profesor la Şcoala Regală de Artă din Berlin. Mai târziu, în 1937, s-a schimbat situaţia; Schrimpf a fost concediat şi i s-a interzis să-şi mai prezinte lucrările, care au fost înlăturate din galerii şi muzee, pentru a se alătura celorlalte opere expuse la Expoziţia de artă degenerată. Şi totuşi familia Hess avea picturile lui Schrimpf expuse la ea acasă. în 1934, când a venit la ei în vizită, Hitler a fost deranjat să vadă aceste orori, căci urâse dintotdeauna picturile lui Schrimpf. Până în acel moment, Hess păruse alegerea firească ca succesor al lui Hitler, pentru că era conducătorul partidului şi fusese alături de Hitler mai bine de zece ani. Dar, după acea seară, Hitler s-a răzgândit. I-a spus secretarului de presă că n-ar putea să fie de acord ca o persoană cu „o astfel de lipsă de simţ artistic şi cultural"[20] să fie succesorul său. Curând după această conversaţie, Hitler l-a făcut pe Goering moştenitorul tronului.
Hitler nu era singurul lider nazist care se plângea de serile alături de familia
Hess. Magda susţinea că „petrecerile din casa familiei Hess" erau „atât de plictisitoare, încât majoritatea oamenilor refuzau invitaţiile". Nimănui nu i se permitea

să fumeze. în loc de alcool, lise servea „suc de fructe şi ceai de mentă", iar „conversaţiile erau la fel de slabe şi fără gust, precum erau şi băuturile". Oaspeţii erau totuşi recunoscători că Hess „întrerupea petrecerea la miezul nopţii", aşa că scăpau mai repede.[21]
Ilse şi-a dat toată silinţa ca să echilibreze repulsia soţului ei faţă de distracţie, însă i-a fost foarte greu. Regizoarea Leni Riefensthal şi-a adus aminte că, atunci când trecea pe la ei la un ceai, lise „sporovăia... vioi", în timp ce „soţul ei rămânea tăcut".[22] Totuşi uneori, se mai amuza şi el.
Spre sfârşitul lui octombrie 1937, Hess şi lise i-au avut ca oaspeţi pe ducele şi ducesa de Windsor. Cei doi erau într-o scurtă călătorie în Germania şi, înainte să treacă pe la familia Hess, îşi petrecuseră după-amiaza la reşedinţa de la Berghof, unde rolul de gazdă îi revenise Magdei.
Ducele fusese, pentru puţin timp, regele Eduard al VIII-lea al Regatului Unit. în ianuarie 1936 preluase tronul după moartea lui George al V-lea, însă relaţia lui cu Wallis Simpson, o celebritate americană - care, pe atunci, era la a treia căsătorie -, dusese la abdicarea lui peste 11 luni. După ce Simpson divorţase, cuplul s-a căsătorit, în iunie 1937.
Ilse credea că ducele ar fi fost un „rege extrem de inteligent", iar ducesa, o regină „minunată". în timpul unei seri plăcute, Hess şi ducele au dispărut la etaj. Pentru că lipseau deja de o oră, lise s-a dus să-i caute: „I-am găsit în una dintre camerele de la mansardă, unde soţul meu avea o masă mare, pe care ţinea o colecţie de machete de nave din flota germană şi englezească din perioada Primului Război Mondial". Cei doi aranjaseră modelele în formaţie şi recreau „cu entuziasm" una dintre cele mai dramatice lupte pe mare.[23]

în ceea ce priveşte viaţa de noapte din München, Ilse şi soţul ei rareori se aventurau prin oraş, excepţie făcând concertele de muzică clasică la care mergeau să-i asculte pe compozitorii lor preferaţi: Mozart, Bach şi Brahms. Evitau petrecerile zgomotoase care caracterizau viaţa de noapte din München şi unde lumea se desfăta cu exagerări hedoniste.
Unity Mitford făcea parte din acest grup. Pentru că Hitler era rareori disponibil pentru ea, iar Diana, sora ei, după ce se căsătorise cu Mosley, nu prea mai era prezentă în viaţa ei, Unity se îndrăgostise de această gaşcă nazistă, care ducea o viaţă frivolă cutreierând prin oraş, astfel că energia şi entuziasmul ei nu se epuizau niciodată. în realitate, Unity începuse să dea tot mai multe semne de instabilitate psihică. Nu avea grijă de ea, nu se hrănea corespunzător şi abia dacă se odihnea. Iubiţii nepotriviţi şi relaţiile eşuate nu au ajutat deloc. La drept vorbind, Unity s-ar fi simţit mai bine dacă ar fi avut parte de susţinerea lisei, care ar fi încurajat-o şi ar fi îndrumat-o. Nu că lise n- ar fi fost cunoscută ca având grijă de bunăstarea tinerelor cu probleme, însă, pentru ea şi soţul ei, Unity era o intrusă fără bun-simţ şi fără valori morale. în cele din urmă, stilul de viaţă tihnit al lisei şi al lui Hess era potrivit pentru cei doi, cu o singură excepţie: Hess nu-şi pierduse de tot setea de aventură şi pericol. Bazându-se pe instrucţia din Primul Război Mondial, începuse să zboare din nou, concurând la o competiţie anuală în care trebuia să ajungă la vârful Zugspitze, cel mai înalt din Germania. în 1932 a ajuns al doilea. Peste doi ani a câştigat competiţia şi a primit o telegramă în care Charles Lindbergh, celebrul aviator american şi susţinător al nazismului, îi transmitea felicitările lui.

Fără îndoială, lise se mândrea cu realizările soţului ei. Dar, dacă ar fi ştiut unde-l vor duce acrobaţiile aeriene, poate că nu ar mai fi fost atât de încurajatoare. Pe de altă parte, pe Hitler l-au alarmat riscurile implicate şi nu l-a mai lăsat să zboare. Pentru moment, Hess se limita la fapte eroice din spatele volanului, gonind cu viteze periculoase. Aghiotantul lui îşi amintea că Hess conducea Mercedesul „de parcă pilota un avion. în orice moment, ai fi zis că-şi va lua zborul."[24]

*

în ciuda respectului vizibil şi al statutului câştigat cu greu la Berghof, Eva încă avea limite stricte. în mod regulat, era alungată în camera ei sau la vila ei din München ori i se spunea să dispară câteva ore, deseori petrecându-şi noaptea cu Gerda. Exilurile ei coincideau cu sosirea oaspeţilor VIP şi a politicienilor străini la Berghof. Aceleaşi reguli se aplicau şi când Hitler era ocupat cu întâlniri politice cu principalii lideri şi funcţionari nazişti, precum Goering şi Goebbels.

De obicei, Eva participa la ceremoniile sociale organizate cu ocazia zilelor de naştere sau de sărbători, unde nevestele şi copiii personalităţilor de frunte se alăturau soţilor la masa lui Hitler. Totuşi când Magda stătea la Berghof fără familia ei, Eva rămânea o prezenţă discretă. Aceste vizite, când venea neînsoţită, aveau loc doar rar şi niciodată pentru foarte mult timp. Şi când aveau loc, Magda căuta să evadeze din căsătoria ei complicată şi să-şi ridice moralul cu ajutorul preaiubitului Hitler.

Şi totuşi Magda nu a făcut parte niciodată din comunitatea Berghof. Ea şi Goebbels nici măcar nu au avut vreo proprietate prin zonă. în mare parte, acest lucru s-a întâmplat din cauza Evei: cu toate că Magda încercase să-şi impună autoritatea, Eva deja se simţea

destul de în siguranţă să nu se dea bătută. Există o istorioară despre ele care ilustrează această schimbare de putere: în timp ce stăteau de vorbă, Magda, aflându-se pe ultima sută de metri înainte de naştere, a întrebat-o pe Eva dacă n-ar fi vrut să-i lege şireturile, căci îi era greu să se aplece; fără a fi deranjată de această rugăminte de a îngenunchea în faţa superioarei ei, Eva, calmă, a sunat din clopoţel şi a pus o servitoare să o ajute.
Pe de altă parte, Emmy şi soţul ei au avut o locuinţă valoroasă în complex, însă nu au fost membri ai reşedinţei Berghof. Pentru că deţineau proprietatea Carinhall, nu veneau prea des în sud. Oricum, „factorul Eva" a existat şi pentru ei. Dintr-un oarecare motiv, greu de identificat - era limpede că Emmy nu era o concurentă la atenţia lui Hitler, aşa cum erau Unity şi Magda -, Eva o evita intenţionat. Poate că sesizase disconfortul pe care-l simţea Hitler în preajma lui Emmy; poate nu-i plăcea comportamentul ei arogant şi regal; poate se simţea intimidată de ea. Poate că era vorba de un conflict între generaţii sau poate, pur şi simplu, nu o plăcea.
Oricare ar fi fost motivul, Eva i-a întors spatele lui Emmy. Acest lucru a fost dovedit mai mulţi angajaţi ai reşedinţei de la Berghof, care erau la curent cu o întâmplare petrecută când nici Hitler, nici Goering nu erau prin preajmă. Se pare că, încercând să spargă gheaţa, într-o după-amiază, Emmy le invitase pe Eva şi pe însoţitoarele ei la ceai. Eva şi mica ei gaşcă nu apăruseră, iar Emmy nu a primit niciodată vreo scuză sau vreo explicaţie. După ce a fost respinsă
într-un mod atât de nepoliticos, nu şi-a mai bătut capul să se împrietenească cu Eva.

Pe de altă parte, lise era întotdeauna bine-venită. Eva a considerat-o prietenă de lungă durată şi o potenţială confidentă. Totuşi lise, poate dându-şi seama că Hitler nu mai aprecia compania ei, vizita Berghof doar când era obligată, în schimb, deseori avea grijă de Eva când aceasta era exilată de la Berghof. lise îşi aducea aminte că împreună „obişnuiau să se plimbe pe jos la munte sau ceva de genul ăsta".[25]
Eva preţuia compania lisei, care înţelegea dificultatea situaţiei şi o trata cu bunătate şi înţelegere. Dar, oricât de măgulitoare erau vorbele lisei despre Eva - lăudându-i frumuseţea şi bunătatea, nu se putea abţine să nu o compare cu Geli, adevărata iubire a lui Hitler: lise credea că Eva era o înlocuitoare perfect acceptabilă, însă nu la fel de bună ca originalul.

*

Când Hess rămânea peste noapte la Berghof - se mai întâmpla din când în când -, stătea în camera Untersberg, care, exceptând vizitele sale, era rar folosită. Aflată la ultimul etaj, spaţiul avea o sală de mese largă cu lambriuri din lemn, o baie şi un dormitor, dar şi un balcon de unde puteai admira priveliştea extraordinară a munţilor care se întindeau până la Salzburg. Pe lângă faptul că această înţelegere de a dormi uneori la Berghof îl încânta pe Hess şi îi confirma poziţia privilegiată din cadrul mişcării, reflecta, în acelaşi timp, şi înstrăinarea, şi detaşarea tot mai puternică de elita nazistă, inclusiv de Hitler: pentru majoritatea, el era ciudatul excentric de la mansardă, pierdut în propria lume.
întrucât Bormann se ocupa de volumul mare de sarcini administrative, Hess avea mai mult timp liber să şi-l dedice intereselor ezoterice. Un adolescent ciudat, Hess fusese mereu captivat de astrologie şi în 1907 fusese

inspirat de cometa Daniel, cea mai strălucitoare cometă apărută în emisfera nordică în ultimii 25 de ani, care putuse fi văzută dis-de-dimineaţă începând cu mijlocul lui iulie şi până la sfârşitul lui august. Mai târziu, Hess îşi aducea aminte de momentul în care o văzuse: „Coada licărea rapid peste o treime din cer. în fiecare noapte mă pregăteam să-i urmăresc zborul rapid şi forma schimbătoare. Din acel moment, nu mi-am pierdut niciodată interesul pentru stele."[26]

în 1933, lise i l-a prezentat pe Hess lui Ernst Schultz-Strathaus, pe care îl cunoscuse la începutul anilor 1920, când lucra la anticariat. Strathaus era un literat care deţinuse mai multe reviste pentru bibliofili, dar era şi expert în ocultism. Ştiind cât de fascinat era Hess de stele şi de zodii, lise le-a făcut cunoştinţă. în 1934, Hess i-a oferit lui Strathaus un loc de muncă în echipa sa, consilier pe probleme culturale. în acelaşi timp, Strathaus avea şi funcţia de astrolog personal al lui Hess, făcându-i horoscopul zilnic. Deşi lise nu era atât de fascinată de ocultism, îi aproba punctul de vedere mistic şi credea şi ea că forţele supranaturale conturează destinul uman. La un moment dat, a remarcat că „în clipe de extremă tensiune spirituală, de dincolo de gândire ni se iveşte cunoaşterea care nu ne va lăsa induşi în eroare".[27]

Atitudinea regimului faţă de astrologie era ambiguă. Oficial, astrologia era considerată un sistem de credinţă alternativ şi, astfel, o ameninţare, în special pentru că era extrem de populară în rândul publicului larg. Ca urmare, astrologii au suferit de pe urma neaşteptatelor valuri de persecuţie. în 1937, Societatea Astrologică Germană a fost desfiinţată, iar revistele au fost interzise.

Cu toate acestea, Hess, care era deseori marginalizat din cauza dependenţei lui de diagramele lui Strathaus, nu era singur. în unele momente, Himmler se sfătuia cu astrologi şi exista şi teoria că Hitler ar fi mers la un clarvăzător, un ţigan foarte bătrân, despre care se spunea că avea abilităţi speciale. Totuşi Hess a fost considerat vinovatul principal. Au existat şi zvonuri că şi-a încercat talentul cu hipnoza şi a angajat şi medii ca să manevreze obiecte solide ca metalul.

O altă pasiune de-a lui Hess era medicina alternativă, pasiune izvorâtă din problemele sale de sănătate sâcâitoare. Primul simptom al bolii apărute pe bază de stres a fost o erupţie severă de furuncule, în toamna agitată a lui 1932, care l-a băgat în spital. De atunci, a fost chinuit de mai multe probleme: balonare, dureri de rinichi, palpitaţii, permeabilitate a intestinelor şi insomnie.

Ca să lupte împotriva acestor afecţiuni, Hess a adoptat o dietă macrobiotică. Şi el, şi lise deveniseră vegetarieni când trecuse şi Hitler la acest regim, ca să li se sincronizeze chiar şi tuburile digestive, însă Hess era chiar mai delicat decât Hitler în ceea ce priveşte mâncarea. La început, lise făcuse tot ce putuse să pregătească feluri de mâncare potrivite pentru soţul ei, dar, până la urmă, Hess a angajat un bucătar profesionist care-l însoţea oriunde. Henriette Hoffmann, care locuia în capitala Austriei cu soţul ei, Baldur von Schirach, îşi aducea aminte că, într-o călătorie la Viena, Hess „avea cu el o oală mică cu spanac şi cu ingrediente misterioase".[28]

Faptul că refuza, încăpăţânat, să mănânce orice alt tip de mâncare a fost un subiect de dispută între el şi Hitler: când mânca la Cancelaria Reichului, Hess refuza, cu

dispreţ, felul vegetarian ales de Hitler în favoarea mâncării pe care şi-o aducea cu el. Odată, un invitat la prânz şi-a adus aminte că Hitler, enervat, a propus ca „bucătarul lui de primă clasă" să pregătească orice dorea Hess, însă cel din urmă respinsese propunerea, explicând că „ingredientele felurilor lui de mâncare trebuie să fie de o anumită origine biodinamică".[29] Hitler a fost afectat de refuzul lui Hess şi i-a sugerat să mănânce acasă pe viitor şi, de atunci, l-a invitat foarte rar la masă.
Regimul dur al lui Hess nu era doar un capriciu. Cu ajutorul lui lise, şi-a dedicat foarte mult timp şi energie promovării, studierii şi dezvoltării terapiilor şi tratamentelor alternative. în 1934, Hess a militat cu succes pentru încorporarea unei mari varietăţi de asociaţii, precum Asociaţia Germană a Medicilor Naturişti, Societatea pentru Centrele Balneare şi Ştiinţă Climatică şi Liga Hidroterapeuţilor, în organizaţia oficială a naziştilor pentru profesioniştii din domeniul sănătăţii. Apoi a pus bazele spitalului „Rudolf Hess" din Dresda: un centru de medicină naturistă, condus de un specialist oncolog care admira - ca şi alţi membri de prim-rang ai personalului - teoriile vestitului psihoterapeut Cari Jung. Pacienţii acestui centru beneficiau de hidroterapie, diverse diete şi perioade de post.
în 1937, Hess a găzduit Conferinţa Internaţională de Homeopatie din Berlin. Şi-a început discursul de inaugurare cu o pledoarie pentru medicină, ca să se „ia în considerare fără prejudecăţi chiar şi terapiile excluse anterior", apoi a declarat că homeopatia este cel mai potrivit „tip de ştiinţă" pentru tratarea „creaturilor vii", a afirmat încrezător că „necesitatea holismului" devine „din

ce în ce mai puternică"[30] şi a asigurat publicul că situaţia politică din Germania nazistă creea condiţiile necesare pentru mari progrese.
Ca şi în cazul astrologiei, ceilalţi l-au persecutat în mod inechitabil pe Hess, considerându-l un fraier păcălit de excentrici şi de pălăvrăgeala lor iraţională, în afară de Himmler, al cărui interes pentru medicină naturistă nu era, nici pe departe, un secret, regimul s-a străduit să exploateze puterea vindecării naturale. Lupta cu cancerul era o prioritate absolută: s-au făcut cercetări legate de posibilitatea de a provoca regresia bolii în urma unei diete bazate pe plante şi s-a stabilit că utilizarea substanţelor chimice în mâncare şi în produsele de uz casnic ar fi putut fi o cauză a bolii.
La baza experimentelor lui Hess cu medicamentele organice - şi la baza încrederii în profeţiile mistice - stătea incapacitatea lui şi a lui Ilse de a face un copil. Având în vedere imaginea pe care o aveau despre ei înşişi, ca iniţiatori ai mişcării, era ruşinos faptul că nu aduseseră şi ei un copil în rândul naziştilor. împreună, au decis să meargă până la capăt, ca să se revanşeze. Hess a muncit din greu ca să-şi învingă aversiunea faţă de sex. Deşi eforturile lor au fost în zadar, lise a continuat să spere. Magda îi spunea unui angajat de-al lui Goebbels că lise „a asigurat-o de cinci sau şase ori de-a lungul mai multor ani că, în cele din urmă, va avea un copil - în principiu, pentru că aşa i-a prezis un ghicitor".[31]
Disperat, Hess a renunţat la principii şi a început căutarea unui stimulent. Vizavi de atelierul lui Heinrich Hoffmann din München era o farmacie. Martorii îl vedeau pe Hess în fiecare zi intrând în farmacie şi ieşind cu o poţiune preparată cu scopul de a-i creşte virilitatea.

Remediul-minune era, probabil, una dintre pastilele împotriva impotenţei, care conţineau o gamă largă de hormoni şi care puteau fi cumpărate fără prescripţie medicală. Cel mai bine vândut medicament era Titus Pearls, creat de Magnur Hirschfeld, vestitul sexolog al cărui Institut pentru Ştiinţe Sexuale fusese închis de nazişti. Totuşi produsul lui rămăsese pe rafturi. Firma care îl producea crease şi un medicament de mărire a sânilor pentru femei; reclama lăuda medicamentul: acesta urma să transforme silueta femeilor „în totalitate".[32]
Cam în aceeaşi perioadă în care Hess îşi lua suplimentul, reclamele pentru
Titus Pearls vizau, în mod specific, bărbaţi ca el: directori de vârstă mijlocie istoviţi, care încercau să-şi condimenteze viaţa amoroasă. Mesajul implicit al campaniei de promovare, care sugera faptul că un bărbat inactiv din punct de vedere sexual nu este un membru util în comunitate din cauza neputinţei de a se reproduce, se adresa direct lui Hess. Presupunerea generală era că Hess avea o problemă, nu lise, aşa că era presat să îndrepte lucrurile.
Să fi fost medicamentele, alinierea astrelor sau proprietăţile miraculoase ale dietei lui cele care au ajutat, oricum lise a rămas, în sfârşit, însărcinată în 1937. Cuplul era în culmea fericirii. Acum, tot ce trebuia să facă lise era să nască un băiat, extrem de important, şi treaba era terminată. Hess era în căutare de semne de bun augur. Potrivit credinţei populare, dacă vara apăreau mai multe viespi decât de obicei, se putea aştepta la un procentaj mai mare de băieţi nou-născuţi. Ispitindu-le cu borcane cu miere, Hess număra cu atenţie viespile zumzăind în grădina lor.

Semnele erau bune şi, pe 18 noiembrie, lise a născut un băiat, unicul lor copil, pe care l-au numit Wolf Riidiger Hess. Hitler i-a fost naş, iar „Wolf" fusese o poreclă pe care acesta o folosise mai demult. lise şi soţul ei deveniseră acum nişte părinţi mândri. însă, astfel, Hess pierduse ce mai rămăsese din credibilitatea lui.
în opinia Magdei şi a soţului ei, când se născuse Wolf, Hess „a dansat cu bucurie" într-un fel care semăna cu „dansul amerindienilor". Mai târziu, Hess a emis un ordin către toţi şefii partidelor regionale, cerându-le să trimită „saci cu pământ german" pe care să-l „împrăştie sub un leagăn special construit", ca fiul lui să-şi poată începe viaţa „în mod simbolic, pe pământ german". Goebbels a considerat solicitarea extrem de amuzantă, aşa că s-a gândit să trimită o „piatră de pavaj din Berlin",[33] care să-i reprezinte circumscripţia, însă, până la urmă, a optat pentru un pachet sigilat cu îngrăşământ din grădina lui.

Capitolul 8. Clubul nevestelor SS

Margaret Himmler şi Lina Heydrich n-au făcut parte din clica de la Berghof. Margaret a apărut doar de câteva ori la evenimentele oficiale, iar Lina nu a trecut niciodată de uşa de la intrare. în ciuda imperiului în expansiune al soţilor acestora, cele două nu erau în aceeaşi categorie cu Magda şi Emmy (nici Lina, nici Margaret nu aveau un profil public despre care să se vorbească) şi nici nu erau recunoscute în anturajul lui Hitler cum erau Gerda şi lise. Acest statut secundar le supăra pe amândouă. Se aşteptau să fie tratate cu mai mult respect, având în vedere realizările soţilor, şi să li se ofere întâietate datorită acestora. Cele două femei se plângeau

permanent că Himmler şi Heydrich nu erau apreciaţi îndeajuns de Hitler sau că nu erau recompensaţi cu aceeaşi generozitate cu care erau recompensate alte personalităţi marcante. Faptul că soţului ei „nu i se oferea destulă apreciere"[1] era o problemă constantă în jurnalul lui Margaret.

Totuşi în loc să-şi unească forţele şi să acţioneze împreună, aşa cum o făcuseră cu succes şi soţii lor, nevestele au fost într-un conflict constant. Lui Margaret nu-i plăcea ambiţia evidentă a Linei de a ajunge cea mai influentă dintre nevestele membrilor SS, iar Lina nu suporta să joace un rol secundar în faţa unei femei pentru care simţea numai dispreţ. Lina o considera pe Margaret inferioară ei din toate punctele de vedere şi nu pierdea nici o ocazie să o critice şi să o umilească cu cruzime. îşi bătea joc de corpul ei mai mult decât plinuţ - „chiloţi XL, altceva nu mai am de zis despre ea" - şi o numea „blondă îngustă la minte şi fără haz", care „îşi face întotdeauna griji pentru protocol".[2]

Nu doar Lina avea această părere proastă despre Margaret. Henriette Hoffmann credea că aceasta era „o femeie mică, ţâfnoasă, care pare că s-a născut pentru a fi nefericită". Mulţi erau de acord cu Lina în legătură cu faptul că Margaret „îşi domina soţul şi îl avea la degetul cel mic".[3] Aristocraţia nazistă refuza să o ia pe Margaret în serios, chiar şi Unity Mitford obişnuia „să râdă în mod public de doamna Himmler".

Vorbe despre insultele lui Unity au ajuns şi la Margaret şi aceasta s-a plâns unei prietene comune de Unity, pe care o considera „bună de nimic". Cunoştinţa comună şi-a cerut scuze în numele ei, după care a avertizat-o pe Unity să aibă grijă ce spune. Această femeie amabilă, care

fusese în mişcarea nazistă de ani de zile, o simpatiza pe Margaret: „O nefericită, care a trecut prin Primul Război Mondial ca infirmieră" şi care dăduse tot; ca urmare, „n-a mai rămas nimic din ea".[4] Mai mulţi au susţinut această afirmaţie, argumentând-o prin faptul că Margaret era aşa cum era pentru că fusese traumatizată de bombardamente, un fel de zvon care, în funcţie de context, putea fi ori crud, ori binevoitor.

Margaret îşi dădea prea bine seama de ostilitatea făţişă a Linei, aşa că i-a semnalat soţului ei problema. Himmler îşi exprimase deja dezacordul privind tendinţa Linei de a spune ce gândeşte şi de a se amesteca în afacerile organizaţiei SS, lucru care-l enerva şi pe Heydrich. Himmler a rugat-o pe Frieda Wolff - nevasta unui membru SS, care le cunoştea destul de bine atât pe Margaret, cât şi pe Lina, şi al cărei soţ era aghiotantul personal al lui Himmler - să stea de vorbă cu Lina, lucru pe care Frieda l-a şi făcut cu ocazia unei regate navale. Lina nu a fost încântată de faptul că i s-a spus că este necuviincioasă - „Am fost acuzată de lucrurile cele mai imposibile, soţul meu a fost acuzat că nu mă poate ţine în frâu" - şi, supărată, a pus-o la punct pe Frieda.

După eşecul acestei abordări indirecte, se presupune că Margaret l-ar fi convins pe Himmler să-i ordone lui Heydrich ori să divorţeze de Lina, ori să demisioneze din SS. Probabil Heydrich i-a spus soţiei lui despre acest lucru, pentru că Lina a pretins că la una dintre petrecerile lui Goering, stând la aceeaşi masă cu Himmler, conflictul a fost stins. în loc să fie guralivă şi încrezută, cum era de obicei, Lina a păstrat liniştea cât Himmler a vorbit cu ea: „Am afişat cea mai tristă expresie şi am rămas nemişcată". Acest lucru l-a speriat pe Himmler şi a

întrebat-o dacă este în regulă. Ea nu i-a băgat în seamă întrebarea şi au ieşit la dans, lucru la care Himmler nu se pricepea deloc. Din câte se pare, asta a fost tot. Himmler i-a spus că totul este bine şi
nu a mai pomenit niciodată de această întâmplare. Lina a ajuns la concluzia că întregul incident era „tipic pentru Himmler, pe hârtie a cerut să divorţăm, dar, când am fost faţă-n faţă, nu a mai avut curaj să spună nimic".[5]
în cele din urmă, indiferent ce şi-ar fi dorit Margaret, Himmler nu a vrut să pună în pericol relaţia profesională minunată pe care o avea cu Heydrich. Cei doi făceau o echipă extraordinară. Heydrich nu a contestat niciodată autoritatea superiorului său şi a făcut tot ce a putut ca să-i îndeplinească dorinţele. Putea să-l contrazică sau să mormăie pe la spatele lui Himmler, dar loialitatea lui Heydrich era de neclintit. Himmler era impresionat de capacităţile organizaţionale ale subordonatului său, de abilitatea „absolut incredibilă" de a înţelege dacă cineva minte şi de a decide dacă o anumită persoană este „prieten sau duşman".[6] Punctele lor forte şi cele slabe se completau reciproc. Himmler era mai bun din punct de vedere social, pe când prezenţa lui Heydrich răcea atmosfera. Modul de gândire al lui Heydrich era logic şi liniar, pe când al lui Himmler era mai abstract şi sinuos.
în ciuda efortului pe care l-au depus Margaret şi Lina pentru a se critica una pe cealaltă, cele două sufereau cam din cauza aceloraşi probleme în căsniciile lor: se simţeau neglijate şi abandonate. Soţii lor aveau timp numai pentru muncă, nu pentru ele sau copii.
Pe 23 decembrie 1934, Lina a născut al doilea copil, un băiat numit Heider. Acum avea doi băieţi şi, chiar dacă avea servitori care să-i uşureze munca, îi lipsea sprijinul

familiei. Părinţii ei erau departe, pe insula Fehmarn din Marea Baltică, iar Heydrich rupsese aproape orice legătură cu părinţii şi rudele sale.
între timp, Margaret avea probleme serioase cu Gerhard, fiul ei adoptiv; fura, minţea şi chiulea de la şcoală. Pedeapsa nu schimba deloc situaţia, chiar dacă Himmler îl bătea cu cravaşa. Din punctul ei de vedere, Gerhard era un „delincvent de la natură". Neştiind ce să mai facă, Margaret a încercat să-l dea pe Gerhard mamei lui biologice, însă aceasta cerea o sumă mare de bani, aşa că băiatul a fost trimis la un internat unde a fost hărţuit fără milă de ceilalţi elevi. Pe de altă parte, Gudrun, fiica lor, era „dulce şi drăguţă", dar era supusă în continuare aceleiaşi discipline severe şi se aşteptau de la ea să corespundă standardelor înalte ale lui Margaret.
Familia lui Himmler era prin preajmă ca să o susţină, dar Margaret nu se
înţelesese niciodată cu ei. Iar părinţii ei nu-şi dăduseră niciodată consimţământul pentru căsătoria lor şi păstraseră distanţa, cu toate că, din 1934, sora ei mai mică, o croitoreasă profesionistă, locuia cu ei şi era dispusă să dea o mână de ajutor, împreună cu servitorii, bucătarul şi grădinarul. Totuşi Margaret era întotdeauna în dezacord cu servitorii ei. După ce a concediat un cuplu impertinent şi „leneş", a remarcat că „oamenii ca ei ar trebui să fie puşi după gratii şi forţaţi să muncească până mor".[7]
*
De Crăciun şi de Anul Nou, 1934-1935, Margaret şi soţul ei au avut oaspeţi: Walther Darre - şeful SS al Rasse-und Siedlungshauptamt (Biroul Principal pentru Rasă şi Aşezământ) şi ministru al Reichului pentru alimentaţie şi agricultură - şi soţia lui, Charlotte, distinsa fiică a unui

aristocrat proprietar de terenuri cu vederi antisemite de dreapta. Alăturându-se organizaţiei SS în 1930, Darre, care în Primul Război Mondial servise într-o unitate de artilerie, lucrase ca administrator de fermă şi scrisese multe despre creşterea animalelor, s-a împrietenit rapid cu Himmler. Darre împărtăşea aceeaşi viziune ca şi Himmler, o utopie a unei rase pure de ţărani, şi a inventat expresia „sânge şi pământ".
Darre o angajase pe Charlotte în 1929 ca secretară, iar peste trei ani erau deja căsătoriţi. Charlotte şi Margaret aveau destul de multe lucruri în comun; aveau cam aceeaşi vârstă şi amândouă crescuseră la ferme mari. La nunta lor, Margaret şi Himmler le-au oferit lui Darre şi lui Charlotte două vase de argint şi o biografie impresionantă a lui Ginghis Han.
Familiile s-au bucurat de primul Crăciun al familiei Himmler la noua lor casă de pe malul lacului din Tegernsee, nu departe de München. Cumpărată de la un cântăreţ, casa era destul de mare, construită în stilul unei cabane, şi avea un punct de comandă separat condus de patru membri SS, un doc privat, teren pentru animale - oi, ponei, porci şi căprioare -, un heleşteu, o seră şi o pajişte, pe care vara o foloseau pentru crichet, iar iarna, ca patinoar.
în acea perioadă, Himmler şi Darre au avut multe de sărbătorit. 1934 fusese un an important şi decisiv pentru organizaţia lor, căci aceasta îşi extinsese puterea pe seama organizaţiei SA condusă de Röhm, care devenise un obstacol în planurile lui Hitler de a pregăti Germania pentru război. Hitler avea nevoie de stabilitate şi acasă, şi peste hotare şi mai avea nevoie de cooperarea totală a armatei. Cu toate acestea, organizaţia SA îşi propusese să

înlăture forţele armate ca principala sursă de putere militară şi să îndepărteze rămăşiţele vechii ordini. între timp, Röhm refuzase să oprească violenţele de stradă, vandalismul şi intimidarea, lucruri pentru care oamenii lui erau cunoscuţi.

în primăvara lui 1934, tensiunea crescuse până într-un punct în care nu se mai puteau evita anumite răfuieli. întrebarea era cine avea să lovească primul. Acesta a fost momentul lui Himmler. în schimbul folosirii SS pentru a suprima organizaţia SA, Goering a fost de acord să-i ofere lui Himmler autoritatea asupra poliţiei din Prusia - autoritate pe care Himmler o câştigase deja în restul regiunilor - şi controlul asupra Gestapoului.

în noaptea de 30 iunie spre 1 iulie, echipa de asasini a lui Himmler a dat lovitura. în Noaptea Cuţitelor Lungi au fost omorâţi între 83 şi 200 oameni, printre care şi nefericitul dr. Schmidt. Röhm a mai supravieţuit câteva ore, timp în care Hitler şi acoliţii săi i-au hotărât destinul. Până la urmă, Röhm a fost împuşcat în celula sa. Faptul că acesta se împrietenise cu Lina şi cu soţul ei şi fusese naşul primului lor copil nu a contat în universul necruţător al politicii naziste. Nici Lina, nici Heydrich n-au avut vreo remuşcare. între timp, Hitler era încântat: „Având în vedere serviciile impecabile oferite de SS... promovez, astfel, organizaţia SS la statutul de organizaţie independentă".[8]

în ciuda bunăvoinţei născute din acest triumf, Crăciunul nu era ceva clar pentru elita nazistă. La Berghof nu se sărbătorea Crăciunul din cauza depresiei care îl lovea pe Hitler în acea perioadă a anului, stare provocată de amintirea morţii mamei lui, pe 21 decembrie 1907, şi care încă îl bântuia. De obicei, Hitler petrecea Crăciunul la

München, singur. Odată, în ajunul Crăciunului, plătise un şofer să-l plimbe prin oraş la întâmplare, ca să-şi omoare timpul.
La un nivel mai puţin personal, Crăciunul era principalul câmp de luptă în
efortul naziştilor de a rupe germanii de creştinism. Hitler considera creştinismul o religie care se închină slăbiciunilor şi care tocea spiritul de luptă al naţiunii. Deşi Hitler a rămas agnostic, cei mai mulţi dintre susţinătorii lui au renunţat la credinţa din copilărie şi au adoptat păgânismul, reconectân- du-se la simbolurile şi ritualurile zeilor antici.
Himmler şi Darre au fost păgâni practicanţi. La fel şi familia Hess. Atât soţul Linei, cât şi soţul Gerdei dispreţuiau creştinii şi şi-au dat toată silinţa să le facă viaţa un iad. Magda şi Goebbels au susţinut campania împotriva Bisericii. Doar Emmy şi Goering au păstrat un presupus angajament faţă de tradiţiile Bisericii.
Având în vedere semnificaţia Crăciunului pentru creştini, naziştii au făcut tot posibilul să pună stăpânire pe sărbătoare. Colinde cu tematici naziste, felicitări cu svastici, decoraţiuni pentru brad cu emblema partidului nazist şi ciocolată înfăţişând membri SA. Mamele erau încurajate să coacă biscuiţi în formă de simboluri runice. Deşi Himmler a încercat să reintroducă o sărbătoare păgână numită Mittsommerfest****, sperând să devină, până la urmă, mai populară decât Crăciunul, acesta a promovat, în fiecare lună decembrie, şi brandul SS - se puteau cumpăra calendare de Crăciun cu imagini ale cadrelor SS şi sfeşnice specifice sărbătorii Yule***** cu logoul SS. Pe lângă toate acestea, Himmler a promovat ideea că personajul lui Moş Crăciun se bazează pe zeul Odin din mitologia nordică.

Lui Himmler nu i-a scăpat nici un detaliu în efortul de a discredita Biserica. A autorizat o investigaţie detaliată a vânătorilor de vrăjitoare din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea. Cercetătorii au adunat o arhivă imensă de informaţii, cam 34 000 de pagini, ca să demonstreze că aşa-numitele „vrăjitoare" fuseseră, de fapt, nişte păgâni buni, care oferiseră comunităţilor servicii extrem de benefice, pentru că ştiau cum să exploateze proprietăţile magice ale ierburilor şi ale plantelor. Autorităţile creştine săvârşiseră o crimă îngrozitoare prin faptul că demonizaseră şi arseseră aceste femei înţelepte, care aveau un dar spiritual.
Proiectul Hexenkartothek****** al lui Himmler a fost doar una dintre numeroasele iniţiative pseudoacademice năucitoare pe care le-a lansat, dintre care multe au fost preluate de Ahnenerbe (Societatea de Cercetare a Patrimoniului Ancestral), creaţia unică a lui Himmler. în această mare organizaţie au fost angajaţi arheologi, antropologi şi savanţi corespunzători din punct de vedere ideologic, care acţionau în raza disciplinelor lor şi care aveau sarcina de a descoperi genealogia antică şi preistorică a rasei ariene şi rolul crucial al acesteia în dezvoltarea speciei umane. Au încercat chiar să demonstreze că primii Homo sapiens erau de origine ariană. Mai multe echipe de experţi au vizitat potenţiale zone de interes din Africa de Nord, din Orientul Mijlociu şi chiar din Tibet.
Nu prea se ştie ce părere avea Margaret despre obsesiile ideologice ale soţului ei. într-adevăr, a continuat să se preocupe de materialele pe care Himmler i le dădea regulat să le citească, începând cu opere istorice în care se narau fapte de vitejie ale şefilor de trib, care se luptau

cu Imperiul Roman, până la lucrări de arheologie, care prezentau o analiză a craniilor. Margaret înainta anevoios şi cu conştiinciozitate în lectura acestor texte şi scria despre ele în jurnalul ei şi în scrisorile către Himmler. De obicei, îşi arăta interesul fără a comenta prea mult sau fără a avea vreo reacţie. Era evident că Himmler voia ca Margaret să aibă aceleaşi pasiuni sau, cel puţin să le aprobe pe ale lui. Pe 25 mai 1935, Himmler a dus-o la Wewelsburg ca să vadă castelul pe care urma să-l renoveze, să-i redea gloria medievală de odinioară şi pe care urma să-l folosească ca loc de întâlnire pentru cavalerii SS de elită, aşa cum fusese Camelot pentru regele Arthur. Când Margaret l-a vizitat, castelul încă era o ruină.

Se prea poate ca Margaret să fi tolerat entuziasmul bizar al lui Himmler, exact cum nenumărate neveste tolerează proiectele personale ale partenerilor încurajându-i şi, în acelaşi timp, păstrându-şi pentru ele părerile. în cele din urmă, timpul pe care Himmler l-a petrecut la castel şi în care îşi făcea zeci de mii de alte planuri era timpul pe care nu-l petrecea cu Margaret şi cu Gudrun. Pe tot parcursul lui 1935, Himmler a reuşit să-şi elibereze doar şase săptămâni pe care să le petreacă la casa lor din Tegernsee.

După spusele Linei, pentru ea şi Heydrich excentricităţile lui Himmler erau amuzante („am râs de pasiunile lui"), dar, în esenţă, inofensive. „Râdeam, dar cu intenţii bune", îşi aducea aminte Lina. Aceştia îi ascultau „fără nici o emoţie teoriile despre pietrele păgâne".

Chiar şi aşa, Heydrich nu era total indiferent faţă de „misticismul"[9] lui Himmler. La solstiţiul de vară din 1935, un istoric local i-a prezentat insula

Fehmarn - locul în care crescuse Lina -, care l-a condus spre o fermă renumită din secolul al XVIII-lea, amplasată pe terenul unei clădiri mult mai vechi, lângă care se aflau morminte din piatră. Dat fiind interesul lui Himmler pentru culturile scandinave vechi - institutul Ahnenerbe a explorat Danemarca, Suedia, Norvegia, Islanda şi Finlanda -, Heydrich a propus să înfiinţeze acolo un muzeu mare, dar şi o fundaţie pentru cheltuieli. Tot la Fehmarn, Lina şi soţul ei aveau o casă de vacanţă. Lucrările la casă se terminaseră în ziua în care Heydrich făcuse descoperirea lui arheologică. Cu banii împrumutaţi de la fiul unui industriaş bogat, care moştenise averea tatălui său, cuplul a cumpărat un teren mărişor, pe plajă, cu vedere la Marea Baltică, şi au ridicat o casă tradiţională cu cadre din lemn şi cu acoperiş din paie. Linei îi plăcea casa, aşa că familia şi-a petrecut majoritatea verilor acolo.

*

Unul dintre rezultatele elanului prins de organizaţia SS după Noaptea Cuţitelor Lungi a fost faptul că Lina şi Margaret şi-au cumpărat apartamente la Berlin. Pentru ele se deschidea o nouă lume plină de posibilităţi. La Miinchen, Lina se simţise mereu izolată, fiind exclusă din straturile superioare ale societăţii naziste. La Berlin însă a fost hotărâtă să socializeze cu oameni distinşi şi influenţi.

Walter Schellenberg, în vârstă de 25 de ani, i-a venit în ajutor. Chipeş şi inteligent, Schellenberg era student la Universitatea din Bonn; făcuse doi ani de medicină înainte să se transfere la drept. S-a înrolat în SS în 1933 şi a intrat în SD după ce fusese recrutat de către doi dintre profesorii săi. La scurt timp după, a început să socializeze cu Heydrich şi cu Lina. Conform spuselor lui

Schellenberg, Lina „era încântată să găsească... pe cineva care i-ar putea potoli foamea de lucruri mai bune în viaţă, setea de o societate mai inteligentă şi mai cultivată din universul literaturii şi al artei". Schellenberg îi ducea pe Lina şi pe Heydrich la „concerte şi la teatru" şi au „început să frecventeze cele mai bune cercuri din societatea Berlinului".[10]

Găzduirea oaspeţilor a devenit mai uşoară pentru Lina în februarie 1937, când familia s-a mutat într-o casă cu nouă camere, fiecare având propria alarmă, împărţite pe trei etaje, plus încă două camere pentru servitori. Aveau paznici SS la poarta principală şi o grădină mare în care Lina amenajase un teren de joacă şi un coteţ de găini. Heydrich îi îngreuna toate eforturile. Nu era doar complet plictisit de înalta societate - prefera să umble prin baruri şi cluburi de noapte împreună cu tovarăşii din SS -, dar nici nu era prea interesat să-şi facă prieteni. Lina a remarcat că nu a avut niciodată „un prieten apropiat" şi că „a încercat să evite orice contact social cu vecinii şi cu colegii de muncă".[11]

Totuşi au existat şi excepţii. Herbert Backe şi Ursula, soţia lui, împreună cu copiii lor - care erau cam de aceeaşi vârstă cu băieţii Linei -, erau oaspeţi constanţi în casa familiei Heydrich, petrecându-şi sfârşiturile de săptămână şi serile cu ei. Backe, care se alăturase organizaţiei SS în 1933, era expert în agricultură şi protejat al lui Darre. După ce Himmler l-a înlăturat pe Darre şi prietenia lor s-a încheiat, Backe i-a luat locul. Ursula, ca şi Lina, era o nazistă devotată şi a activat ca secretară neoficială a soţului ei - o combinaţie între asistentă personală şi arhivistă. în mare parte, jurnalul ei

era plin de însemnări amănunţite legate de activităţile lui Backe.
Oricum, relaţiile pe care Lina a reuşit totuşi să le lege erau fragile, supuse comploturilor politicii naziste şi rivalităţilor în care soţul ei se implica constant. Un exemplu tipic este relaţia familiei Heydrich cu Wilhelm Canaris şi cu Erika, soţia lui. Canaris era erou de război, se înrolase în Marină în 1905, când avea 18 ani, şi condusese un regiment Freikorps deosebit de brutal. în 1923 a ajuns ofiţer la bordul aceluiaşi vapor pe care se afla şi tânărul Heydrich. Erika era o femeie cultă, intelectuală, pasionată de muzică. Fiind o violonistă talentată, a organizat petreceri la care obişnuia să cânte cu un cvartet de coarde. Când unul dintre ei s-a retras, Canaris l-a recomandat pe Heydrich ca înlocuitor. Interpretările lui sublime la vioară au încântat-o pe Erika, aşa că Heydrich a devenit un membru permanent al cvartetului.
Prietenia nu a ţinut prea mult. Canaris şi Heydrich au luat-o în direcţii diferite. în 1933, cariera lui Canaris a rămas pe loc, însă, odată cu ascensiunea naziştilor, i-a surâs norocul şi, pe 1 ianuarie 1935, Canaris a devenit şeful Abwehr, serviciul de spionaj al armatei. Puţin mai târziu, Lina şi Heydrich au dat peste Canaris şi Erika când aceştia se plimbau cu copiii lor; aşa au aflat că sunt vecini.
Lina aprecia caracterul rafinat al Erikăi, iar Heydrich şi Canaris păreau mulţumiţi că îşi reînnoiseră prietenia. Cei doi călăreau în pădurea Grunewald din apropiere, jucau crichet după-amiaza şi, săptămânal, organizau o seară muzicală cu Heydrich la vioara întâi şi Erika la a doua, fratele lui mai mic la violoncel şi un prieten la violă.

Canaris, un bucătar pasionat, pregătea feluri de mâncare rafinate. Specialităţile lui erau mistreţul în sos de vin roşu şi salata de hering servită cu icre şi coniac.
Cu toate acestea, în ciuda afirmaţiilor Linei că rivalitatea profesională dintre Canaris şi soţul ei „nu ne-a influenţat viaţa privată şi socială",[12] tensiunea dintre ei era vizibilă. Abwehr şi SD erau adversari fireşti, în special pentru că Heydrich voia să deţină controlul asupra tuturor aspectelor legate de obţinerea informaţiilor atât în ţară, cât şi peste hotare. Cei doi nu au avut niciodată încredere unul în celălalt, chiar dacă au negociat o înţelegere, cunoscută sub denumirea de Zehn Gebote*******, care definea şi clarifica sfera responsabilităţilor fiecăruia. Când Heydrich a observat că una dintre fiicele Erikăi se interesa de biroul lui, a acuzat-o de spionaj, iar Canaris, în jurnalul său, l-a descris pe Heydrich ca fiind un „fanatic brutal cu care va fi greu de menţinut o colaborare deschisă şi prietenoasă".[13] S-ar putea să fi păstrat aparenţele unei relaţii civilizate, însă cei doi bărbaţi au fost blocaţi într-o luptă înverşunată pentru întâietate.
*
Odată ce s-a instalat la Berlin, Margaret a fost absorbită în lumea primelor doamne ale Reichului. Acum lua parte la activităţile diplomatice de partid şi îşi nota cu exactitate în jurnalul ei reacţiile pe care le avea la fiecare eveniment: despre ambasadorul Franţei scria că este „cea mai distractivă şi amuzantă persoană pe care am întâlnit-o vreodată"; la ambasada Argentinei a văzut „mulţi oameni pe care îi cunosc"; la ambasada Egiptului a fost „foarte plăcut"; la o serată pentru 200 de oameni, găzduită de Hitler la Cancelaria
Reichului, erau „flori superbe peste tot, pur şi simplu minunate"; iar peste cinci zile era la Ministerul

Propagandei, unde a fost „foarte plictisitor, am plecat devreme".[14]
Pe lângă faptul că se înţelegea bine cu câte vreo contesă şi că era interesată de soţia germană a ambasadorului japonez, care îi spusese „multe lucruri interesante şi intime", Margaret se chinuia să se integreze şi era evident că, în înalta societate, nu se simţea în largul ei: „încep să vină noi invitaţii. Măcar de n-aş avea nevoie de atât de mult somn." Pentru Margaret o ieşire plăcută în oraş însemna să meargă la teatru - îi plăceau comediile precum AII Lies (Numai minciuni), pe care o considera „foarte amuzantă"[15] - şi, câteodată, la cinema. în rest, era foarte fericită dacă îşi petrecea seara în linişte jucând bridge şi retrăgându-se devreme ca să citească o carte bună.
în ciuda problemelor de integrare în viaţa socială, Margaret voia să fie văzută ca o personalitate importantă, demnă de respect. în fiecare zi de miercuri le invita pe nevestele liderilor SS la ceai în noua ei vilă cu 14 camere. De obicei, femeile apăreau între orele 18 şi 22. Oaspeţii lui Margaret erau din familii de clasă medie sau superioară; printre ei se regăsea şi Frieda Wolff, al cărei tată aristocrat lucrase pentru marele duce de Hessa, condusese tribunalul regional şi deţinuse acţiuni la o fabrică de hârtie. Soţul Friedei, dar şi soţii altor neveste din club aveau un cadru profesional asemănător - avocaţi, economişti, politologi şi oameni de afaceri -, care reflecta strategia de recrutare a lui Himmler şi a lui Heydrich. Lina era total împotriva iniţiativei lui Margaret şi dorea să o submineze. Primul pas a fost să atragă atenţia nevestelor asupra ei. Cu ajutorul uneia dintre ele, o fostă dansatoare, Lina a organizat un concert unic, care a

început cu cântece populare interpretate de una dintre doamnele SS şi s-a terminat cu un cancan. Apoi Lina a organizat un curs de fitness, programat în aşa fel încât să se suprapună cu petrecerile lui Margaret. Cursul era o combinaţie între gimnastică şi calistenie şi era ţinut de un instructor asigurat de Heydrich.
După prima oră epuizantă, partenerele de sport ale Linei erau înfierbântate şi transpirate, dar le era ruşine să folosească duşurile comune ale sălii de gimnastică. Ca să le încurajeze să treacă peste ruşinea lor, Lina s-a dezbrăcat, ceea ce a fost de ajuns ca celelalte neveste SS să renunţe la inhibiţii şi la haine. Per ansamblu, cursul a fost un succes. Până la urmă, opt dintre doamne au câştigat o insignă de aur pentru sport, iar alte 20 de femei au primit una de argint.
în 1936, sportul i-a oferit Linei încă o şansă de a o întrece pe Margaret. Soţul ei făcea parte din Comitetul Olimpic German şi, pe parcursul jocurilor, Lina şi Heydrich au primit locuri mult mai bune decât cele ale lui Margaret şi Himmler - un aranjament care a încântat-o pe Lina, pentru că „nu i-a convenit lui Himmler. Era obişnuit ca soţul meu să fie pe locul doi."[16] Au fost invitaţi şi la gale. Iar la balul Comitetului Internaţional Olimpic - un ospăţ cu şase feluri din cea mai bună mâncare, ţinut în Sala Albă a Castelului din Berlin în seara dinaintea ceremoniei de deschidere - cei doi au stat la o masă exclusivistă. Mai devreme în acelaşi an, Lina şi Heydrich au primit şi statutul de VIP la Jocurile Olimpice de iarnă şi au avut la dispoziţia lor propriile maşini şi un avion privat.
Dintre toate sporturile la care Heydrich a excelat, scrima a fost cea mai importantă pentru el. A practicat-o cu cei mai buni şi a concurat la cel mai înalt nivel. La

Campionatul SS al Maeştrilor de Scrimă din noiembrie 1936, Heydrich s-a clasat al cincilea la categoria floretă şi al treilea la categoria sabie. A fost o realizare mai mult decât merituoasă, însă Heydrich ura să piardă, deseori ignora eticheta scrimei şi punea la îndoială deciziile arbitrului.

Sportul lui Himmler era tenisul, iar el a fost un jucător pasionat. Pentru o perioadă, s-a apucat şi Margaret de tenis; pe lângă faptul că avea nevoie de activitate fizică - la 40 de ani, avea probleme cu greutatea -, era o activitate pe care o putea împărtăşi cu soţul ei. Evident, efortul s-a dovedit a fi prea mare pentru ea, aşa că s-a lăsat. Himmler, pe de altă parte, a continuat să practice acest sport în mod regulat.

Interesul real al lui Himmler pentru sport nu însemna că acesta era pregătit să-şi pericliteze principiile. Aristocratul Gottfried von Cramm, care a câştigat de două ori Turneul de tenis de la Roland Garros şi de două ori s-a clasat pe locul doi la Wimbledon, era incontestabil cel mai bun jucător german de tenis. Deşi von Cramm s-a căsătorit în 1930, acesta prefera bărbaţii şi, înainte de era nazistă, fusese relativ deschis în legătură cu sexualitatea sa şi profitase de atmosfera degajată a oraşului Berlin din perioada Republicii de la Weimar. Himmler ura şi îi era frică de homosexualitate; într-un discurs ţinut în 1937 declara că homosexualitatea este motivul pentru care „masculinitatea este pe cale să se autodistrugă".[17] Iniţial, naziştii au continuat să folosească legea de la Weimar cu privire la sexualitate, care spunea că este ilegal ca doi bărbaţi trecuţi de 21 de ani să întreţină relaţii sexuale cu penetrare. între 1933 şi 1935, 4 000 de bărbaţi fuseseră condamnaţi conform

prevederilor acestei legi. Mai târziu, sfera de aplicare a legii a fost extinsă şi a inclus orice „activitate indecentă între bărbaţi".[18] Această modificare a provocat o creştere dramatică a condamnărilor; din 1935 până în 1939, 30 000 de bărbaţi au ajuns după gratii sau au fost trimişi în lagăre de concentrare.

în aprilie 1937, după ce a fost denunţat de un hustler********, von Cramm a fost ridicat de doi agenţi ai Gestapoului, interogat timp de două ore şi apoi eliberat. A fost iertat de închisoare, pentru că urma să participe la finala interzonală a Cupei Davis, o competiţie pe care Germania nu o câştigase niciodată, chiar dacă în ultimii ani se apropiase de victorie.

Meciul decisiv, jucat pe terenul central de la Wimbledon împotriva lui Don Budge din echipa Statelor Unite ale Americii, a intrat în istoria tenisului ca un clasic; milioane de germani, inclusiv Hitler - care-l sunase pe von Cramm să- i ureze succes exact înainte de meci -, au ascultat la radio comentariul în direct, cu toţii dorindu-şi victoria compatriotului lor. Miza a fost incredibil de mare şi tenismenul a fost cât pe ce să câştige, însă a fost învins în cinci seturi tensionate.

Dacă ar fi câştigat, soarta lui ar fi fost alta. Dar înfrângerea l-a lăsat total expus şi, chiar mai rău, soţia lui a dat divorţ. Himmler n-a ratat şansa de a-l trimite după gratii; în mai 1938 a fost condamnat la un an de închisoare pentru o relaţie cu un tânăr actor evreu, însă a fost eliberat condiţionat după şase luni. în 1939, von Cramm a încercat să revină în tenis, dar a fost oprit în încercarea sa când AII England Club - folosind cazierul ca pe o scuză - l-a împiedicat să joace la Wimbledon.

*

Prin 1936, Lina era convinsă că Heydrich o înşală; într-o declaraţie brutal de
sinceră despre soţul ei, spunea că „era interesat de tot ce purta fustă".[19] Lina n-a avut nici o idee clară legată de cine ar putea fi aceste femei, însă era sigură că nu era doar o născocire a minţii ei; de ce soţul ei nu ar mai fi dormit acasă - lucru pe care-l făcea frecvent - şi s-ar fi întors în zori, duhnind a băutură şi a parfum? Lina l-a chestionat în legătură cu acest lucru în repetate rânduri, acuzându-l direct, însă Heydrich a negat totul.
Din acest punct de vedere, temerile ei erau nefondate; Heydrich nu a avut nici o aventură şi nici vreo amantă ascunsă pe undeva. Totuşi câţiva dintre colegii lui din SS au mărturisit că Heydrich mergea la prostituate în mod regulat şi avea o reputaţie proastă, pentru că se comporta urât cu ele. Un ofiţer SS a afirmat că „nici măcar cea mai jalnică curvă nu l-ar mai vrea [pe Heydrich] a doua oară".[20] Acelaşi bărbat povestea despre o vizită la un bordel din Napoli, unde Heydrich vărsase pe jos monedele de aur dintr-un portmoneu şi urmărise prostituatele şi matroana certându-se pentru ele.
Ţinând cont de credibilitatea îndoielnică a martorilor, care aveau toate motivele să-l facă pe şeful lor să pară cât mai bolnav şi depravat posibil - astfel, nu mai păreau nici ei atât de îngrozitori -, există un tipar bine definit al comportamentului sexual al lui Heydrich. în mai 1926 fusese la un exerciţiu naval ce includea o scurtă călătorie la Barcelona. Unul dintre colegi, un ofiţer cadet, îşi aducea aminte că Heydrich se dusese să caute un bordel imediat ce debarcaseră. Fostul cadet îşi mai amintea şi de un incident dezgustător din timpul unui eveniment de la Clubul German: Heydrich scosese „o tânără domnişoară dintr-un mediu social impecabil" la o plimbare în grădină

şi „s-a comportat într-un asemenea mod, încât fata i-a tras o palmă peste faţă".[21] Curând după acest incident, Heydrich făcuse o scenă la o serată dansantă după ce invitase la dans, în mod repetat, nevestele unor ofiţeri englezi. Apoi, mai sunt şi circumstanţele din jurul concedierii lui din Marină şi fosta iubită pe care o părăsise în favoarea Linei.

Aceste acţiuni, pe lângă dezvăluirile colegilor lui din SS, sunt indicii clare că modul în care Heydrich se comporta cu prostituatele nu era doar o bârfă răutăcioasă; în plus, aceştia chiar au confirmat tendinţele lui sociopate. Cu probleme emoţionale şi lipsit de empatie, Heydrich îi privea pe ceilalţi ca pe nişte obiecte, lucruri ce puteau fi manipulate ca să-şi servească propriile necesităţi. De asemenea, îi plăcea senzaţia de a depăşi limitele şi de a-şi demonstra lui însuşi că este de neatins; dacă obiceiurile lui nocturne ar fi fost cunoscute întregii lumi, Heydrich ar fi fost distrus.

Regimul nazist era foarte aspru cu prostituatele, căci se temea de răspândirea bolilor cu transmitere sexuală - în 1933, mii de persoane au fost arestate. Totuşi regimul era mai tolerant când venea vorba de bordeluri. închise în era Weimar, bordelurile şi-au reluat activitatea, în special în oraşele mari. în 1937 era legal ca o prostituată să închirieze o cameră într-o clădire atât timp cât în acea clădire nu locuiau copii mai mici de 18 ani. Totuşi în acelaşi an, prostituatele au fost prinse în mijlocul unor arestări în masă care vizau elementele „antisociale". De asemenea, erau supuse unor controale medicale regulate; dacă o prostituată avea orice semn de boală venerică, era sterilizată.

Indiferent de pedepsele severe impuse celor implicaţi în prostituţie, Heydrich a decis să devină proprietarul unui bordel. Conform spuselor lui Schellenberg, Heydrich voia o „locaţie în care oaspeţii importanţi din alte ţări să poată fi «întreţinuţi» într-o atmosferă discretă, unde li se va oferi compania seducătoare a unei femei", sperând ca aceştia să „dezvăluie informaţii importante".
în acest scop a fost rechiziţionată o casă elegantă dintr-un cartier modern al capitalei, un arhitect renumit alegând mobila şi decoraţiunile, iar pereţii dubli aveau în interior microfoane, conectate prin „transmisie automată la magnetofoane care aveau să înregistreze fiecare cuvânt rostit în casă". Trei experţi tehnicieni - „constrânşi de un jurământ" - puneau aparatul în funcţiune. O matroană cu experienţă, cunoscută sub numele de Kitty, răspundea de 16 prostituate de lux, alese cu grijă, toate vorbitoare de mai multe limbi străine.
Salonul Kitty a fost o afacere profitabilă; toţi, de la demnitari străini la nazişti de rang înalt şi miniştri, dar şi militari, şi personalităţi din industria divertismentului, rosteau parola Rothenburg şi îi păşeau pragul. Schellenberg a spus că discuţiile intime adunate conţineau foarte multe „secrete diplomatice".[22]
Deşi Lina continua să ignore îndeletnicirile din timpul nopţii ale soţului ei, era totuşi convinsă că Heydrich este infidel. Cu toate acestea, Lina nu era femeia care să permită cuiva să profite de ea. Era atrăgătoare, încă nu ajunsese la 30 de ani şi avea nevoi şi dorinţe nesatisfăcute de soţul ei dependent de muncă; dovezile sunt indirecte, dar se pare că Lina căuta compania altor bărbaţi.

Una dintre presupusele aventuri ale Linei a fost cu Walter Schellenberg. în versiunea lui, Shellenberg respinge orice sugestie că ar fi fost, cu adevărat, implicat într-o relaţie cu Lina, subliniind paranoia lui Heydrich. Suspiciunile provocate de ceea ce probabil nu era nimic altceva decât un flirt nevinovat l- au făcut pe Heydrich să încerce să-i prindă pe Schellenberg şi pe Lina în flagrant.
Schellenberg se retrăsese şi el pe insula familiei Heydrich, ca să participe la o conferinţă SS cu alţi angajaţi superiori, şi a stat o zi în plus după ce şeful lui se întorsese la Berlin. în acea zi, el şi Lina au vizitat un lac, au băut cafea împreună şi, conform spuselor lui Schellenberg, „au vorbit despre artă, literatură şi concerte".
Peste patru zile, Schellenberg s-a întors în capitală, iar Heydrich l-a rugat să petreacă o noapte în oraş cu el şi cu Heinrich Mueller, şeful Gestapoului. Au mâncat şi au mers într-un bar obscur unde au comandat ceva de băut. După ce Schellenberg a luat câteva înghiţituri, Mueller, care era poliţist veteran, a şi trecut la interogatoriu. S-a bucurat Schellenberg de mica lui excursie cu Lina? Nu şi-a dat seama că fusese urmărit în tot acest timp? Zăpăcit, Schellenberg a insistat asupra faptului că nu se întâmplase nimic necuviincios. Apoi Heydrich l-a înştiinţat cu răceală pe Schellenberg că băutura lui este otrăvită; dacă jură pe onoarea lui că spune adevărul, Heydrich îi va da antidotul. Continuând să afirme că spune adevărul, lui Schellenberg i s-a oferit imediat un pahar cu Martini sec, care părea să aibă un gust puţin ciudat; „părea, cu siguranţă, că i se adăugase ceva amar".[23] După aceea nu au mai continuat discuţia şi au chefuit toată noaptea.

Este posibil ca povestea lui Schellenberg să fi fost adevărată; totuşi era gata şi să încâlcească firul poveştii ca să ascundă adevărul şi să-şi păstreze reputaţia. Dar, indiferent dacă Heydrich îi întinsese o capcană, este puţin probabil ca Schellenberg să fi riscat să se culce cu Lina şi să atragă asupra lui mânia lui Heydrich, căci se concentra mai mult să avanseze în propria carieră.

Un alt pretendent potenţial a fost Wolfgang Willrich, pictor, poet, critic de artă şi polemist, ale cărui păreri erau extreme chiar şi pentru standardele organizaţiei SS. Tablourile lui erau propagandă pură, toate înfăţişând ţărăncuţe îmbujorate şi tineri recruţi ai SS şi având titluri precum Protectorii rasei. Articolele şi eseurile lui Willrich au generat opinii împărţite, el fiind unul dintre cei şase membri din comisia de selectare a artiştilor pentru Expoziţia de artă degenerată, o poziţie care l-a inspirat să scrie o carte, Säuberung des Kunsttempels (Curăţarea templului artei).

Heydrich a făcut greşeala de a-l ruga pe Willrich să picteze portretul Linei. Nu e prea greu să ne-o imaginăm pe Lina atrasă de caracterul dinamic al lui Willrich în lungile ore pe care le-a petrecut pozând pentru el, un sentiment determinat de intimitatea ciudată care apare între un artist şi modelul său. Evident, Heydrich era îngrijorat, aşa că a încercat să-l intimideze pe Willrich. în martie 1937, o revistă intitulată Oameni şi rasă a folosit portretul finalizat al Linei ca imagine de copertă. Heydrich, în loc să-l înfrunte direct pe Willrich, l-a pus pe soţul Friedei Wolff să trimită o scrisoare dură editorilor revistei, cerându-le să nu mai publice lucrările lui Willrich. Deşi interdicţia nu prea l-a afectat pe Willrich, cu siguranţă a fost un semnal de alarmă; aşadar, dacă

exista vreo relaţie între el şi Lina, aceasta a încetat în acea perioadă.
La scurt timp după aceste evenimente, încercând să-şi salveze căsnicia, Lina şi soţul ei au decis să meargă într-o vacanţă împreună, doar ei doi, sperând să-şi resusciteze relaţia cu ajutorul câtorva săptămâni petrecute departe de toate. Au plecat într-o croazieră pe Marea Mediterană, ca nişte turişti obişnuiţi, şi s-au oprit în Italia, Grecia, la Tripoli, în Tunisia şi Cartagina. După această pauză binemeritată, căsnicia lor a părut să se stabilizeze, cel puţin pentru o perioadă, şi vara următoare Lina a rămas însărcinată a treia oară. Totuşi factorii care îi alimentau nemulţumirea nu au fost înlăturaţi atât de uşor. Lina a continuat să fie pe locul doi în viaţa soţului ei, iar el urma să fie şi mai ocupat. Heydrich şi partenerul lui plănuiau să cucerească noi teritorii.

*

Pe 12 martie 1938, cu câteva ore înainte de intrarea trupelor germane în Austria fără să întâmpine rezistenţă, Himmler şi Heydrich au ajuns la Viena. Se pregătiseră pentru asta luni de-a rândul. Aveau la dispoziţie toate informaţiile pe care le adunaseră despre potenţialii oponenţi ai naziştilor; ce mai rămăsese din stânga, austrieci proeminenţi care ar fi putut îndrăzni să se opună, intelectuali, scriitori şi artişti cu CV-uri suspecte, dar şi marea comunitate evreiască din Viena, în special afacerişti şi cei mai bogaţi membri ai comunităţii.
Din momentul în care fondase serviciul de informaţii, Heydrich recunoscuse valoarea informaţiei. Aproape imediat a început să întocmească o arhivă cu fişe aranjate pe coduri de culoare ce conţineau detalii exacte despre persoanele de interes. Acest sistem de îndosariere, pe care Heydrich îl ţinuse cândva în cutii în apartamentul lui

şi al Linei din Miinchen, crescuse ca dimensiuni şi acum conţinea informaţii despre mii de oameni. Până să aterizeze Heydrich şi Himmler în capitala Austriei, toate fişele relevante fuseseră sortate şi pregătite pentru a fi folosite corespunzător.
în primele zile după sosirea lor, între 20 000 şi 70 000 de oameni au fost prinşi şi au simţit gustul dreptăţii naziste. în drum spre casă, Himmler s-a oprit la Mauthausen, lângă Dunăre, şi a decis că este locaţia perfectă pentru un nou lagăr de concentrare. în însemnările din jurnal de pe 27 martie, Margaret scria că soţul ei „s-a întors din misiunea din Austria foarte mulţumit, aproape triumfător".[24]
Unificarea Austriei şi a Germaniei - Anschluss - a fost dintotdeauna o prioritate pentru Hitler - era hotărât să unească ţara lui natală cu Reichul. Ani la rând, naziştii distruseseră, puţin câte puţin, independenţa Austriei. O încercare eşuată, în 1934 de a da o lovitură de stat, întreprinsă de partidul nazist austriac şi aprobată de Hitler, a avut ca rezultat o abordare mai precaută, însă, până în 1938, Hitler era hotărât să răstoarne guvernul Austriei, al cărui cancelar îşi crease singur probleme când anunţase organizarea unui plebiscit care să decidă dacă oamenii voiau să se unească cu Germania sau nu. Temându-se că un vot negativ i-ar fi compromis planurile, Hitler a trecut la ofensivă. A dat un ultimatum, susţinut de ameninţarea lui Goering de a dezlănţui un atac al Luftwaffe. Cancelarul Austriei a cedat în faţa cerinţelor lui Hitler.
Peste şase săptămâni, pe 2 mai, Hitler, împreună cu o escortă impresionantă, a pornit spre Italia pentru o vizită oficială. Alianţa lui cu Mussolini fusese întărită de decizia

de ultim moment a lui II Duce de a-i oferi mână liberă lui Hitler în Austria, a cărei integritate teritorială fusese anterior garantată, iar turul de cinci zile a avut scopul de a demonstra înţelegerea dintre ei. Pentru Margaret, aceasta a fost singura ocazie în care s-a simţit cu adevărat tratată ca prima doamnă a Reichului.
Margaret fusese într-un tur rapid, semioficial, al Italiei cu şase luni înainte. La Roma îi plăcuse mâncarea, mersese la saloane de coafură, vizitase Colosseumul şi Forumul şi făcuse o plimbare cu maşina prin grădinile Vaticanului datorită „politicilor binevoitoare ale poliţiei şi steagului SS de pe maşina noastră". A urmat oraşul Napoli, apoi Pompei şi Herculaneum, unde Margaret fusese afectată de imaginea „oamenilor surprinşi de moarte subită", în timp ce privea ruinele romane antice din Catania, Margaret ajunsese la concluzia că „ţările sunt atât de sărace în zilele noastre", pentru că „nu mai există sclavi".[25]
Totuşi vizita oficială în Italia a fost cu mult mai importantă, în special pentru că, atât Emmy, cât şi Magda, erau gata să nască şi rămăseseră acasă, iar Evei, deşi i se permisese să meargă în Italia, nu i s-a dat voie să participe la evenimentul cel mai important, petrecerea de seara. Odată ajunsă la Roma, Eva a mers în excursii, a filmat evenimentele publice importante cu noua ei cameră video şi a fost la cumpărături; a vizitat atelierul pantofarului ei preferat, care credea că Eva este actriţă şi care şi-a amintit că „are picioare frumoase şi i-ar veni bine orice".[26]
în absenţa lui Emmy şi a Magdei, Margaret, lise şi Anneliese von Ribbentrop au primit rolul principal: Anneliese era soţia ministrului de externe nazist şi bună

prietenă cu Margaret. împreună, nevestele nu prea şi-au impresionat gazdele, ale căror temeri s-au adeverit când lise şi Margaret au încălcat protocolul şi au refuzat să facă o plecăciune în faţa reginei Elena, soţia regelui Victor Emanuel, care, oficial, rămăsese conducătorul statului. Gesturile lor i-au jignit pe demnitarii italieni, însă au fost aprobate de propria tabără. Hitler nu se simţea în largul său făcând toate acele plecăciuni, iar încercarea regelui de a-l pune în umbră pe Mussolini îl irita.
în ciuda acestui început nesigur, călătoria s-a desfăşurat fără alte probleme.
Deşi lise a încercat s-o facă pe şefa cu celelalte neveste - Margaret observa că „Doamna Hess voia să-i dea lecţii doamnei Ribbentrop" -, femeile s-au înţeles destul de bine. Margaret era binedispusă. I-a plăcut uriaşa etalare a forţelor navale din Napoli şi a considerat că una dintre manifestaţiile sportive ţinute de organizaţiile de tineret fasciste la stadionul Mussolini fusese „nemaipomenită".[27]

După toţi anii de sacrificiu, ani în care se simţise singură şi subestimată, Margaret avea, în sfârşit, ceva cu care se putea mândri. însă buna ei dispoziţie nu a durat prea mult: din acel moment, viaţa avea să fie şi mai complicată

.Capitolul 9. Un salt în necunoscut

în seara de 20 aprilie 1938, când Hitler a împlinit 49 de ani, elita nazistă şi celebrităţile din industria cinematografică au mers la premiera filmului Olympia, regizat de Leni Riefensthal, un film despre Jocurile Olimpice din 1936. Capodopera de propagandă a lui Leni din anul precedent, Triumful voinţei, îi plăcuse lui Hitler şi chiar şi lui Goebbels, care îi purta pică Linei, pentru că aceasta îi refuzase avansurile amoroase, şi a fost nevoit să admită că filmul este genial. Cum cariera ei era în plină ascensiune, i s-a cerut un film despre jocurile olimpice.

în timpul celor două săptămâni de competiţii, echipa de filmare a lui Leni a fost peste tot, utilizând tehnici inovative ca să filmeze stadionul şi să surprindă acţiunea de aproape. La sfârşit, avea mii de înregistrări şi urma să petreacă anul următor închisă într-o cameră de montaj, încercând să pună cap la cap tot ce filmase. Când producţia Linei a fost gata pentru difuzare, Olympia depăşise foarte mult bugetul şi termenul, spre nemulţumirea lui Goebbels. Totuşi filmul a fost primit foarte bine şi a obţinut laude din partea criticilor din întreaga lume, a luat chiar şi marele premiu la Festivalul Internaţional de film de la Veneţia.

La premieră, în public s-a aflat şi actriţa cehă Lida Baarova, a cărei aventură cu Goebbels devenise mult mai serioasă. Deşi în trecut se plictisise repede de alte actriţe şi le dăduse la o parte, Goebbels nu se mai sătura de Baarova, iar ea începuse să creadă că, în curând, ar fi putut fi ceva mai mult decât amanta lui. îngrijorat constant că Magda va înţelege adevăratele lui sentimente

pentru Baarova şi preocupat de faptul că noul lui telefon nu era destul de sigur, Goebbels riscase şi îi ceruse ajutorul lui Emmy; ar putea să folosească telefonul ei să sune pe cineva? Emmy fusese de acord, însă, când şi-a dat seama că Goebbels „începuse să folosească linia noastră privată ca să ţină legătura cu doamna Baarova",[1] a trebuit să-i aducă aminte că Gestapoul monitorizează toate liniile telefonice, inclusiv pe a ei.

însărcinată din nou, Magda fusese copleşită de nişte probleme de sănătate - precum problema mai veche la inimă -, care o chinuiau întotdeauna când aştepta un copil; au continuat să o deranjeze şi după 5 mai când a născut încă o fetiţă, Hedda. După ce a trecut peste acest obstacol, Karl Hanke, asistentul personal al lui Goebbels, i-a spus cam cât de serioasă era pasiunea soţului ei pentru Baarova.

Un bărbat sârguincios, cu o slăbiciune pentru toate chestiunile militare, Hanke nu era totuşi un om important, iar când s-a alăturat partidului nazist, în 1928, ca membru al SA, acesta lucra ca instructor la un liceu tehnic. După ce şi-a pierdut locul de muncă, în 1931, din cauza afilierilor naziste, a lucrat cu normă întreagă ca secretar la biroul lui Goebbels şi, într-un an, ajunsese să fie în permanenţă lângă ministrul propagandei. De ceva timp, Hanke nutrise sentimente pentru Magda şi întocmise un dosar meticulos în care erau detaliate infidelităţile lui Goebbels, inclusiv relaţia lui cu Baarova, dosar pe care i l-a arătat Magdei. Şocată, aceasta nu mai putea nega lucrul care se arăta chiar în faţa ochilor ei. Aceste revelaţii au coincis cu o perioadă de nesiguranţă şi de dezamăgiri pentru Magda. în discuţiile cu Ello Quandt, singura ei confidentă şi sora mai mică a fostului ei soţ,

Magda şi-a exprimat îndoielile în legătură cu direcţia în care o lua nazismul - nu era de acord cu militarizarea societăţii germane, pentru că îi fură „cultura", „voioşia" şi „bucuria" şi le înlocuieşte cu o „supunere oarbă, reglementări" şi „ordine" - şi punea sub semnul întrebării judecata lui Hitler, în special felul în care permisese regimului să trateze femeile ca pe nişte cetăţene inferioare, pe când ele merită „mai multă apreciere".[2]
Lucrurile s-au agravat la începutul lui august când Goebbels, care nu mai făcea faţă vieţii duble, îi mărturisise Magdei totul şi o implorase să ţină cont de posibilitatea ca toţi trei să găsească o modalitate de a coexista. Confuză şi dezorientată de sugestia neaşteptată, Magda fusese de acord şi, posomorâtă, a îndurat să ia ceaiul cu Baarova şi Goebbels. Cel din urmă a interpretat liniştea Magdei ca pe un semn pozitiv şi a organizat un sfârşit de săptămână pe iahtul lui. Magda nu a mai suportat să o vadă pe Baarova cum stă şi se bronzează pe punte şi comportându-se de parcă deja câştigase bătălia, aşa că a părăsit iahtul. La puţin timp după acest incident, într-o discuţie neobişnuit de intimă
cu Emmy, Magda l-a numit pe soţul ei „diavolul în persoană".[3]
Magda supravieţuise unui divorţ şi era pregătită să mai îndure unul. Din fericire, schimbările recente din legile căsătoriei făceau totul mult mai uşor pentru cuplurile care voiau să se despartă. Deşi nazismul promova viguros căsătoriile, rata divorţurilor crescuse constant din 1933, iar regimul nu a făcut prea multe ca să oprească acest lucru; până la urmă, regimul voia uniuni productive, şi nu eşuate. Pe lângă alte motive de divorţ - precum adulterul sau incompatibilitatea biologică sau rasială -, noua lege, introdusă pe 6 iulie, adăuga „ruptura iremediabilă". Asta

însemna că Magda nu avea să fie nevoită să dovedească la judecată că soţul ei îi era infidel.
Dar, înainte ca Magda să facă un pas atât de important, trebuia să se consulte cu Hitler. Divorţul urma să rupă acea legătură unică dintre ei, care era mai slabă acum, dar încă puternică, iar Hitler nu a ezitat să răspundă strigătului ei de ajutor. La început, nu a vrut să o creadă, dar când Hanke i-a susţinut versiunea, Hitler s-a înfuriat pe Goebbels, supărat că o înşelase pe Magda. Apoi i-a chemat pe amândoi şi le-a zis clar: divorţul este exclus. Vor trebui să încerce să-şi repare căsnicia, iar Goebbels o va părăsi pe Baarova. Era mai uşor de zis decât de făcut şi nici Magda, nici soţul ei n-au plecat de la Berghof cu prea multă speranţă că relaţia lor va supravieţui încercării.

*

în acea vară, Hitler avea tot dreptul să se culce pe lauri şi să se relaxeze la Berghof. Restaurase statutul Germaniei de mare putere europeană şi muncise mult ca să-şi îndeplinească promisiunea de a desfiinţa detestatul Tratat de la Versailles. în ţară, deşi regimul nu se mai bucura de gloria iniţială, iar reapariţia dificultăţilor economice şi a instabilităţii începea să diminueze susţinerea, popularitatea lui Hitler nu fusese afectată, ba chiar crescuse în urma Anschlussului. Şi totuşi era nerăbdător să-şi transforme în realitate viziunea unui imperiu şi a unei lumi noi. Cea mai mare temere a lui Hitler era faptul că ar fi putut să moară înainte de a-şi încheia misiunea istorică şi de a-şi împlini destinul, aşa că a început să fie din ce în ce mai preocupat de propria moarte.
Mai devreme în acel an, pe 2 mai, redactase un testament: Eva era prima beneficiară şi avea să primească un venit lunar decent pentru tot restul vieţii.

După ce a rezolvat şi asta, Hitler a început să se gândească cum să-şi cucerească următoarea victimă. îl atrăgea unirea Cehoslovaciei cu Reichul; voia să pună mâna pe materiile prime ale ţării, inclusiv pe cărbune, dar şi pe una dintre cele mai mari firme producătoare de armament din Europa - Skoda.
De asemenea, în Cehoslovacia se afla şi Regiunea Sudetă, care fusese desprinsă de Germania pe baza Tratatului de la Versailles şi ai cărei locuitori erau, într-un număr destul de mare, germani. Separarea Regiunii Sudete, ca un început pentru anexarea întregii ţări, a fost obiectivul pe care Hitler şi-a concentrat imediat atenţia, în timp ce liderii europeni se străduiau să-l împiedice să meargă mai departe, însă Hitler a rămas ferm pe poziţii şi a început să-şi mobilizeze armata.
Unity Mitford era foarte neliniştită de faptul că Marea Britanie s-ar fi putut simţi obligată să utilizeze forţa ca să se opună lui Hitler. Cu părul decolorat într-un „blond mai nordic", Unity urmărise intrarea triumfală a lui Hitler în Austria după Anschluss şi turul graniţei dintre Cehia şi Germania din mai; continuase să-l susţină în totalitate pe Hitler în tot ce făcea. Totuşi Marea Britanie era încă ţara natală a lui Unity şi, cu cât creştea miza, cu atât aceasta părea mai hotărâtă să se autodistrugă. Când s-a îmbolnăvit de bronşită, a refuzat să o ia în serios. Conform spuselor lui Friedelind Wagner, Unity şi-a sfidat doctorul, „vărsându-şi doctoria pe fereastră, stând acolo într-o cămaşă de noapte subţire" şi „făcând curte pneumoniei".[4] Inevitabil, starea lui Unity s-a înrăutăţit şi a trebuit să fie transferată la o clinică, unde toate facturile au fost plătite de Hitler.

Ameninţarea din ce în ce mai mare a unui război deschis pentru Cehoslovacia nu a afectat-o doar pe Unity; şi atmosfera din culisele congresului de partid de la Nürnberg era tensionată, provocând şi o confruntare directă între Margaret şi Lina. De la grandioasa vizită oficială în Italia, Margaret se ocupase de aceleaşi probleme casnice, lipsa lui Himmler - „nu este niciodată aici" - şi conflictele cu personalul casei; trebuise să concedieze încă o „servitoare neruşinată".[5]
Cu toate acestea, Margaret aştepta cu nerăbdare congresul şi redactase un
program al evenimentelor şi al întâlnirilor pe care să-l urmărească celelalte neveste SS. Lina nu fusese de acord cu ideea de a fi supravegheată îndeaproape de Margaret şi a convins-o pe Frieda Wolff că aceasta le împiedica intenţionat să se distreze. împreună, au ignorat programul lui Margaret, au făcut ce au vrut şi s-au bucurat din plin de petrecerile care ţineau până noaptea târziu.
Revoltată de lipsa evidentă de consideraţie faţă de autoritatea ei, Margaret le- a confruntat pe Lina şi pe Frieda şi le-a mustrat. Cele două s-au dus direct la soţii lor să se plângă de comportamentul autoritar al lui Margaret, iar Heydrich şi Wolff s-au simţit obligaţi să-i raporteze cele întâmplate lui Himmler, care nici nu a apărat-o, dar nici nu a condamnat-o pe Margaret pentru faptul că îşi ieşise din fire. în schimb, doar a ridicat din umeri neputincios şi le-a sugerat să uite totul.
Tensiunea care pusese stăpânire pe congres a dispărut la sfârşitul lui septembrie datorită conferinţei din Munchen la care Hitler, Mussolini, Neville Chamberlain şi Léon Blum au negociat viitorul Cehoslovaciei. în schimbul promisiunilor de pace şi pentru un sfârşit al eventualelor

expansiuni teritoriale, Hitler a obţinut controlul asupra Regiunii Sudete. Guvernul ceh nu a fost invitat la discuţii şi nu prea a avut altă opţiune decât să accepte înţelegerea, aşa că pe 3 octombrie naziştii şi-au revendicat premiul.

îndeplinindu-şi misiunea, Hitler a avut timp să se laude cu noua lui jucărie, „Cuibul vulturului", o casă de oaspeţi amplasată pe vârful muntelui Kehlstein, care putea fi văzută de la reşedinţa Berghof. Luni de-a rândul, liniştea care de obicei domnea peste vârfurile de la Obersalzberg fusese spulberată de zgomote cumplite; secretarul de presă al lui Hitler observase că bovinele din regiune fuseseră alungate de „excavatoare şi camioane uriaşe" şi de „bubuiturile exploziilor provocate de dinamită".[6] Un mic grup de muncitori lucrau zi şi noapte ca să termine clădirea pe care Bormann spera să i-o prezinte lui Hitler la cea de-a 50-a lui aniversare, în luna aprilie a anului următor. în realitate, Bormann i-a grăbit atât de mult pe lucrători - câţiva au murit în timpul avalanşelor şi al ploilor torenţiale -, încât construcţia a fost terminată cu şapte luni mai devreme. îngrijitorul casei lui Hitler a numit construcţia finală „o adevărată capodoperă a arhitecturii, a ingineriei şi a măiestriei".[7]

Pe parcursul lui octombrie, Hitler a adus un flux constant de demnitari străini pe Kehlstein: prima fază a călătoriei era cu maşina, pe un drum de aproximativ 6,5 kilometri, făcut din piatră cioplită dintr-un perete stâncos şi ducând spre o parcare situată la mai mult de 1 600 de metri deasupra nivelului mării, lângă un tunel a cărui intrare era păzită de o poartă masivă din alamă. Tunelul intra adânc în munte şi se termina într-un hol din cupru cu un lift suficient de mare, cât să încpă în el 40 de oameni.

Acest lift urca invitaţii la încă 122 de metri în mai puţin de un minut şi îi lăsa chiar în „Cuibul vulturului", care avea dormitoare, cameră de primire, sală de mese, sală de conferinţe, bucătărie, pivniţă, cameră de gardă, balcon şi fereastră panoramică circulară.
Printre primii vizitatori ai „Cuibului vulturului" au fost Magda şi Unity, cărora li s-a făcut, pe 21 octombrie, un tur al penthouse-ului în care stătea Hitler. Acordul de la München ridicase moralul oamenilor; Unity îşi recăpătase puterile şi exuberanţa, iar Magda era la Obersalzberg ca să reia discuţiile cu Hitler despre criza din căsnicia ei. Magda încă se gândea la divorţ, dar Hitler era în continuare total împotriva acestei idei. Peste două zile li s-a alăturat şi Goebbels (care nu reuşise să scape de Baarova) şi cei doi au căzut de acord să se despartă trei luni, timp în care Goebbels trebuia să se comporte adecvat sau risca să piardă totul: dacă nu reuşea să-şi ţină promisiunea, Hitler urma să accepte faptul că divorţul este inevitabil, iar Goebbels trebuia să demisioneze.
*
Liniştea fiind, cât de cât, restabilită, Emmy şi soţul ei au fost liberi să continue cu botezul fiicei lor Edda, care se născuse pe 2 iunie. Părinţii încântaţi (Emmy îşi aducea aminte că soţul ei „afirmase cu o convingere absolută că este cel mai frumos copil pe care îl văzuse vreodată"[8]) au primit 628 000 de telegrame cu felicitări, iar fetiţa lor a primit două tablouri ale pictorului renascentist german Lucas Cranach cel Bătrân, iar unul dintre ele, Madona cu Pruncul, a fost un cadou din partea oraşului Koln.
Botezul Eddei a avut loc la Carinhall pe 4 noiembrie, iar ceremonia a fost ţinută de episcopul Mueller al Reichului, cea mai importantă personalitate a Bisericii Protestante

germane, nazist şi antisemit convins. în ciuda aversiunii lui Hitler faţă de creştinism, a venit să-i dea pruncului binecuvântarea sa. Prezenţi au fost şi fotografii revistei Life, care l-au imortalizat pe Hitler cum îl legăna pe copil în braţe.
Peste cinci zile, în semn de afirmare a convingerilor păgâne şi a respingerii creştinismului, lise şi soţul ei au organizat o ceremonie care să marcheze venirea pe lume a fiului lor Wolf. Ritualurile au implicat pământul cerut de Hess cu un an în urmă de peste tot din Reich şi care a fost dispus în grămezi în jurul lui Wolf, care stătea în leagăn. Ritualul a coincis cu o zi extrem de importantă din calendarul nazist. Pe 9 noiembrie se comemora Puciul de la berărie din 1923 şi, anual, supravieţuitorii acelei lovituri eşuate se adunau pentru o serie de ceremonii în care erau pomeniţi cei 14 nazişti morţi cu acea ocazie. în fiecare an, ceremonia devenea tot mai complexă şi mai pompoasă; Hitler - şi Goering, care fusese împuşcat în acea zi - cinstea memoria eroilor căzuţi depunând o coroană într-un templu înconjurat de torţe aprinse.
în luna noiembrie din acel an, atmosfera din oraş era chiar mai tensionată decât de obicei, violenţele fiind înăbuşite cu greu. Cu două zile în urmă, un diplomat german din Paris fusese împuşcat de un tânăr evreu polonez apatrid. De atunci, în timp ce funcţionarul se lupta pentru viaţă în spital, Goebbels îşi consolidase retorica antisemită şi promisese răzbunare sângeroasă dacă diplomatul nu-şi revenea.
Oricum, botezul păgân al lui Wolf s-a ţinut după-amiaza devreme pe 9 noiembrie. Hitler a fost prezent alături de alţi prieteni apropiaţi, inclusiv profesorul Haushofer. După ce ritualul s-a încheiat, Haushofer şi Hitler au

dispărut într-o cameră alăturată şi profesorul a început să-i ţină lui Hitler o prelegere despre situaţia europeană actuală şi despre importanţa menţinerii relaţiilor bune cu britanicii, iar acest lucru nu a făcut altceva decât să-i strice dispoziţia lui Hitler: nu a mai cerut niciodată sfatul profesorului Haushofer.
înainte ca Hitler să plece de la lise şi soţul ei, urmând să ţină un discurs pentru luptătorii de la renumita berărie, diplomatul murise. Vestea despre moartea lui a ajuns la Hitler pe la ora 21:00 când lua cina cu tovarăşii săi. După o scurtă întâlnire cu Goebbels, a autorizat un pogrom întreprins de
criminalii SA care, în scurt timp, a devenit cunoscut sub denumirea de Kristallnacht - Noaptea de cristal.
în opinia Linei, acţiunea îl luase prin surprindere pe soţul ei; se pare că Heydrich şi-a dat seama ce se întâmplă doar când se uitase pe fereastra din camera lui de hotel şi văzuse o sinagogă în flăcări. Atât Heydrich, cât şi Himmler erau îngrijoraţi din cauza violenţei nejustificate şi a haosului dezlănţuit; toate aceste lucruri contraveneau persecutării metodice pe care o preferau ei şi despre care le plăcea să creadă că era o abordare „ştiinţifică". Lina afirma că soţul ei considera chestiunea evreiască o „problemă medicală", nu una „politică", şi compara comunitatea evreiască cu un parazit care se „agaţă ca nişte lipitori de corpul unei alte naţiuni". Şi totuşi imaginea pe care Heydrich o avea despre el însuşi, considerându-se un chirurg care îndepărtează fără nici o emoţie o tumoare malignă, a fost întreţinută de o repulsie aproape existenţială pe care şi Lina o împărtăşea: evreii erau „insuportabili pentru el şi pentru mine atât sufleteşte, cât şi psihic". Din punctul lor de vedere, unica

soluţie era „ca evreii să fie obligaţi să emigreze din Germania".[9]

La ora 1:20, pe 10 noiembrie, în timp ce pogromul se dezlănţuia, iar membrii SA îşi făceau de cap, Heydrich încerca să impună acţiunilor o oarecare ordine şi distribuia instrucţiuni pentru toate unităţile SS şi cele ale Gestapoului: fără atacuri asupra străinilor, fără jefuirea locuinţelor distruse ale evreilor; şi, dintr-un total de 20 000 de „oameni sănătoşi", arestarea „unui număr cât mai mare de evrei, în special a celor bogaţi", care să fie „cazaţi în închisorile existente".[10] în dimineaţa următoare, Heydrich a început să estimeze pierderile finale de proprietăţi şi vieţi, însă rezultatul nu a fost deloc cel real. în cele din urmă, au fost distruse 267 de sinagogi, 7 500 de firme au fost devastate şi 91 de evrei au fost ucişi, iar alte sute dintre ei s-au sinucis sau au murit în detenţie. Pe 12 noiembrie, Heydrich a fost prezent la o conferinţă importantă cu o serie de miniştri, plus Goering - care-şi făcea griji pentru o potenţială lovitură pentru economie provocată de toate distrugerile „Nopţii de cristal" - şi Goebbels - care era complet satisfăcut de opera sa. împreună s-au apucat să întocmească o serie de decrete care să grăbească segregarea evreilor din Germania şi excluderea lor din societate, să-i oblige să plătească pentru daunele pricinuite în timpul pogromului şi să-i deposedeze de bunurile pe care le mai aveau.

*

Având în vedere tot ce se întâmplase, vacanţa de Crăciun a oferit elitei naziste un moment de respiro. La Berghof, petrecerea din ajunul Anului Nou, la care au venit Gerda, soţul ei, Eva şi restul elitei, a fost o întrunire mai plină de viaţă decât de obicei, se simţea entuziasmul în sală, în timp ce oaspeţii se pregăteau pentru programul de

divertisment al serii. Gretl, sora Evei, care îşi croia drumul uşor în universul Berghof, observa că „saloanele de coafură sunt luate cu asalt de femei, iar domnii îşi aşteaptă cu plăcere şi nerăbdare smochingurile".[11] După cină au urmărit un foc de artificii, apoi s-au îndreptat cu toţii spre sala mare pentru discursurile tradiţionale şi pentru numărătoarea inversă până la noul an, 1939. Pentru că de obicei nu consuma alcool, Hitler s-a chinuit să bea un pahar de şampanie înainte să se retragă, imediat după miezul nopţii, indicând că este timpul să se termine distracţia.

Petrecerile la care se bea şi se dansa până-n zori nu făceau niciodată parte din viaţa de la Berghof, cel puţin când Hitler era acolo. Majoritatea serilor culminau ori cu proiectarea unui film, ori cu discuţiile nesfârşite de lângă şemineu, în care Hitler vorbea despre ideile lui până dimineaţa, iar cei care-l ascultau se chinuiau să rămână treji. De obicei, şi Gerda era acolo - un oaspete regulat al reşedinţei observa că ea obişnuia să stea „lângă şemineu printre soţiile celor mai apropiaţi subalterni ai lui Hitler, fără să scoată o vorbă toată seara"[12] -, însă nu trebuia să stea până noaptea târziu. Bormann îi impusese o oră de stingere, ora 22, fiindcă era nepotrivit pentru o mamă ca ea (avea încă un bebeluş de care să se ocupe - Eva, o fetiţă de cinci luni) să stea până noaptea târziu; Gerda avea nevoie de odihnă dacă voia să-şi ţină gospodăria în ordine.

Astfel, odată ce filmul de seară se termina sau ceasul din camera în care Hitler îşi întreţinea invitaţii arăta ora stabilită, Gerda era trimisă acasă. Valetul lui Hitler îşi aducea aminte că şi atunci când Bormann „organiza

petrecerile lui sezoniere", unde oaspeţi erau „mai ales actriţe de film care-l interesau personal", Gerda „nu avea voie să participe", în ciuda faptului că trebuia să „se ocupe de toate aranjamentele şi treburile casnice".[13]
După petrecerea din ajunul Anului Nou, peste cinci zile, a ajuns şi Goebbels la Obersalzberg. Ultimele câteva luni fuseseră groaznice pentru el: se îmbolnăvise de ulcer şi lua somnifere puternice ca să evite crizele de insomnie. Dar, după 12 zile de odihnă şi discuţii mai puţin tensionate cu Hitler, a prins forţe noi şi era pregătit să dea ochii cu Magda la Berlin. Şi sănătatea ei avusese de suferit şi, cu toate că încă nu era pregătită să-şi ierte soţul, a fost de acord să facă o declaraţie de intenţie oficială legată de căsnicia lor.
A fost adus un avocat pentru redactarea unui contract care amâna decizia finală cu un an - destul timp ca Goebbels să demonstreze că se schimbase cu adevărat - şi pe care cuplul l-a semnat pe 22 ianuarie 1939. Ca rezultat, Baarova, care aşteptase răbdătoare în umbră, a fost exilată înapoi în Cehoslovacia şi nu i s-a mai permis să se întoarcă, iar toate filmele ei au fost scoase din circulaţie; din perspectiva publicului, Baarova nu mai exista.
*
Margaret a petrecut ajunul Anului Nou în pat, din cauza unei afecţiuni stomacale care-i distrusese Crăciunul şi-i intensificase grijile obişnuite: „Situaţia cu servitoarele este catastrofală. Lucrurile pe care trebuie să le tolerez sunt insuportabile. Nu mă simt bine." Şi totuşi, cu doar o săptămână în urmă, Margaret se bucura, alături de soţul ei, de vacanţa aproape perfectă la Salzburg - „am petrecut zile frumoase împreună şi am vorbit foarte mult"

-, care a făcut-o să se simtă mulţumită şi împlinită: „Astăzi sunt ferm convinsă că am dreptul la iubire şi la fericire".[14]
Habar n-avea că Himmler se îndrăgostise de Hedwig Potthast, secretara lui în vârstă de 26 ani. Născută pe 6 februarie 1912, într-o familie din clasa de mijloc, părinţii îi plătiseră Gymnasium-ul şi pensionul, unde învăţase puţin limba engleză, apoi îşi luase diploma de la Institutul de Economie pentru Interpreţi din Mannheim. Absolvise în 1932 - apogeul Marii Crize economice - şi ajunsese funcţionară la un oficiu poştal. în toamna lui 1935, plictisită şi în căutarea unei provocări, Hedwig candidase pentru o poziţie în departamentul de presă al Gestapoului; nu a fost de ajuns să-şi satisfacă ambiţiile, aşa că în ianuarie 1936 devenise secretara personală a lui Himmler.
Hedwig era prietenoasă şi veselă - prietenii o porecliseră „Iepuraş" - şi îi plăceau gimnastica şi canotajul. Era populară printre colegii ei; în 1937 se alăturase celorlalţi membri ai personalului la ziua de naştere a lui Himmler, lângă lacul Tegernsee, şi fusese bine primită în familia SS. Pentru că lucrau îndeaproape, relaţia dintre Hedwig şi Himmler a evoluat rapid şi, în preajma Crăciunului din 1938, poate la un eveniment asemănător petrecerii de birou a SS, şi-au recunoscut sentimentele pe care le aveau unul pentru celălalt, aşa cum îi explica Hedwig surorii sale: „Am avut o conversaţie sinceră în care am mărturisit amândoi că suntem îndrăgostiţi lulea".[15]
Deşi cuplul a făcut tot posibilul să-şi ascundă relaţia - după spusele lui Hedwig, încercau să găsească o „cale onorabilă... pentru a fi împreună"[16] -, Lina ştia despre ei şi o plăcea şi o respecta pe Hedwig, considerând-o „o femeie inteligentă cu suflet cald". Spre deosebire de

Margaret, Hewdig nu era „o mic-burgheză îngustă la minte" şi nici nu era „o excentrică" sau „una dintre persoanele sofisticate din SS". După părerea Linei, Hedwig era o persoană sinceră şi cu intenţii bune, care îl ajuta pe Himmler „să-şi atingă cu adevărat statutul".[17]
Se pare că Margaret habar n-avea ce se întâmplă. în realitate, starea ei de sănătate a continuat să se deterioreze şi în ianuarie, aşa că s-a internat la clinica Hohenlychen, un fost sanatoriu pentru tubérculo şi chiar în nordul Berlinului. Himmler transformase această clădire cu turnuri gotice, construită de la începutul secolului, într-un centru de îngrijire ortopedică şi staţiune pentru elita SS; avea o piscină mare cu acoperiş retractabil, un teatru modern funcţional, dar şi camere dotate cu tot felul de echipamente pentru exerciţii. Centrul era condus de profesorul Karl Gebhardt, un vechi prieten de şcoală al lui Himmler, care în 1932 se specializase în chirurgie. Expert în medicină sportivă, Gebhardt a adus multe inovaţii în lucrul cu pacienţii invalizi şi le-a îmbunătăţit forţa şi coordonarea. Alăturându-se organizaţiei SS în 1935,
Gebhardt devenise destul de cunoscut după ce tratase cu succes mai mulţi atleţi în timpul Jocurilor Olimpice din 1936.
Margaret a stat câteva săptămâni la Hohenlychen şi, cu excepţia faptului că unicul ei vizitator era Himmler şi singura persoană care se deranja să o sune era Anneliese von Ribbentrop, s-a bucurat de pace, de linişte şi de şansa de a mai citi câte ceva. Dar când s-a întors la Berlin s-a confruntat din nou cu cerinţele scenei sociale agitate, care o storceau de energie: „Multe invitaţii. Sunt, din nou, îngrozitor de obosită." Chiar şi mersul regulat la

spectacole - inclusiv la comedia clasică Concertul, în care jucase şi Emmy înainte, şi la o reprezentaţie a piesei Hamlet - nu îi mai oferea aceeaşi plăcere ca înainte; după părerea ei, teatrul „era din ce în ce mai rău".[18]
Măcar era mulţumită de contribuţia soţului ei la următoarea etapă a planului lui Hitler de a remodela harta Europei. La începutul lui martie, Himmler exercitase mai multă presiune asupra preşedintelui ceh, bombardându-l cu numeroase ameninţări, în timp ce trupele germane se adunau la graniţă, iar Goering promitea să distrugă Praga dacă cehii refuzau să cedeze. Fără nici un semn din partea Marii Britanii sau din partea Franţei că aveau să vină în ajutor, preşedintele ceh a cedat. Pe 15 martie, soţul lui Margaret era la Praga cu Hitler. Ca şi în cazul Anschlussului, Himmler şi Heydrich strânseseră o bază de date cu cei care trebuiau arestaţi şi au pus rapid în aplicare măsurile necesare pentru a-i executa pe cei adunaţi şi pentru a elimina orice disident.
Peste câteva săptămâni, pe 9 aprilie, Lina a născut-o pe Silke, prima lor fiică. Deşi era încântat de noua membră a familiei, Heydrich abia dacă ajungea pe acasă ca să-şi vadă fiica crescând. S-a implicat într-o reorganizare importantă a SS şi a Gestapoului, unind mai multe funcţii într-o singură organizaţie numită RSHA (Reichssicherheitshauptamt, Biroul Principal de Securitate al Reichului German), împărţită în şase departamente. Pe lângă asta, Goering îi ceruse lui Heydrich să-şi asume responsabilitatea pentru „emigrarea şi evacuarea"[19] tuturor evreilor din Reich. Cu toate acestea, în ciuda tuturor lucrurilor pe care trebuia să le facă, Heydrich a reuşit să-şi facă puţin timp şi

pentru o vacanţă cu Lina şi copiii la casa lor de pe plajă din Fehmarn.

*

Când a ajuns la Festivalul de la Bayreuth, pe 25 iulie 1939, Magda era în pragul unei căderi nervoase. Deşi semnase acel contract cu Goebbels, încă nu decisese dacă dorea să-l primească înapoi şi era prinsă între Hanke, admiratorul ei înflăcărat, şi implorările şi intimidările lui Goebbels; după ce o îndepărtase de soţul ei şi o convinsese să se culce cu el, Hanke credea că, în cele din urmă, Magda va fi a lui. Stresul îi afectase sănătatea şi, în primăvară, s-a retras la clinica ei preferată din Dresda, care începuse să fie ca o a doua casă pentru ea. Ca suferinţa să fie şi mai mare, Hitler păstra distanţa; poate că nu voia să fie văzut făcând favoruri sau poate era doar dezamăgit de comportamentul ei.

în acelaşi timp, Hitler îl trata şi pe Goebbels cu răceală. Acesta ştia foarte bine că unica lui speranţă de a recâştiga încrederea lui Hitler era să-şi salveze căsătoria, aşa că a făcut tot posibilul să o convingă pe Magda să-l ierte şi să uite, dar ea spunea ba una, ba alta; pe 17 martie, Goebbels îşi nota în jurnal că Magda fusese „atât de drăguţă", însă pe 30 mai vedea totul într-o „lumină falsă, distorsionată".[20]

Distrusă de presiunea venită din toate părţile, Magda a evadat într-o călătorie de câteva săptămâni în Sicilia şi în nordul Italiei cu dr. Karl Brandt, medicul- şef al lui Hitler, cu Albert Speer, arhitectul preferat al lui Hitler, cu Arno Breker, sculptorul favorit al lui Hitler, şi cu soţiile acestora. Departe de toată nebunia, Magda s-a simţit foarte bine. întoarcerea la Berlin a distrus însă orice echilibru pe care-l dobândise; Hanke, care nu avea nimic de pierdut, întrucât nu mai lucra pentru Goebbels şi se

înrolase în armată, o presa să-şi ia un angajament faţă de el, iar Goebbels o ameninţa că-i va lua copiii dacă va face ce-i cere Hanke.
La Bayreuth, toate aceste evenimente au urmărit-o şi în timpul unei reprezentaţii a tragicei poveşti de iubire Tristan şi Isolda. împărţind loja cu soţul ei, cu Hitler, cu Winifred Wagner şi cu Speer, Magda „a plâns în tăcere pe toată durata spectacolului", iar pe parcursul întregii pauze a „suspinat neîncetat în colţul unui salon". După spusele lui Speer, Hitler a fost consternat la vederea unui astfel de comportament jenant în public şi, când s- a terminat piesa, i-a spus lui Goebbels că „ar fi mai bine dacă ar pleca imediat din Bayreuth împreună cu soţia lui" şi l-a lăsat să se retragă fără să-i strângă mâna sau să aştepte un răspuns.[21]
*
Spre sfârşitul lui iulie, Margaret s-a întors la lacul Tegernsee, după ce fusese într-o vacanţă la Marea Baltică, într-o staţiune, cu fiica ei, dar fără soţ, care era, de altfel, ocupat. Margaret petrecuse destul de mult timp fără Himmler - „zile liniştite şi vreme destul de bună" -, însă îşi făcea griji pentru Gudrun; nu se descurca deloc la şcoală şi nici cu cititul „nu stătea prea bine".[22] Pe 14 august, Margaret nota în jurnalul ei că Himmler era cu Hitler la Berghof, aşteptând noutăţi după călătoria lui von Ribbentrop la Moscova. Hitler încerca să se alieze cu Stalin, o coaliţie care, pentru moment, ar fi evitat conflictele dintre cei doi şi care le-ar fi asigurat ambilor o bucată din Polonia, aşa că îl trimisese pe ministrul de externe să ajungă la o înţelegere.
Pe lângă întâlnirile cu Hitler, Himmler participa şi la multe meciuri de tenis - de la mijlocul lui iulie până la mijlocul lunii august a jucat de 13 ori -, o tendinţă care a

continuat şi când s-a întors la Berlin, spre sfârşitul verii. Fără nici o îndoială, Himmler încerca să scape de anxietatea şi de stresul care se acumulaseră în interiorul lui şi care îi provocau problemele stomacale cronice; în acel an, starea lui s-a înrăutăţit atât de mult, încât a angajat un vraci suedez să-i facă masaj aproape în fiecare zi.

Teama lui era amestecată cu entuziasm; Himmler avea Polonia în vizor. Promitea să fie o ţară a oportunităţilor pentru SS. Pe lângă distrugerea intelectualităţii poloneze, a aristocraţiei, a liderilor politici şi a conducătorilor Bisericii şi a oricăror alţi reprezentanţi ai naţionalismului din această ţară, Himmler şi Heydrich trebuiau să se ocupe şi de numeroasa populaţie evreiască şi de posibilitatea de a lansa marele experiment Lebensraum („Spaţiu vital") pentru colonizarea din Est.

Ca să realizeze sarcina de bază a organizaţiei SS de a realiza suprimările sângeroase, Heydrich a înfiinţat opt forţe operative militare speciale numite Einsatzgruppen (Grupuri de intervenţie), care urmau să însoţească armata germană odată ce avea să înceapă invazia. Heydrich însuşi avea de gând să fie acolo, în mijlocul lucrurilor, şi spera că, într-un fel sau altul, să aibă parte de acţiune. înainte să înceapă campania, Heydrich i-a scris Linei o scrisoare pe care aceasta trebuia să o deschidă doar dacă el murea. Folosea un ton oficial, aproape birocratic, explicându-i Linei să educe copiii în aşa fel încât să fie „devotaţi ideilor mişcării naziste", o ruga să-şi „aducă aminte de viaţa petrecută împreună cu respect şi căldură" şi îi dădea permisiunea ca, „atunci când timpul va vindeca rănile", să găsească un alt tată pentru copiii lor, cu

condiţia să fie „genul de bărbat care aspiram eu să ajung".[23]

Margaret se pregătea şi ea să-şi servească ţara, folosindu-şi experienţa de infirmieră din timpul Primului Război Mondial: „Dacă e război, trebuie să lucrez cu Crucea Roşie". După ce pactul sovieto-nazist a fost semnat, pe 23 august, şi calea spre invazia Poloniei a fost liberă, Margaret i-a comunicat lui Gudrun decizia ei, care însemna că aveau să fie mai mult timp departe una de cealaltă; „desigur, a plâns mult şi nu se mai putea linişti". Când a sosit momentul ca Margaret să plece de la lacul Tegernsee şi să se îndrepte spre Berlin şi spre noile ei îndatoriri, Gudrun a văzut că mama ei plângea şi încerca să nu pară tristă; Gudrun, curajoasă, „râdea", deşi „lacrimile continuau să curgă şuvoi pe faţa ei". Şi totuşi, în ciuda despărţirii traumatizante, Margaret era „bucuroasă" că putea să „participe" şi era sigură că „războiul se va termina în curând".[24]

*

Cu o zi înainte ca armata lui Hitler să invadeze Polonia, Emmy şi soţul ei au ieşit la o plimbare după ce luaseră micul dejun la Carinhall. Foarte serios, Goering i-a mărturisit lui Emmy că războiul „va fi înspăimântător, mai groaznic decât ne putem noi imagina". Singura speranţă de a evita un masacru prelungit ar fi fost să ţină Marea Britanie departe; Goering i-a spus lui Emmy: „Roagă-te să pot aduce pacea". în acea noapte, în timp ce tancurile lui Hitler au fost puse în mişcare, iar avioanele lui Goering au decolat de pe pistă ca să atace duşmanul, Emmy era mistuită de presimţirea unei sorţi tragice: „Viitorul s-a ridicat... ca un perete înalt, sinistru şi ameninţător".[25]

în pofida faptului că se lăuda cu forţa devastatoare a Luftwaffe, Goering ştia că nu era atât de puternică pe cât

pretindea şi era conştient de dificultăţile cu care se va confrunta economia dacă va trebui să susţină un război lung, mai ales unul pe două fronturi. Amintirile înfrângerii din Primul Război Mondial apăreau peste tot; în timpul acelui conflict, forţa maritimă a Marii Britanii fusese capabilă să blocheze ţărmurile Germaniei - contribuind enorm la înfometarea lentă a populaţiei civile - şi să asigure un flux constant de oameni şi de informaţii în imperiu.

Goering se temea de repetarea situaţiei. Şi nu era singurul. Hess, încă un veteran al Primului Război Mondial, era, în aceeaşi măsură, sceptic privind confruntarea cu britanicii şi blocarea într-un conflict pe două fronturi, în special pentru că Hess înţelegea mai bine decât oricine că Hitler nu avea să renunţe niciodată la marele său vis de a distruge Uniunea Sovietică; armistiţiul cu Stalin era doar temporar. Ilse îşi aducea aminte că soţul ei credea că „un nou război va fi dezastruos pentru Europa şi pentru întreaga lume".[26]

Totuşi Hess nu mai putea să influenţeze deciziile lui Hitler. Era în continuare o personalitate importantă pentru public, îndeplinindu-şi sarcinile şi ţinând discursuri, însă, în culise, Hess era un om al trecutului, izolat de putere. Şi lise a fost lăsată pe dinafară în cea mai mare parte a lui 1939 şi s-a concentrat pe viaţa casnică. Era devotată fiului lor Wolf şi se angajase să supravegheze şantierul pentru extinderea casei lor din München. Ilse voia instalarea unei centrale telefonice, voia spaţiu suplimentar pentru mai mult personal, dar şi spaţiu suficient în garaj cât să încapă zece maşini. Când mama lisei a aflat despre extinderile costisitoare, i-a scris fiicei ei o scrisoare dură, în care îi condamna stilul de

viaţă extravagant. Sensibilă la orice sugestie cum că s-ar fi lăsat coruptă, lise n-a acceptat acuzaţia că ea şi soţul ei se răsfăţau: „Nu suferim de megalomanie, mamă: nu am mai cumpărat alte maşini... nici măcar nu avem una nouă".[27]
în mijlocul tuturor acestor lucruri şi odată cu înrăutăţirea situaţiei
internaţionale, lise şi Hess au reuşit să meargă în vacanţa lor anuală în care făceau drumeţii pe munte, de care Hess îşi aducea aminte cu mare drag. Când s-au întors, Hess a încercat să creeze o legătură secretă cu guvernul britanic prin Albrecht, fiul profesorului Haushofer, care era un oponent declarat al regimului nazist. Poziţia academică de expert în politică externă a lui Albrecht Haushofer, o poziţie pe care i-o asigurase Hess, i-a permis să călătorească şi, în toamnă, Albrecht a început să caute potenţiale contacte în Elveţia şi Spania. Dar nu a obţinut nimic altceva decât un schimb de mesaje precaute de tatonare.
Nici eforturile lui Goering de a restabili pacea n-au avut vreun rezultat. Câţiva dintre partenerii de afaceri suedezi au fost de acord să ajute şi au reuşit să aranjeze o întâlnire cu Goering şi cu încă vreo şase industriaşi britanici la o fermă izolată, însă discuţiile n-au dus nicăieri, fiind o dezamăgire pentru ambasadorul britanic din Berlin; pentru că vizitase Carinhall de nenumărate ori şi fusese la vânătoare cu Goering, ambasadorul l-a considerat un om foarte decent şi pe Emmy, o femeie minunată. în ultima lor noapte împreună, Goering şi ambasadorul au reflectat asupra războiului iminent şi Goering a promis că, dacă unul dintre bombardierele Luftwaffe avea să îl ucidă cumva pe ambasador în timpul

unui atac, va zbura personal la Londra şi va lăsa o coroană la mormântul lui.

*

Prima victimă a acestui eşec de a ajunge la o înţelegere a fost Unity Mitford. Când Marea Britanie şi Franţa au reacţionat la anexarea Cehoslovaciei, anunţând faptul că aveau să fie prompte în apărarea Poloniei dacă acest lucru va fi necesar, Unity s-a trezit privind într-un abis; toate eforturile de a profita de celebritatea ei ca să-şi convingă compatrioţii că Marea Britanie şi Germania lui Hitler sunt aliaţi naturali nu avusese nici un rezultat, iar ea a început să le spună oamenilor că se va sinucide dacă cele două ţări urmau să sfârşească în conflict. La Festivalul de la Bayreuth, Unity a fost împreună cu sora ei şi, după ce au luat masa cu Hitler, Diana şi-a adus aminte că Unity „a mai zis o dată că nu va ajunge să vadă tragedia iminentă". Pentru Diana,
Amurgul zeilor din acea seară a devenit şi mai intens din cauza cuvintelor sumbre ale surorii ei: „Niciodată această muzică glorioasă nu a părut atât de plină de fatalitate".[28]
Duminică, pe 3 septembrie, după ce Marea Britanie a declarat război, Unity a redactat mai multe scrisori de rămas-bun şi le-a dus la sediul liderului regional al partidului; într-un plic, a lăsat portretul foarte preţuit al lui Hitler, cu autograful lui, şi insigna de aur a partidului nazist cu instrucţiuni de a le îngropa cu ea la Miinchen dacă i se întâmplă ceva. Apoi a condus spre un parc, s-a aşezat pe o bancă, a scos un pistol din geantă, a tras un glonţ în pământ, ca să se asigure că funcţionează, şi s-a împuşcat în tâmpla dreaptă.
Peste câteva ore, poliţia a găsit-o pe Unity prăbuşită la pământ, în stare de inconştienţă şi a fost dusă imediat la o clinică privată de frunte; doctorul care a examinat-o

remarca faptul că era „foarte albă, ca un cadavru".[29] Glonţul rămăsese blocat în partea stângă a creierului şi nu putea fi scos. Provocase leziuni neurologice severe, ireparabile; Unity abia dacă mai putea să vorbească sau să se mişte. Hitler a fost şocat când a auzit vestea: Heinrich Hoffmann a spus că „tentativa de suicid a lui Unity l-a impresionat profund"[30]; Hitler îi plătea tratamentul, îi trimitea flori în fiecare zi şi i-a făcut şi o vizită scurtă, în timpul căreia Unity s-a uitat, pur şi simplu, în gol.

Cu războiul în desfăşurare, Hitler ştia că Unity nu putea sta în Germania, aşa că i-a depozitat bunurile şi a organizat în aşa fel încât să fie dusă într-un vagon separat de tren, împreună cu un doctor, o infirmieră şi o călugăriţă, la o clinică elveţiană, iar de acolo înapoi în Marea Britanie. Invalidă, Unity a murit în 1948, la vârsta de 33 de ani. Reflectând asupra implicării lui Unity în nazism, Diana scria că sora ei „adoptase... principiile lor... inclusiv antisemitismul, cu un entuziasm lipsit de critici". Unity sacrificase totul pentru obsesiile lui Hitler; îşi irosise tinereţea pentru o fantezie toxică, care era pe cale să omoare alte milioane de oameni.

în \ HH \, pe terenul casei lui Goering, numită Carinhall, s-a descoperit un sicriu ce conţinea rămăşiţe de oseminte despre care se credea că ar fi ale lui Carin Goering. în **T ♦) T,** proba ADN a confirmat această teorie şi Carin a fost reînhumată în Suedia, (n.tr.)

Expresie din limba engleză care sugerează faptul că cineva şi-a primit rolul în schimbul unor favoruri sexuale, (n.tr.)

Termenul se referă, în special, la sărbătorile din nordul Europei care au loc perioada solstiţiului de vară - de

obicei între 19 şi 25 iunie. în România, echivalentul sărbătorii ar fi Drăgaica sau Sânzienele. (n.tr.)
Sărbătoare germanică apărută înainte de creştinism, care marchează solstiţiul de iarnă, 21 decembrie, (n.tr.)
I se mai spune şi Hexen-Sonderauftrag, care, tradus în limba română, înseamnă „misiune specială pentru vrăjitoare", (n.tr.)
în limba română, Cele zece porunci (n.tr.)
Termen care face referire la persoanele ce oferă servicii sexuale, (n.tr.
)Partea a III-a. Declinul

Capitolul 10. Război şi pace

Spre sfârşitul lui 1939, Magda şi soţul ei s-au împăcat. în ciuda tuturor certurilor şi a tulburărilor emoţionale, condiţiile contractului de căsătorie pe care îl semnaseră la începutul anului fuseseră respectate. Reconcilierea n lor a primit aprobarea lui Hitler şi, pe 30 octombrie, acesta i-a invitat la ceai la Cancelaria Reichului, apoi, pe 15 ianuarie 1940, i-a vizitat la reşedinţa lor, aducând şi un teatru de păpuşi pentru copii, şi a revenit pe 1 februarie. Hitler, Magda şi soţul ei s-au lăsat în voia amintirilor din vremurile în care cei trei erau inseparabili; conform spuselor lui Goebbels, au „reînviat vechi amintiri".[1] Curând după aceea, Magda descoperea că este din nou însărcinată; Prima Familie a Reichului se reîntregise. Pe 29 decembrie, Goebbels participase la premiera filmului Dragoste de mamă, care urmărea diversele etape din viaţa unei văduve, din tinereţe până la bătrâneţe, în timp ce îşi creşte cei patru copii şi conduce o spălătorie

ca să asigure hrana familiei, sacrificându-şi propria fericire în timp ce, în ciuda şanselor mici, luptă să-şi transforme copiii problematici - unul dintre fii are o relaţie cu o femeie căsătorită, celălalt o lasă gravidă pe una dintre angajatele ei, altul îşi pierde vederea, iar fiica ei devine dansatoare - în membri folositori ai comunităţii. Reclama filmului susţinea că scopul acestuia era de a „prezenta imaginea unei mame, de a-i evidenţia dragostea şi bunătatea nesfârşită şi, în acest fel, de a înălţa un monument al loialităţii şi al recunoştinţei pentru toate mamele".[2] Goebbels suspinase în timpul proiecţiei, iar în jurnalul lui a scris că fusese „un succes pentru cinematografia germană".[3]

Şi Margaret Himmler a fost la fel de mişcată când a văzut filmul Dragoste de mamă, la scurt timp după lansare. L-a considerat „un film frumos"[4] - o mare laudă din partea ei; rareori manifesta sentimente atât de puternice faţă de un film, excepţie făcând cele care nu-i plăceau. Poate că Margaret se regăsise în mesajul şi în tema filmului - singură, protagonista dă tot ce are şi primeşte foarte puţin înapoi, copleşită de povara maternităţii, şi totuşi face tot ce-i stă în putere.

Grijile lui Margaret pentru propria familie erau mai pronunţate acum, căci contribuia şi ea la efortul de război. în primele câteva luni ale conflictului a lucrat la spitalul din Berlin şi „aştepta cu nerăbdare să facă munca la chirurgie",[5] însă nu se înţelegea cu personalul angajat şi cu doctorii, care nu prea doreau ca soţia autoritară a lui Himmler să-i supravegheze îndeaproape. Frustrată, şi-a dat demisia şi pe 3 decembrie 1939 a acceptat o poziţie de supervizor la Crucea Roşie germană, monitorizând spitalele de campanie şi centrele de tratament din

apropierea gărilor principale, unde erau îngrijiţi soldaţii răniţi aflaţi în tranzit.
Pe la mijlocul anilor 1930, Crucea Roşie germană ajunsese pe mâinile SS. Conducătorul principal al organizaţiei era Charles Edward, duce de Saxa- Coburg-Gotha, care trecuse de la Freikorps la SA, apoi la SS, însă autoritatea era exercitată de doctorul SS Ernst-Robert Grawitz, preferatul lui Himmler şi şeful ei.
De la sfârşitul lui 1937, toate cele 9 000 de unităţi ale Crucii Roşii germane au fost unite într-o singură organizaţie sub controlul Ministerului de Interne. Odată ce s-a verificat compatibilitatea politică şi rasială a infirmierelor, acestea au trebuit să se alăture partidului şi să jure loialitate lui Hitler. Pentru că se apropia războiul, Crucea Roşie germană nu a mai tratat civili şi a început să se pregătească pentru victimele războiului; numărul personalului a crescut de la 13 500 în 1933 la 142 000 în 1938, gata să fie instalat în spitalele rezervate de pe frontul intern sau în spitalele de campanie de pe câmpul de luptă, situate la 24 de kilometri de front, cu 200-l 000 de paturi. A fost înfiinţat un sistem de cămine pentru soldaţii care se întorceau acasă, pentru cei care aveau nevoie de reabilitare pe termen lung sau pentru invalizii de război.
Separarea lui Margaret de fiica ei de zece ani a afectat-o puternic pe Gudrun - avea probleme cu somnul şi plângea la telefon - şi suferinţa ei era înrăutăţită de faptul că-şi vedea tatăl foarte rar. Nici lui Margaret nu-i mergea prea bine; după cum a notat în jurnalul ei, descurajată, Himmler nu era „aproape niciodată acasă serile, chiar dacă se află la Berlin".[6] în acel an, Margaret va afla

despre aventura soţului ei. Himmler şi Hedwig, amanta lui,
deciseseră că vor să aibă copii şi, prin urmare, trebuiau să-i spună lui Margaret adevărul.

*

Pe 12 septembrie 1939, cu 15 zile înainte de capitularea Poloniei, Heydrich a zburat într-un avion Heinkel ca trăgător din turelă, riscându-şi viaţa pentru a-i hărţui pe soldaţii polonezi în retragere. Soţul Linei pornise în căutarea acţiunii în 1935, când se antrenase ca pilot sportiv, devenind destul de priceput încât să participe la spectacole de acrobaţii aeriene. în vara lui 1939 a terminat un curs de pilot pentru avioane de vânătoare şi îşi marcase o pistă pe un teren de lângă vila familiei de pe insula Fehmarn, ca să poată zbura din Berlin spre casă la sfârşit de săptămână; Heydrich obişnuia să tureze motorul ca să-şi anunţe sosirea şi soţia lui ştia că trebuie să pregătească cina. Lina, care îşi făcea griji pentru noul lui hobby, a zburat o dată cu el în jurul insulei; nu i-a plăcut deloc şi nu a mai urcat niciodată în avionul lui. Din momentul în care Polonia a fost ocupată, Heydrich a mers de mai multe ori în ţară ca să verifice progresul violent al echipelor morţii, Einsatzgruppen, şi ca să înceapă să izgonească populaţia evreiască spre ghetouri. Ca absenţa lui să fie mai suportabilă, Lina adusese câteva persoane noi în micul ei cerc social din Berlin, printre care şi pe Irene, noua soţie a lui Walter Schellenberg. Mama ei era poloneză, ceea ce ar fi provocat probleme în procesul de obţinere a unui certificat de căsătorie SS, însă Heydrich îl ajutase pe Schellenberg şi îl convinsese pe Himmler să le permită celor doi să se căsătorească. Lina şi Irene se înţelegeau extraordinar de bine; îşi

petreceau timpul împreună, mergeau la cumpărături, luau prânzul şi cina împreună şi mergeau la filme.
Celălalt cuplu care îi lumina zilele era Max de Crinis şi soţia lui, Lilli, o fostă actriţă. Lina îi cunoscuse pe De Crinis şi pe Lilli în 1939, când el fusese numit profesor de psihiatrie la spitalul Universităţii din Berlin, Le Charite, cunoscut în toată lumea. De Crinis era pe punctul de a deveni o personalitate- cheie în programul de eutanasiere al regimului - cunoscut sub denumirea de
T4 - şi pe 10 august, fusese prezent la o întâlnire cu alţi 12 psihiatri ca să aleagă personalul tehnic capabil să implementeze mandatul programului aprobat de Hitler şi afirmase că „pacienţii care... sunt consideraţi incurabili pot fi eutanasiaţi după o evaluare critică a sănătăţii lor".[7]
Implicarea lui De Crinis în T4 s-a bazat atât pe calificarea lui profesională, cât şi pe cea ideologică. Fiu de doctor, De Crinis se născuse în Austria în 1889. Până în 1924, acesta devenise profesor universitar de neurologie şi, de atunci, până în 1934, fusese foarte activ în partidul nazist austriac. în acel an a preluat o catedră la Universitatea din Köln. în 1936 s-a alăturat SS şi SD. Dosarul lui personal îl descria ca fiind „un pionier al tărâmului antisemit".[8]
De Crinis era un susţinător înflăcărat al programului de sterilizare care deschisese calea spre adoptarea eutanasiei de către regim. Legea pentru prevenirea bolilor ereditare fusese concepută pe 14 iulie 1933 şi completată cu Legea împotriva infractorilor recidivişti, care impunea castrarea oricărei persoane trecute de vârsta de 21 de ani care făcuse mai mult de şase luni de închisoare pentru un al doilea delict. Patru dintre cele nouă condiţii specificate în legislaţie vizau sănătatea

mintală: depresie maniacală, schizofrenie, „debilitate mintală congenitală" - care includea persoanele cu un trecut criminal, prostituatele, şomerii şi oamenii fără adăpost - şi „oricine suferea de alcoolism cronic".[9] Potenţialele victime erau alese de psihiatri ca De Crinis, care studiaseră epilepsia şi alcoolismul, şi se prezentau la unul dintre cele 220 de tribunale medicale locale, unde li se decidea soarta. Până în 1939 fuseseră sterilizate 345 000 de persoane: 200 000 de „debili mintali", 73 000 de schizofrenici, 37 000 de epileptici şi 30 000 de alcoolici. Deşi primele persoane care au murit au fost copii, programul T4 s-a axat pe adulţi. La mijlocul lui ianuarie 1940 s-a luat decizia de a folosi monoxidul de carbon; la începutul lui februarie, De Crinis era într-o comisie pentru recrutarea doctorilor potriviţi, iar „formularele" erau trimise la funcţionarii medicali de la aziluri şi sanatorii pentru înregistrarea potenţialilor „pacienţi", în timpul unei conferinţe din martie, De Crinis a discutat programul T4 cu psihiatrii din spitalele de stat pentru boli psihice. Iniţial, omorurile erau executate în patru locuri diferite; înjur de 20 de „pacienţi" erau gazaţi în acelaşi timp într-o cameră concepută să arate ca un duş comun. Tuturor celor
decedaţi li se extrăgeau dinţii de aur.
în august 1941, T4 a fost întrerupt după protestele Bisericii Catolice; până atunci, fuseseră omorâţi 70 000 de oameni. De Crinis a fost una dintre forţele primare care au stat în spatele reintroducerii programului în toamna lui 1943 şi a continuat până la sfârşitul războiului. în 1939, între 300 000 şi 320 000 de persoane se aflau în instituţii psihiatrice; până în 1946 rămăseseră doar 40 000.

Schellenberg îl considera pe De Crinis prietenul lui cel mai bun, un om de treabă, cu o „familie frumoasă şi educată".[10] Heydrich îl caracteriza drept un „tip foarte cumsecade".[11] Deseori, Lina şi soţul ei obişnuiau să călărească cu De Crinis şi cu soţia lui dis-de-dimineaţă, galopând în jurul pădurii Grunewald pe caii de la un grajd din Berlin. După aceea se întorceau la vila lui De Crinis de pe lacul Wannsee pentru un mic dejun cu şampanie.
*
Pe parcursul lui aprilie 1940, Heydrich a petrecut patru săptămâni în Norvegia cu o escadrilă de vânătoare bombardând inamicul, bând la aceeaşi masă cu ofiţerii şi jucând cărţi. Participarea lui în această scurtă campanie a luat sfârşit pe 13 aprilie, când avionul lui Messerschmitt 109 a ratat pista la decolare şi s-a prăbuşit; avionul a fost distrus, iar Heydrich şi-a rupt mâna. În ziua următoare era din nou la biroul lui din Berlin cu o Cruce de Fier, clasa a Il-a.
După cucerirea rapidă a Poloniei, au urmat câteva luni de pauză, întrucât Hitler aştepta să vadă dacă Marea Britanie sau Franţa, dar în special Marea Britanie, erau pregătite să se mai gândească la decizia de a intra în război. Fără nici un semn clar că vreuna dintre ele va da înapoi, Hitler a reluat ostilităţile şi a atacat Norvegia, ca să asigure căile maritime necesare.
Rezolvând şi această problemă, Hitler şi-a îndreptat atenţia spre vest, către vechiul duşman, Franţa; tânjea după răzbunare şi reabilitare după înfrângerea din 1918, o şansă de a şterge acea ruşine şi umilinţă din paginile istoriei. îi lipseau mijloacele de a duce o campanie. Din această necesitate a apărut şi strategia Blitzkriegului: concentrarea tuturor forţelor pentru obţinerea unui progres rapid, străpungerea forţelor defensive inamice cu

ajutorul unei combinaţii de tancuri şi aeronave, intrarea pe teritoriul ţării prin acea deschizătură, lăsându-i pe cei din spate vulnerabili la încercuire. Rezultatele au fost de-a dreptul spectaculoase. Atacul a fost lansat pe 10 mai; peste şase săptămâni, pe 17 iunie, francezii capitulau.
La scurt timp după aceea, Emmy - care purta haine după ultima modă pariziană - şi soţul ei au luat o cină deosebită pentru a sărbători această victorie uluitoare şi rolul Luftwaffe în acel triumf. Goering cumpărase pate de gâscă din Paris pentru a însoţi votca divers colorată din Polonia şi au mâncat şi „somon la cuptor â la Gdansk cu vin Moselle... apoi o tartă vieneză mică şi foarte uşoară"[12] cu vin alb. Mâncarea a fost pregătită de Otto Horcher, bucătarul-şef şi furnizorul personal al familiei, care conducea restaurantul Horcher din Berlin. Deschis în 1904 de Gustav, tatăl său, restaurantul servea un meniu german - feluri precum ţipar afumat cu sos de hrean, supă de linte cu cârnăciori, salată de cartofi cu muştar Pommery şi ouă fierte. Goering începuse să frecventeze restaurantul spre sfârşitul anilor 1920, ca să le ofere de mâncat şi de băut aristocraţilor şi industriaşilor. Otto s-a ocupat de toate petrecerile mari ale lui Goering, inclusiv de banchetele pentru jocurile olimpice, dar şi de recepţiile şi de cinele private de la Carinhall.
Brandul Horcher a beneficiat de pe urma expansiunii naziste. După Anschluss, Otto a preluat controlul asupra unui restaurant de top din Viena. Când a început războiul, Goering s-a asigurat că toţi chelnerii şi bucătarii lui Otto aveau să fie scutiţi de serviciul militar. în Norvegia, Otto a pus bazele unor cluburi Luftwaffe care serveau mâncare şi băuturi ofiţerilor; a deschis două şi pentru publicul larg din Oslo. După căderea Franţei, Otto a pus mâna pe

legendarul restaurant Maxim's din Paris, ca patronul lui să aibă unde mânca în timpul deselor călătorii în oraş, unde acesta orchestra unul dintre cele mai mari furturi de artă din istorie.
*
La începutul lui martie 1940, Margaret a ajuns în Polonia pentru un tur de inspecţie al amplasamentelor Crucii Roşii germane. A vizitat Posen, care avea o şcoală şi o pensiune pentru infirmiere, Lodz, centrul activităţii Crucii Roşii germane din Polonia şi, într-un final, Varşovia. Precum mulţi dintre colegii ei, Margaret s-a plâns de condiţiile de trai primitive şi de igiena precară din spitale şi din trenurile de transport, ceea ce ea numea „murdărie de nedescris". De asemenea, a fost deranjată de aspectul localnicilor: „Aceste gunoaie evreieşti, aceşti polonezi, dintre care cei mai mulţi nici măcar nu arată ca nişte fiinţe umane".[13]
Odată prejudecăţile confirmate, Margaret s-a întors la Berlin, unde, la un moment dat, Himmler i-a spus despre Hedwig. Oricât de mult ar fi rănit-o acest lucru, Margaret nu s-a gândit niciodată la divorţ. Pentru ea, acest lucru ar fi însemnat o umilinţă ruşinoasă. Apoi trebuia să se gândească şi la Gudrun; Himmler îi era devotat, iar ea îl idolatriza. Având în vedere că Gudrun deja se chinuia să facă faţă faptului că ambii părinţi erau plecaţi în cea mai mare parte a timpului (conform celor spuse de mama ei, era „foarte agitată şi nu prea se descurcă la şcoală"[14]), nici unul dintre ei nu a vrut să perturbe şi mai mult viaţa fiicei. Himmler a continuat să-şi facă apariţia la lacul Tegernsee, a încercat să sune în fiecare zi şi a trimis regulat scrisori. Dorinţa lui Himmler de a păstra aparenţele nu era doar pentru că voia să le scutească pe Margaret şi pe Gudrun de o suferinţă inutilă. Era complet

împotriva divorţului; 77% dintre conducătorii SS erau căsătoriţi, spre deosebire de aproximativ 44% din populaţia de rând, şi orice bărbat din SS care voia să-şi părăsească soţia trebuie să primească permisiunea lui Himmler; dacă îl sfidau, erau daţi afară din organizaţie.
Un exemplu al atitudinii intransigente a lui Himmler este modul în care s-a comportat cu Karl Wolff, vechiul lui tovarăş, când a vrut să se despartă de Frieda şi să se căsătorească cu amanta lui, o contesă văduvă cu care începuse o relaţie în 1934; aceasta îi născuse un copil în 1937 şi locuia într-un adevărat cuib al dragostei cu zece camere şi baie comună în Budapesta. Dar Himmler nu a fost de acord ca Wolff să o părăsească pe Frieda. Până la urmă, Wolff a apelat la cineva mai sus-pus decât Himmler, direct la Hitler, care i-a aprobat divorţul.
De-a lungul acestui proces anevoios, Frieda, care-i scrisese lui Himmler că nu vrea să se pună în calea fericirii lui Karl, a stat cu copiii ei în casa lor de la lacul Tegernsee. Deşi ea şi Margaret erau vecine şi se ştiau deja de aproape un deceniu, iar fiicele lor erau prietene bune, disputa înverşunată dintre soţii lor le-a afectat relaţia. Odată ce a devenit clar că Karl încălcase ordinele lui Himmler, Margaret s-a îndepărtat de Frieda, abandonând-o într-un moment dificil.
Poate că experienţa Friedei era prea proaspătă pentru Margaret; nefericirea, sentimentul de pierdere şi de abandon începeau să apară în jurnalul ei. Pe 9 iunie 1940, Margaret a scris că „este greu să fiu singură cu atâta tristeţe în suflet... aşa că, de obicei, serile le petrec jucând Solitaire şi citind puţin". Pe 4 ianuarie 1941 se gândea că „anul a trecut. Am avut nevoie de mult curaj de a- 1 duce la bun sfârşit." După o lună se plângea de faptul

că „fiecare fată tânără tânjeşte după un bărbat" fără a înţelege cât de „amară este viaţa" şi că speră să-şi poată „proteja fiica de ce-i mai rău".[15]

*

Una dintre operele de artă expuse cu mândrie la reşedinţa din München a familiei Bormann era bustul din bronz al Gerdei realizat de Arno Breker, cel mai cunoscut şi lăudat sculptor al regimului. Breker era renumit pentru lucrările sale monumentale pe teme clasice, având denumiri precum Prometeu, Purtătorul de torţă, Sacrificiul şi prezentând bărbaţi dezbrăcaţi în poziţii dinamice şi eroice. Busturile lui Breker în bronz erau, în mare parte, comenzi private; a făcut busturi pentru Hitler, Goebbels, Harald Quandt (fiul Magdei) şi Edda Goering. Născut în 1900, fiu de zidar, Breker stătuse la Paris în anii 1920 după ce terminase Academia de Arte Frumoase din Düsseldorf. în 1932 se afla la Roma când Goebbels îl găsise şi a încercat să-l convingă să se întoarcă în Germania, ceea ce artistul a şi făcut, în 1934. După doi ani s-a înscris cu două sculpturi la competiţia artistică organizată cu ocazia Jocurilor Olimpice, a câştigat argintul, l-a cunoscut pe Hitler la recepţie şi a fost foarte impresionat.

Sentimentul a fost reciproc; în 1940, Hitler i-a acordat lui Breker insigna de aur a partidului nazist.

Breker a fost şi cel mai bogat artist nazist, câştigând o avere din comenzile statului, din premii şi din propria firmă, care folosea sclavi ca să producă în masă versiuni ale operelor populare, precum portretul lui Hitler făcut de el. Gerda a pozat pentru Breker în 1940 şi, după ce bustul ei din bronz a fost finalizat, s-a împrietenit cu Breker şi cu soţia lui, fermecătoarea Demetra Messala, un fost model care pozase pentru Picasso la Paris; când i se alăturase

lui Breker în Germania, Demetra era un dealer de artă de succes. S- au căsătorit în 1937 şi au avut cinci copii. Faptul că Gerda se simţea confortabil într-o companie atât de selectă denotă aspiraţia ei la statutul de nevastă nazistă. Gerda era un personaj esenţial în viaţa de la Berghof, unde se stabilise o rutină zilnică ce gravita în jurul obiceiurilor lui Hitler. Dormea până târziu, apărea pe la amiază; prânzul era servit după câteva ore şi, în majoritatea zilelor, pe la ora 16:00, Hitler, Eva şi oaspeţii lor ieşeau la o plimbare de 20 de minute la poalele dealului până la o mică ceainărie, în loc să urce la „Cuibul vulturului": pe lângă faptul că deseori era foarte frig acolo, din cauza aerului rarefiat de la acea altitudine lui Hitler i se făcea rău.

Mica ceainărie era mult mai primitoare. După spusele Christei Schroeder, secretara loială a lui Hitler, el şi Eva luau întotdeauna ciocolată caldă mai degrabă decât ceai sau cafea şi, deşi „gama de prăjituri şi de produse de patiserie era foarte atrăgătoare", Hitler „mânca întotdeauna plăcintă cu mere, cu aluat foarte subţire, cu puţine calorii şi cu felii de măr copt". în această atmosferă relaxantă, „lui Hitler îi plăcea să asculte poveşti amuzante, iar cei care puteau să le spună erau extrem de bine-veniţi".[16] Câteodată, când compania nu era destul de interesantă, Hitler adormea în scaunul lui. Serile erau monopolizate de monologurile lui Hitler, indiferent dacă erau ţinute în timpul cinei sau lângă foc. Pe 5 iulie 1941, un membru al personalului lui Bormann a început să lucreze la un proiect ambiţios: înregistrarea tuturor sfaturilor înţelepte ale lui Hitler. Rezultatul final, cunoscut ca Tischgespräche im Führerhauptquartier (Convorbiri în jurul mesei), includea fiecare masă de la

Berghof până în martie 1942; după, înregistrările au fost sporadice, cu decalaje mari între sesiuni.
Până de curând, istoricii au crezut că textul final, care ajungea până la 100 de pagini, era o reproducere întocmai a discursurilor lui Hitler, însă cercetările recente sugerează că asistenţii lui Bormann transcriau în fiecare dimineaţă materialul din memorie şi apoi îi dădeau notiţele lui Bormann pentru corectare şi editare. Bormann luase în serios întregul proces de imortalizare a vocii liderului său, îndeplinind rolul de discipol fidel şi de custode al gândurilor lui Hitler, păstrându-le pentru generaţiile viitoare.

în acea vară, la Berghof, Hitler reflecta asupra unei dileme. în ciuda cuceririi Franţei în timp record, Marea Britanie refuza să se dea bătută. Invazia era una dintre opţiuni şi planurile au fost stabilite, însă era o idee riscantă. Apoi Goering s-a oferit să rezolve problema cu ajutorul Luftwaffe, pentru a îngenunchea Marea Britanie. Soluţia lui Goering i-a plăcut lui Hitler şi, timp de şase luni, începând cu august, forţele aeriene ale lui Goering au încercat să facă exact acest lucru, iniţial atacând RAF (Royal Air Force - Forţele Aeriene Regale) şi infrastructura acesteia, apoi trecând la bombardarea Londrei şi a altor oraşe importante din punct de vedere economic.
Totuşi în ciuda tuturor distrugerilor şi a haosului provocat, până la sfârşitul lui februarie devenise limpede că Goering nu îşi va ţine promisiunea: Luftwaffe pierdea avioane şi piloţi experimentaţi cu o viteză uimitoare, iar biroul Planul lui pe Patru Ani al lui Goering, care era prost condus, ineficient, corupt din punct de vedere instituţional şi risipea resursele, devenise un colos

incapabil să fabrice destule aeronave care să înfrângă o întreagă naţiune, în special una care lupta cu dârzenie şi, în acelaşi timp, îşi producea propriile avioane într-un ritm mai rapid şi într-un număr mai mare.
De-a lungul acestei perioade critice, cea mai dificilă din cariera lui de nazist, Goering a dedicat mult timp şi energie colecţiei sale de artă, a cărei bază începuse să o pună cu seriozitate în 1936, după ce înfiinţase un fond privat pentru cumpărarea operelor de artă. Cel mai important contribuabil era Philip Reemstama, un producător de ţigări, care răspundea pentru 75% din piaţă.
Goering i-a făcut mai multe favoruri lui Reemstama: l-a scăpat de concurenţă, l-a scos din necazurile cu legea şi i-a obţinut contracte militare ce însumau miliarde de ţigări. Regele tabacului a fost recunoscător, cum era şi de aşteptat, şi, la fiecare trei luni, dona câte 250 000 de mărci germane pentru fondul lui Goering.
Prin intermediul mai multor negustori de artă, Goering căuta lucrări realizate de artişti germani din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, de maeştri olandezi şi de pictori renascentişti italieni, uneori plătind prea mult, alteori prea puţin. Altminteri, fura cu neruşinare de la proprietarii şi din galeriile evreieşti şi, până în 1940, adunase deja 200 de lucrări.
După ce a început războiul, agenţii lui au răscolit Polonia şi s-au întors cu 31 de picturi realizate de Albrecht Dürer, pe care Goering i le-a dăruit lui Hitler. Au scormonit şi piaţa de artă din Amsterdam şi au cumpărat colecţii întregi de tablouri de la mari proprietari privaţi, inclusiv un fals după Vermeer. în acelaşi timp, Goering a folosit arta degenerată ca garanţie. A schimbat picturi de

Cézanne, Van Gogh şi Munch pentru bani buni, iar pe 3 martie 1941 a dat 11 lucrări, inclusiv una de Degas, două de Matisse, două de Picasso, una de Braque şi una de Renoir, pentru o operă a lui Tiţian. După o lună, în urma unei afaceri asemănătoare, a obţinut un Rembrandt şi două tapiserii pentru 25 de picturi degenerate. Totuşi adevărata prosperitate a început după ce a căzut Franţa. Un depozit enorm din Paris era plin până la refuz cu opere de artă confiscate de la comunitatea evreiască din oraş. între 3 noiembrie 1940 şi 27 noiembrie 1942, Goering a vizitat depozitul de 25 de ori şi a mutat 700 de opere, în mare parte picturi, dar şi tapiserii şi sculpturi. Toate aceste comori au fost transportate cu trenul la Carinhall, unde Emmy putea să se bucure de ele. Ca şi soţul ei, Emmy afirma că nu aveau nici o intenţie să păstreze operele de artă pentru ei; erau doar custozi, le păstrau în siguranţă. Emmy mai spunea şi că, atunci când avea să se termine războiul, soţul ei urma să deschidă Muzeul Hermann Goering şi toate lucrările aveau să fie expuse publicului.

*

Magda a petrecut mare parte a lui 1940 într-un du-te-vino la spital: problema la inimă s-a agravat, ca de fiecare dată, din cauza sarcinii. în august se simţea suficient de pregătită să se întoarcă acasă, însă la începutul lui octombrie, după spusele soţului ei, „suferea grav de inimă". Pe 10 era „nervoasă şi irascibilă", dar, spre sfârşitul lunii, cu cât se apropia ziua probabilă a naşterii, Magda a făcut faţă „perioadei critice" cu „mare curaj". Pe 29 chinul ei a luat sfârşit şi a născut al şaselea copil, o altă fiică.

în ziua următoare s-a ţinut petrecerea pentru soţul ei, care împlinise 43 de ani. Magda şi copiii, cu ceva ajutor

din partea unor profesionişti, au pregătit un cadou deosebit pentru Goebbels: un filmuleţ care îi prezenta pe ei plimbându- se printr-o pădure, jucându-se cu un castel de jucărie şi vânând iepuri. După ce a fost vizionat de Goebbels, filmul a apărut la cinematografe ca o lucrare propagandistică de ridicare a moralului. Goebbels a fost încântat de acest cadou care a provocat „râsete şi lacrimi", pentru că era „atât de frumos".[17] La rândul lui, Goebbels a pregătit o „mică petrecere de ziua Magdei" pe 12 noiembrie. Bucuros că soţia lui era „din nou extrem de frumoasă", Goebbels era, de asemenea, încântat că Hitler hotărâse să treacă pe la ei. „Fiihrerul ajunge aproape de ora 22 şi stă până la 4. Este complet încrezător şi relaxat, la fel ca în vremurile dinaintea războiului." Trioul discutase despre „vegetarianism" şi „noua religie", iar Goebbels remarcase cu mândrie că, împreună cu ei, Hitler putea fi „din nou o fiinţă umană normală".[18]
însă astfel de momente de linişte s-au repetat tot mai rar în 1941. în acel an, Magda şi Goebbels au fost tot mai departe unul de celălalt şi au dus vieţi separate. Acest lucru s-a întâmplat din cauza problemelor de sănătate ale Magdei - un atac de cord minor în februarie, bronşită în martie -, a programului încărcat al lui Goebbels, care includea şi un număr destul de mare de călătorii peste hotare, dar şi din cauza unui potenţial risc ca bombardierele britanice să survoleze oraşul Berlin, lucru care i-a făcut să-şi trimită copiii în sud. O vreme au stat la Obersalzberg şi în alte locuri din Bavaria. Mai târziu, au fost trimişi în regiunea Dunării de Sus.
în tot acest timp, relaţiile dintre Magda şi soţul ei au rămas cordiale, cu foarte multă bunăvoinţă de ambele părţi. Şi totuşi se îndepărtau unul de celălalt, iar

prăpastia dintre ei creştea constant. în curând, problemele obişnuite care îi
urmăriseră pe toată perioada căsniciei încă de la început aveau să transforme contractul pe care îl semnaseră într-o glumă.
*
La sfârşitul lui octombrie 1940, Margaret se afla în Balcani pentru câteva săptămâni, cu treburi ale Crucii Roşii, împreună cu profesorul Gebhardt, care conducea centrul de sănătate preferat al lui Margaret, clinica Hohenlychen. Au călătorit spre România prin Budapesta, unde s-au distrat pe „muzică ţigănească" în hotelul lor, au avut şi o scurtă oprire la Belgrad şi au fost să vadă o „recolonizare germană" din zona Basarabiei, în nordul României. Această zonă fusese cedată sovieticilor ca parte a Pactului Hitler-Stalin din 1939; ulterior fusese recuperată de armata română, care năvălise ca lăcustele asupra populaţiei evreieşti din regiune, omorând în jur de 8 000 şi aruncând 250 000 în lagăre de concentrare. Astfel, sate şi oraşe întregi au fost golite, o suprafaţă mare de teren fiind acum disponibilă, ceea ce l-a determinat pe soţul lui Margaret să includă această regiune în planurile lui de colonizare cu etnici germani în locuri unde vor putea să înfiinţeze modele de comunităţi agricole. Margaret şi profesorul Gebhardt au făcut un tur al unuia dintre aşa-numitele sate Volksdeutsche şi Margaret a fost impresionată de cât de „curat" era acolo.[19]
întoarsă la Berlin, viaţa socială a lui Margaret ajunsese să fie aproape inexistentă; seratele diplomatice se terminaseră pentru ea şi se întâlnea cu foarte puţine persoane. Una dintre ele era Anneliese von Ribbentrop. Dintre toate nevestele liderilor nazişti, Anneliese era

prietena cea mai apropiată a lui Margaret. Hotărâtă, ambiţioasă, inteligentă şi stilată, Anneliese avea cam aceeaşi vârstă ca Margaret şi provenea din familia Henkel, care se îmbogăţise din vânzarea brandului lor unic de vin spumant. Se căsătorise cu Ribbentrop în 1920, după ce se întâlniseră la un turneu de tenis, şi, împreună, duceau o de viaţă de invidiat. Vila lor elegantă din Berlin avea propriul teren de tenis, iar la moşie aveau un teren de golf cu nouă găuri. După ce îl invitaseră pe Hitler la cină, în 1932, Anneliese se convertise la nazism şi îl introdusese pe soţul ei
în cercul restrâns al lui Hitler.
Din nefericire pentru Margaret, prietenia s-a încheiat rapid, deoarece soţii lor s-au certat. Cei doi bărbaţi deveniseră apropiaţi după ce Ribbentrop se alăturase organizaţiei SS în 1934, legaţi de aceeaşi pasiune comună pe care o aveau amândoi pentru tenis. Totuşi odată ce Ribbentrop a fost numit ministru de externe, cei doi se certaseră pe sferele de influenţă în ţările aliate şi neutre. Lucrurile s-au agravat în 1941. Enervat din cauza faptului că SD susţinuse o lovitură de stat eşuată împotriva guvernului din România, care era un simpatizant al nazismului, Ribbentrop l-a obligat pe Himmler să semneze un acord care-i sublinia autoritatea în afacerile externe.
Pe 8 mai 1941, Margaret nota în jurnalul ei că „relaţia" dintre soţul ei „şi domnul von Ribbentrop a luat sfârşit", pentru că „Ribbentrop a avut prea multe pretenţii".[20] în acelaşi timp, Margaret a pus capăt legăturii cu Anneliese; fără compania ei, Margaret era complet izolată la Berlin.
*
în iarna dintre anii 1940 şi 1941, lise Hess a bănuit că soţul ei plănuia ceva neobişnuit, căci „era extrem de

ocupat cu tot felul de activităţi, iar starea lui tensionată era vizibilă". Hess pilota din nou, folosind aerodromul din Augsburg atât de des, încât lui lise i se părea greu de crezut că, pur şi simplu, caută „să-şi distragă atenţia de la grijile de birou".
Misterul s-a accentuat când „un aparat radio nou-nouţ a apărut în biroul din casa noastră... şi era folosit în spatele uşilor duble închise". După anumite investigaţii, lise a descoperit că aparatul fusese reglat în aşa fel încât să primească rapoarte de la staţia de avertizare meteo. Cel mai ciudat lucru era „perioada surprinzătoare pe care soţul meu o petrecea cu fiul nostru în mijlocul unui război".
Sâmbătă, 10 mai 1941, Hess programase să ia prânzul mai devreme cu Alfred Rosenberg, un vechi tovarăş, însă lise nu s-a simţit bine şi nu li s-a alăturat.
După ce Rosenberg a plecat, Hess s-a dus sus să o vadă pe lise şi a rugat-o să bea ceaiul cu el la „ora obişnuită". Când a coborât la ora 14:30, lise a fost surprinsă că el „purta pantaloni scurţi albastru-gri şi ghete de pilot" şi a fost „şi mai uimită că avea o cămaşă albastru-deschis cu cravată albastru-închis, o combinaţie de culori pe care atât de des i-o recomandasem, fără nici un rezultat". Când lise i-a pus întrebări legate de ţinuta lui, Hess i-a răspuns că încearcă să-i facă pe plac. Nu a convins-o. Mai târziu, îşi va da seama că soţul ei purta o uniformă de ofiţer Luftwaffe.
După ceai, lise îşi aducea aminte că „mi-a sărutat mâna şi s-a oprit în uşa camerei copiilor, devenind brusc foarte serios, având aerul unei persoane căzute pe gânduri". Hess şi-a luat rămas-bun de la fiul lui care dormea şi a plecat spre aerodromul din Augsburg, unde a decolat cu

avionul lui Messerschmitt, pornind într-o misiune pentru a aduce pacea între Marea Britanie şi Germania.
Cum Hess nu s-a întors acasă în acea noapte, lise a început să-şi facă griji, „în următoarele două zile, duminică şi luni... nu am ştiut absolut nimic despre ce se întâmplase." Luni seara, pe 12 mai, lise „organizase un spectacol în micul cinematograf de acasă" pentru oamenii lui Hess, şofer şi servitori. în timpul filmului şi-a făcut apariţia cel mai tânăr adjutant al lui Hess, într-o stare groaznică; tocmai auzise la radio că Hess se prăbuşise în Marea Nordului, după ce suferise de o „tulburare mentală".
lise a sunat imediat la Berghof ca să „vorbesc cu Fiihrerul şi să-i zic eu vreo două", însă, în schimb, i s-a făcut legătură cu Bormann, iar acesta a spus că nu ştie nimic, lucru care, în momentul respectiv, era adevărat. lise nu l-a crezut şi şi-a „exprimat... indignarea cu o intensitate şi o retorică pe care nu le-am mai folosit niciodată până atunci sau după aceea". Bormann, care avea de câştigat de pe urma dispariţiei lui Hess, i-a promis că un oficial al ministerului avea să îi aducă mai multe veşti cât de curând posibil, însă când oficialul a sosit, după miezul nopţii, nu a avut nimic important de spus.
în dimineaţa următoare, pe 13, profesorul Haushofer, vechiul prieten şi mentor al lui Hess, a trecut pe la lise; a fost „profund şocat şi disperat", pentru că a crezut că Hess murise. Odată ce Haushofer a plecat şchiopătând, lise, epuizată, şi-a luat fiul, a mers la culcare şi a căzut imediat „într-un somn adânc". Când s-a trezit, a descoperit că rugăciunile îi fuseseră ascultate: soţul ei aterizase în siguranţă în Scoţia.[21]

înainte să aibă timp să digere vestea, lise a fost chemată la apartamentul soţului ei din Berlin, unde l-a găsit pe Bormann care o aştepta. După un interogatoriu amănunţit, Bormann i-a cerut să enumere lucrurile din apartament care aparţineau statului, acestea urmând a fi confiscate, şi cele care-i aparţineau lui Hess, acelea putând fi păstrate. După cum s-a dovedit, doar covoarele erau ale ei, iar restul instalaţiilor şi accesoriilor erau proprietatea guvernului. După ce i-a dat această sarcină intenţionat umilitoare, Bormann a pus sare pe rană, spunându-i că, dacă vrea să cumpere mobila din dormitor, avea să îi ofere o reducere de 50%.
Până la urmă, destinul lui lise depindea de Hitler. în dimineaţa de după zbor, Hitler se afla la Berghof când adjutantul lui Hess a sosit cu o scrisoare de la şeful lui. După ce a citit-o, Hitler a reacţionat cu un amestec de furie şi de nedumerire care creşteau pe măsură ce apăreau mai multe detalii. Câţiva apropiaţi de-ai lui Hitler, inclusiv valetul lui, au crezut că el ştia ce urma să facă Hess şi că îi dăduse aprobarea; răspunsul lui exasperat nu fusese nimic mai mult decât replica unui actor talentat. însă lise a negat categoric acest lucru: „Ştiu sigur că soţul meu a vrut să facă un sacrificiu personal fără a i se cere, fără ca Hitler să ştie asta".[22]
Hitler a cerut imediat arestarea oamenilor lui Hess; câţiva dintre ei au zăcut în lagăre până în 1944. Au fost arestaţi şi fraţii lui Hess şi, după ce au tras sperietura vieţii, au fost eliberaţi. Profesorul Haushofer era deja un om mort - Hitler îl numea „profesorul evreu contaminat"[23] - şi a fost ţinut în arest de Gestapo timp de patru luni. Albrecht, fiul lui, a fost târât în faţa lui Hitler şi i s-a cerut să se justifice.

Albrecht a scris un raport despre legăturile lui cu ducele de Hamilton, pe care Hess îl întâlnise în şters la Jocurile Olimpice, şi despre scrisoarea către colegul britanic în numele lui Hess, ce rezuma propunerile de pace dintre cele două ţări. Ca urmare a acestei confesiuni, Albrecht a fost închis două luni la sediul Gestapoului din Berlin şi a fost concediat de la muncă. Temându-se de alte hărţuiri, Albrecht se va refugia în munţii bavarezi.

Versiunea lui Hess despre evenimente nu-i menţiona pe Albrecht Haushofer sau pe tatăl lui. într-o declaraţie oficială făcută britanicilor care-l ţineau captiv, Hess explica motivele pentru care luase măsuri atât de pripite: „După ce s-a terminat războiul din Franţa, Hitler a făcut o ofertă ca să ajungă la o înţelegere cu Anglia, dar aceasta a fost refuzată. Asta m-a făcut mai sigur ca niciodată că planul meu trebuie să fie pus în practică" pentru a preveni „un şir nesfârşit de copii nevinovaţi ucişi, cu mamele lor plângând în urmă, englezoaice şi nemţoaice; şi încă un şir nesfârşit de morţi ale mamelor cu copiii rămaşi în urmă jelind după ele".[24]

Grija lui Hess pentru vieţile nevinovate nu se referea şi la civilii sovietici; era pe deplin conştient de faptul că Hitler era pe cale să lanseze invazia de mult aşteptată în Uniunea Sovietică, programată pentru vara aceea, şi era conştient că acea campanie urma să fie dusă cu o violenţă fără precedent. Prin încercarea de a-i convinge pe britanici să lase armele şi, astfel, să înlăture riscul unui război pe două fronturi, Hess făcea tot posibilul să-l ajute pe Hitler să-i distrugă pe inamicii săi bolşevici. în scrisoarea către Hitler, Hess recunoştea că „proiectul" lui avea doar „o mică şansă de succes" şi că, cel mai probabil, urma să se încheie „cu un eşec". în acest caz,

Hess s-a gândit că cea mai bună cale pentru Hitler de a evita orice „rezultate dăunătoare" şi de a „nega orice responsabilitate" era să arunce vina asupra lui şi să spună lumii că „este nebun".[25]

Indiferent dacă sugestia lui Hess fusese sau nu hotărâtoare, aceasta a fost explicaţia dată de regim în încercarea de a elimina speculaţiile legate de cele întâmplate, minimalizând importanţa evenimentelor şi diminuând efectul propagandei produse de presa britanică. Goebbels era responsabil de transmiterea acestui mesaj şi nu avea nici un dubiu legat de cine era răspunzător de eşec: „Profesorul Haushofer şi soţia lui Hess au fost geniile diabolice în această afacere... întreaga chestiune îşi poate găsi originea în obsesia lui mistică pentru un stil de viaţă sănătos şi toate acele prostii despre mâncat iarbă... Mi-ar plăcea să-i dau o mamă de bătaie nevestei lui!"

Pe 14 mai, cel mai important ziar nazist, sub conducerea lui Goebbels, făcea referire la „deziluziile" lui Hess şi îi critica încrederea în „vindecători prin magnetism" şi „astrologi". Acestea erau veşti proaste pentru Ernst Schulte- Strathaus, astrologul personal al lui Hess, care a fost arestat în acea după- amiază. Se spune că Strathaus avusese mai multe prevestiri pozitive legate de misiunea lui Hess: una în ianuarie, una în martie şi una cu o zi înainte ca Hess să-şi ia zborul. Strathaus a fost interogat două săptămâni, apoi a fost mutat la sediul Gestapoului din Berlin, unde a fost băgat la carceră pentru 11 luni înainte să fie transferat la lagărul de concentrare Sachsenhausen; după doi ani îngrozitori petrecuţi acolo, a fost eliberat.

Pe 16 mai, Goebbels a remarcat că „problema Hess încă este un subiect important de discuţie", dar zvonurile dispăreau de la sine. în ziua următoare a fost încântat să observe că „populaţia se linişteşte încet şi deja circulă glume despre asta".[26] însă glumele arătau cât de încurcaţi şi de confuzi erau oamenii; Hess fusese întotdeauna aliatul sigur, bărbatul de încredere de partea lui Hitler. La urma urmei, el ţinea discursul de Crăciun de la radio în fiecare an, iar acum ei trebuiau să creadă că acesta înnebunise. Circula chiar şi o glumă:

Doi prieteni se întâlnesc într-un lagăr de concentrare. Unul îl întreabă pe celălalt:

- **De ce te afli aici? Răspunsul:**

- **Pentru că pe 5 mai am spus cuiva că Hess este nebun. Iar tu de ce eşti aici?**

Răspunsul:

- **Pentru că pe 15 mai am zis că nu este nebun.**[27]

Cu siguranţă, Hess nu era un om sănătos. Suferea de ipohondrie severă. După ce a aterizat în Scoţia, Consiliul Britanic de Studii Medicale a analizat cele 28 de medicamente diferite pe care Hess le adusese cu el. Avea un elixir pentru vezica biliară, derivaţi de opiu pentru durere, aspirină pentru dureri de cap, atropină pentru colică, barbiturice pentru a rămâne treaz, amfetamine pentru oboseală şi o soluţie salină pentru constipaţie. în plus, mai erau şi „amestecuri de produse homeopate necunoscute" care erau „atât de diluate, încât este imposibil să spunem ce sunt".[28]

Capitolul 11. Victime

în jurul orei 16, pe 10 iunie 1941, cu 12 zile înainte ca cea mai puternică forţă de invazie existentă vreodată - trei

milioane de soldaţi germani, plus încă jumătate de milion de soldaţi străini - să năvălească ca un tsunami în Uniunea Sovietică, reşedinţa de la Berghof a fost lovită de o furtună îngrozitoare. După spusele îngrijitorului, fusese „o zi incredibil de caldă" cu „furtună în nord", când, „dintr-odată, a început să se întunece peste tot, de parcă ar fi fost o adevărată eclipsă de soare" şi s-a auzit „o trosnitură incredibilă", însoţită de „o explozie asurzitoare". Un fulger distrusese stâlpul înalt de 10 metri pe care era un steag enorm cu svastică, care s-a desprins de Berghof, împrăştiind peste tot „mii de aşchii de lemn" de mărimea unor „chibrituri".[1]

Şocat, îngrijitorul încerca cu disperare să-şi dea seama ce să facă atunci când a sunat Bormann; acesta văzuse de la poalele dealului fulgerul care lovise casa. Bormann i-a dat indicaţii îngrijitorului: să înlăture catargul identic din parcare şi să îl folosească în locul celuilalt şi l-a prevenit să nu spună nici o vorbă nimănui, ca nu cumva acest accident ciudat să fie interpretat ca un semn rău, un avertisment al unui dezastru iminent.

Faptul că s-a ocupat de această urgenţă minoră era doar una dintre numeroasele sarcini pe care le îndeplinea Bormann în calitate de administrator al proprietăţii din Obersalzberg. Mândria şi bucuria lui era Gutshof, o moşie de aproape 90 de hectare. Deşi solul de proastă calitate de pe pantele inferioare făcea creşterea culturilor mai dificilă, vitele şi porcii de la fermă asigurau carne şi lactate pentru locuitorii din Obersalzberg, găinile făceau ouă, iar din merele din livadă se făcea cidru. Mai exista şi o seră pentru fructe, legume şi ciuperci în pivniţele reşedinţei de la Berghof.

Şi totuşi atât Bormann, cât şi şeful lui lipseau tot mai des. După invazia Uniunii Sovietice, Hitler a folosit mai multe reşedinţe; mai întâi, a locuit în „Bârlogul Lupului", peste un an s-a mutat la Werwolf („Vârcolacul"); ambele erau nişte buncăre masive îngropate adânc în pădurile dese, populate de roiuri de ţânţari. După spusele Christei Schroeder, secretara lui Hitler, ţânţarii de la „Bârlogul Lupului" erau cei mai agresivi în iulie, în timp ce „Vârcolacul" era năpădit de „periculoşii ţânţari anofeli ale căror înţepături te pot îmbolnăvi de malarie".[2] Bormann a petrecut mult timp în ambele complexe, făcând naveta între Berlin şi aceste două cartiere generale.

Cu cei doi stăpâni departe de Obersalzberg, Berghof a devenit din ce în ce mai mult domeniul Evei. Cu un grup select de femei care să-i ţină companie, Eva se bucura de pasiunea ei pentru fotografie şi filma ore întregi cu camera ei, se bronza pe terasă şi, deseori, înota în Lacul Königsee, care era la doar 8 kilometri distanţă. Pe lângă prietenii cu care obişnuia să se plimbe prin München şi pe care-i invita la un ceai la Berghof, Anna Brandt şi Margaret Speer, două femei care făceau parte din elita nazistă, erau cele mai fidele membre din mica ei gaşcă. Anna Brandt îi atrăsese atenţia dictatorului în anii 1920 când ieşise campioană la înot. Specialitatea ei era înotul pe spate; între anii 1924 şi 1928 a câştigat cinci titluri naţionale, a depăşit şapte recorduri în Germania şi a participat la Jocurile Olimpice de la Amsterdam. Performanţele ei o făcuseră celebră şi ajunsese pe prima pagină a ziarelor şi a revistelor. Anna îl cunoscuse pe Hitler la reşedinţa lui din Obersalzberg şi se alăturase partidului nazist înaintea soţului ei. Karl Brandt, numit

unul dintre medicii personali ai lui Hitler pe la mijlocul anilor 1930, a influenţat considerabil politicile de sănătate ale regimului şi a fost şeful programului de eutanasiere T4.
Margarete Speer nu era o sportivă de renume mondial, însă ea şi soţul ei Albert se bucurau de activităţi în aer liber, precum drumeţii şi camping; în luna lor de miere merseseră cu canoea. în acelaşi timp, erau iubitori de teatru, literatură şi muzică clasică. Tatăl lui Albert fusese un arhitect de succes, iar tatăl lui Margarete, un tâmplar priceput, deţinând propria companie; tânărul cuplu trebuise să învingă îndoielile părinţilor lui în legătură cu faptul că fiul lor se căsătorea cu cineva sub nivelul său. Speer, care alese meseria tatălui său, îl auzise prima dată pe Hitler ţinând un discurs la universitatea lui. Stârnindu-i-se interesul, se alăturase partidului. Iniţial, Goebbels fusese protectorul lui, dar mai târziu Hitler îl luase sub aripa sa şi ajunsese să-1
trateze pe Speer ca pe un fiu de mult pierdut.
Fiind mai mereu ocupată cu copiii, Gerda nu făcea parte din grupul Evei. Deşi fiul ei mai mare era deja la o şcoală privată exclusivistă şi extrem de strictă, la Institutul de învăţământ National-Socialist, iar ultimul ei copil se născuse în octombrie 1940, mai născuse încă un băiat în martie 1942, urmat de încă unul în septembrie 1943. Pe măsură ce copiii ei creşteau, Gerda, educatoare calificată, devenise foarte interesată de educaţia acestora, ţinând evidenţa progresului lor în scrisori către soţul ei, de parcă ar fi scris un raport de sfârşit de semestru.
*
Un semn al creşterii încrederii de sine în cazul Evei a fost faptul că i-a propus ajutorul ei lisei la scurt timp după zborul lui Hess: „De tine şi de soţul tău îmi place cel mai

mult. Te rog să-mi spui dacă lucrurile devin insuportabile, pentru că pot vorbi cu Fiihrerul fără să afle Bormann."[3]
Se spune că Eva l-a rugat pe Hitler să împiedice arestarea lisei de către Bormann, să pună capăt supravegherii ei şi a cerut ca lise să primească o pensie lunară. Deşi Eva a insistat ca soţia lui Hess să fie tratată cu demnitate şi respect, Bormann a făcut tot ce a putut ca să-i îngreuneze viaţa. A blocat şi a întârziat plăţile care i se cuveneau, a încercat fără succes să-i confişte casa din München şi s-a tocmit cu ea pentru mobila reşedinţei din Berlin, cerând un preţ de două ori mai mare decât valora aceasta. Poate că lise a fost scutită de un comportament mai abuziv, însă a continuat să fie într-un exil intern, o proscrisă cu un viitor incert, fără nici o putere asupra propriului destin. Şi soţul ei era la cheremul forţelor pe care nu le putea controla. îşi prezentase cazul mai multor demnitari, inclusiv ducelui de Hamilton, însă rugăminţile lui fuseseră ignorate. Guvernul britanic nu avea nici o intenţie să ajungă la o înţelegere cu Hitler. Hess făcuse o greşeală fundamentală. Ca şi alţii din elita nazistă, Hess crezuse că Marea Britanie este condusă de aristocraţie; atât timp cât îţi asiguri sprijinul câtorva lorzi importanţi, vei primi ce vei cere.
Demoralizat, Hess a încercat să se sinucidă. Pe la miezul nopţii, pe 15 iunie 1941, Hess i-a distras atenţia paznicului său, cerându-i un pahar de whisky care să-l ajute să doarmă. îmbrăcat în uniforma Luftwaffe şi încălţat cu ghetele din piele lustruite, s-a furişat afară din camera lui, s-a strecurat pe palier şi s-a aruncat peste balustradă. A căzut de la o înălţime de aproximativ 7,5 metri şi şi-a rupt piciorul. în iulie, după ce observase îndeaproape comportamentul lui Hess timp de 18 zile,

unul dintre psihiatrii lui scria că Hess crede că „un fel de otravă subtilă" care îi afectează „creierul şi nervii" i se adăuga în „mâncare şi în medicamente", cu „intenţia de a-l înnebuni". Bazându-se pe „ideile [lui] bizare legate de persecuţii şi tortură", psihiatrul ajunsese la concluzia că Hess era paranoic.[4]

lise habar n-avea prin ce trecea soţul ei. în acea vară se ivise o rază de speranţă când Hitler a fost de acord să o lase să-i scrie o scrisoare lui Hess, chiar dacă gestul nu a fost în totalitate binevoitor. Conducătorii nazişti erau nerăbdători să poată monitoriza cumva situaţia lui Hess, aşa că Schellenberg a fost numit responsabil de gestionarea corespondenţei: „Trebuia să organizez în aşa fel încât el şi soţia lui să-şi scrie unul altuia. După un timp, britanicii l- au lăsat să corespondeze, cu anumite limite, prin Crucea Roşie Internaţională din Elveţia, iar eu am fost desemnat cu supervizarea aranjamentului."[5] Dar pentru că dura mai mult de opt luni ca scrisorile lui lise să ajungă la soţul ei, avea să treacă ceva timp până primea un răspuns.

*

Ultima fază a pedepsei pentru acţiunile lui Hess a fost pusă în mişcare de Heydrich la începutul lui iunie 1941 şi a avut ca ţintă propagatorii „doctrinelor oculte şi ai aşa-numitei ştiinţe oculte". Soţul Linei s-a bucurat de această sarcină specială. Slăbiciunea lui Hess pentru mistici şi profeţi îl irita; Heydrich credea că sunt nişte dezaxaţi care o luaseră razna, care exercitau o influenţă negativă asupra societăţii. Pe lista lui neagră erau „astrologi, ocultişti, spiritişti, susţinători ai teoriilor oculte legate de radiaţie, profeţi" şi „tămăduitori".[6] Sute de persoane au fost arestate de Gestapo. Mii de cărţi, reviste şi pamflete

au fost confiscate. Goebbels, care a susţinut reprimarea, nu
s-a putut abţine din a face glume pe seama lor; a notat în jurnalul lui că „nici măcar un clarvăzător nu a prezis că va fi arestat. O reclamă proastă profesiei lor!"[7] Totuşi mulţi dintre cei reţinuţi au fost eliberaţi după o scurtă şedere în lagăr, unde fuseseră bătuţi şi umiliţi, aşa-numita Aktion Hess eşuând în ceea ce priveşte subminarea popularităţii lor: în 1943, la Berlin existau aproximativ 3 000 de ghicitori în tarot.

Oricât de mult îi plăcea lui Heydrich să-i închidă pe astrologi, problema lui principală în acel moment era să se pregătească de invadarea Uniunii Sovietice. Pe 17 iunie, i-a convocat pe liderii celor patru grupuri operative Einsatzgruppen şi le-a dat instrucţiuni clare legate de campania următoare: trebuiau să acţioneze cu o „severitate nemaivăzută"; toţi evreii aflaţi în serviciul Partidului Comunist trebuiau să fie „eliminaţi" împreună cu toate celelalte „elemente radicale"[8] şi oficiali sovietici. Ordinele lui Heydrich se potriveau perfect cu sarcina primită de la Goering pe 31, aceea de a găsi „o soluţie totală pentru problema evreilor în sfera germană de influenţă din Europa". Până la sfârşitul lui 1941, grupurile operative ale lui Heydrich măcelăriseră între 500 000 şi 800 000 de oameni, majoritatea evrei. Omorându-şi victimele cu gloanţe şi obiecte contondente, criminalii au fost puternic afectaţi de acele asasinate: mulţi dintre ei au înnebunit ori s-au sinucis. Astfel, Heydrich şi şeful lui au început să ia în considerare o abordare mai puţin participativă a uciderilor în masă şi au găsit inspiraţia în programul de eutanasiere.

Pe 20 iulie, Heydrich s-a alăturat din nou escadrilei de vânătoare (fără permisiunea lui Himmler) care opera deasupra Uniunii Sovietice. Peste două zile, imediat după ora 14, avionul lui a fost lovit de un tun antiaerian, motorul s-a defectat şi a fost obligat să aterizeze de urgenţă în spatele liniilor inamice. Au trecut 48 de ore până a fost găsit de o echipă a morţii Einsatzgruppen, care omorâse 45 de evrei şi alţi 35 de ostatici în ziua în care l-au găsit. Lina îşi amintea că soţul ei se întorsese acasă „murdar, nebărbierit şi foarte supărat".[9]
După această aventură, Heydrich a fost ţinut la sol şi nu a mai luat parte la campanie, care continua cu incursiuni în forţă pe teritoriul sovietic, capturând statele baltice, Bielorusia şi pătrunzând adânc în Ucraina. Până-n toamnă, germanii luaseră prizonieri peste trei milioane de soldaţi sovietici şi ajunseseră în suburbiile Moscovei înainte de a se opri.
în mijlocul tuturor acestor lucruri, Heydrich a reuşit să-şi facă timp pentru scrimă, câte o oră în fiecare dimineaţă şi chiar mai multe la sfârşit de săptămână. Mai devreme în acel an, devenise preşedinte al Federaţiei Internaţionale de Scrimă după ce-şi depăşise rivalii prin tot felul de manevre, în iunie şi iulie, când era în Uniunea Sovietică cu Himmler, s-a antrenat pentru Campionatul Naţional german; s-a clasat al cincilea. în septembrie s-a pregătit pentru un meci cu reprezentanţii Ungariei, care erau campioni en- titre, şi a câştigat trei asalturi. Acest program încărcat îi aducea şi mai multă nefericire Linei: „Pentru mine a fost îngrozitor. Nu era niciodată, dar niciodată, acasă."[10] Chiar şi atunci când soţul ei era la Berlin, ieşea noaptea în oraş, umblând prin baruri şi cluburi. într-o seară, Heydrich l-a ţinut pe Schellenberg,

având o căsnicie fericită, până la ora 5 dimineaţă, mergând dintr-un local în altul, angajându-se „în conversaţii stupide" cu angajaţii barurilor, care „îl ştiau şi se temeau de el, dar se prefăceau a-l sluji cu devotament".[11]

*

în martie 1941, Margaret a plecat într-un tur de două săptămâni al centrelor Crucii Roşii germane din Franţa şi Belgia. Călătorind alături de cumnata lui Emmy, Margaret a acoperit o zonă destul de mare şi a vizitat diverse cămine pentru soldaţi - dintre care cel mai mare era la Amiens -, mai multe spitale de campanie şi câteva gări pe unde tranzitau răniţii. Pe drum, Margaret s-a bucurat de mai multe atracţii turistice: castele de pe valea Loarei, Catedrala din Chartres, Palatul Versailles, o zi de cumpărături şi excursii la Paris, oprindu-se la hotelul Ritz, unde a fost scoasă la masă de şefii SS locali. în general, Margaret a fost „foarte mulţumită", iar „călătoria i s-a părut foarte plăcută".[12]

Nu după mult timp, pe 22 iulie 1941, Himmler le-a făcut ei şi lui Gudrun un tur al grădinii imense de ierburi şi de mirodenii pentru remedii homeopate pe care o înfiinţase la Dachau. Lucrările de drenare a 90 de hectare de pământ mlăştinos de lângă lagăr începuseră în 1938. Cam 1 000 de deţinuţi munciseră din greu ca să pună pământ de grădină, pământ mixt şi nisip. Folosind doar bălegar şi compost, căci îngrăşămintele şi pesticidele fuseseră interzise de Himmler, grădina, pe care deţinuţii lagărului o numeau „plantaţia", producea cimbru, busuioc, tarhon, rozmarin, mentă, chimen, maghiran, sal vie şi gladiole pentru conţinutul lor de vitamina C.

Pe 23 ianuarie 1939, plantaţia a ajuns sub supravegherea Institutului German de Cercetare pentru Nutriţie şi

Furnizarea de Alimente - una dintre numeroasele afaceri ale SS - cu scopul de a furniza medicamente pe bază de plante magazinelor din ţară şi din străinătate, de a face cercetări experimentale şi de a întreţine laboratoarele, dar şi de a vinde animale, miere de la stupii de albine, fructe şi legume de seră - cartofi, praz, roşii, castraveţi, napi suedezi şi ceapă.
Gudrun i-a scris tatălui ei după vizită şi i-a spus că văzuse „pepiniera mare, moara şi albinele" şi „cum toate plantele erau procesate", arătându-şi entuziasmul faţă de cât de „magnific" şi „încântător" era totul.[13] Pentru Margaret, plantaţia fusese rezultatul final al planurilor pe care ea şi soţul ei le avuseseră încă din primele zile ale relaţiei lor, asistenta pasionată de practicile homeopatice şi studentul la agricultură care-şi doriseră o mică grădină de ierburi. Trebuie să fi fost extrem de satisfăcător pentru ei să-şi vadă visul împlinit la o scară atât de mare. Margaret nu s-a gândit nici măcar o dată la preţul plătit de cei care lucraseră: munca istovitoare, orele lungi, porţiile mici de mâncare, frigul cumplit şi epidemiile de boli mortale. Pentru Margaret, bucuria de zi cu zi a fost probabil zdruncinată de faptul că încă mai suferea consecinţele unui accident casnic ce avusese loc cu o lună înainte:
Boilerul a explodat când eram în cadă şi porţelanul spart a căzut pe mine. în noaptea aceea am fost cusută la spitalul din Tegernsee. Am sângerat ca un porc şi am fost bandajată în şase locuri; au stat şase ore la mâna dreaptă şi am o rană mare pe partea stângă a abdomenului, care s- a infectat şi deseori doare îngrozitor.
Pe 19 iulie, profesorul Gebhardt o vizita pe Margaret la domiciliu ca să vadă cum se mai simte şi se declara

mulţumit de starea ei; peste câteva săptămâni îi scria o „scrisoare foarte liniştitoare". La acel moment, ea „se simţea deja mult mai bine" şi credea că lucrurile „reveneau, puţin câte puţin, la normal".[14]

Totuşi acest lucru însemna că trebuia să se ocupe de fiul ei vitreg neascultător - „se întâmplă mereu lucruri îngrozitoare" - şi de Gudrun, care fusese operată de apendicită în martie şi care „se descurca foarte prost la şcoală"[15], căreia îi era foarte dor de tatăl ei; deşi avusese parte de o petrecere de ziua ei cu nouă oaspeţi şi cu o mulţime de cadouri, Himmler nu putuse ajunge. în schimb, îi trimisese poze cu el jucând tenis la Berlin.

în scrisorile dintre Margaret şi Himmler din acea toamnă nu se observă nici un semn al faptului că mariajul lor se terminase. în una dintre scrisori, Margaret îi spunea „bunului ei soţ" că ea şi Gudrun îl aşteaptă „cu foarte mult dor";[16] de ziua lui Margaret, Himmler i-a trimis cafea şi trandafiri. Dar, în acelaşi timp, Hedwig, amanta lui, aştepta primul copil, iar el era ocupat cu plănuirea viitorului lor împreună.

Hedwig descria aceste planuri într-o scrisoare către sora ei: „Odată ce războiul se va termina, vrea să ne cumpere o casă în ţară", care ar putea fi „profitabilă" plantând „o mică pepinieră", „crescând câteva animale mici" sau „cultivând fructe de pădure". Oricât de încântător ar fi sunat, Hedwig crescuse la oraş şi avea dubiile ei: „Ideea nu e rea. încă n-am luat o decizie definitivă în legătură cu asta. Cu siguranţă ar fi o schimbare importantă şi ar trebui să învăţ atâtea."[17]

Pe 13 februarie 1942, Hedwig a născut la clinica Hohenlychen un băiat cu numele Helge. Profesorul Gebhardt a asistat la naştere şi a devenit naşul copilului.

Acum era o chestiune destul de urgentă să-i găsească lui Hedwig o casă sigură şi potrivită în care să-şi crească copilul, mai ales că părinţii ei o renegaseră. Himmler i-a găsit o cabană primitoare în pădurea din Mecklenburg, cam la 80 de kilometri nord de Berlin, cu lacuri în jur şi un mic sat în apropiere.

Noua reşedinţă a lui Hedwig era la opt kilometri de lagărul de concentrare Ravensbriick, primul centru SS doar pentru femei. Fusese deschis în mai 1939 şi, până în august 1940, erau 3 200 de deţinute plasate în barăci aglomerate, păzite de aproximativ 50 de femei gardian şi cu garduri electrice cu voltaj înalt, pentru a descuraja orice gând de evadare.

Tot la opt kilometri distanţă, doar că în direcţia opusă, se afla clinica Hohenlychen. La Crăciunul din acel an, profesorul Gebhardt îi scria lui Hedwig o scrisoare linguşitoare:

Când îmi aduc aminte de momentul în care s-a născut băieţelul tău, finul meu, şi de toată responsabilitatea şi bucuria pe care le-am simţit atunci, nu mai găsesc cuvinte să exprim totul... Pot doar să te asigur că mă voi strădui să fiu un adept loial al lui Himmler.[18]

Ştia oare Margaret despre copilul din flori al soţului ei? La câteva săptămâni după naştere, Himmler a petrecut trei zile la lacul Tegernsee. Indiferent dacă i-a spus sau nu, până la urmă Margaret şi-a dat seama ce se întâmplase: „Uneori nu-mi vine să cred prin ce trec în fiecare zi. Săracele de noi, femeile." O însemnare ulterioară în jurnal era chiar mai explicită: „înconjurată de minciuni şi de trădare. Nu mai suport... Sunt mereu singură."[19]

*

într-o seară, pe la mijlocul lui septembrie, Lina a mers la cinema cu Irene, soţia lui Schellenberg, şi când s-a întors acasă i-a găsit pe acesta şi pe soţul ei deschizând o şampanie ca să ciocnească pentru noua funcţie a lui Heydrich: „Protector al Boemiei şi Moraviei" - bucata condusă de nazişti din fosta Cehoslovacie. Industria de armament a protectoratului era esenţială pentru efortul de război, însă producţia scăzuse din cauza sabotajelor. Misiunea lui Heydrich era să aducă linia de producţie pe drumul cel bun, ceea ce a şi făcut, cu ajutorul pedepselor şi al recompenselor; a arestat şi a omorât sute de elemente subversive, reali şi imaginaţi, mărind în acelaşi timp porţiile de mâncare şi de bere pentru muncitorii-cheie.

Deşi era o mişcare importantă în carieră pentru soţul ei, Lina nu a fost prea fericită când Heydrich a plecat, pe 27 septembrie 1941, în special când şi-a dat seama că este iarăşi însărcinată. Totuşi starea ei s-a îmbunătăţit după ce s- a decis că ea şi copiii puteau să i se alăture lui Heydrich la Praga. Peste trei luni, Lina a ajuns în noua ei casă, Castelul din Praga, şi a fost copleşită de splendoarea de acolo: „Stau la o fereastră din castel şi privesc spre oraşul strălucitor şi auriu. Sunt cuprinsă de emoţii sublime. Simt că nu mai sunt o fiinţă umană obişnuită. Sunt o prinţesă pe un tărâm de basm."[20]

Euforia ei de la început s-a atenuat cu timpul. Locuinţa arăta prea mult ca un muzeu pentru gusturile ei şi se părea că toată acea acumulare de istorie a castelului este apăsătoare. Visa la un spaţiu pe care să-l facă al ei, ca familia şi soţul să se bucure de el. între timp, Heydrich făcea naveta la Berlin de două sau de trei ori pe săptămână. într-una dintre aceste vizite, a condus

renumita Conferinţă de la Wannsee, în cursul căreia mai mulţi reprezentanţi ai diferitelor departamente guvernamentale şi de stat au fost informaţi în legătură cu Soluţia finală şi în care s-au discutat operaţiunile şi programul de eliminare a tuturor evreilor din Europa.
Dorinţa Linei de a avea o casă mai potrivită a fost, în sfârşit, satisfăcută şi familia s-a mutat într-un conac neoclasic care fusese luat de la proprietarul evreu de către predecesorul lui Heydrich. Situată la aproximativ 19 kilometri nord de Praga, la doar jumătate de oră de condus, casa avea 30 de camere renovate şi redecorate, cu încălzire centrală, o grădină de şapte hectare şi 125 de hectare de pădure. Forţa de muncă formată din deţinuţi din lagăre de concentrare a fost convocată să construiască o piscină.
în timp ce familia se acomoda, Lina era fericită cum nu mai fusese de la începutul căsătoriei. Când nu era la Berlin, Heydrich ajungea acasă în fiecare seară, la o oră decentă, ca să stea cu ea şi să se joace cu copiii. în weekenduri, Lina şi soţul ei mergeau să călărească; copiii aveau un ponei; băieţii luau lecţii de scrimă. Lina a început să colecţioneze obiecte de porţelan vechi german. în unele seri, îl ajuta pe Heydrich să-şi pregătească discursurile, oferindu-i sfaturi şi critici serioase. Aveau şi seri de muzică. Cuplul primea deseori oaspeţi, printre care se regăsea şi Canaris, prietenul vechi al lui Heydrich, şi Erika, soţia lui; Lina îşi aducea aminte cu drag de şederea lor: „Au fost zile frumoase". Altminteri, lui Heydrich „îi plăcea să fie mai puţin formal... se întindea pe canapea şi citea, deseori până după miezul nopţii".[21]

Mai erau şi evenimente publice la care trebuiau să meargă. Pe 15 mai 1942, Heydrich a deschis primul „festival cultural" al oraşului, cu opere de Bruckner, Mozart şi Dvorak interpretate de Orchestra Filarmonică Germană din Praga. Descriind evenimentul, Heydrich a declarat că muzica este
.manifestarea eternă a operelor culturale ale rasei germane".[22]

Pe 21 februarie 1942, un psihiatru britanic a remarcat că Hess manifesta „pierderi de memorie".[23] Pe 27, maiorul Foley, ofiţer al serviciilor militare de informaţii, care-l cunoştea pe Hess, a observat şi el simptome similare şi s-a întrebat dacă erau „adevărate sau simulate". Nici maiorul Foley, nici infirmierele nu au crezut că Hess este „un actor atât de bun, încât să se poată preface constant că a uitat lucruri care ar fi trebuit să i se fi imprimat în memorie".[24] Amnezia lui Hess a fost un fenomen temporar; îşi pierdea memoria apoi şi-o recăpăta, abilitatea de a-şi aminti întâmplări apărea şi dispărea de la o zi la alta. în prima lui scrisoare către lise, de pe 20 mai 1942, vorbea despre lupta naziştilor împotriva cancerului, reflecta asupra faptului că Wolf, fiul lui, urma să înceapă şcoala - „este aproape imposibil să mă gândesc la el ca la un şcolar, înfruntând, pentru prima data, latura serioasă a vieţii" - şi făcea o referire clară la perioada de dinaintea zborului, amintindu- şi-l pe Wolf ca fiind „copilul micuţ cu ochii larg deschişi care stătea" în odaia lui „când l-am văzut ultima dată".[25]
Cam pe atunci, Hess a fost mutat la un fost spital de psihiatrie de lângă Abergavenny, din Ţara Galilor, folosit pentru primirea soldaţilor răniţi. Hess a avut o aripă întreagă doar pentru el şi a fost păzit de 30 de soldaţi. A

citit mult din Goethe, şi-a făcut notiţe pentru o autobiografie şi, sporadic, i s-a permis să se plimbe după prânz. „Culorile peisajului... [i se păreau] neobişnuite şi atrăgătoare" şi se delecta cu schimbarea anotimpurilor, atunci „pământul roşu, întins între pajişti şi lanuri verzi" devenea „gălbui... când îi venea vremea".[26]
în ciuda acestei rutine relaxante, Hess era convins că britanicii încearcă să-l otrăvească. în secret, ţinea o evidenţă a ceea ce credea el că este o încercare sistematică a celor care-l ţineau captiv de a-i distruge sistemul digestiv şi de a împiedica funcţionarea corectă a intestinelor cu scopul general de „a-i afecta memoria";[27] în opinia lui Hess, mâncarea lui era amestecată cu sodă caustică, care era atât de sărată, încât făcuse infecţie la rinichi, iar în apă i se adăuga otravă care-i afecta capacitatea de a urina. A fost chinuit de insomnii şi devenise hipersensibil la zgomot. Cu toate acestea, în scrisorile către lise, Hess nu făcea vâlvă în legătură cu situaţia lui. Tonul lui era mereu calculat şi profund, chiar filosofic: „Lumea este haotică din toate punctele de vedere. Dar, într-o zi, toate se vor aşeza la locul lor - şi noi doi ne vom reuni."[28]

*

în 1942, Magda şi-a dat toată silinţa să corespundă imaginii de primă doamnă a Reichului şi a îndeplinit mai multe îndatoriri publice. A vizitat un spital militar în care „medicul-şef nu este capabil să se descurce cu răniţii, iar moralul lor e destul de scăzut" şi a ţinut un discurs pentru „o mie de femei din Berlin de Ziua Mamei".[29] De asemenea, a făcut şi o continuare a filmului realizat cu doi ani în urmă la ziua de naştere a lui Goebbels. Versiunea din 1942 era o încercare mult mai profesionistă şi atent planificată; filmul are o scenă într-o clasă, cu pozne

amuzante, cu copiii jucându-se şi purtând măşti cu Mickey Mouse, dar şi o secvenţă în care apare Rommel, eroul de război - care i-a bătut pe britanici în Africa de Nord -, vizitându-şi familia acasă. Spre deosebire de filmul anterior, acesta era propagandă pură.
Poate că inevitabil, pactul dintre Magda şi soţul ei nu rezistase; încet, dar, sigur, divergenţele reapăruseră. Magda ajunsese la 40 de ani şi toţi anii de boală îşi lăsaseră amprenta asupra aspectului ei; Goebbels nu o mai dorea ca înainte. O privea cu afecţiune, îi respecta inteligenţa şi tăria de caracter şi probabil o iubea în felul lui complet egoist şi posesiv, însă scânteia erotică dispăruse, aşa că începuse să o înşele din nou.
„îmbătrânesc. Deseori mă simt epuizată şi nu pot schimba lucrurile. Fetele acelea sunt cu 20 de ani mai tinere decât mine şi n-au adus pe lume şapte copii",[30] recunoştea, istovită, Magda în faţa confidentei Ello Quandt.
Goebbels începuse să iasă cu secretara lui. într-o noapte din februarie, Magda a văzut-o urcând din grădină în biroul lui. înfuriată, l-a ameninţat cu divorţul şi s-a dus să-şi vadă avocatul. Totuşi Goebbels a reuşit să o calmeze. Conflictul nu a mai avut intensitatea celui iscat din cauza Lidei Baarova; nici unul nu mai avea energia necesară pentru asta, iar Hitler se exprimase destul de clar care aveau să fie consecinţele dacă vor divorţa. Aşa că Magda şi-a retras provocarea şi nu a protestat când secretara venea în casa lor ca să ia masa sau să participe la petreceri private. Până la urmă, secretara l-a părăsit pe Goebbels, deoarece îşi făcea griji că logodnicul ei avea să afle despre această aventură.
Incapabilă să-şi împiedice soţul să se culce cu oricine, Magda s-a amuzat jucându-le feste amantelor lui. Una

dintre ele folosea o cheie specială ca să intre într-un coridor unde, de obicei, uşa era închisă, aşa că Magda a schimbat încuietorile. Tot în glumă, a sunat-o pe alta şi a informat-o că Goebbels urma să trimită o maşină să o întâmpine la ora 23 la o răscruce din pădurea Grunewald. Magda a lăsat-o să aştepte acolo o oră înainte să-i zică lui Goebbels ce făcuse.

*

Pe 27 mai 1942, dinamica familiei Heydrich era mai lentă decât de obicei; cu o seară înainte, Lina şi soţul ei fuseseră oaspeţi de onoare la un eveniment deosebit ţinut la Palatul Wallenstein, ca parte a festivalului cultural de la Praga. în acea seară, pe lângă operă, programul a inclus şi un concert pentru vioară compus de răposatul tată al lui Heydrich şi interpretat de un cvartet format din foştii lui studenţi din Halle. Apoi s-a ţinut o recepţie pentru oaspeţi şi interpreţi la Avalon, un hotel elegant. Lina îşi amintea că Heydrich se simţise în largul său, „un maestru al etichetei, amuzant, interesat de toţi, un interlocutor fascinant".[31]

După un mic dejun târziu, Heydrich s-a plimbat cu Lina şi s-a jucat cu copiii. La ora 10 s-a urcat în Mercedesul său verde-închis şi şoferul SS a pornit spre capitală. La o intersecţie de la periferia oraşului Praga, maşina lui Heydrich a fost atacată de doi membri ai rezistenţei cehe, care ajunseseră din Marea Britanie cu câteva luni înainte. Unul avea pistol, însă acesta se blocase; celălalt a aruncat o bombă care a aterizat pe bancheta din spate şi a explodat,
perforând abdomenul lui Heydrich. Sângerând abundent, Heydrich a tras de câteva ori în ucigaşii care fugeau, s-a prăbuşit şi a fost dus la spital în camioneta unui brutar.

Doi doctori cehi au extras imediat o bucată mică de metal din rana din spate şi l-au trimis la radiografie, care a dezvăluit alte răni, leziuni ale pancreasului şi semne ale unui corp străin lângă splină - probabil schije de bombă sau o bucată din tapiţeria maşinii -, care necesitau încă o operaţie. Heydrich a vrut ca operaţia să fie făcută de un chirurg german, aşa că personalul de îngrijire ceh a găsit un candidat potrivit şi acesta s-a apucat de lucru pe la amiază. Din splina lui Heydrich a fost înlăturată o bucată de oţel de 8 x 8 centimetri, însă în abdomen încă rămăseseră bucăţele de piele şi păr de cal. Totuşi părea în regulă, aşa că l-au cusut şi l-au aşezat în pat. Lina a ajuns imediat după. Hitler a sunat la spital la ora 12:30. Profesorul Gebhardt venise cu avionul în acea noapte. în dimineaţa de 31 mai a apărut şi Himmler. Lina i-a adus soţului ei mâncăruri pregătite în casă. Heydrich părea să se simtă mai bine.
Totuşi pe 2 iunie, temperatura lui a ajuns la 39 °C. în acel moment, unul dintre medicii personali ai lui Hitler, care ajunsese la faţa locului ca să-şi dea verdictul în legătură cu însănătoşirea lui Heydrich, le-a sugerat să folosească sulfamidă, ca să lupte împotriva infecţiei. Profesorul Gebhardt a respins această sugestie şi, pe 3,1-a sunat pe Himmler să-i spună că febra scade şi rana se vindecă. Cu toate acestea, după prânz, Heydrich şi-a pierdut cunoştinţa. Lina s-a dus degrabă lângă patul lui. în primele ore ale zilei de 4 şi-a revenit şi a rostit delirând ultimele cuvinte către Lina: „întoarce-te la Fehmarn".[32]
Tulburată şi copleşită, Lina a luat un somnifer. Când s-a trezit, Heydrich era mort. Decedase la ora 4:30, în urma unei septicemii.

Când a auzit veştile, Hitler n-a putut să-şi stăpânească furia. De ce Heydrich ignorase protocolul? De ce condusese maşina decapotată şi fără bodyguarzi sau escorte SS? Toţi liderii nazişti aveau maşini blindate şi gărzi pentru protecţie. Cum putuse să fie atât de iresponsabil? Reflectând asupra atitudinii relaxate a soţului ei faţă de propria siguranţă, Lina era convinsă că Heydrich îşi ascunsese dorinţa de a muri: „Mi s-a părut că acceptase de mult timp ideea că va muri în curând... Ştiu că sună banal, însă eu cred că a vrut să se sacrifice."[33]
Timp de două zile, sicriul lui a stat în curtea Castelului Praga. Zeci de mii de
etnici germani şi de cehi au trecut să-şi ia rămas-bun de la „Protectorul" lor; cu certitudine, câţiva dintre ei doar se asigurau că este mort. Pe 9 iunie, sicriul a fost dus cu trenul la Berlin pentru o ceremonie în Camera cu Mozaic din Cancelaria Reichului, care a început cu Amurgul zeilor de Wagner auzindu-se în fundal.
Himmler a vorbit primul şi a lăudat hotărârea şi dedicarea totală a colegului său faţă de munca lui: „Ştiu ce l-a costat pe acest om să fie atât de dur şi de sever, în ciuda inimii lui blânde: să ia decizii dure pentru a acţiona în conformitate cu legile SS".[34] A urmat Hitler. A fost concis, în mod evident emoţionat: Heydrich fusese „unul dintre cei mai buni naţional-socialişti" şi „unul dintre cei mai mari oponenţi ai duşmanilor Imperiului" care „a murit ca un martir pentru păstrarea şi protejarea Reichului".[35]
După ce a terminat discursul, Hitler a trecut pe lângă cei doi fii ai lui Heydrich, care erau în primul rând, lângă profesorul Gebhardt, şi i-a mângâiat pe obraz. Apoi sicriul a fost luat pe acordurile simfoniei lui Beethoven „Eroica" şi o trăsură cu şase cai negri a transportat trupul lui

Heydrich la Cimitirul Invalizilor, unde a fost acoperit cu un steag cu svastică. S-au auzit trei salve de tun şi toţi ofiţerii SS superiori şi conducătorii poliţiei s-au adunat solemn la mormânt pentru un ultim omagiu.
Lina nu a putut participa la înmormântare. Era cu nervii la pământ şi trebuia să aibă grijă de sănătatea copilului nenăscut; pe 23 iulie a născut-o pe Marte, a doua ei fiică.
18 oraşe cehe, locurile preferate ale lui Heydrich, au fost redenumite în onoarea lui, pe lângă alte zeci de străzi din capitală. Peste un an, avea să se ridice un bust acolo unde avusese loc atacul.
Pedeapsa aplicată de Kurt Daluege, succesorul lui Heydrich - un SS-ist dur, crud şi violent -, a fost una pe măsură. Asasinii şi echipa lor au fost încolţiţi şi, în cele din urmă, ucişi în cripta unei biserici din centrul oraşului; 3 188 de cetăţeni cehi au fost arestaţi şi 1 327 dintre ei au fost condamnaţi la moarte; alţi 4 000 au fost trimişi în lagăre. Cea mai şocantă atrocitate s-a întâmplat în localitatea Lidice: toţi bărbaţii au fost executaţi, copiii au fost plasaţi în orfelinate şi femeile au fost transportate la Ravensbriick.
La clinica Hohenlychen, nu departe de destinaţia finală a femeilor din Lidice, profesorul Gebhardt se confrunta şi el cu consecinţele morţii lui Heydrich;
Gebhardt refuzase să folosească sulfamida pentru a combate infecţia care îl ucisese şi acum se temea că ar fi putut fi tras la răspundere.
Ca să demonstreze că judecata lui fusese corectă, Gebhardt a organizat un şir de experimente la Ravensbriick. Acestea au început la sfârşitul lui iulie. Primele victime au fost deţinuţi din lagărul de concentrare Sachsenhausen. Picioarele lor au fost

fracturate şi infectate cu bacterii agresive; jumătate dintre ei a primit sulfamidă, ceilalţi n-au primit nimic. Rezultatele au fost combinate, aşa că Gebhardt a ales vreo 70 de poloneze din Ravensbriick, cunoscute sub numele de „iepuraşii", şi le-a supus unui experiment îngrozitor: li s-au făcut incizii mari în picioare şi în rănile larg deschise au fost introduse bucăţi mici de lemn, cioburi de sticlă şi, într-un caz, un ac chirurgical îndoit. Ernst-Robert Grawitz, şeful lui Margaret de la Crucea Roşie germană, chiar a sugerat împuşcarea acestor femei, ca să reproducă rănile căpătate pe câmpul de luptă, dar Gebhardt a decis să se rezume la lezarea ţesutului. Până la urmă, a obţinut ce a vrut; cinci dintre femeile care primiseră sulfamidă au murit, confirmându-i presupunerea că medicamentul era ineficient. între 24 şi 26 mai 1943, Gerbhardt şi-a prezentat descoperirile în faţa a peste 200 de doctori militari la a Treia Conferinţă de Lucru a Medicilor Consultanţi, iar asistentul lui au ţinut o prelegere pe tema „Experimente speciale cu sulfamidă".

*

în iulie şi august 1942, Margaret a petrecut patru săptămâni în Letonia în oraşul Mitau, situat la 32 de kilometri de Riga, cu ocazia aniversării eliberării oraşului de sovietici. Deşi călătoria i s-a părut „interesantă şi educativă"[36] şi a vizitat un spital de campanie condus de SS, s-a îmbolnăvit de variolă şi, în majoritatea timpului, a stat în pat.

întoarsă la lacul Tegernsee şi recuperându-se după boală, Margaret primea pachete de la Himmler pline cu produse de uz casnic şi produse menajere care erau extrem de puţine şi care nu puteau fi obţinute de majoritatea

populaţiei: şerveţele, hârtie cerată, hârtie igienică, două lămpi mici, două prosoape, o tavă şi un bol din lemn, un sac de rufe pentru călătorii, praf de curăţat şi o periuţă veche pentru lustruirea încălţămintei. îi trimisese şi atât de mult caviar, încât nu ştia ce să facă cu el; ar fi trebuit să-l dea cuiva?
în septembrie, Margaret s-a întors la Berlin ca să-şi reia atribuţiile la Crucea Roşie germană, lucru benefic pentru moralul ei: „N-aş fi putut supravieţui războiului fără munca din afara casei".[37] în acea lună i-a scris soţului ei despre Gudrun şi despre cât de dificil îi era să-şi găsească un prieten la şcoală. Seara, Margaret îşi umplea timpul cosând, citind sau făcând conserve.

*

în fiecare an, de Crăciun, Emmy organiza două petreceri. Una la reşedinţa oficială a familiei Goering din Berlin, cu decoraţiuni colorate agăţate de candelabre, unde 300-400 de oaspeţi socializau lângă pereţii acoperiţi cu ramuri de pin şi îi ascultau pe prietenii lui Emmy de la Opera din Berlin cântând colinde. Cealaltă petrecere era la Carinhall, ceva mai intim, pentru personal şi familie, inclusiv pentru Thomas, fiul lui Carin, şi pentru sora ei. Un actor renumit de la Opera de Stat se deghiza în Moş Crăciun, se organiza un spectacol de balet şi, în Ajunul Crăciunului, un organist profesionist cânta „Noapte de vis" înainte ca toţi să-şi deschidă cadourile.
în acel an, festivităţile au fost umbrite de dezastrul în desfăşurare de la Stalingrad. Ofensivele germane din primăvară şi vară îşi împinseseră soldaţii şi mai adânc în Uniunea Sovietică şi toamna începuse cu un atac pentru cucerirea acestui oraş industrial de pe Volga; Armata a 6-a fusese atrasă într- o mlaştină urbană, disputându-şi crunt fiecare centimetru al oraşului distrus, transformat

în ruine de forţele Luftwaffe ale lui Goering. în timp ce nemţii luptau în continuare, sovieticii contraatacau, înconjurându-i pe flancurile slab apărate şi prinzându-i în capcană la Stalingrad.
în tot acest timp, Goering îl asigurase pe Hitler că avioanele lui pot aproviziona în continuare trupele asediate cu ce aveau nevoie ca să supravieţuiască şi să lupte pe măsură ce iarna începea să-şi arate colţii. Totuşi misiunea caritabilă a lui Goering a fost sortită eşecului încă de la început. Erau necesare 300 de zboruri zilnice pentru a îndeplini nevoile soldaţilor, însă vremea făcea acest lucru imposibil; motoarele aeronavelor nu porneau la temperaturi sub 0 °C, era gheaţă pe aripi, vizibilitate zero şi ninsoare abundentă, ceea ce însemna că avioanele trebuiau deszăpezite înainte de decolare. Şi, ca să fie şi mai rău, aerodromurile erau în raza de acţiune a armelor şi a avioanelor sovietice. în efortul de a hrăni soldaţii, 488 de avioane de transport au fost distruse şi 1 000 de membri ai echipajelor au fost ucişi.

în consecinţă, armata înconjurată era înfometată şi, în cele din urmă, comandantul a sfidat ordinul lui Hitler de a nu se preda şi a capitulat pe 31 ianuarie 1943. Aceasta a fost prima mare înfrângere în război a lui Hitler,

după care nu avea să-şi mai revină niciodată; avântul care-l dusese atât de departe dispăruse

.Capitolul 12. Sub presiune

Pe 18 februarie 1941, Magda se afla în mulţimea uriaşă din Berlin, adunată pentru a asista la discursul ţinut de soţul ei - transmis şi la radio -, în care acesta îndemna la război total şi cerea mobilizarea completă a întregii societăţi germane pentru lupta titanică ce îi aştepta. Orice lucru nefolositor, orice activitate economică sau socială care nu contribuia direct la efortul de război sau care direcţiona resursele în altă parte, trebuia abandonat. Goebbels a direcţionat o parte din diatriba sa către femei şi a insistat ca acestea să-şi „dedice toată energia participării la război prin ocuparea locurilor de muncă oriunde este posibil, ca să elibereze bărbaţii pentru acţiune!"[1] în acel moment, peste 50% din forţa de muncă era reprezentată de femei, însă Goebbels şi alte personalităţi de frunte erau nerăbdători să maximizeze orice potenţial nefolosit. A fost introdusă recrutarea obligatorie în muncă pentru femeile cu vârsta cuprinsă între 17 şi 45 de ani, deşi dorinţa de angajare era zădărnicită de excepţiile valabile pentru cele cu probleme de sănătate sau cu situaţii domestice dificile. Până la sfârşitul lui iunie, 3,1 milioane de femei s-au înregistrat la oficiile forţei de muncă, însă doar 1 235 000 erau apte pentru muncă şi 50% dintre ele doar la muncă cu jumătate de normă. Deficitul a fost completat de sute de mii de muncitori aduşi de peste tot din Europa,

majoritatea fiind femei, care au îndurat condiţii de trai îngrozitoare şi un program de muncă inuman.
Inspirată de cuvintele soţului ei, Magda s-a hotărât să contribuie şi ea: Goebbels a observat că era „complet intransigentă şi radicală când venea vorba de războiul total".[2] Magda îşi găsise un loc de muncă la o fabrică locală, deţinută de Telefunken, o companie de comunicaţii importantă, şi făcea naveta cu trenul. Cerinţele postului fuseseră prea grele pentru ea încă de la început şi, până pe 1 martie, s-a întors la clinica din Dresda.
Pe 18 martie, Goebbels a remarcat că Magda „îşi revine cu greu după boala
ei... războiul o deprimă nu doar din punct de vedere fizic, ci şi psihic".[3] Starea ei de spirit nu s-a îmbunătăţit după ce soţul ei i-a spus ce se întâmplă în Est. Cu un an în urmă, Goebbels se întâlnise cu Hitler şi primise indicaţii clare pentru rezolvarea problemei evreieşti: „Fiihrerul a fost la fel de intransigent ca întotdeauna. Evreii trebuie scoşi din Europa, chiar plin aplicarea celor mai dure metode, dacă va fi nevoie."[4]
Himmler preluase controlul asupra Soluţiei finale după asasinarea lui Heydrich; pe 19 iulie 1942, Himmler lansase Aktion Reinhard, numită în onoarea tovarăşului decedat, pentru exterminarea evreilor din Polonia. Primele deplasări spre lagărul de exterminare Treblinka, echipat cu camere de gazare şi crematorii, începuseră peste trei zile. La scurt timp, s-au deschis şi erau funcţionale şi celelalte două spaţii pentru execuţii, Belzec şi Sobibor. Până în vara lui 1943, când Aktion Reinhard începuse să-şi mai piardă din avânt, fuseseră omorâţi aproximativ 2 milioane de oameni.
Deşi Hitler dăduse indicaţii clare superiorilor care ştiau despre lagăre să nu vorbească despre acestea cu

nevestele lor, Goebbels a împărtăşit povara cu Magda, iar ea a vorbit cu Ello Quandt despre dezvăluirile lui: „Toate lucrurile pe care mi le zice acum sunt groaznice. Pur şi simplu, nu mai suport. Nu-ţi poţi imagina lucrurile înfiorătoare cu care mă necăjeşte." Dar jurase să păstreze secretul - „Nu am cui să-mi vărs necazul. N-ar trebui să vorbesc cu nimeni" - aşa că nu i-a mai spus lui Ello tot adevărul îngrozitor.

Tulburată de ceea ce aflase, Magda începuse să aibă îndoieli legate de Hitler: „Nu mai ascultă vocea raţiunii... Şi tot ce putem face e să stăm deoparte şi să urmărim ce se întâmplă. Totul se va termina rău - nu are cum să se sfârşească altfel."[5]

*

lise era acasă, la München, când oraşul a fost zdruncinat de primul bombardament de proporţii; în noaptea de 20 septembrie 1942, 68 de bombardiere şi-au aruncat încărcătura mortală, omorând 140 de civili şi rănind alţi 400. Ilse nu avusese nici o intenţie să părăsească oraşul la primul semn de primejdie. Totuşi spre începutul lui 1943, se săturase de casa din München; era prea scump să o întreţină şi prea mare doar pentru ea şi Wolf, fiul ei. în schimb, dorea să o transforme într-o clinică de recuperare pentru soldaţii răniţi. în martie, a întrebat dacă poate continua cu planul ei. Răspunsul a fost „nu"; Himmler i-a scris şi i-a explicat că „răspunsul Führerului în legătură cu casa ta este foarte clar. Ar trebui să o păstrezi... şi să nu o vinzi. Poţi cere suma necesară pentru cheltuieli, ca să nu te împovărezi cu întreţinerea acestei proprietăţi valoroase."[6]

Ilse ştia însă că era o promisiune fără acoperire; orice ban pentru casă trebuia să treacă prin Bormann, iar ea ştia prea bine cât de complicat avea să fie acest lucru. Aşa că

şi-a împachetat toate bunurile, şi-a baricadat locuinţa principală şi s-a mutat în apartamentul liber al şoferului; biblioteca bogată a soţului ei a fost depozitată la mica lor cabană situată la aproximativ 161 de kilometri de München.

Oraşul a fost zdruncinat de încă un atac în martie 1943, unul mult mai puternic decât precedentul; aproape de două ori mai mulţi cetăţeni au fost ucişi sau răniţi, iar 9 000 au rămas fără casă. în Ţara Galilor, se pare că Hess nu era conştient de pericolul în care se aflau soţia şi fiul lui. în scrisorile către Ilse, Hess vorbea mult despre Wolf, regretând faptul că talentele lui mergeau „în direcţia ştiinţei şi tehnicii", când el şi lise speraseră întotdeauna că fiul lor va deveni „un mare poet sau muzician care va aduce fericire lumii".[7]

Hess a descris doar o dată felul în care se simţea responsabil de ceea ce se întâmplase cu personalul, prietenii şi familia lui după plecarea sa. Deşi persecutarea lor îl înfuriase, Hess înţelegea că Hitler era „într-o stare de nervozitate greu de imaginat - o tensiune responsabilă pentru stările de entuziasm, în baza cărora s-au luat decizii care n-ar fi fost luate în condiţii normale".[8] Bazându-se pe scrisorile ei, era şi „fericit" că lise îi rămăsese loială lui Hitler şi că nu se schimbase nimic în „legătura lăuntrică cu omul de al cărui destin am fost atât de aproape legaţi în fericire şi suferinţă pentru mai bine de 20 de ani".[9]

*

Una dintre numeroasele restricţii impuse vieţii civile din cauza goanei după un război total a fost interzicerea fabricării şi a vânzării produselor cosmetice. Fiind o femeie cochetă, Eva nu a fost prea mulţumită şi, făcându-se înţeleasă, s-a asigurat că aprovizionarea nu va fi

întreruptă. Deopotrivă, Eva nu a fost afectată nici când s-a întâmplat acelaşi lucru cu absorbantele igienice; până la sfârşitul anului, nu se mai găseau deloc şi femeile obişnuite au fost nevoite să se gândească la alternative făcute în casă.
Nici raţionalizarea hainelor nu a afectat-o pe Eva. A continuat să poate trei rochii noi pe zi - una la prânz, una la ceai şi una la cină. La fel ca Emmy şi Magda, a putut să facă rost de ţinute de la câţiva designeri germani şi de la case de modă franceze şi italiene. Raţionalizarea hainelor aplicată restului populaţiei a fost pusă în practică în 1939. Fiecare persoană a primit cupoane în valoare de 150 de puncte până la sfârşitul anului, iar în 1942 punctele s-au redus până la 120, primite la fiecare 16 luni. în acest sistem, un palton era 100 de puncte, o fustă costa 20 de puncte, o bluză, 20, iar o rochie sau o pereche nouă de şosete, 40 de puncte.
în ciuda tuturor privilegiilor, Eva suferea din cauza absenţei prelungite a lui Hitler. în acel an, de Crăciun, în timp ce Gerda îşi petrecea după-amiaza cu copiii ei, având „o aniversare pentru toate păpuşile noi şi pentru cele revitalizate, servind chiar şi cacao şi prăjituri", Eva era singură la Berghof. Gerdei îi părea rău pentru Eva, dar şi pentru Hitler, care trebuia să suporte „conversaţiile telefonice şi scrisorile mustind de această stare a ei, în locul unui lucru pozitiv care să-l facă fericit".[10]
Cât Bormann era plecat, aproape la fel de mult ca şeful lui, Gerda şi soţul ei îşi scriau constant şi scrisorile lor demonstrează legătura puternică dintre cei doi. Bormann o numea „superlativul dintre toate femeile pe care le cunosc sau pe care le-am cunoscut vreodată".[11] Când contempla asupra următoarei lui vizite, Gerda era

„nespus de fericită la gândul că vei fi aici din nou. îmi este atât de dor să te ţin în braţe şi să nu te mai las să pleci."[12] Totuşi în ciuda vorbelor dulci, Bormann încă se comporta cu Gerda de parcă ar fi fost servitoarea lui. în timpul unei mari recepţii la casa lor din Obersalzberg, şoferul lui Hitler îşi aducea aminte că „pe la ora două dimineaţa, Bormann a decis, din senin, că ar trebui să îmbrace un smoching" şi „a cerut o anumită cămaşă care se potrivea cu smochingul şi pe care o purtase cu câteva zile în urmă". Când Gerda l-a anunţat că aceasta este la spălat, soţul ei „a izbucnit într-o criză de furie"[13] şi i-a ordonat să se ducă direct la reşedinţa lor din München şi să-i aducă tipul de cămaşă pe care-l voia.
Cu toate acestea, Gerda se considera tot mai mult o personalitate importantă a elitei naziste. Soţul ei fusese numit secretarul Führerului pe 12 aprilie 1943; ca să ajungi la Hitler trebuia să treci întâi pe la Bormann, aşa că, acum, el se simţea destul de puternic ca să acţioneze împotriva lui Walter Buch, tatăl înstrăinat al Gerdei, care încă era şeful Tribunalului Partidului Nazist. în toamna lui 1943, Hitler l-a numit pe Bormann responsabil de jurisprudenţa partidului şi, astfel, instanţa judecătorească şi-a pierdut independenţa. După spusele lui Buch, Bormann avea „puterea de a decide hotărârile judecătoreşti" dinainte. Deşi Buch „s-a opus schimbării", protestele lui n-au fost auzite; Hitler „încetase să-l mai asculte cu ani în urmă".[14]
Gerda şi-a demonstrat simţul crescând al importanţei sale prin faptul că s-a împrietenit cu Hedwig, amanta lui Himmler, începând o corespondenţă cu ea imediat după ce o cunoscuse. într-o scrisoare, comenta fotografiile cu Himmler pe care Hedwig i le trimisese: „N-am văzut

niciodată o fotografie în care să pară atât de relaxat cum sunt acestea împreună cu fiul lui".[15] Pe Gerda nu o deranja faptul că Himmler era căsătorit. Pentru ea, aceasta era ordinea firească a lucrurilor: comportamentul lui Himmler era doar manifestarea sănătoasă a necesităţii biologice a bărbatului de a se reproduce. Atitudinea ei lipsită de prejudecăţi se aplica şi căsniciei proprii. Bormann nu a ţinut niciodată secret faptul că umbla după orice femeie care-i ieşea în cale. în timpul unei excursii cu vaporul, unul dintre valeţii lui Hitler l-a văzut pe Bormann prin uşa pe jumătate deschisă a unei cabine cu pantalonii în vine şi încălţat în ghete, făcând sex cu o „doamnă cunoscută".[16]

Până în 1943, infidelităţile lui Bormann fuseseră, în mare parte, aventuri de o noapte sau legături de scurtă durată; odată ce era satisfăcut, Bormann îşi pierdea interesul. Totuşi actriţa Manja Behrens a reuşit să-l facă să-şi piardă minţile. Născută în 1914 la Dresda, Manja era fiica unui avocat şi a unei actriţe şi studiase puţin limba engleză la Praga. Până în 1935, înainte de debutul pe scenă, lucrase ca asistent dentar, în timp ce lua lecţii particulare de actorie. La scurt timp după aceea a apărut în două filme: Stärker als
Paragraphen (Mai puternici decât legea), unde jucase rolul unei femei îndrăgostite de bărbatul care îi ucisese unchiul şi care se confruntă cu o dilemă când persoana greşită este arestată şi condamnată la zece ani de închisoare; şi Susanne im Bade (Susanne în cadă), o melodramă incitantă în care un profesor de artă şi-o imaginează pe Susanne goală, o pictează, expune tabloul şi provoacă un scandal.

înainte de a apărea într-un alt film, cariera cinematografică a Manjei se terminase brusc când îl respinsese pe Goebbels, spunându-i că mai degrabă ar spăla scena decât să se culce cu el. Fără alte filme, revenise la teatru, mai jucase în câteva piese apoi îl cunoscuse pe Bormann la un bal din 1940. Lui i se păruse atrăgătoare, însă nu s-a întâmplat nimic. S-au întâlnit din nou în circumstanţe similare în octombrie 1943; copleşit de dorinţă, peste câteva săptămâni i-a mărturisit Gerdei că „s-a îndrăgostit nebuneşte de ea".[17] Cu încăpăţânarea lui obişnuită, a continuat să o sâcâie pe Manja până aceasta a cedat.

Dar Manja era îngrijorată de sentimentele Gerdei. Nu trebuia să-şi facă griji. Gerda era bucuroasă să o primească în familie - „îmi place atât de mult de M... şi copiii o iubesc foarte mult, toţi" - şi era foarte încântată de ideea de a forma împreună o familie poligamă: **într-un an, M va naşte un copil, în următorul an eu, astfel încât vei avea întotdeauna o soţie care să se poată deplasa. Apoi ne vom muta cu toţi copiii într-o casă pe un lac şi vom trăi împreună, iar soţia care nu aşteaptă un copil va putea veni să stea cu tine la Obersalzberg sau la Berlin.**

Pentru ca acest aranjament să aibă un temei legal corespunzător, Gerda a sugerat redactarea unui nou contract de căsătorie, care avea să îi ofere Manjei aceleaşi drepturi pe care le avea şi ea, lucru ce putea fi reprodus la nivel naţional ca parte a politicii regimului pentru stimularea natalităţii, credea ea: „Ar fi un lucru bun dacă s-ar face o lege la sfârşitul acestui război... care ar oferi bărbaţilor sănătoşi şi valoroşi dreptul de a avea două neveste".[18] Nerăbdătoare să-şi pună ideile în

practică, Gerda a invitat-o pe Manja să stea cu ei la Obersalzberg, însă trioul s-a dovedit a fi neviabil. Manja nu s-a putut adapta şi a fugit din cuibul dragostei. în 1944 lucra într-o fabrică de armament în ture de 15 ore.

*

După asasinarea soţului ei, Lina şi-a petrecut vara la Fehmarn, recuperându- se. După ce a decis să-şi construiască viitorul în protectorat, şi-a scos la vânzare casa din Berlin şi s-a întors la Praga pe 7 decembrie 1942. Practic vorbind, conacul aparţinea Reichului, dar, când Hitler i-a permis să stea acolo o perioadă nedeterminată, Lina i-a refuzat oferta; nu voia să deţină conacul, de teamă că ar fi costat prea mult să-l întreţină din pensia de văduvă şi din orice alt venit pe care l-ar fi obţinut, aşa că, în schimb, a închiriat proprietatea.

Decât să se gândească numai la moartea lui Heydrich sau să-şi plângă de milă, Lina şi-a demonstrat rezistenţa şi hotărârea de a continua să lupte. într-o scrisoare către părinţii ei, le spunea că decizia de a se întoarce la locul crimei fusese „un angajament politic" şi era mândră de faptul că era „poate singura femeie din viaţa publică care nu a dispărut în anonimat odată cu moartea soţului ei".[19] într-o călătorie în Danemarca, a avut o dispută cu şeful SS local în legătură cu politicile lui şi a planificat intervenţii asemănătoare în Norvegia şi în Franţa. Alarmat, Himmler a pus capăt acestui lucru; pur şi simplu, era prea periculos ca Lina să hoinărească prin Europa. închisă în conacul ei, Lina s-a concentrat asupra valorificării terenurilor. A plantat o livadă şi o grădină de legume şi a crescut iepuri şi păsări de curte. Deţinuţii evrei din lagărul Theresienstadt au fost trimişi să aranjeze grădinile şi să le transforme într-un parc în stil englezesc cu pârâu.

Viaţa fără soţul ei era mai uşor de acceptat datorită şoferului SS al lui Heydrich, care se purta foarte frumos cu cei doi fii ai ei, şi a unui tovarăş de călărie de-al lui Heydrich - ofiţer SS şi fost poliţist -, care servea drept consilier financiar şi legal şi care se alătura familiei în mod regulat la cină şi îi învăţa pe copii să înoate şi să călărească. în weekenduri, el şi Lina obişnuiau să vâneze fazani şi iepuri de câmp în pădure. Pentru că avea nevoie de cineva care să o ajute să aibă grijă de copii, Lina angajase o guvernantă cu normă întreagă care avea să locuiască cu ei, în timp ce de reşedinţă se ocupa personalul casei, care făcea ce putea să nu o înfurie. Unul dintre angajaţi îşi aducea aminte că Linei „îi plăcea să dea ordine tuturor... dacă nu dormea bine, umbla strigând la toţi, spunându-le că-s leneşi şi aşa mai departe, chiar şi gărzilor SS. Când era binedispusă, ne ignora pe toţi."[20]
Pe 24 octombrie 1943, Lina a trecut printr-un alt deces neaşteptat şi violent. Spre seară, cei doi băieţi, Klaus de nouă ani şi Heider de opt ani, mergeau cu bicicletele în jurul grădinilor. Porţile principale erau deschise, căci aşteptau un oaspete, iar Klaus şi Heider intrau şi ieşeau rapid pe porţi. După puţin timp, Heider s-a întors în casă, însă Klaus a rămas afară cu bicicleta lui. La ora 16:45, Klaus a trecut în goană pe lângă paznicul SS, care a încercat să-l oprească, şi s-a grăbit spre drum, unde, de nicăieri, a apărut un camion, care a intrat direct în el. Lina şi gardianul SS l-au adus în casă pe fiul ei inconştient; era plin de sânge şi avea răni grave la gât şi în zona pieptului. Unul dintre deţinuţii evrei repartizaţi Linei era doctor, aşa că l-a examinat pe Klaus înainte să ajungă doctorul personal al Linei. A fost prea târziu; Klaus a murit la 30 de minute de la impact. A fost

înmormântat pe domeniul conacului într- un sicriu metalic, îmbrăcat în uniforma tineretului hitlerist, Hitlerjugend.

*

întârzierile care afectau corespondenţa dintre lise şi soţul ei au făcut viaţa dificilă pentru amândoi. Pe 15 ianuarie 1944, Hess se plângea de faptul că trecuseră patru luni de când primise o scrisoare de la ea şi o ruga să-i mai trimită câteva cărţi, pentru că erau „cele mai valoroase" şi îl ajutau să scape de monotonia „detenţiei solitare". Adevăratul motiv pentru care Hess se arăta atât de nerăbdător să-şi antreneze mintea era faptul că îi revenise amnezia: „Mai bine îţi spun: mi-am pierdut memoria în totalitate. Tot trecutul meu pluteşte în mintea mea ca o ceaţă cenuşie. Nu-mi aduc aminte nici măcar cele mai banale lucruri."[21] Deşi această confesiune a tulburat-o, lise a refuzat să accepte înfrângerea. După ce a consultat mai mulţi doctori, i-a garantat soţului ei că memoria îi va reveni după ce se va termina războiul. între timp, în iunie şi iulie, oraşul München a fost supus unui nou şir de atacuri de proporţii, care au lăsat în urma lor mii de morţi şi sute de mii de oameni fără adăpost. Reflectând asupra „distrugerii frumosului, iubitului nostru oraş München", Ilse era frapată de faptul că Hitler analizase distrugerile şi „rămăsese în faţa dărâmăturilor profund şocat". Aceasta se întreba cum poate să stea deoparte când „lucrurile cele mai apropiate de inima lui sunt distruse unul după altul" în timp ce aşteaptă momentul potrivit să contraatace şi să smulgă victoria. Ilse încă mai credea că aceasta poate fi obţinută: „Suntem în 1944 şi noi nu ne vom pierde niciodată speranţa".[22] Tot în luna iulie a acelui an, oraşul Hamburg a fost făcut una cu pământul; pe 24, 1 500 de locuitori au fost

omorâţi, împreună cu 140 de animale de la grădina zoologică din oraş. Trei nopţi mai târziu, 787 de avioane au aruncat bombe incendiare, provocând un incendiu de proporţii soldat cu aproximativ 40 000 de victime. Emmy, care crescuse în Hamburg, şi-a pierdut prieteni şi membri ai familiei, iar trei dintre nepoatele soţului ei au murit în incendiu.

Şi capitala era atacată. Din martie până la sfârşitul anului au avut loc 16 atacuri importante. Era prea mult pentru Emmy. Era „nefericită şi disperată" şi „distrusă de stupiditatea războiului". Decât să se lase paralizată de aceste sentimente de deznădejde, a făcut tot ce a putut ca să-şi aline suferinţa. De fiecare dată când se afla la Berlin, Emmy vizita „răniţii din spitale ca să le ducă ţigări, cărţi şi alte mici daruri".[23] Pentru cei rămaşi fără adăpost după bombardamente, a donat materiale textile, haine şi mobilă din casa pentru oaspeţi de la Carinhall.

Pe 24 noiembrie, în timpul altui atac, o bombă a lovit reşedinţa Magdei şi a lui Goebbels din Berlin: „Ultimul etaj a ars complet. Casa este plină de apă... şi în toate camerele este un fum înţepător." Când a venit în oraş să evalueze daunele, Magda a trecut prin câteva dintre cele mai sărace cartiere ale oraşului, care duseseră greul atacului cu rezultate „dezastruoase".[24] După ce a evaluat resturile fumegânde, Magda şi soţul ei şi-au petrecut noaptea în buncărul de sub clădirea distrusă.

Pentru a combate stresul şi tensiunea indusă de faptul că erau constant în pericol, ca să lupte cu depresia şi să uite de prevestirile ei, Magda a revenit la budism, care o fascinase pentru o vreme în tinereţe. Este greu de spus dacă asta a ajutat-o să facă faţă lucrurilor; când Goebbels a făcut o criză de nervi la

Crăciunul din acel an, Magda cu siguranţă a avut nevoie de toată liniştea ei zen. După spusele lui Rudolf Semmler, asistentul personal al lui Goebbels, „tradiţionala vizionare de film", ce includea „o producţie americană", fusese compromisă din cauza „bradului mare şi împodobit" care fusese pus în faţa ecranului. Când l-a văzut, Goebbels şi-a pierdut „cumpătul. Apoi a venit doamna Goebbels... puteam auzi cearta în spatele uşilor închise."[25] Magda nu a putut să-i înăbuşe furia şi Goebbels a ieşit val-vârtej din casă ca să petreacă Crăciunul de unul singur.

*

în timp ce Magda şi soţul ei se certau, Emmy era ocupată cu activităţi de caritate, trimiţând „haine şi jucării miilor de copii din numeroasele familii ale căror taţi fuseseră ucişi în luptă"[26] şi anexând o felicitare semnată de ea şi de Goebbels. Aceasta nu era o măsură luată doar în vreme de război. Nevestele liderilor nazişti fuseseră generoase cu cei nevoiaşi în perioada Crăciunului încă din 1933, când Hitler înfiinţase Agenţia de ajutorare pe timp de iarnă pentru a combate „foametea şi frigul". Filialele agenţiei la nivel naţional şi cei peste un milion de voluntari acceptau donaţii băneşti, dar şi mâncare, haine şi provizii pentru încălzire.

Crăciunul era punctul central al campaniei: membrii SS şi SA se deghizau în Moş Crăciun şi împărţeau cadouri copiilor străzii; membrii tuturor organizaţiilor naziste, în special grupurile de tineret şi de femei, stăteau în intersecţii aglomerate cu cutii pentru colectă, mergeau din uşă-n uşă şi vindeau insigne sub forma unor decoraţiuni de Crăciun, vindeau şi cadouri artizanale la târguri şi la festivaluri sezoniere şi umblau cu colindul. în plus, agenţia oferea gratuit sute, chiar mii de brazi de Crăciun. Emmy, Magda şi celelalte neveste îşi manifestau

bunăvoinţa la Ziua Solidarităţii Naţionale, care se sărbătorea în prima duminică din decembrie: amplasau un stand într- un loc public important şi repartizau cadourile din teancul de bunătăţi aflat lângă ele.
în 1939, agenţia a strâns aproape de două ori mai mulţi bani decât în 1933,
însă cei mai mulţi veneau dintr-o taxă obligatorie de 10% din venitul muncitorilor, care devenea tot mai hulită, căci oamenii se chinuiau să supravieţuiască. Până-n iarna lui 1943, nu mai exista la fel de mult entuziasm pentru acţiunile de caritate; campania de bombardament a Aliaţilor distrusese toată bucuria Crăciunului; circula chiar şi o glumă, care oferea un sfat celor aflaţi în căutarea cadoului perfect: „Gândeşte mai practic, dăruieşte sicrie".[27]
Goering le promisese germanilor că nu aveau să fie bombardaţi vreodată, aşa că el a fost făcut responsabil de oraşele distruse. în acelaşi timp, stilul de viaţă extravagant de care se bucura împreună cu Emmy îi eroda din popularitate. Nu mai era frumos, ci doar insultător. Greutatea excesivă şi talia generoasă a lui Goering nu mai erau surse de amuzament, ci dovezi ale lăcomiei lui; oamenii dezaprobau cu fermitate şi consumul ostentativ al lui Emmy. în aprilie, un membru SS o critica pentru faptul că invitase la cafea nevestele a 80 de generali şi pentru că pusese pe masă o cantitate obscenă de mâncare: „Masa gemea sub greutatea delicateselor".[28]
La începutul lui 1943, porţiile de mâncare fuseseră reduse cu aproximativ o treime din raţiile stabilite în 1939, ceea ce însemna 2 570 de calorii pe zi pentru oamenii obişnuiţi, 3 600 pentru membrii forţelor armate şi 4 652 pentru cei care făceau muncă grea. Cartelele de raţii pentru diferite produse erau emise lunar şi însumau

10 kilograme de pâine pe lună, 2,4 kilograme de carne, 1,4 kilograme de grăsimi, inclusiv unt, şi 320 de grame de brânză. Pe hârtie, aceste cantităţi erau suficiente, însă proviziile erau problema; era o penurie severă de carne, fructe şi legume proaspete, zahărul era limitat, iar dieta oamenilor se baza tot mai mult pe pâine, a cărei calitate tot scădea, şi pe cartofi.
Cu scopul de a pune capăt risipei, ca parte a iniţiativei vizând războiul total, Goebbels a închis şase restaurante exclusiviste din Berlin, inclusiv pe cel al lui Horcher, localul preferat al lui Emmy şi al lui Goering. Furios, Goering a încercat să-l ţină deschis încă şase luni, dar în noiembrie 1943 Otto şi angajaţii lui au fugit la Madrid şi au deschis un restaurant acolo. înainte de război, Goering ar fi câştigat această luptă cu Goebbels, dar nu şi acum. Goering era distrus.
Pierderea treptată a puterii şi a influenţei lui Goering - în 1943, îi cedase lui Albert Speer controlul asupra economiei de război - a avut un efect imediat asupra eforturilor lui Emmy de a-şi ajuta prietenii evrei. Rose Korwan era o actriţă care o întâlnise pe Emmy la începutul anilor 1920 şi lucrase cu ea la Weimar şi la Berlin. „Am încercat să n-o pierd din vedere şi să fiu aproape de ea tocmai pentru că este evreică", susţinea Emmy când persecutarea evreilor din Germania luase amploare. Când Rose nu a mai avut voie să joace, Emmy i-a dat o alocaţie săptămânală şi a încurajat-o să plece din ţară, însă Rose se îndrăgostise de un evreu şi a refuzat să plece.
în martie 1943, când transporturile către est plecau din Berlin, Rose s-a căsătorit cu iubitul ei. A cerut protecţia lui Emmy după ce soţul ei a fost arestat pentru că se

certase cu un membru SS şi pentru că nu purtase steaua galbenă. Emmy l-a sunat pe Himmler, care n-a fost prea dornic să o ajute: „Trebuie să înţelegeţi, doamnă Goering... milioane de nemţoaice au bărbaţii pe front şi nu ştiu ce s-a întâmplat cu ei. Cum vă aşteptaţi să-mi bat capul cu soarta unei evreice?"
Emmy l-a implorat să-i facă o „favoare personală" şi Himmler a fost de acord să se intereseze. Peste o oră a sunat-o înapoi şi i-a spus că soţul lui Rose va fi trimis la Theresienstadt, „unul dintre cele mai bune lagăre ale noastre", şi a asigurat-o că-i va „fi foarte bine acolo". Când a auzit vestea, Rose a întrebat- o pe Emmy dacă putea merge cu el. Pentru că nu voia să-şi forţeze norocul, Emmy i-a spus lui Goering să îl sune pe Himmler şi să-l întrebe:
După câteva ezitări, Himmler a fost de acord să o trimită în lagăr. Totul va fi bine, ne-a asigurat el. Va avea chiar el grijă ca cuplul să primească o cameră şi poate pe cineva care să facă curat. Promisiunea ne-a liniştit pe amândoi.[29]
Dar Himmler minţise cu neruşinare. Un prieten comun de-al lui Emmy şi Rose a mers la gară ca să petreacă cuplul, însă trenul în care au fost urcaţi a pornit în direcţia opusă. Auzind această veste tulburătoare, Emmy l-a rugat pe soţul ei să intervină din nou, însă Himmler nu i-a mai răspuns la telefon. în schimb, au primit un bilet care confirma că Rose şi soţul ei ajunseseră în siguranţă la Theresienstadt. Pentru că nu putea şi nu voia să-l mai provoace pe Himmler, Goering a lăsat lucrurile aşa; între timp, Rose şi soţul ei erau în drum spre camerele de gazare.
*

După spusele unuia dintre deţinuţii evrei care lucrau la conacul Linei din afara oraşului Praga, ea „păşea ca o amazoană, cu biciul în mână", şi „îi plăcea cum pocnea biciul de cizmele ei de călărie. Dădea impresia că este dură şi arogantă." Lina scuipa în direcţia deţinuţilor, îi numea „evrei împuţiţi" şi, deşi nu a agresat pe nimeni, îi punea pe gardienii SS să facă asta pentru ea dacă prindea pe cineva relaxându-se: „A pus un membru SS... să ne bată tovarăşul... până i-a dat sângele", pentru că „nu a putut să alerge cu căruciorul plin".
Lina ţinea deţinuţii în grajduri, unde stăteau „cu toţii înghesuiţi în cel mai mic spaţiu posibil", în timp ce „insectele se asigurau să nu ne odihnim după cele 14-18 ore de trudă zilnică. Mâncarea era săracă din toate punctele de vedere." Nici unul dintre ei nu avea dubii cu privire la cine era responsabil pentru existenţa lor mizerabilă; „tratamentul inuman" şi „ameninţarea constantă cu deportarea la Auschwitz dacă sarcina nu era îndeplinită în mod corespunzător" erau „opera exclusivă a Linei Heydrich".[30]
în ianuarie 1944, muncitorii evrei ai Linei au fost trimişi spre est, în lagăre, şi înlocuiţi cu 15 femei martore ale lui Iehova din Ravensbriick. în 1933, soţul Linei anunţase că orice martor al lui Iehova (25 000 în Germania) putea fi arestat de Gestapo. în 1935 fusese prima organizaţie religioasă interzisă de nazişti. De-a lungul anilor au fost închişi 10 000 şi peste 1 000 au fost ucişi; în lagăre, purtau triunghiul violet şi erau trataţi cu asprime din cauza loialităţii înverşunate faţă de credinţa lor.
*
în iulie 1943, Margaret era la Berlin cu Crucea Roşie germană, supraveghind deschiderea unui spital condus de SS pentru cei „răniţi în urma bombardamentelor din

vest". La mijlocul lui august, a inspectat punctele de tranzit şi a declarat că sunt într-o „stare perfectă". Pe 3 septembrie, cu patru zile înainte de a împlini 50 de ani, Margaret îşi exprima convingerea că Germania avea să câştige: „Ţara noastră nu poate şi nici nu este destinată decăderii". Era mai îngrijorată de situaţia personală, gândindu-se „la toate lucrurile care mi se vor întâmpla în următorul an din viaţa mea. Şi nu mă refer la acest război."[31] Relaţia adulteră a lui Himmler era o sursă nesfârşită de durere şi Margaret îşi făcea griji pentru influenţa nefastă pe care o avea asupra lui Gudrun: „Are doar 14 ani şi n-ar trebui să ştie mai multe despre dificultăţile vieţii. Deja aude atâtea lucruri pe care n-ar fi trebuit să le afle."[32]

Deşi vizitele lui Himmler la lacul Tegernsee nu au fost niciodată mai lungi de trei zile, acesta a compensat prin sporirea cantităţii şi a frecvenţei pachetelor pe care le trimitea soţiei şi fiicei lui. De Ziua Mamei a trimis flori pentru Margaret. Cu poşta au ajuns şi bomboane, fructe confiate, bomboane de ciocolată umplute cu coniac, conserve cu lapte condensat şi pachete de glucoză şi marţipan. Pe lângă aceste bunătăţi, Himmler dorea să revigoreze comunicarea intelectuală care fusese o particularitate a corespondenţei lui cu Margaret până la relaţia cu Hedwig. Ca înainte, cărţile de istorie erau foarte căutate. într-un pachet de la Himmler, Margaret a primit biografia împărătesei Constanţa, care fusese regina Siciliei în Evul Mediu, biografia regelui vandalilor, care cucerise Cartagina, şi biografia lui Bismarck. Alt pachet includea o publicaţie anuală SS, cu fotografii cu soldaţii, muncitorii şi fermierii implicaţi în activităţi

sportive şi în dansuri populare, dar şi câteva cărţi despre Japonia.
Pe 6 august, ziua de naştere a lui Gudrun, Himmler i-a trimis o scrisoare melancolică lui Margaret, în care-şi aducea aminte de acea zi, „cu 14 ani în urmă", în care Margaret i-o dăruise pe „fiica noastră mică şi dulce, trecând prin atâta durere şi punându-ţi viaţa în primejdie". Amintirea îl îndemna să încheie cu „afecţiune deosebită şi... multe sărutări".[33] Această efuziune neobişnuită, combinată cu darurile oferite cu sârguinţă, sugerează că Himmler se poate să fi avut anumite regrete legate de Hewdig, poate după ce îşi dăduse seama că are mai multe în comun cu Margaret decât cu iubita mai tânără. Sau poate că doar se simţea vinovat acum, când Hedwig aştepta al doilea copil?
Cu siguranţă, Himmler era îngrijorat de cât de izolată era Hedwig în casa din
pădure şi voia să-i găsească o locuinţă aproape de Obersalzberg; totuşi avea o problemă cu banii. în timp ce averea organizaţiei SS tot crescuse, venitul lui personal continuase să fie relativ acelaşi, aşa că a apelat la Bormann, casierul partidului, pentru un împrumut. Pe Bormann îl încânta gândul ca unul dintre rivalii lui urma să-i fie dator şi i-a făcut rost de bani. Himmler i-a cumpărat lui Hedwig o cabană modestă lângă Berchtesgaden, nu departe de domeniul exclusiv al naziştilor.
Pe 3 iulie 1944, la clinica Hochenlychen, sub atenta supraveghere a profesorului Gebhardt, Hedwig a născut o fetiţă. Din nefericire pentru ea, Himmler nu a putut veni, căci era oaspete de onoare la o nuntă extravagantă - petrecerea a ţinut trei zile - organizată la Berghof. Unul dintre protejaţii lui Himmler, Hermann Fegelein, un ofiţer

SS de cavalerie elegant, dar sadic, se căsătorea cu Gretl, sora mai mică a Evei. Peste şase luni, în timp ce armata sovietică se concentrase la graniţele Reichului, Fegelein o părăsea pe Gretl şi se pregătea să fugă din Berlin cu o altă femeie şi cu câteva lingouri de aur, dar avea să fie prins de SS şi executat.
*
Pe la 12:40, pe 20 iulie, în timpul unei conferinţe la cartierul general al lui Hitler, a explodat o bombă care fusese ascunsă într-o servietă strecurată sub masă. Ferestrele s-au spart împrăştiind sticlă şi aşchii peste tot, iar masa a fost spulberată. în tot acel fum şi haos, Hitler fusese prins, pentru o clipă, sub grinzile căzute. Conform unei lămuriri pe care a dat-o ulterior: „Am putut să mă ridic şi să merg singur. Eram doar puţin ameţit şi oarecum buimac."[34] Oricum, avea sânge pe frunte de la o tăietură, părul de pe ceafă era ars, avea o arsură de mărimea unei farfurioare pe gambă, mâna dreaptă îi era atât de inflamată încât abia putea să o ridice şi avea arsuri şi băşici pe mâini şi pe picioare; mai grav, pentru că ambele timpane îi fuseseră afectate, surzindu-l temporar, a durat ceva timp până s-a vindecat. Tentativa de lovitură de stat în urma unei conspiraţii între ofiţeri de armată, agenţi de informaţii şi civili îngrijoraţi fusese definitiv compromisă de supravieţuirea miraculoasă a lui Hitler. în 24 de ore, conducătorii acestui atac erau ori arestaţi, ori omorâţi.
Totuşi evenimentul şocase elita nazistă.
Eva era la înot pe Lacul Konigsee când a explodat bomba; în secunda în care a aflat ce se întâmplase, i-a scris: „Dragule, sunt terminată. Mor de frică. Simt că-mi pierd minţile... Ţi-am spus întotdeauna că voi muri dacă ţi se întâmplă ceva."[35] Nu departe de Obersalzberg, Gerda era

profund şocată: „Cum a putut acel individ să-şi pună servieta cu bomba acolo, cum a putut măcar să intre în sediu? Mi-am stors creierii, gândindu-mă la asta."[36] La proprietatea ei de lângă Praga, Lina nu a fost surprinsă de atac, luând în considerare convingerea soţului ei că unităţile ofiţerilor sunt nişte cuiburi de trădători capabili de orice. La Lacul Tegernsee, Margaret a fost îngrozită: „Ce ruşine. Ofiţerii germani au vrut să ucidă Fiihrerul... nu s-a mai auzit aşa ceva în toată istoria Germaniei."[37] Emmy, care îl văzuse pe Hitler ultima dată când Edda împlinise şase ani, la începutul lui iunie, era mai atentă în a-şi exprimare părerea: „Nu pot să-i judec pe aceşti oameni sau să-i felicit pentru acţiunile lor", iar soţul ei demoralizat, apatic şi pesimist spunea că „nu dezaprob atentatul cu bombă în sine, ci mai mult modul în care a fost efectuat",[38] sugerând că jurământul de loialitate pe care conspiratorii armatei i-l făcuseră lui Hitler era prea sfânt pentru a fi încălcat, indiferent de circumstanţe.
în Ţara Galilor, Hess auzise ştirea la radio. Conform spuselor infirmierului, Hess devenise „extrem de vorbăreţ, gesticulând cu voioşie. Părea foarte mulţumit de faptul că Fiihrerul scăpase de asasinat."[39] Mai devreme în acel an, Hess îşi pierduse orice speranţă. Pe 4 februarie avusese o tentativă nereuşită de a se sinucide, înjunghiindu-se în piept cu un cuţit pentru pâine - o rană superficială care necesitase două cusături şi care îi lăsase o mică cicatrice. După ce refuzase să mănânce în următoarele opt zile, a anunţat subit că îi dispăruse iar amnezia. Acum, Hitler scăpase de moarte şi Hess se simţea ca înainte, cel puţin pentru moment.
Profesorul Haushofer, prietenul suferind al lui Hess, a fost prins în represiunea după tentativa de asasinat, la fel ca

alte sute de oameni care au fost arestaţi pentru că îl ofensaseră la un moment dat pe Hitler. Profesorul Haushofer a petrecut o lună istovitoare la Dachau înainte să fie eliberat. Pe 25 iulie, când îl căutase Gestapoul, Albrecht, fiul lui, reuşise să scape. A rămas ascuns aproape şase luni, până pe 7 decembrie, când a fost prins. Peste două
zile, Albrecht a fost dus din München direct la Berlin şi aruncat în teribila închisoare Moabit.

*

în timpul atentatului asupra lui Hitler, Magda se aflase la clinica din Dresda, recuperându-se după operaţia pentru tratarea unei probleme legate de nervul trigemen, care îi paralizase partea dreaptă a feţei şi-i provocase o durere îngrozitoare. Această problemă o necăjise luni întregi, iar tratamentul pe care- 1 primea nu îmbunătăţise situaţia. După amânări şi complicaţii - legate inclusiv de preocuparea lui Hitler că operaţia facială i-ar fi putut distruge aspectul fizic -, Magda s-a operat în acea primăvară. Aşa cum era de aşteptat, a fost un succes doar parţial. Faţa încă îi era contorsionată şi avea dureri severe; se întrezărea o lungă perioadă de convalescenţă. Dar, dintr-odată, întâlnirea lui Hitler cu moartea o însufleţise pe Magda. Era clar, soarta îl cruţase dintr-un motiv şi a început să creadă că o victorie, sau cel puţin un rezultat onorabil, este posibilă. Magda crezuse toate discuţiile despre armele-minune care aveau să schimbe cursul războiului. Deşi regimul reuşise, într-adevăr, să lanseze rachetele VI şi V2 spre sud-estul Angliei, răspândind frică, panică şi masacru, acest lucru nu fusese de ajuns, iar promisiunea că vor veni arme chiar mai eficiente părea tot mai deşartă.

încă o presupunere falsă de care s-a agăţat Magda a fost convingerea conform căreia coaliţia Aliaţilor se va prăbuşi încet, pe măsură ce se va apropia de teritoriul german; la urma urmei, cum putea America, principalul stat capitalist al lumii, şi Marea Britanie, precedenta deţinătoare a acestui titlu, să fie în relaţii bune cu Uniunea Sovietică a lui Stalin?
Aceste idei au încurajat-o pe Magda o perioadă, însă pentru o femeie inteligentă ca ea era imposibilă ignorarea realităţii cumplite a situaţiei militare. Totuşi oricât de orbită ar fi fost de încrederea în Hitler, Magda nu era proastă. Sovieticii înaintau fără oprire apropiindu-se de Varşovia şi pătrunzând în Balcani. Mussolini căzuse şi mare parte din Italia era în mâinile
Aliaţilor. în sfârşit, după Debarcarea din Normandia şi Ziua Z, Aliaţii scăpaseră din încercuire în regiunile de pe coastă şi, pentru că armata germană se retrăgea în grabă, calea spre Paris era deschisă.

Povara evenimentelor i-a zdruncinat din nou sănătatea fizică, emoţională şi psihică; Magda s-a internat iar la clinică, ca şi cum s-ar fi pregătit deja pentru ieşirea din scenă

.Capitolul 13. în impas

în primăvara lui 1944, Gerda şi copiii ei au făcut o scurtă călătorie la Berchtesgaden, ca să viziteze noua cabană a lui Hedwig. Fiind, în majoritatea timpului, singură cu cei

doi copilaşi ai ei, Hedwig a apreciat compania. Gerdei i s-a părut că Hedwig era mulţumită de casă şi de amplasarea acesteia şi a fost şocată de faptul că fiica ei semăna „exagerat de mult cu tatăl ei",[1] arăta exact ca Himmler în pozele când acesta era mic, pe care i le arătase Hedwig.

După ceai, Hedwig i-a invitat în mansardă să vadă ceva deosebit: mobilă realizată din părţi ale corpului uman. Martin Adolf Bormann, fiul cel mare al Gerdei, care venise acasă de sărbători, ţinea minte cât de bine explicase Hedwig din punct de vedere „clinic şi medical" procesul din spatele construcţiei unui scaun „al cărui şezut era un pelvis uman şi picioarele erau picioare de om - se sprijinea pe picioare omeneşti".[2] Hedwig avea şi exemplare ale cărţii Mein Kampf legate în piele de om care fusese jupuită de pe spatele deţinuţilor din Dachau. „Şocat şi înmărmurit", Martin Adolf şi fraţii săi au ieşit afară cu mama lor, care era „la fel de afectată". Gerda le-a spus că Himmler încercase să-i dea lui Bormann o ediţie similară a cărţii Mein Kampf, dar acesta o refuzase; Gerda a spus că era „prea mult pentru el".[3]

Gerda fusese înconjurată de nazism încă din adolescenţă şi era înconjurată de singurătatea spirituală din Obersalzberg de aproape un deceniu. Până nu demult, războiul păruse un lucru îndepărtat. Deşi încă era „absolut convinsă de victoria noastră", Gerda trebuia să se confrunte acum cu perspectiva unei înfrângeri. Privea războiul ca pe o „luptă între Lumină şi întuneric" şi „o bătălie a Binelui împotriva Răului", semănând cu miturile şi cu basmele care o fascinaseră dintotdeauna. Bormann avea aceeaşi viziune apocaliptică; înfrângerea ar fi însemnat „exterminarea rasei noastre" şi „distrugerea

culturii şi civilizaţiei acesteia". Pusă în faţa unor astfel de orori, Gerda refuza să accepte un astfel de final - „nu se poate ca sensul istoriei să constea din faptul că evreii ar trebui să se facă stăpânii lumii" - şi îl încuraja pe soţul ei să se asigure că fiecare copil german înţelege „că poporul evreiesc este Răul absolut în lume".[4]

*

în august, Margaret era la Berlin. Avea mai puţine de făcut la Crucea Roşie germană, aşa că „răspândea multă fericire" distribuind haine cetăţenilor afectaţi de bombardamente, chiar dacă „nu-i prea uşor pentru mine să stau câte patru ore pe zi prin beciuri pe lespezi".[5] La Tegernsee a supravegheat construcţia unui adăpost antiaerian; muncitorii erau din Dachau şi Margaret s- a plâns la oficialii lagărului de calitatea proastă a muncii lor.

Corespondenţa cu soţul ei a continuat, iar pachetele pentru ea şi Gudrun continuau să vină cu produse de lux rare, precum săpun sau ciocolată. La mijlocul lui noiembrie, Himmler era la Tegernsee. El şi Margaret au discutat despre dificultăţile cu care se confrunta Germania; amândoi au căzut de acord că vor fi învingători şi că „războiul se va termina favorabil".[6] Peste trei zile liniştite, Himmler a plecat, promiţând că va încerca să se întoarcă de Crăciun.

*

Pe 3 decembrie, Magda şi soţul ei au fost onoraţi de vizita lui Hitler. Trecuseră mai mult de patru ani de când nu mai fusese pe la ei. în acel moment, cu Aliaţii înaintând implacabil, era un gest simbolic, care garanta faptul că vor rămâne lângă el orice s-ar întâmpla. Hitler a ajuns la ora ceaiului. Rudolf Semmler, asistentul personal al lui Goebbels, îşi aducea aminte cum „copiii l-au primit în

coridor cu buchete de flori în mână", iar „Goebbels stătea în poziţie de drepţi cu mâna întinsă cât de tare se putea. Copiii şi-au făcut micile plecăciuni şi Hitler le-a spus cât de surprins este de cât de mult crescuseră."
Hitler i-a oferit Magdei câteva flori, un „buchet modest de lăcrămioare", şi „a explicat că era cel mai bun pe care îl putuse găsi", căci Goebbels „închisese toate florăriile din Berlin". Era însoţit de un majordom, un aghiotant, şase ofiţeri SS şi de un bodyguard. Şi-a adus ceai într-un termos, dar şi propriile prăjituri. A stat doar jumătate de oră, dar, după ce „s-a bucurat de atmosfera de familie" şi de şansa de a evada din „viaţa lui monahală pentru o jumătate de după-amiază", Hitler „a promis să se întoarcă în curând". încântată şi extrem de mândră, Magda remarca faptul că Hitler „nu s-ar fi dus la familia Goering".[7]
*
în timp ce Germania murea de foame, Emmy şi familia ei au dat un ultim ospăţ la Carinhall de ziua de naştere a lui Goering, pe 12 ianuarie 1945. Cu această ocazie, au terminat caviarul din Rusia, carnea de raţă şi de căprioară din pădurile lui, somonul â la Gdansk şi ultimul pateu de ficat, toate felurile acompaniate de votcă, vin roşu de Bordeaux, vin roşu de Burgundia, şampanie şi coniac.
La sfârşitul lunii, un tanc sovietic intra în pădurile din jurul reşedinţei Carinhall. Emmy, Edda şi celelalte femei au plecat în după-amiaza următoare şi s-au îndreptat spre Obersalzberg, unde era relativ mai sigur, iar casa avea un adăpost subteran cu 12 camere. Colecţia de artă a lui Goering le-a urmat îndeaproape. Pe parcursul următoarelor două luni şi jumătate, două trenuri speciale, opt vagoane de marfă şi mai mult de 12 camionete au

mutat sute de lucrări valoroase în diferite locuri din Bavaria şi Austria, unde au fost descărcate şi ascunse. Nouă vagoane de marfă au fost parcate pe şinele staţiei Berchtesgaden, aproape de Obersalzberg. Goering a scos din încărcătură două picturi cu Fecioara şi patru îngeri în miniatură făcuţi de Hans Memling, un artist german din secolul al XV-lea, şi i le-a dat lui Emmy ca bani albi pentru zile negre, să le vândă în caz de nevoie.

în timp ce Aliaţii se apropiau şi nimeni nu mai părea să se ocupe de situaţie, localnicii au scotocit intens trenul lui Goering şi au luat covoare, carpete, tapiserii şi picturi şi au cărat monede de aur, zahăr, cafea, ţigări şi băuturi scumpe.

*

De la începutul lui ianuarie 1945, Hohenlychen devenise reşedinţa aproape permanentă a lui Himmler. Acoperişul clinicii avea simbolul Crucii Roşii, ca să nu fie bombardat, iar profesorul Gebhardt, întotdeauna loial, îi stătea la dispoziţie, ca şi maseurul lui suedez; indispoziţiile stomacale persistente îl necăjeau pe Himmler şi avea nevoie de odihnă. Ca urmare, nu a putut ajunge la Tegernsee de Crăciun. în schimb, a sunat şi a vorbit cu Margaret. Aceasta îşi amintea că „era iarăşi răcit... era bolnav" şi „starea lui de sănătate era delicată".[8]

Himmler i-a trimis şi o scrisoare sentimentală: „Este prima dată când nu am sărbătorit Crăciunul împreună; dar chiar ieri m-am gândit foarte mult la tine".[9]1-a trimis şi o tavă de argint, mătăsuri de diferite culori (albastră, neagră şi albă), o geantă, lenjerie intimă şi câteva perechi de şosete. Pe 9 ianuarie i-a expediat cafea, fursecuri din turtă dulce, pateu de ficat şi o carte despre armata prusacă.

în jurnalul ei, Margaret încerca să păstreze o atitudine pozitivă; nota că soţul ei era „fericit şi într-o formă bună" când vorbiseră la telefon şi că era mândră că „toată Germania îl admiră". Margaret se simţea şi uşurată că Gerhard, fiul ei vitreg problematic, îşi găsise vocaţia, alăturându-se aripii militare a organizaţiei SS: „Este foarte curajos şi îi place să-şi petreacă timpul în SS". Totuşi Margaret nu se lăsa păcălită de o speranţă deşartă: „Situaţia militară rămâne neschimbată şi foarte serioasă".[10]

Pe 6 ianuarie, Lina a avut o întâlnire privată cu Himmler la Berlin. A durat o oră şi 45 de minute. Au discutat despre securitatea în protectorat şi despre riscurile la care era supusă cât stătea acolo; Lina primise o scrisoare de ameninţare mai devreme în acea lună, iar partizanii comunişti provocau tot mai multă zarvă.

Lina s-a întors însă la conacul ei şi, peste câteva luni, le-a scris părinţilor despre planurile pe care le avea. Pentru moment, rămânea acolo: „Nu ştiu unde am putea fi mai în siguranţă decât aici. Iar să fug, cum fac alte femei, nici nu se pune problema." Până la urmă, nu conta unde se afla. Indiferent dacă era în protectorat sau în Germania, înfrângerea ar fi însemnat pentru ea sfârşitul, căci „ruşii vor şti unde să ne găsească pentru a ne lichida" sau „vor veni britanicii şi americanii. Şi, împreună cu ei, evreii. Cu legile noastre evreieşti ne-am tăiat craca de sub picioare. Evreii vor putea ajunge la noi. Nu are rost să ne amăgim."[11]

*

Eva a stat la Berlin până pe 9 februarie, apoi s-a întors definitiv pe 7 martie. „Am venit, deoarece îi sunt datoare Şefului pentru toate lucrurile minunate din viaţa mea",[12] îi

explica Eva Christei Schroder, secretara lui loială, decizia de a rămâne lângă Hitler.
Şi Bormann a rămas la Berlin. Pe lângă faptul că nici nu se punea problema să plece de lângă liderul lui, acesta încă conducea maşinăria partidului cu hipereficienţă şi cu o productivitate excepţională, refuzând să accepte inevitabilul. Gerda l-a văzut în februarie, apoi s-a întors la Obersalzberg. în ciuda a tot ce se întâmpla, ea continua să creadă că „într-o zi, Reichul visurilor noastre va reapărea... chiar dacă noi nu vom mai trăi".[13]
Pe 25 februarie, Magda i-a cerut unuia dintre doctorii lui Hitler suficientă otravă „pentru ea şi pentru cei şase copii ai ei". N-a fost o solicitare uşoară pentru ea. Conform lui Semmler, „nu putea suporta gândul de a pune capăt vieţii copiilor ei"; „înnebuneşte de suferinţă şi durere"[14] doar gândindu-se la asta. Şi totuşi Magda nu vedea nici un viitor. Ştia că lucrurile făcute în numele lui Hitler nu vor fi niciodată iertate sau uitate şi erau puţine şanse ca sovieticii să se îndure de familia ei. Pe 4 martie, soţul ei l-a anunţat pe Hitler că nu aveau să se clintească din loc „chiar dacă Berlinul va fi înconjurat şi atacat".[15] înţelegând la ce se referă, Hitler a ezitat înainte să-i dea consimţământul.
însemnările din jurnal ale lui Goebbels din acea lună erau monotone şi pragmatice. încă era la conducerea Ministerului Propagandei şi pe 16 a găzduit o recepţie pentru toţi angajaţii lui. Pe 21 a studiat „statisticile ultimelor de filme", care erau „foarte bune, în ciuda tuturor dificultăţilor. Este surprinzător faptul că poporul german încă vrea să meargă la cinema."
Magda abia apărea în notiţele lui Goebbels. A fost iritat când „a apucat-o una din durerile ei de cap", pe 8, şi s-a

enervat când a mers la culcare, pe 27, simţindu-se rău, pentru că „exagerase" cu organizarea mutării la Berlin. Până pe 4 aprilie se instalaseră deja în capitală şi petrecuseră „o seară oarecum melancolică, în timpul căreia veştile proaste se abăteau, una după alta, asupra casei noastre. Uneori, ne întrebăm cu disperare unde vor duce toate aceste lucruri."[16]

*

în noaptea dinspre 7 spre 8 ianuarie 1945, 645 de bombardiere Lancaster au atacat oraşul Miinchen, lovind direct în casa lui lise. După ce a salvat ce a putut, lise l-a luat pe Wolf, fiul ei, şi s-au îndreptat spre Alpii bavarezi, unde şi-au găsit adăpost într-un sătuc. De acolo, lise avea să urmărească răbdătoare restul războiului, aşteptând să treacă primejdia, ca să-şi poată îndrepta atenţia spre soţul ei şi spre viitorul lor împreună.

în Ţara Galilor, Hess era pierdut în lumea lui şi îşi petrecea timpul citind romane scrise de autori germani necunoscuţi din secolul al XVIII-lea, mirându-se de „amploarea infinită a formei şi stilului în ceea ce priveşte personajele şi prezentarea".[17] Ştiind că, momentan, Hess era în afara primejdiei, lise îşi putea imagina o viaţă în viitor, chiar dacă regimul s-ar fi prăbuşit şi Hitler n-ar mai fi existat.

Albrecht Haushofer nu mai avea, în schimb, nici un viitor. în primele ore ale zilei de 23 aprilie, Albrecht, care suferise în închisoare încă din decembrie, şi alţi 15 deţinuţi au fost adunaţi în curte au primit înapoi efectele personale şi li s-a cerut să semneze formularele de eliberare. Orice speranţă de libertate s-a spulberat când au văzut 35 de membri SS stând dincolo de poartă, înarmaţi cu mitraliere.

Un ofiţer SS i-a anunţat că sunt transferaţi la un alt centru şi oamenii lui îi vor conduce până la gară. Când s-au apropiat de gară, Albrecht şi ceilalţi deţinuţi au fost direcţionaţi spre o bucată de drum pustie, care fusese bombardată. Au fost puşi la zid şi executaţi. Conform profesorului Haushofer, tatăl lui, Albrecht a fost împuşcat în ceafă.

*

în martie, Lina a avut un oaspete neaşteptat: Himmler a apărut acasă la ea, obosit şi răvăşit, şi i-a cerut să facă o baie fierbinte şi să ia micul dejun. Revigorat, a vorbit cu ea şi s-a jucat cu copiii. Când Lina a încercat să-l descoasă în legătură cu situaţia de pe front şi cu posibilitatea ca înaintarea Aliaţilor să poată fi blocată, Himmler a fost evaziv, lucru care a făcut-o să presupună ce-i mai rău. Dar Lina nu era încă pregătită să părăsească conacul pentru întreţinerea căruia muncise din greu şi pentru care îşi dedicase atât de mult timp.

Himmler s-a furişat înapoi la Hohenlychen. Toate aspiraţiile lui grandioase, toate visurile de a promova o renaştere a spiritului german şi de a crea o nouă aristocraţie, care să guverneze un paradis rasial, fuseseră făcute praf. Pe la sfârşitul lui martie, trupele americane se apropiau de castelul de vis al organizaţiei SS de la Wewelsburg. Himmler a evacuat personalul şi pe 31 martie au ajuns şi echipele de demolare, au aruncat în aer turnurile vestice şi sudice ale castelului şi au dat foc în interior, aprinzând draperii şi orice altceva era inflamabil. După ce au plecat, timp de două zile, localnicii au prădat ruinele care ardeau

mocnit, au golit pivniţa de vinuri şi muzeul găzduit de castel, care conţinea cranii, monede, cuţite, ceramică antică, săbii de vikingi, coifuri din Epoca Bronzului,

vârfuri de săgeţi scitice din bronz şi fosila unei reptile marine străvechi - un ihtiozaur de aproximativ 2,7 metri.
După ce îl vizitase pe Himmler la Hohenlychen pe 22 martie, Hedwig s-a întors la Berchtesgaden. Ultimul apel primit de la el a fost pe 19 aprilie. Au vorbit despre „probleme personale" şi despre faptul că situaţia devenea tot „mai complicată în fiecare zi". Himmler a spus că avea să o sune din nou, însă nu a mai făcut-o niciodată. A încheiat discuţia cu „speranţa că Dumnezeu îi va proteja pe ea, pe copii şi Germania".[18]
La Tegernsee, Margaret a primit un ultim apel telefonic de la soţul ei în preajma Paştelui. Din nou, subiectul principal au fost durerile lui de stomac: „Este iarăşi foarte bolnav şi a avut probleme cu stomacul".[19] Pe 20 aprilie, Margaret, fiica ei, Lidia, sora ei, o mătuşă şi alte câteva femei din familie s-au înghesuit în maşină şi au plecat, lăsând totul în urmă. Şoferul lui Margaret s-a îndreptat spre Tirolul de Sud, o regiune din Austria de la graniţa cu Italia, care fusese deja recunoscută ca refugiu, datorită munţilor şi a văilor izolate, întrucât Aliaţii se apropiau de Berchtesgaden, Hedwig şi-a luat copiii şi a urmat aceeaşi direcţie.
La începutul lui aprilie, Karl Wolff, fostul soţ al Friedei, a trecut pe la Lina să o avertizeze că forţele sovietice nu erau departe şi se iniţia o rezistenţă locală. Era timpul să plece. Până la mijlocul lunii, Lina strânsese toate lucrurile din casă, tăiase toate animalele şi adusese o rulotă de circ ca să transporte bunurile familiei şi sicriul fiului ei decedat. în bagaj se mai regăsea şi uniforma pătată de sânge pe care soţul ei o purtase când fusese asasinat.
în ziua plecării, stăpâna conacului şi-a adunat angajaţii, le-a mulţumit şi le-a promis o mică primă după război.

Lina, cei trei copiii şi guvernanta lor, pe lângă un număr consistent de bagaje, s-au înghesuit în două maşini. Cu rulota agăţată în spatele lor, au pornit spre Germania. Totuşi peste câţiva kilometri, convoiul a fost atacat de avioanele sovieticilor. Rulota a fost aruncată de pe şosea. Lina a recuperat sicriul distrus al fiului ei, iar rămăşiţele au fost reîngropate în grabă în pădure.
Pe drum, Lina şi-a lăsat celălalt fiu şi fiica cea mai mare în grija unor prieteni care au promis să-i ducă la Fehmarn la timpul potrivit. Apoi Lina şi fiica ei în vârstă de trei ani şi-au continuat drumul prin Bavaria spre lacul Tegernsee, unde s-au refugiat în casa Friedei Wolff - cele două neveste SS din nou împreună - până când trupele americane aveau să le dea afară la începutul lui mai.
*
Atmosfera de la aniversarea lui Hitler din 20 aprilie a fost mai deprimantă decât de obicei. Cu o lună înainte, armata sovietică ajunsese la periferia Berlinului. Atacul începuse cu patru zile înainte ca acoliţii cei mai apropiaţi ai lui Hitler să se întrunească pentru a-i ura „mulţi ani fericiţi". în acea dimineaţă, artileria sovietică începuse să bombardeze centrul oraşului, zona în care se afla şi buncărul.
Atmosfera sumbră care se instalase i-a făcut pe majoritatea oaspeţilor - inclusiv pe Goering şi pe Himmler - să plece în grabă. Hitler s-a dus la culcare mai devreme. Totuşi Eva era hotărâtă să se distreze puţin. După spusele uneia dintre secretarele tinere ale lui Hitler, „în ochii ei ardea o flacără neliniştită"; Eva voia „să danseze, să bea, să uite". Purtând o rochie nouă, „făcută din brocart albastru-argintiu", s-a îndreptat spre apartamentul ei din Cancelaria Reichului, luându-l cu ea pe Bormann şi pe oricine a mai întâlnit în cale. în sala de mese, Eva a deschis şampania şi a scos gramofonul; a găsit un disc -

hitul din timpul războiului „Blutrote Rose" - şi l-au ascultat la nesfârşit, în timp ce „i-a făcut pe toţi să cadă într-o frenezie disperată".[20]
în vreme ce locuitorii îngroziţi încercau să fugă din oraş, o femeie se străduia cu disperare să intre. Hanna Reitsch era cea mai renumită femeie pilot a Germaniei şi o nazistă devotată; pe 26 reuşise cumva să aterizeze în capitala distrusă şi să ajungă teafără la buncăr. S-a oferit să scoată oamenii din Berlin pe cale aeriană. Hitler a refuzat. A refuzat şi Eva, care i-a dat lui Reitsch o scrisoare pentru Gretl, sora ei, în care o ruga să-i distrugă toate documentele personale şi corespondenţa cu Hitler, şi i-a spus: „Sunt fericită să mor alături de Fiihrer; dar cel mai mult pentru că sunt scutită de oroarea din faţa noastră.
Ce poate să-mi mai ofere viaţa? Deja a fost perfectă."[21]
Şi Magda i-a dat o scrisoare Hannei Reitsch pentru Harald Quandt, fiul ei din prima căsătorie, care servise în infanterie în timpul războiului şi care, în acel moment, era prizonier de război. Scrisă pentru generaţiile viitoare, scrisoarea poate fi citită ca o ultimă lucrare de propagandă, un gest de curtoazie din partea primei doamne a Reichului. în scrisoare, Magda îşi prezenta motivele pentru care alesese acea cale:
Pentru mine nu există alternativă. Ideea noastră frumoasă este distrusă şi, împreună cu ea, cad toate lucrurile pe care le credeam minunate, demne de admiraţie, nobile şi bune. Viaţa nu-şi va mai avea rostul într-o lume care va veni după Hitler şi după naţional-socialism. Aşadar mi-am adus copiii cu mine. Sunt prea valoroşi pentru viaţa care va veni după noi.

După ce le preamărea virtuţile, îl ruga pe Dumnezeu să-i „dea... puterea de a săvârşi ultima şi cea mai dificilă sarcină dintre toate... să-i fiu loială Fiihrerului până la moarte".[22]

Cuvintele Magdei reflectau poziţia ei unică în anturajul lui Hitler, legătura personală dintre cei doi şi cât de aproape era de putere. însă motivele ei nu au fost atât de diferite de cele ale altor femei care au ales să se sinucidă în ultimele zile ale lui Hitler. în 1945, 7 000 de persoane s-au sinucis, dintre care 3 996 au fost femei. Pe bună dreptate, multora le fusese teamă că aveau să fie violate de soldaţii sovietici. Cel puţin 100 000 de persoane au fost agresate sexual, iar oamenii din oraşele şi din satele mici aflate în calea armatei sovietice au preferat să se sinucidă în masă, decât să înfrunte furia soldaţilor.

La Berlin, femeile aveau cianură şi lame de ras în genţi sau asupra lor. în aprilie şi mai, oraşul a fost martor la 5 881 de sinucideri. într-o suburbie de lux a Berlinului, soţia unui căpitan din armată şi-a omorât fiica de opt ani şi s- a sinucis. Luase decizia de a folosi otravă în februarie şi îi spusese soţului ei că „îi era frică că ea şi copilul ei vor nimeri pe mâinile ruşilor" şi că „îşi va curma viaţa înainte să se întâmple acest lucru".[23]

*

La Obseralzberg, Gerda a primit ultimele scrisori de la soţul ei şi câteva dintre tablourile în acuarelă ale lui Hitler. Când Bormann a reuşit să dea de ea la telefon, i-a spus să nu-şi facă griji, pentru că pregătise o maşină care să-l scoată din Berlin în orice moment şi a asigurat-o că se vor mai vedea.

Chiar dacă supraveghease construcţia unei reţele de adăposturi subterane la Obersalzberg - lucrările începuseră în august 1943 şi 3 000 de muncitori, în mare

parte italieni, construiseră cam 6,5 kilometri de tuneluri şi buncăre cu pereţi groşi de un metru şi jumătate -, iar adăpostul de sub casa lui era destul de larg încât să încapă întreaga familie şi angajaţii lui, Bormann nu a lăsat nimic la voia întâmplării. Planul de evadare al Gerdei fusese făcut din timp, destinaţia fiind Tirolul de Sud. A achiziţionat un autobuz şcolar şi a desenat pe el semnul Crucii Roşii. Pe lângă opt dintre cei nouă copii ai ei - fiul cel mai mare se îndrepta singur spre casă de la internatul nazist de elită, dar avea, în cele din urmă, să piardă autobuzul -, Gerda adunase alţi şapte copilaşi fără adăpost. împreună cu cumnata ei, Gerda şi echivalentul unei grupe de grădiniţă au pornit în călătorie. Luase cu ea valoroasa copie dactilografiată a cărţii Tischegesprâche im Fiihrer hauptquartier (Convorbiri în jurul mesei), manuscrisul pe care Bormann îl întocmise în urma nenumăratelor ore în care ascultase fiecare cuvânt al lui Hitler.

*

După ziua de naştere a lui Hitler din 20 aprilie, Goering s-a dus direct la Obersalzberg. Cu o zi înainte, îşi luase rămas-bun de la reşedinţa Carinhall: orice operă de artă prea mare pentru a fi cărată a fost îngropată în pământ, iar echipele de demolare au pus mine în clădire şi au aruncat-o în aer. în dimineaţa următoare, Goering se afla împreună cu Emmy şi cu Edda în refugiul din munţi. Pentru că nu ştia ce se întâmplă la Berlin, egocentrismul lui Goering l-a îndemnat să interpreteze liniştea şi lipsa de veşti din buncăr ca pe o dovadă a faptului că Hitler murise, el devenind astfel noul Fiihrer. Pe 23 i-a trimis lui Hitler o telegramă; fiind succesorul lui, ar fi trebuit să preia controlul? Dar dacă Fiihrerul era în viaţă, Goering spera că va „decide să plece din Berlin şi să vină aici".

Emmy nu a comentat niciodată nimic referitor la ultima tentativă a soţului ei de a pune mâna pe puterea absolută, pe cât de inutilă, pe atât de ridicolă. Pentru că nu a primit nici o veste până la ora 18 în acea seară, Goering a mai trimis o telegramă: „Ţinând cont de decizia de a rămâne la postul din fortăreaţa din Berlin, sunteţi de acord să preiau numaidecât conducerea absolută a Reichului, cu libertate totală de acţiune în ţară şi peste hotare?"[24]
Hitler ignorase prima telegramă a lui Goering; având în vedere confuzia din jur, era o eroare de judecată de înţeles. Al doilea mesaj l-a scos din minţi. Simţindu-se jignit şi rănit, Hitler a ordonat arestarea lui Goering. Bormann a reuşit să organizeze unitatea SS staţionată la Obersalzberg. Au înconjurat imediat casa lui Goering. Emmy şi Edda au fost separate de el, un paznic stând la uşa camerei lor. înainte să se despartă, Goering îi spusese lui Emmy că era o greşeală şi că avea să fie rezolvată a doua zi.
în dimineaţa următoare însă, pe 25 aprilie, o zi de miercuri, pe la ora 9:30, 359 de bombardiere Lancaster şi 16 avioane Mosquito au făcut praf regiunea Obersalzberg. Emmy, soţul ei, Edda, sora lui Emmy şi angajaţii - o servitoare, o infirmieră, o guvernantă şi un aghiotant - au primit permisiunea să meargă în adăpostul de sub casă, fiind supravegheaţi de SS-iştii care-i ţineau captivi. Când bombardamentul s-a oprit o vreme, au trecut cu toţii în buncărul principal din Obersalzberg, unde se adunaseră locuitorii reşedinţei de la Berghof. Peste jumătate de oră a început al doilea val. Când Christa Schroeder a ieşit din ascunzătoare, a văzut că reşedinţa de la „Cuibul Vulturului" fusese distrusă, iar complexul Berghof fusese „grav avariat". Pereţii încă erau

în picioare, dar „acoperişul abia se mai ţinea", iar „uşile şi ferestrele nu mai existau. înăuntru, podeaua era acoperită cu un strat gros de moloz şi mai toată mobila fusese distrusă. Toate anexele casei fuseseră făcute una cu pământul, cărările, transformate şi ele în moloz, copacii, smulşi din rădăcină. Nu mai
era nimic verde, rămăsese doar un peisaj dezolant."[25]
Speriată, Emmy şi-a dat seama că acesta era un moment decisiv; vieţile atârnându-le de un fir de aţă, Emmy s-a dus la ofiţerul SS responsabil de ei şi şi-a jucat rolul cu mare talent, evocând un pact pe care-l făcuse cu Hitler în „ziua nunţii" ei când el „a promis să-mi îndeplinească o dorinţă". Dacă, pentru orice motiv, Hitler considera necesar să-l execute pe soţul ei, fusese de acord ca Emmy şi Edda să fie „împuşcate în acelaşi timp".[26] Acest lucru i-a dat de gândit ofiţerului. Deşi primise un mesaj de la Bormann prin care acesta îi ordona să ucidă trădătorii, începuse să-şi piardă curajul. S-a ajuns la un compromis. Unitatea SS avea să îl însoţească pe Goering şi familia lui până la castelul lui din Austria, aflat la 241 de kilometri distanţă; convoiul de vehicule a petrecut 36 de ore pe drumurile aglomerate până au ajuns la destinaţie.
Casa familiei Goering din Obersalzberg fusese distrusă de bombardamente. Un soldat american observa că o parte din acoperiş se afla în piscină, iar două trupuri pluteau la suprafaţa acesteia. La fundul piscinei a văzut un lucru care strălucea în lumina soarelui. A intrat în apă şi a găsit o spadă de gladiator în stil roman, care fusese lucrată de armurierul personal al lui Napoleon; soldatul a vândut-o în 1978 unui colecţionar privat pentru o sumă care nu a fost divulgată.
Şi casa lui Bormann fusese lovită; 1 000 de tablouri în acuarelă ale lui Rudolf von Alt - pictorul de peisaje care îl

inspirase pe Hitler să devină artist, un producător constant de opere - au fost găsite neatinse în adăpostul subteran. După război, picturile lui von Alt ar fi trebuit să atârne în galeriile din grandiosul muzeu pe care Hitler plănuia să-l construiască la Linz. Peste 350 dintre aceste lucrări au dispărut fără urmă.
La Berghof, trupele americane şi franceze s-au servit din proviziile abundente de alcool, au luat lucrări de artă şi orice obiecte care aveau iniţialele lui Hitler pe ele: articole de papetărie, tacâmuri din argint, porţelanuri, pahare şi cupe de cristal. Peste câteva zile, un colonel american a inspectat locul: doar şemineul şi toaleta mai rămăseseră în picioare.
*
Şi regiunea Berchtesgaden fusese ţinta unui atac, iar cabana lui Hedwig era grav avariată. Prădătorii au scos întregul mobilier de dormitor, un candelabru, un birou şi o mică tapiserie, dar nu s-au atins de biblioteca lui Himmler.
După ziua de naştere a lui Hitler din 20 aprilie, Himmler s-a îndreptat direct spre Hohenlychen ca să reia iniţiativele de pace în care se implicase la începutul anului. Himmler abordase Crucea Roşie Internaţională prin nişte intermediari suedezi, în speranţa deşartă că Aliaţii occidentali şi naziştii aveau să îşi unească forţele ca să lupte împotriva bolşevicilor. Ca să-şi arate intenţiile bune, Himmler autorizase eliberarea unui număr de supravieţuitori din lagăre, grup care devenea tot mai mic când aceştia erau duşi dintr-un loc în altul în marşuri forţate, necruţătoare, în care au pierit sute.
Pe 28, agenţia de ştiri Reuters a dezvăluit trădarea lui Himmler. Trădarea lui Goering îl dezamăgise pe Hitler, dar nu fusese în totalitate o surpriză; bărbatul pe care îl

admirase, îl apreciase şi în care avusese încredere încetase să existe cu ceva timp în urmă, şi doar afecţiunea persistentă pentru vechiul lui tovarăş îl împiedicase să scape de Goering mai devreme. Dar ceea ce făcuse Himmler fusese un adevărat şoc, o lovitură puternică care l-a înfuriat la culme pe Hitler, condamnându-l pe Himmler la moarte prin spânzurătoare. Totuşi în acel moment, şansele ca ordinul să ajungă la cineva capabil să îndeplinească sentinţa la moarte erau aproape nule. Deocamdată, Himmler era în siguranţă la Hohenlychen, aşteptând ca Aliaţii să-i ofere un rol în lupta iminentă cu Stalin.

*

Pe 29 aprilie, Eva şi Hitler s-au căsătorit; printr-o semnătură, iubita secretă a lui Hitler, care fusese un mister pentru majoritatea nemţilor, şi-a asigurat locul în istorie şi şi-a obţinut, într-un fel, nemurirea. în orele de dinaintea
căsătoriei, Hitler îşi scrisese ultima dorinţă şi testamentul: „Acum, înainte de a-mi înceta existenţa pe acest pământ, am decis să o iau de soţie pe fata care, după ani de prietenie loială, s-a întors voluntar în oraşul aproape asediat ca să-şi împartă destinul cu mine. Este dorinţa ei să moară alături de mine ca soţia mea."[27] La ceremonie, la care au fost prezenţi Magda, Goebbels, Bormann şi câţiva dintre angajaţi, Eva a purtat o rochie de tafta şi bijuteriile ei cele mai frumoase. Deşi buncărul fusese zdruncinat de un bombardament de artilerie, şoferul lui Hitler îşi amintea că atmosfera fusese „festivă". Avuseseră şampanie şi sandviciuri, iar „conversaţiile au fost mai mult despre experienţele anterioare", în timp ce „au reflectat cu nostalgie asupra trecutului".[28]

Pe 30, la prânz, Hitler a vorbit despre viitor. Eva şi-a luat rămas-bun de la Magda, cele două rivale unite prin decizia lor de a muri împreună cu preaiubitul lor Hitler. Apoi Magda a avut o discuţie privată cu el. Ulterior îi va povesti valetului lui despre ultimele ei momente lângă Hitler: „Am căzut în genunchi şi l-am implorat să nu-şi ia viaţa. Binevoitor, m-a ridicat în picioare şi, în linişte, mi-a explicat că este unica soluţie."[29]
La ora 15:15, Hitler şi Eva s-au retras în camera lor. Valetul lui Hitler şi Bormann au aşteptat puţin în afara camerei înainte să intre. Când i-a văzut pe Hitler şi pe Eva morţi pe canapea, Bormann „s-a făcut alb ca varul". Hitler se otrăvise cu acid cianhidric, un lichid incolor, cu miros de migdale amare, apoi se împuşcase în tâmplă cu pistolul său de 7,65 mm, care era pe podea lângă picioarele lui. Eva era prăbuşită lângă el, cu picioarele sub ea. Purta „o rochie neagră din ţesătură uşoară". După spusele valetului, otrava îşi lăsase amprenta asupra ei; „faţa [ei] contorsionată dezvăluia modul în care murise".[30] Avea 34 de ani.
După ce au înfăşurat trupurile într-un covor, Bormann, valetul, şoferul şi doi bodyguarzi SS le-au cărat afară în grădina Cancelariei Reichului. Benzina luată din rezervoarele maşinilor din garajul buncărului a fost turnată peste Hitler şi Eva, în timp ce obuzele sovietice cădeau undeva în apropiere şi vântul puternic se auzea şuierând lângă ei. După mai multe încercări eşuate de a aprinde un chibrit, Bormann a dat foc câtorva hârtii şi le-a aruncat în groapă. Cei îndoliaţi au adresat un ultim omagiu şi s-au întors grăbiţi înăuntru. Peste cinci ore şi jumătate, oasele arse ale celor doi erau îngropate într-un crater apărut în urma bombardamentelor.

în următoarele 24 de ore, supravieţuitorii au fost ca şi absenţi, rătăcind confuzi. Magda căzuse într-o depresie profundă. Soţul ei, Bormann, şi cine mai rămăsese dintre conducători s-au pus pe treabă. Solicitarea de negociere a păcii cu sovieticii fusese respinsă. L-au pus în funcţie pe amiralul Donitz, succesorul lui Hitler şi şeful Marinei, şi au creat un cabinet de urgenţă. După ce şi-au jucat rolurile şi după ce Goebbels a făcut ultimele însemnări în jurnalul său, Magda s-a pregătit pentru actul final. Copiii ei au primit cacao cu un sedativ puternic şi au adormit aproape instantaneu.

Nu se ştie cu siguranţă ce s-a întâmplat mai departe. Nu a supravieţuit nimeni dintre cei care s-ar fi putut afla în camera copiilor când aceştia au murit şi care ar fi putut continua povestea. Amintirile celor din preajmă au dezvăluit mai multe adevăruri. Un lucru este clar: doctorul SS Stumpfegger a fost implicat în moartea copiilor Magdei. Dar există diferenţe de opinii în ceea ce priveşte rolul exact pe care l-a avut ea. Câteva relatări susţin că Magda fusese în cameră şi poate chiar ea le dăduse otrava. Acest lucru este puţin probabil. Ar fi putut Magda să le dea copiilor ei cianură? De când se mutase în buncăr, aproape că nici nu putuse să stea lângă ei. Una dintre secretarele tinere ale lui Hitler îşi aducea aminte că Magda „abia mai avea putere să se uite la copiii ei cu calm. De fiecare dată când îi întâlnea, se simţea atât de îngrozitor, încât izbucnea în plâns."[31]

Totuşi, oricât de ambiţioasă ar fi fost, Magda era o umbră a ceea ce fusese cândva. Pur şi simplu, nu a putut face faţă realităţii înspăimântătoare a deciziei pe care o luase. Şi de ce ar fi făcut faţă, dacă exista un profesionist cu experienţă pregătit şi dornic să o facă în locul ei? Valetul

lui Hitler îşi aduce aminte că o văzuse aşteptând „cu nervozitate" în afara camerei „până s-a deschis uşa şi doctorul a ieşit. Privirile lor s-au întâlnit, Magda Goebbels s-a ridicat în linişte tremurând. Când doctorul SS a dat din cap vizibil mişcat, fără a rosti vreun cuvânt, Magda a leşinat."[32]
Se presupune că, după aceea, Magda a stat în camera ei, cu faţa pământie, jucând Solitaire şi fumând întruna. La ora 20:40, rugul funerar pentru ea şi Goebbels era pregătit. Purtându-şi insignele aurii ale partidului nazist, au mers, braţ la braţ, spre ieşirea din buncăr şi au păşit în grădină. Magda şi-a sfărâmat pastila. Pentru siguranţă, soţul ei a împuşcat-o în cap, a înghiţit
otrava şi a îndreptat arma spre el. Trupurile lor au fost puse într-un mormânt nu prea adânc şi stropite cu benzină. Vântul nu sufla, aşa că s-a putut aprinde un chibrit. Trupurile lor au ars toată noaptea.

Bormann a fost în unul dintre cele două grupuri care hotărâseră să fugă. Au plecat din buncărul distrus şi au dispărut în oraşul distrus, unde moartea pândea la fiecare colţ de stradă. Dar Bormann a avut un singur gând: să supravieţuiască

Capitolul 14. Captivi

în timp ce contempla asupra subiectului reprezentat de căderea nazismului, la câteva săptămâni după sfârşitul războiului, Hess nota un gând optimist într-o scrisoare pentru lise. Idealurile pe care le urmăriseră în ultimii 24 de ani urmau să aibă momentul lor de glorie: „Istoria nu s-a încheiat. Mai devreme sau mai târziu, firele aparent rupte pentru totdeauna se vor uni pentru a crea un nou model." Cât despre Hitler, timpul pe care îl petrecuseră împreună fusese „plin de cele mai frumoase experienţe omeneşti" şi fusese un privilegiu să ia parte, „încă de la început, la dezvoltarea unei personalităţi unice".[1]
Hess era în drum spre Tribunalul Internaţional pentru Crime de Război de la Nürnberg, unde urma să apară lângă Goering şi alte figuri marcante. Fantoma de la proces era Bormann, a cărui judecată urma să aibă loc în absenţă. În ciuda faptului că mai mulţi martori declaraseră să acesta murise la Berlin, autorităţile ţărilor Aliate nu erau convinse. După ce părăsise buncărul lui Hitler, Bormann încercase să treacă prin oraşul zguduit de război - unde luptele încă erau în toi - împreună cu doctorul SS care îi otrăvise pe copiii Magdei. În timp ce-şi croiau drum înainte, găsiseră trei tancuri Panzer şi porniseră să se deplaseze cu ele. Li se alăturaseră valetul şi şoferul lui Hitler şi, împreună, înaintaseră încet, dar cu perseverenţă, până când dăduseră de un baraj antitanc sovietic şi fuseseră supuşi unui atac puternic. După spusele şoferului lui Hitler: „Ruşii au dat tot ce-au avut. O secundă mai târziu, a izbucnit o flacără imensă"[2] şi valetul văzuse cum „explozia i-a aruncat în aer [pe doctor şi pe Bormann] ca pe nişte păpuşi".[3] Fugind de la faţa locului, nici unul dintre subalternii lui Hitler nu verificase dacă Bormann era viu sau mort.

La scurt timp după aceea, Artur Axmann, un conducător al Hitlerjugend, „a dat peste trupul lui Martin Bormann şi peste cel al tovarăşului său". Axmann le-a spus americanilor că aceştia „stăteau unul lângă altul, fără a se mişca". Iniţial, se gândise că „erau inconştienţi sau dormeau", dar, când se aplecase,
observase că „nu respirau". Fără răni vizibile, Axmann a presupus că Bormann „înghiţise otravă".[4] însă lipsa unui cadavru a creat anumite speculaţii şi îndoieli. S-a ajuns imediat la convingerea că Bormann supravieţuise cumva şi fugise. Anchetatorii erau în special nerăbdători să vorbească cu Gerda despre locurile în care s-ar fi putut afla Bormann.
însă Gerda habar n-avea unde putea fi soţul ei sau dacă era încă în viaţă. Autobuzul şcolar al Gerdei trecuse de Alpi şi ajunsese la Tirolul de Sud, unde fusese aşteptat de şeful local al naziştilor, care securizase un loc în care să ascundă toate lucrurile delicate ale Gerdei şi găsise pentru ele o casă într-un sătuc dintr-o vale, la 48 de kilometri de Bolzano.
Deşi deocamdată era în siguranţă, Gerda trăia într-o agonie îngrozitoare. Cumnata ei, care mersese cu ea, observa că „Gerdei îi era din ce în ce mai rău. în mod normal, era o persoană foarte liniştită... acum nu-şi mai putea ascunde durerea."[5] împreună, au găsit un doctor italian din zonă, care a confirmat imediat gravitatea stării ei; Gerda avea cancer ovarian în stadiu avansat şi avea nevoie de operaţie cât mai curând posibil. în acel moment, Aliaţii erau pe urmele ei. Un părinte îndurerat din München abordase autorităţile şi le spusese că Gerda îi răpise copilul şi îl dusese spre Tirol. Doi agenţi ai serviciului de informaţii au găsit-o şi au informat unitatea

britanică din acea zonă. După ce a vorbit cu doctorul care îi pusese un diagnostic Gerdei, un maior al armatei britanice, căruia Gerda i s-a părut „o femeie foarte drăguţă"[6], a apărut la uşa ei.
Gerda s-a panicat, crezând că acesta o va trimite într-un lagăr de concentrare, însă maiorul a asigurat-o că nu se află în primejdie. în schimb, a mers direct la un spital din Merano pentru prizonieri de război. A făcut operaţia, însă fără rezultat. înfruntându-şi moartea iminentă, Gerda a căutat alinare în religie şi s-a convertit la catolicism. A murit pe 23 martie 1946, cu câteva luni înainte de a împlini 37 de ani. Gerda nu a mai lăsat în urmă nici o dovadă despre ea în afară de corespondenţa cu soţul ei dintre 1943 şi 1945 - care a fost găsită la Berlin şi care a dezvăluit o diferenţă izbitoare între opinia generală, conform căreia Gerda fusese o persoană blândă şi introvertită, şi adevărul aşa cum reiese din scrisori.
Un lucru cu adevărat valoros, care fusese depozitat printre bunurile ei, a fost copia lui Bormann a cărţii Tischegespräche im Führer hauptquartier (Convorbiri în jurul mesei), pe care Gerda o adusese din Obersalzberg. Funcţionarul italian, care era responsabil de bunurile ei, i-a vândut manuscrisul lui Françoise Genoud, un bancher elveţiano-francez şi spion, care spălase bani pentru nazişti în timpul războiului. Genoud a tradus documentul în limba franceză, făcând probabil anumite modificări în text, şi această versiune a fost achiziţionată de o editură engleză, care a publicat cartea în 1953.
Deşi acurateţea şi autenticitatea cărţii ca o înregistrare exactă a monologurilor lui Hitler este discutabilă, Bormann a reuşit să transpună vocea liderului său, astfel îndeplinindu-şi misiunea de a oferi generaţiilor viitoare

ocazia de a trăi ce simţeau cei de la Berghof ascultându-l pe Hitler în timp ce ţinea prelegeri obositoare şi lungi pe temele lui preferate.
Urmărind instrucţiunile Gerdei, copiii ei au fost daţi în grija lui Theodor Schmitz, un preot catolic militar german. Deşi câţiva dintre ei au murit de tineri, ceilalţi au fost adoptaţi de familii italiene obişnuite. Cel mai mare fiu la Gerdei, Martin Adolf - care, în cele din urmă, s-a reîntâlnit cu fraţii săi, după ce locuise sub nume fals cu un fermier şi cu soţia lui - a devenit preot iezuit.
Walter Buch, tatăl Gerdei, care-şi îndrumase fiica spre nazism, a fost luat prizonier de Aliaţi la sfârşitul lui aprilie 1945. Din cauza colaborării îndelungate pe care o avusese cu Hitler, a fost tratat ca un personaj important. Buch însă a negat faptul că avusese multă influenţă, fiind lipsit de putere, pentru că ginerele lui îl urâse şi îi subminase orice autoritate. De asemenea, Buch nu a spus nimic despre devotamentul faţă de Hitler, evitând orice declaraţie legată de loialitatea lui; după spusele lui Buch, Hitler avusese succes datorită „puterii de convingere şi dragostei lui faţă de poporul german" şi graţie „nevoii [poporului] de a avea un lider". în timpul câtorva interogatorii, Buch a insistat asupra faptului că el era „un bărbat care, timp de 17 ani, a fost forţat să facă un lucru care nu-i plăcea. Am tot rugat să fiu eliberat din funcţie şi să mi se permită să revin în poziţia iniţială de ofiţer de armată obişnuit."[7]
Cu toate acestea, Aliaţii nu i-au crezut justificările şi l-au ţinut închis până în noiembrie 1949. Deşi avea doar 67 de ani, nu mai avea pentru ce trăi, aşa că bătrânul soldat a ales calea pe care a considerat-o cea mai onorabilă: la

scurt timp după eliberare, tatăl Gerdei şi-a tăiat venele şi s-a aruncat într-un râu.
Pe de altă parte, soţul Gerdei a continuat să trăiască, chiar dacă doar în imaginaţia celor care încercau să-l găsească. După Nürnberg se presupune că ar fi fost văzut în nordul Germaniei, în Danemarca, Italia şi Spania. Apoi, cam de prin 1952, atenţia s-a îndreptat spre America de Sud şi s-a susţinut faptul că de câteva ori fusese în Argentina, în Chile şi în Peru. Agenţia Centrală de Informaţii (CIA) a deschis un dosar pe numele lui, a făcut rapoarte periodice, a urmărit indicii, a stat cu ochii pe informatorii necunoscuţi şi a urmărit orice persoană care ar fi luat sau nu legătura cu Bormann după război. Descoperirea lui Adolf Eichmann - care condusese operaţiunile Soluţiei finale - în Argentina, răpirea lui de către serviciile secrete israeliene şi judecata ulterioară la Ierusalim au îndreptat atenţia spre diaspora nazistă din America de Sud, în care se regăsea şi Josef Mengele, doctorul din lagărul de concentrare Auschwitz, ducând la alte zvonuri legate de soţul Gerdei.
Spre sfârşitul anilor 1960, mai mulţi scriitori şi jurnalişti de investigaţie au pornit în căutarea lui Bormann, punând cap la cap orice indiciu care i-ar fi putut îndrepta spre ascunzătoarea lui; câţiva au susţinut că găsiseră dovezi incontestabile că Bormann era în viaţă, iar unul dintre ei chiar a spus că stătuse faţă-n faţă cu Bormann. împreună, aceşti scriitori au contribuit la promovarea ideii că Bormann era la conducerea unei organizaţii secrete puternice - o reţea globală a naziştilor - plănuind să întemeieze un al Patrulea Reich, o idee care a fost sursa de inspiraţie pentru mai multe romane bestseller din acea perioadă.

în decembrie 1972, constructorii de pe un şantier din Berlin au găsit două schelete cu craniile intacte aproape de locul în care Bormann fusese văzut ultima dată; fişele dentare şi reconstrucţia facială au confirmat faptul că unul dintre schelete era al lui. Alte verificări ulterioare au dezvăluit cauza morţii. Se pare că barajul sovietic îl blocase, îngropându-l probabil sub dărâmături, şi, pentru că nu s-a putut mişca, mai degrabă a înghiţit cianură decât să fie prins de soldaţii sovietici. Misterul care învăluia destinul lui Bormann era acum elucidat, iar fantoma lui a fost lăsată să se odihnească în pace.

*

La începutul verii 1945, Ilse a fost reţinută de trupele franceze timp de 14 zile, perioadă în care a fost tratată bine, înainte să fie mutată într-un loc aproape de Nürnberg. Autorităţile Aliaţilor sperau că lise va putea să-i ajute să treacă dincolo de bariera ridicată din jurul soţului ei, a cărui amnezie revenise. Amintirile lui Hess de scurtă şi de lungă durată nu mai existau sau, cel puţin, păreau să nu mai existe. în banca acuzaţilor, a lăsat o impresie ciudată celor din jur, citind cărţi, vorbind singur şi dormind, iar în celula lui a refuzat să mănânce şi a avut accese violente de furie.

Psihiatrii care au lucrat la cazul lui Hess înclinau să-l creadă - unul dintre ei descria starea lui ca fiind o „amnezie isterică" -, însă nu erau sută la sută siguri. Una dintre persoanele care au avut dubii era colonelul Burton Andrus, americanul responsabil de prizonieri: „Din momentul în care bărbatul îmbrăcat într-un palton vechi şi încălţat cu ghete de zbor a început să vorbească despre ciocolată", despre care Hess credea că fusese otrăvită, „am hotărât că nebunia lui este o prefăcătorie".[8]

Chiar dacă nu ar fi fost cu adevărat amnezic, Aliaţii n-au avut altă opţiune decât să ia lucrul acesta în serios. Ilse i-a sugerat unui ofiţer american că metoda cea mai bună de a scoate ceva de la el era să se concentreze pe viaţa lui personală, şi nu pe activităţile politice. I-a dat ofiţerului 80 de fotografii de familie, inclusiv cele mai recente cu Wolf, fiul lor, şi i-a spus că „muzica clasică ar fi o posibilă terapie pentru soţul ei",[9] preferabil Flautul fermecat de Mozart sau Bărbierul din Sevilla de Rossini.
Deşi n-au încercat asta, Aliaţii erau în criză de timp şi rămâneau fără idei. Plănuiseră ca lise şi Wolf să-l viziteze, însă acest lucru a fost împiedicat de refuzul lui Hess de a-i vedea, indiferent de circumstanţe. Disperaţi, Aliaţii au recurs la o formă de terapie prin şoc, punându-l pe Hess într-o cameră cu mai multe persoane cunoscute. Goering a fost primul. Când şi-a văzut vechiul tovarăş, Hess a fost uimit: „Cine eşti?" Această întrebare i s-a părut o insultă lui Goering şi i-a răspuns: „Ar trebui să mă cunoşti. Am fost împreună ani la rândul." Hess a admis că numele lui Goering îi era cunoscut, dar nimic mai mult. Scos din sărite, Goering a continuat: „îţi aduci aminte că ţi-am vizitat familia şi soţia? Te-am văzut împreună cu nevasta ta de nenumărate ori. Şi tu mi-ai vizitat familia împreună cu soţia ta." Hess a clătinat din cap neputincios şi a dat vina pe amnezie, care era ca „o ceaţă, în spatele căreia dispăruseră toate".[10]
Doi dintre secretarii lui Hess nu i-au trezit nici o amintire. Nici măcar de profesorul Haushofer nu îşi amintea. Haushofer nu era un străin pentru Aliaţi. Fusese luat de la ferma lui şi dus la Nürnberg. Jurase să facă tot ce-i stă în putinţă ca să-şi trezească vechiul prieten: „Sunt pregătit să-l văd chiar şi în starea critică în care se află

acum... Sunt pregătit... să merg până-n pânzele albe ca să vorbesc cu el."[11]
Decât să-l confrunte direct pe Hess, aşa cum o făcuse Goering, profesorul Haushofer a încercat să-l convingă să iasă din „carapace". I-a dat o fotografie cu lise, pe care Hess a recunoscut-o, i-a spus că lise îi arătase toate scrisorile lor, ceea ce înseamnă că a „ţinut legătura" cu „viaţa spirituală şi... sentimentele"[12] lui Hess şi i-a vorbit despre mama lui. Şi totuşi, când profesorul a adus în discuţie casa lui lise şi a lui Hess din München, Hess a negat faptul că locuise vreodată acolo. Se lăsase din nou întunericul.
Această întâlnire l-a tulburat profund pe profesorul Haushofer, care şi aşa era slăbit. Cu câteva zile înainte de întâlnirea cu Hess, avusese un atac de cord minor, iar cei care îl interogaseră fuseseră destul de duri cu el. Voiau ca Haushofer să admită faptul că teoriile lui puseseră bazele imperialismului bazat pe genocid al lui Hitler. Haushofer considera această acuzaţie absurdă, ţinând cont de faptul că Hitler „şi acoliţii lui" au „ştiut puţine despre mersul lumii". Totodată, profesorul Haushofer a „avut o căsnicie fericită în ultimii 50 de ani cu o femeie care nu era ariană". Din momentul în care protecţia lui Hess dispăruse, Haushofer fusese într-un pericol continuu. Anchetatorii lui nu au fost convinşi, aşa că mers pe vinovăţie prin asociere, arătându-i profesorului una dintre revistele lui, în care se găseau articole despre faptul că Statele Unite ale Americii ar fi fost casa „plutocraţilor evrei". Efectul a fost imediat; anchetatorul a declarat că „atunci când a citit asta, Haushofer şi-a pierdut controlul, ochii i s-au umplut de lacrimi şi abia mai putea să vorbească".[13]

Până la urmă, profesorul Haushofer a fost eliberat, dar putea fi arestat din nou în orice moment. Avea 76 de ani. Albrecht, fiul lui, fusese omorât cu brutalitate şi acum Hess, înlocuitorul lui, care îl protejase, dar îl şi pusese şi într-o mare primejdie, părea să fie un suflet rătăcit într-un întuneric etern. în martie 1946, profesorul Haushofer şi Martha, soţia lui, au făcut o plimbare în pădure. Cam la 800 de metri de casa lor, s-au oprit sub o salcie. Ambii au înghiţit otravă, apoi Haushofer a spânzurat-o de o creangă şi a murit la picioarele ei. Trupurile neînsufleţite au fost găsite a doua zi.

*

Pe 30 noiembrie 1945, Hess s-a trezit brusc şi i-a anunţat pe cei prezenţi în sala de judecată, spre şocul acestora, că amnezia lui era falsă („simulată" din motive „tactice") şi acum „memoria" lui era „din nou la dispoziţia lumii". în cazul în care acest lucru nu ar fi fost destul de surprinzător, Hess a continuat: „îmi asum responsabilitatea pentru tot ce am făcut, tot ce am semnat singur şi tot ce am semnat alături de altcineva".[14] Părea că Hess îi păcălise pe toţi, inclusiv pe lise. Totuşi sănătatea lui mintală avusese de suferit din cauza efortului depus pentru a juca această farsă atâţia ani şi pentru a-i convinge pe experţii care-l examinaseră că amnezia lui era reală. Ca să-i păcălească pe cei care-l ţineau închis, trebuise să se amăgească pe el însuşi - un joc periculos, cum şi recunoştea într-o scrisoare pentru lise: „Când eram în Anglia, jucând rolul unui om care-şi pierduse memoria, am învăţat pe de rost multe lucruri ca să mă salvez pe mine însumi de destinul pe care pretindeam cu grijă că-l aveam".[15] Comportamentul lui cât timp fusese prizonier sugerează totuşi că rolul îl absorbise atât de mult, încât devenise o victimă a stării pe

care încerca să o simuleze. La câteva săptămâni după afirmaţia dramatică din sala de judecată, Hess rătăcea din nou în întuneric.
Pe 1 octombrie 1946, Hess a fost condamnat la închisoare pe viaţă. L-a salvat faptul că zburase în Marea Britanie înainte să înceapă cu adevărat masacrul evreilor. Goering şi alţi 11 au fost condamnaţi la moarte prin spânzurare.
Odată ce Emmy şi soţul ei ajunseseră la castelul lor din Austria, spre sfârşitul războiului, iar escorta SS dispăruse ca prin farmec, Goering fusese luat de americani. Privindu-l pe Goering plecând, Emmy avusese o criză de sciatică: „Când am început să-mi pieptăn părul, din senin, mâna mea dreaptă a căzut
inertă şi am simţit o durere puternică. Era începutul unei paralizii. Au trecut doi ani până mi-am putut folosi mâna cum trebuie." La scurt timp după aceea, Emmy şi Edda, fiica ei de şapte ani, au fost trimise la castelul bavarez al lui Goering doar ca să vadă că acesta fusese golit de trupele americane: „Şi în ce stare era casa! Era complet goală! Nu rămăsese nici măcar un bec. Mai târziu, am aflat că americanii luaseră 12 camioane cu mobilă."[16]
Colac peste pupăză, un soldat american o păcălise, spunându-i că soţul ei urma să fie eliberat, şi îi ceruse câteva smaralde pentru asta.
Pe 19 noiembrie 1945, unul dintre psihiatrii de la Nürnberg i-a adus o scrisoare de la Goering, prima pe care o primise de când fuseseră despărţiţi, în scrisoare, Goering nu-şi făcea griji pentru situaţia lui. în schimb, îşi făcea griji pentru Emmy: „Sunt disperat când mă gândesc că trebuie să suferi din cauza mea doar pentru că-mi eşti soţie. Singurul lucru care mă nelinişteşte şi care mă apasă este gândul la tine."[17]

Peste cinci zile, Emmy, sora şi nepoata ei au fost băgate în închisoarea din Straubing, într-o celulă care avea o saltea de paie şi o toaletă. Edda a ajuns peste trei zile, cu ursuleţul ei de pluş şi cu temperatură mare. Au trecut vreo două săptămâni până s-a pus pe picioare. De Anul Nou au fost cazate la nişte călugăriţe catolice, apoi mutate într-o cabană în pădure, unde se afla şi o cameristă, dar clădirea nu era nimic altceva decât o cocioabă fără electricitate şi apă. Aceste condiţii minime de trai erau o neplăcere, însă ceea ce o neliniştea cel mai mult pe Emmy a fost faptul că nu mai comunicase cu soţul ei. La capătul puterilor, i-a trimis o scrisoare emoţionantă colonelului Andrus, implorându-l să o lase să-l viziteze pe Goering: „Nu mi-am văzut soţul de aproape un an şi trei luni şi îmi este îngrozitor de dor de el, încât nu văd nici o altă soluţie; am nevoie de putere ca să pot merge înainte fără soţul meu. Câteva minute în care să-l văd şi în care să-l pot ţine de mână mă vor ajuta foarte mult."[18]
Cererea ei a fost refuzată. Funcţionarii din Nürnberg nu voiau să îi ridice moralul lui Goering. în captivitate, Goering fusese forţat să renunţe la dependenţa de analgezice şi intrase în sevraj. Astfel, pierduse în greutate şi îşi recăpătase spiritul de luptă. în loc să se piardă cu firea în timpul anchetelor sau în timpul interogatoriilor lungi, Goering, din toate puterile, punea la îndoială legitimitatea procesului şi susţinea că acuzaţiile pentru crime de război sunt false, pentru că războiul în sine este o crimă.
Goering devenise şi liderul celorlalţi deţinuţi de calibru - cu excepţia lui Albert Speer, care alesese să îl denunţe pe Hitler şi toate lucrurile pentru care luptase - şi încerca să coordoneze un front unit. Emmy era mândră de sfidarea

soţului ei şi i-a spus unui psihiatru din Nürnberg că Goering voia să arate lumii că nu avea de ce să-i fie ruşine şi că nu „dă înapoi ca un laş". Când vizitatorul ei a întrebat-o despre Soluţia finală, Emmy, pur şi simplu, a afirmat că „Hitler trebuie să fi fost nebun".[19]

în ciuda acestei fanfaronade, dovezile împotriva lui Goering erau incontestabile şi demonstrau limpede implicarea lui în exterminarea evreilor, îl acuzau în special dezvăluirile despre experimentele înfiorătoare făcute pe deţinuţii lagărelor în beneficiul Luftwaffe. Emmy şi Edda au primit, în sfârşit, permisiunea să-l viziteze pe Goering pe 12 septembrie 1946. Li s-a dat voie să petreacă jumătate de oră cu prizonierul, care era legat de un gardian. Cei trei erau despărţiţi de un perete din sticlă; Emmy şi soţul ei au discutat despre lucruri banale. Edda i-a citit poeziile pe care le scrisese.

în timpul următoarelor câtorva săptămâni l-au mai văzut de opt ori. Ultima lor întâlnire a fost pe 7 octombrie. Emmy a încercat să fie curajoasă şi i-a spus lui Goering că „acum putea înfrunta moartea cu o conştiinţă curată", după ce făcuse tot ce putuse „la Nürnberg" pentru tovarăşii săi şi „pentru Germania".[20] Dar, odată ieşită din închisoare, Emmy a lăsat garda jos; gândul că iubitul ei avea să fie spânzurat ca o bucată de carne îi sfâşia inima. O altă femeie care-şi vizita soţul îşi aducea aminte că Emmy „avea lacrimi în ochii ei gri-verzui. I se prelingeau pe obraji. Arăta complet nefericită şi neputincioasă."[21]

Şi totuşi ultimele cuvinte pe care Goering i le-a spus au fost: „Nu mă vor spânzura". Ideea de a muri astfel îl ofensa. Ceruse să fie executat de un pluton de execuţie, însă cererea lui fusese refuzată. Pe 15 octombrie, pe la ora 22, cu o seară înainte să urce pe eşafod, Goering a

înghiţit cianură. Nu se va şti niciodată cu siguranţă de unde obţinuse otrava; în biletul lui de adio afirma că o avusese ascunsă asupra lui încă de când fusese arestat. Acest lucru este puţin probabil, luând în considerare numeroasele percheziţii la care fusese
supus înainte să intre în celula lui din Nürnberg. Probabil unul dintre gardienii americani cu care se împrietenise i-o adusese pe furiş. Când Emmy i-a povestit Eddei cele întâmplate, aceasta a avut propria teorie: „Din tavanul celulei a apărut un înger ca să-i dea otrava".[22]
Cenuşa lui Goering a fost aruncată într-un loc necunoscut, undeva pe lângă Nürnberg. Reflectând asupra felului în care murise, Emmy nu putea să înţeleagă cum „un asemenea om" - care „oferise întotdeauna atât de multe celorlalţi, care dăduse dovadă de îngăduinţă" şi fusese „întruchiparea devotamentului şi a bunătăţii" şi un „model al compasiunii şi al fidelităţii" - putuse fi tratat cu atâta duritate.[23]

*

Distrusă din punct de vedere emoţional, dar şi fizic, Emmy a primit ajutor medical în lunile de după Nürnberg. Pe 29 martie 1947 a fost considerată suficient de sănătoasă ca să se alăture altor 1 000 de femei - inclusiv angajatelor din lagărele de concentrare, prostituatelor şi nevestelor membrilor SS - la Göttingen, un fost lagăr de muncă pentru femeile sovietice, separat de un gard de sârmă ghimpată de miile de prizonieri. Lagărul avea cinci barăci joase, proiectoare, sirene, iar apelul se făcea în toiul nopţii.
La început, Emmy a fost ţinută în clinică, apoi mutată într-o baracă în care erau „doi şobolani uriaşi". Una dintre celelalte colege deţinute era Henriette Hoffmann, al cărei soţ, Baldur von Schirach, scăpase de pedeapsa cu

moartea la Nürnberg. în timpul războiului, Henriette căzuse în dizgraţie după ce l-a înfruntat pe Hitler în legătură cu maltratarea evreilor la care fusese martoră în timpul unei călătorii în Olanda. Hitler nu reacţionase prea bine la plângerile ei şi Henriette nu mai fusese bine-venită; copilul-minune îl dezamăgise pe „unchiul Adolf". Henriette îşi aducea aminte că Emmy era una dintre puţinele femei care aveau grijă de aspectul lor şi singura deţinută care „arăta splendid, ca o actriţă faimoasă, jucând în închisoare rolul lui Gretchen din Faust". Emmy avea o
cămaşă de noapte la ea - care semăna cu „o rochie de seară" - şi, pentru că era „nebună după curăţenie", „o spăla de cel puţin trei ori pe săptămână, deşi era un lucru complicat de făcut. Nu o încredinţa nimănui de la spălătorie - şi- o spăla singură într-un lighean mic şi neted ca argintul."[24]
La câteva săptămâni după venirea lui Emmy la Gottingen, a ajuns şi lise; Henriette îşi aducea aminte că aceasta „avea părul lung şi arăta ca o predicatoare itinerantă".[25] lise împărţea baraca cu alte 16 deţinute - care erau „minunate",[26] conform spuselor ei - şi îi plăcea în special de o bătrână care lucrase ca femeie de serviciu la sediul de partid al lui Hess din Miinchen. Starea ei de spirit s-a îmbunătăţit când i-a fost acceptată cererea de a-l avea pe fiul ei cu ea şi, la scurt timp după asta, s-a reunit şi Emmy cu Edda.
între timp, pe 18 iulie 1947, la ora 4:00, Hess fusese transferat la închisoarea Spandau din Berlin împreună cu alte şase persoane. închisoarea ocupa o suprafaţă de 3,2 hectare, avea două garduri electrice, nouă turnuri de pază din ciment şi un perete interior cu o înălţime de 7

metri. Hess a ocupat o celulă de 2,4 metri lungime şi 1,5 metri lăţime, proaspăt vopsită, şi care avea un pat metalic, o saltea, un scaun şi o masă, o toaletă, un săpun, un prosop pe un raft şi fereastră cu gratii.
Hess şi lise au continuat să-şi trimită scrisori, ambii păstrând un ton neutru; lise i-a spus că îşi păstrase „simţul umorului" şi că înfiinţase „un cerc de studiu literar minunat" cu alte câteva femei şi că abordau opera poetului Rilke. Totuşi timpul trecea greu. Aproape de Crăciunul din 1947, încă nu se întrezărea nici un semn legat de sfârşitul detenţiei. însă lise îşi făcea mai multe griji pentru bunăstarea lui Emmy decât pentru a ei; Emmy nu era doar „bolnavă", ci „trecuse şi prin mai multe decât mine în ultimii doi ani".[27]
lise avea dreptate; Emmy se chinuia să facă faţă încarcerării prelungite şi, în luna octombrie a acelui an, a redactat o scrisoare plină de indignare unui ministru despre nedreptatea situaţiei sale: „Sunt complet apolitică... singura mea vină este că sunt soţia lui Hermann Goering. Nu este cu putinţă să pedepsiţi o femeie pentru iubirea pentru soţul ei şi pentru o căsnicie fericită."[28]
Atât Emmy, cât şi lise aşteptau să se prezinte în faţa comisiei de denazificare. Pentru că Aliaţii se concentrau asupra urmăririi figurilor importante şi a celor care avuseseră o strânsă legătură cu Soluţia finală, puterea judiciară vest- germană şi-a asumat responsabilitatea pentru sutele de mii de persoane care lucraseră pentru regim. Suspecţii erau împărţiţi în cinci categorii, dintre care Categoria (I) - infractor major - era cea mai gravă.

în general, instanţele judecătoreşti au fost destul de indulgente. Pentru că era imposibil să recruteze alţi angajaţi din domeniul juridic, mulţi dintre judecătorii implicaţi erau simpatizanţi ai nazismului - până în septembrie 1950, când procesul era aproape de sfârşit, peste 950 000 de persoane fuseseră judecate, dintre care 270 000 fuseseră amnistiate.
în martie 1948, lise s-a prezentat, în sfârşit, în faţa unui tribunal de denazificare şi a fost achitată. Zborul lui Hess şi consecinţele acestuia îi salvaseră viaţa; acum, tot zborul lui o cruţase şi pe lise de alte pedepse pentru anii de devotament neclintit faţă de Hitler.
Emmy a fost judecată la două luni după lise. Procesul a durat două zile. 16 martori au depus mărturie pentru ea: prieteni evrei pe care îi ajutase, rezidenţi ai căminului pentru actori pe care Emmy îl înfiinţase, actriţe celebre de cinema şi chiar vechiul ei partener, Gustav Griindgens. însă Emmy era o figură prea cunoscută ca să scape cu o pedeapsă uşoară. După cum observa judecătorul, Emmy „nu doar că s-a bucurat de numărul considerabil de onoruri personale, ci şi de stilul de viaţă extrem de luxos al soţului ei".[29] A fost pusă în Categoria (II) - infractor - şi condamnată la un an de închisoare, pe care deja îl ispăşise. 30% dintre bunurile ei au fost confiscate, iar ei i s-a interzis să joace timp de cinci ani.
Când s-a aflat vestea verdictului, oamenii au fost şocaţi şi consternaţi. Cum putea Emmy Goering, care-şi etalase puterea de-a lungul multor ani atât de ostentativ, să scape aşa uşor? La Stuttgart 30 de femei s-au adunat ca să-şi exprime furia şi dezgustul.

Capitolul 15. Amintire şi uitare

Pe 13 mai 1945, Margaret şi Gudrun, fiica ei, au fost descoperite în regiunea Tirol şi arestate de Aliaţi. Au petrecut două nopţi într-un hotel al americanilor de lângă Bolzano, o noapte la Verona, au zburat la Florenţa şi au ajuns într- un lagăr şi centru de interogare de lângă Roma, condus de britanici, unde erau încarcerate doar femei.

Margaret a continuat să nu ştie nimic despre soarta soţului ei până pe 20 august, când a fost intervievată de Ann Stringer, o reporteră americană care lucra la United Press. Din momentul în care fusese clar că Aliaţii nu vor colabora cu el, Himmler încercase să se piardă printre miile de refugiaţi care se îndreptau spre vest. Totuşi fusese arestat de soldaţii britanici şi, pe 23 mai, exact când soldaţii înţeleseseră cu cine aveau de-a face, acesta înghiţise cianură.

Când a aflat noutăţile, Margaret aproape că nu a avut nici o reacţie. Stringer îşi amintea că, atunci când a anunţat-o pe Margaret „că Himmler a fost îngropat într-un mormânt nemarcat", ea „nu a părut surprinsă sau interesată. A fost cea mai rece demonstraţie de stăpânire de sine pe care am văzut-o vreodată." Ceea ce Stringer nu şi-a dat seama era faptul că pentru Margaret ar fi fost un lucru nedemn să-şi arate emoţiile în faţa unei jurnaliste americane.

Margaret citise despre lagărele de concentrare în presă şi ştiuse că soţul ei urma să fie acuzat; aflându-se faţă-n faţă cu posibilitatea de a fi nevoită să răspundă pentru acţiunile lui, alesese să facă pe nevinovata şi îi spusese lui

Stringer că este „doar o femeie" care „nu înţelege politica".[1]
De la Roma, Margaret şi Gudrun au fost duse la Nürnberg. Când au ajuns acolo, Margaret a fost percheziţionată până la piele şi asupra ei „s-a găsit o fiolă de cianură de potasiu cusută în căptuşeala de la umăr a paltonului". Au fost duse într-o celulă goală, în care erau doar două scânduri în loc de paturi. Recunoscând că închisoarea Nürnberg nu este întocmai mediul perfect pentru
o adolescentă, colonelul Andrus a încercat să o facă să se simtă cât mai normal posibil: „Am hotărât că studiile fetei trebuie să continue. Am mers împreună prin magazinele din oraşul Nürnberg... să găsim manuale şi acuarele pentru copilă. în semn de recunoştinţă, mi-a trimis, cu timiditate, un tablou făcut de ea, cu flori galbene şi albastre."[2]
Cu toate acestea, Gudrun a fost interogată pe 22 septembrie 1945; a fost întrebată despre ultima întâlnire cu tatăl ei şi dacă şi unde călătorise în timpul războiului. Gudrun a răspuns că îşi petrecuse „ultimii cinci ani" ori „acasă", ori la „şcoală". A vorbit pe scurt despre excursia la plantaţia de ierburi din Dachau şi, când au întrebat-o dacă părinţii ei discutaseră vreodată despre planurile lor de după război sau despre orice altceva important, răspunsul lui Gudrun a fost foarte clar: „Mama nu mi-a spus niciodată nimic".[3]
Peste patru zile a fost rândul lui Margaret. Deloc surprinzător, anchetatorul a fost interesat, în primul rând, de coordonarea Soluţiei finale de către soţul ei şi de cât de multe ştia Margaret despre ce se întâmplă. La început, a susţinut că Himmler nu vorbise niciodată cu ea despre

lagărele de exterminare, dar, după o interogare îndelungată, Margaret a mărturisit că ştia că „există" câteva, însă nu-şi aducea aminte cine i-a vorbit despre asta, „poate" Himmler, nu era sigură. Presată în continuare, Margaret a recunoscut că vizitase lagărul Ravensbrück - „Am văzut lagărul de concentrare pentru femei" -, dar nu a spus când sau de ce fusese acolo; în complexul de la Ravensbrück se găsea o grădină de ierburi, însă nu la fel de mare precum cea din Dachau, iar infirmierele Crucii Roşii germane erau angajate acolo. Margaret nu menţionase nimic despre Ravensbrück în jurnalul ei, însă probabil verificase lagărul în timpul unei călătorii oficiale, când era în drum spre Polonia, în 1940, ori în drum spre Letonia, în 1942.

Când a fost întrebată dacă soţul ei fusese forţa conducătoare din spatele anihilării evreilor, Margaret a dat vina pe Hitler: „Cred că aceste chestiuni au fost hotărâte de Führer". Altminteri, Margaret voia numaidecât să accentueze faptul că, întrucât fusese separată de Himmler, îl văzuse doar de „15 sau 20 de ori" în timpul războiului şi, de fiecare dată, doar pentru trei zile. Totuşi când a venit vorba despre Hedwig, a ezitat să intre în detalii. A pretins că nu- şi aduce aminte prenumele ei sau câţi copii avusese, cu toate că a recunoscut, într-adevăr, că Himmler nu fusese un soţ „fidel".[4]

Hedwig ajunsese în Austria la sfârşitul războiului, însă a fost uşor de găsit. în interogatoriul din 22 mai 1945, Hedwig l-a descris pe Himmler ca fiind „un idealist cu o încredere extraordinară în Germania şi în Fiihrer". Anchetatorul ei a observat că Hedwig este „o femeie atrăgătoare abia trecută de 30 de ani" şi a ajuns la

concluzia că este o „femeie mai degrabă modestă, decât puternică şi calculată".[5]
Fiind considerată neimportantă, Hedwig a fost eliberată. Nu a fost supusă procesului de denazificare. S-a stabilit în Bavaria, unde a ţinut legătura cu unii dintre vechii colegi ai lui Himmler şi membri ai familiei lui. în 1953, Hedwig a decis să rupă orice legătură cu trecutul, s-a mutat în Baden-Baden, s-a căsătorit şi a lucrat ca secretară, bucuroasă că fusese dată uitării. în 1994, Hedwig a dat un interviu înainte să moară şi a insistat asupra faptului că nu ştiuse nimic despre acţiunile lui Himmler din timpul războiului; nu a menţionat nimic despre mobila din membre umane pe care o depozitase în podul casei ei din Berchtesgaden.

*

La finalul războiului, Lina şi fiica ei mai mică locuiau cu Frieda Wolff la Tegernesee, dar au fost imediat date afară de trupele americane, care voiau să rechiziţioneze casa. Pentru o scurtă perioadă, Lina şi fiica ei au dormit în maşină, până au găsit locuri într-un spital local. După ce şi-a lăsat copilul în grija unor prieteni, Lina a pornit într-o lungă călătorie înapoi spre Fehmarn; a mers cu trenul din Tegernsee la München, cu bicicleta până la Augsburg, a făcut autostopul până la Stuttgart, apoi a luat un tren, care trecea prin Hanovra, până pe coasta Mării Baltice. A ajuns la casa părinţilor ei pe 7 septembrie 1945 şi s-a înregistrat la autorităţile britanice care administrau regiunea.
Peste un an, Lina a auzit nişte veşti tulburătoare. Autorităţile din Praga o căutau pentru crime împotriva umanităţii. Speriată că britanicii ar fi putut să o predea, Lina a făcut rost de documente false şi s-a îndreptat spre

sud, întâi ajungând la München, apoi trecând graniţa spre Austria, unde a lucrat ca
lăptăreasă la o fermă. Nu i-a plăcut deloc, a renunţat şi s-a întors la Fehmarn.
Pe 19 octombrie 1947, Tribunalul Poporului din Praga, care ascultase mărturiile muncitorilor de la conacul Linei din Cehia, a condamnat-o la închisoare pe viaţă cu 20 de ani de muncă silnică pentru faptul că îşi înfometase deţinuţii şi îi lăsase pe gardienii SS să-i bată. Autorităţile cehoslovace au cerut extrădarea Linei, însă britanicii au refuzat să coopereze, în schimb, chiar ei au fost cei care au arestat-o.
Procesul de denazificare al Linei a avut loc pe 29 iunie 1949; a fost clasificată în Categoria (IV) - adept - şi a fost scutită de pedeapsa cu închisoare. Poate că asasinarea soţului ei a fost considerată o pedeapsă suficientă. Chiar şi după standardele tribunalelor de denazificare, a fost o judecată surprinzător de generoasă, ţinând cont de acuzaţiile aduse la Praga şi de rolul esenţial al lui Heydrich în formarea şi coordonarea Soluţiei finale, care fusese dat în vileag în mod sistematic în timpul proceselor dintre 1947 şi 1948 ale conducătorilor Einsatzgruppen supravieţuitori. Lina a fost surprinsă de indulgenţa tribunalului: „Am devenit una dintre puţinele femei naziste care nu au stat deloc la închisoare şi mi-a părut puţin rău că nu am fost deţinută o perioadă".[6]
Cu toate acestea, Lina a depus o cerere de apel şi, în ianuarie 1951, a ajuns în Categoria (V) - achitat - şi i s-a permis să-şi păstreze bunurile, inclusiv vila ei şi a lui Heydrich din Fehmarn. Lina a transformat-o într-o pensiune cu restaurant. Mulţi dintre vizitatorii ei erau veterani SS şi, prin intermediul lor, a fost prezentată unei organizaţii caritabile, Stille Hilfe (Ajutor tăcut), care

fusese înfiinţată în noiembrie 1951 şi avea vreo 20-30 de membri care să îi „ajute pe toţi cei care, în urma condiţiilor din timpul războiului şi de după, şi- au pierdut libertatea prin încarcerare, concentrare sau în circumstanţe similare".[7]
întemeiată de Elena Elisabeta von Isenburg, o catolică devotată şi nevropată, al cărei răposat soţ fusese nazist înflăcărat şi profesor de genealogie la München, Stille Hilfe a adunat bani pentru foştii membri SS - indiferent dacă fuseseră angajaţi ai lagărelor de concentrare sau funcţionari importanţi - care zăceau în închisoare, le-a asigurat avocaţi şi le-a plătit cheltuielile de judecată, a bătut la cap autorităţile în legătură cu modul în care erau trataţi şi i-a ajutat să se adapteze la viaţa civilă după ce au fost eliberaţi.
Deşi Lina recunoştea chipurile şi numele adepţilor loiali ai SS care au stat la pensiunea ei, prietenii ei din Berlin nu erau printre aceştia. Schellenberg devenise membru al serviciilor secrete şi ajuta agenţii americani în eforturile lor de a prinde nazişti fugari. Max de Crinis, expertul în eutanasiere, şi Lilli, soţia lui, se otrăviseră pe 2 mai 1945. Herbert Backe, care se ocupase de distribuirea mâncării în timpul războiului şi fusese responsabil de înfometarea până la moarte a milioane de oameni, se spânzurase în celula lui din Nürnberg pe 6 aprilie 1947; Ursula, soţia lui, era singura din grupul unit al Linei care a păstrat legătura şi care l-a ajutat pe Heider, fiul Linei; la începutul anilor 1950, acesta a locuit la Ursula cât a fost student la inginerie la Universitatea din Hanovra.
Heider a absolvit universitatea şi s-a angajat la compania de construcţie a aeronavelor Dornier. Marte, fiica cea mai mică a Linei, s-a căsătorit cu un fermier din zonă şi a

deschis un mic magazin de modă la Fehmarn. Silke, cealaltă fiică a ei, a devenit model, a locuit o perioadă în Mexic, dar apoi s-a întors la Fehmarn şi s-a stabilit acolo. Preocupată întotdeauna de situaţia financiară, Lina a făcut o serie de solicitări în instanţă cu privire la dreptul ei de a primi pensia totală datorată unei văduve de general german căzut la datorie. Suma era egală cu pensia soţiilor de miniştri. în ciuda dovezilor detaliate despre Heydrich şi despre Holocaust prezentate la judecată, Lina a câştigat.

Din 1949, când Lina a dat un interviu unui jurnalist de la revista Der Spiegel, aceasta nu a mai pierdut nici o ocazie să vorbească despre soţul ei. în 1951 a fost contactată de Jean Vaughan, scriitor şi partizan al nazismului, care a vrut să colaboreze cu ea pentru o carte despre Heydrich. Şi-au scris unul altuia timp de câteva luni. în câteva dintre scrisori, Lina i-a răspuns la anumite întrebări, iar în altele i-a trimis fragmente pline de detalii, însoţite de reflecţii lungi.

Pe alocuri, amintirile Linei erau şovăielnice, gândurile erau confuze, în special când venea vorba despre Soluţia finală. Punctul ei de plecare era negarea. Soţul ei nu era vinovat de acea crimă, pentru că exterminarea începuse după asasinarea lui: „Iar în ce priveşte ordinele legate de evreii din Rusia, acestea au fost date de la cel mai înalt nivel, din câte ştiu eu, şi nu ştiu dacă au fost emise când soţul meu era încă în viaţă. Dar, cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât am mai multe dubii." Din acest punct de vedere, Lina era mulţumită că Heydrich „a murit în 1942" şi că putuse să-şi păstreze „convingerea şi idealul". Lina mai sublinia şi faptul că Heydrich nu avusese nici o autoritate asupra lagărelor, care fuseseră controlate de

Himmler şi conduse de o anumită ramură a organizaţiei SS. Poate că Heydrich fusese responsabil de arestarea oamenilor, dar, din momentul în care aceştia treceau de porţile lagărelor, el nu mai avea nici o putere asupra lor; cum spunea şi Lina: „Un judecător nu este niciodată responsabil de condiţiile din închisoare". Şi totuşi nu putea să scape de sentimentul tulburător că soţul ei trebuia să fi ştiut despre misiunea lui Himmler şi se prea putea să fi fost implicat în organizarea acesteia. Dar, chiar dacă Heydrich ştiuse despre orori, nu îi spusese nimic despre asta: „A păstrat o tăcere absolută şi, dacă ştia ce avea să se întâmple, a reuşit, cu siguranţă, să ascundă acest lucru de noi".[8]

Răscolirea trecutului o tulburase pe Lina, aşa că a pus capăt corespondenţei cu Vaughan. Evenimentele erau încă prea proaspete, emoţiile, prea vii pentru a fi analizate, Lina avea nevoie de mai mult timp înainte să ridice un monument în onoarea soţului ei.

*

După Nürnberg, Margaret şi Gudrun au fost reţinute într-un lagăr pentru femei până în noiembrie 1946; bolnave, deprimate şi neadaptate, amândouă au fost internate într-un spital de psihiatrie administrat de Biserică, alături de 2 500 de epileptici şi alţi 800 de pacienţi, iar Margaret aştepta procesul de denazificare.

Din 1948 şi până la începutul lui 1953, Margaret a fost implicată în trei procese diferite cu trei rezultate diferite. în 1948 a fost inclusă în Categoria (III) - infractor minor. în 1952, în urma unui apel, verdictul a fost redus la Categoria (IV) - adept. Reclasificarea a fost primită cu proteste - la urma urmei, era soţia lui Himmler -, aşa că Margaret a trecut la Categoria (II) - infractor -, ceea ce însemna confiscarea oricăror proprietăţi sau bani care

aveau legătură cu soţul ei şi pierderea dreptului de vot. Pe Margaret nu a mulţumit-o această decizie şi, timp de câţiva ani, a luptat ca să primească pensia de stat şi de văduvă, care, credea ea, i se datorau.
Pe atunci, Margaret se mutase într-un mic apartament din München; voia să ducă o viaţă liniştită şi să dispară în anonimat. Vechii prieteni şi colegi erau morţi. Ernst-Robert Grawitz, şeful ei de la Crucea Roşie germană, folosise o grenadă pentru a şterge orice urmă a existenţei sale şi a familiei lui. Profesorul Gebhardt de la clinica Hohenlychen fusese arestat pentru experimentele groaznice făcute pe deţinuţii din lagăre şi, în toamna lui 1946, se alăturase altor colegi de breaslă la Nürnberg - printre care era şi Karl Brandt, a cărui soţie fusese tovarăşa foarte apropiată a Evei - pentru aşa- numitul „Proces al medicilor". Profesorul Gebhardt a fost condamnat la moarte şi executat pe 2 iunie 1948.
Mai încurajatoare pentru Margaret a fost întoarcerea lui Gerhard, fiul ei vitreg, după aproape un deceniu petrecut în Uniunea Sovietică. Gerhard, care se alăturase aripii militare a organizaţiei SS în ultimele luni de război, fusese prins de trupele sovietice şi dus într-un lagăr de muncă. Autorităţile sovietice aflaseră despre legăturile lui cu Himmler şi îl condamnaseră la 25 de ani. După moartea lui Stalin, autorităţile au început încet să golească reţeaua extinsă de lagăre şi Gerhard a fost eliberat în 1955. A pornit spre München şi a stat la Margaret un an, înainte să-şi ia viaţa în propriile mâini. S-a căsătorit, a lucrat ca şofer de camion şi a păstrat legătura atât cu mama lui vitregă, cât şi cu sora vitregă. Relaţia dintre Gudrun şi Margaret devenise tensionată; spre deosebire de mama ei, Gudrun nu era pregătită să

uite trecutul. După ce a absolvit liceul, a plecat de la Margaret şi s-a pregătit pentru a deveni croitoreasă. Nu i-a fost uşor să-şi clădească o viaţă independentă. Când angajaţii sau colegii de muncă aflau cine era, Gudrun era dată afară. Chinuindu-se să o scoată la capăt, s-a mutat înapoi cu Margaret când starea acesteia de sănătate a început să se deterioreze.

Totuşi Gudrun a fost acceptată printre rândurile celor de la Stille Hilfe şi a muncit necontenit pentru organizaţie mai bine de 40 de ani. S-a alăturat asociaţiei SS de întrajutorare chiar de la înfiinţarea acesteia, iar membrii organizaţiei au tratat-o cu un oarecare grad de admiraţie şi respect, aproape de veneraţie.

în acelaşi timp, Gudrun a ajutat la crearea unui grup neonazist mai puţin legal numit Tineretul Viking. în 1958 a participat la o întâlnire a veteranilor SS şi a altor simpatizanţi ţinută în Austria, lângă un sit arheologic celtic localizat adânc în pădurile Boemiei. Gudrun a fost oaspetele de onoare la evenimentul care avea să devină celebrarea anuală a realizărilor tatălui ei; a considerat acest lucru ca fiind „scopul vieţii [ei] de a-l prezenta" pe Himmler „într-o altă lumină". Cu toate că l-au „etichetat ca fiind cel mai mare criminal în serie din toate timpurile", dorinţa ei consta din „încercarea de a-i schimba imaginea" şi din „obţinerea adevărurilor legate de gândurile şi de faptele lui".[9]

Mama ei a murit pe 25 august 1967; avea 74 de ani. Pentru că Margaret nu vorbise despre soţul ei şi despre viaţa lor împreună, istoricii, în mare parte, au ignorat-o, ajungând la concluzia că mariajul lor luase sfârşit, de fapt, prin 1935. Doar recent, după ce corespondenţa ei cu Himmler şi fragmente din jurnalul ei au intrat în domeniul

public, s-a putut afla câte ceva despre această femeie ciudată şi misterioasă, care a hotărât să ducă secretul cu ea în mormânt.

*

în afară de o scurtă căsătorie de trei ani cu regizorul de teatru finlandez, Heydrich fusese singurul bărbat din viaţa Linei; în 1967 a mărturisit într-o revistă pentru femei că „şi astăzi încă îl visez pe soţul aproape în fiecare noapte. Vrea să se despartă de mine. Vrea să mă lase. Eu îi reproşez că m-a abandonat. Acelaşi vis, aproape în fiecare noapte."[10] în 1969, pensiunea Linei din Fehmarn a ars din temelii când acoperişul din paie a luat foc, însă, datorită asigurării, Lina a putut să cumpere o proprietate nouă, mai mică, şi să-şi reînceapă afacerea. Totuşi grija ei cea mai mare era să protejeze moştenirea lui Heydrich. Lina era obsedată de ideea că acesta era tratat cu nedreptate de către generaţiile de după el. într-o scrisoare către un istoric olandez, s-a plâns de faptul că soţul ei era foarte dur judecat pentru înfăptuirea lucrurilor pe care el le crezuse „o necesitate politică inevitabilă" şi sublinia faptul că este uşor să condamnăm „deciziile din acele vremuri în confortul de astăzi".[11]

Ca să contribuie la crearea unei păreri mai echilibrate, Lina a vorbit pe îndelete cu mai mulţi istorici. Luând în considerare faptul că voia să fie luată în serios, a fost de acord să lucreze alături de candidaţi aprobaţi de ea în baza minuţiozităţii, a obiectivităţii şi a interesului lor faţă de adevărul despre soţul ei. Cea mai neobişnuită întâlnire a fost cu Shlomo Aronson, un profesor israelian din Tel Aviv. După ce a analizat procesul lui Adolf Eichmann, Ronson a decis să studieze nazismul în profunzime şi, astfel, a plecat în Germania, unde s-a înscris la Universitatea Liberă din Berlin şi a scris o lucrare despre

începuturile organizaţiei SD şi ale Gestapoului la Miinchen. Aronson a lăsat deoparte orice sentimente ostile pe care le-ar fi avut faţă de văduva lui Heydrich şi a căutat-o pe Lina. în ciuda antisemitismului ei, Lina a fost pregătită să-i facă pe plac Aronson şi să-i dedice numeroase ore din timpul ei.
Lina a mai vorbit şi cu Heinz Hohne, care a început să se intereseze de organizaţia SS după ce scrisese o serie de articole pentru Der Spiegel despre un fost membru SS care scăpase de denazificare şi avea o poziţie importantă în societatea vest-germană. Această investigaţie l-a inspirat pe Hohne să-şi înceapă studiul grandios, inovator şi hotărâtor despre organizaţia SS; Lina era dornică să fie intervievată şi i-a povestit nişte lucruri neştiute despre Margaret şi soţul ei. La începutul anilor 1970 a mai oferit un interviu spectaculos autorului american John Toland, care scria biografia lui Hitler.
Oricum, Lina încă nu era satisfăcută de felul în care era descris Heydrich. Pe lângă aceste volume academice, mai existau şi o serie de alte cărţi despre Heydrich, care îl prezentau ca fiind călăul lui Hitler şi cel mai rău om din al Treilea Reich, un sadic şi un măcelar insensibil - nazistul suprem. Nu a mai putut tolera aşa ceva fără să riposteze, aşa că a scris chiar ea o carte. Dezarmant de sinceră, de parcă ar fi prezentat purul adevăr, povestirea Linei despre viaţa ei lângă Heydrich nu dezvăluia nici o vină, dubiu sau regret cu privire la cele întâmplate. Convingerile lor ideologice nu îi provocau nici o remuşcare şi nu-i era deloc ruşine de rasismul şi de antisemitismul lor, minimalizând, în acelaşi timp, implicarea directă a lui Heydrich în Soluţia finală.

Până la urmă, Lina voia să-l facă pe cititor să aprecieze faptul că Heydrich fusese o personalitate extrem de talentată. Talentul lui în domeniul muzicii - „dacă lucrurile n-ar fi mers atât de rău, n-aş mai fi fost văduva unui criminal de război, ci, fără dubii, soţia unui violonist strălucit"[12] -, abilităţile sportive, curajul lui, sârguinţa şi etica muncii, inteligenţa şi raţiunea lui, patriotismul; până la urmă, cel mai important lucru pentru el fusese să servească Germania. Pe scurt, fusese un om mare. Apelurile Linei n-au fost ascultate. Cartea ei, Leben mit einem Kriegsverbrecher (Viaţa alături de un criminal de război), publicată în 1976 la o editură germană mică, nu a avut un impact prea mare şi nu a fost tradusă niciodată în limba engleză. Fiind la fel de hotărâtă, a continuat să vorbească cu oricine dorea să o asculte.

Lina a murit pe 14 august 1985, la vârsta de 74 de ani. Cu puţin timp înainte să moară, a dat un scurt interviu pentru televiziune. Stând dreaptă şi nemişcată într-un birou plin cu cărţi, pregătită şi aranjată, cu îmbrăcăminte clasică, dar elegantă, privind drept înainte fără să clipească şi răspunzând sec şi fără emoţii, a

spus lumii că era mândră să fie Lina Heydrich

.Capitolul 16. Pe ultima sută de metri

După o perioadă petrecută în lagărul de prizonieri din Göttingen, Ilse s-a stabilit la München şi a reluat legătura cu foştii ei prieteni şi cunoscuţi, printre care şi Winifred Wagner. Deşi nu fusese arestată, regina oraşului Bayreuth trecuse prin două audieri de denazificare. La prima, în 1947, Winifred fusese plasată în Categoria (II) - infractor; la al doilea proces, în 1948, a primit o clasare inferioară, Categoria (III) - infractor minor. Totuşi reputaţia ei era pătată şi a renunţat la organizarea festivalului.
Emmy şi Edda fuseseră şi ele în cercul social al lui Winifred - Emmy o admirase foarte mult şi scrisese că „eu şi fiica mea o iubim şi o respectăm din toată inima pe această femeie minunată"[1] -, dar, până la urmă, Winifred fusese mai apropiată de lise; spre deosebire de Emmy, acestea trăiseră începutul mişcării naziste împreună şi, pentru ele, anii 1920 păruseră nişte ani fără griji, când Hitler fusese mai relaxat şi mai abordabil, înainte ca visurile lui să se transforme într-o realitate înfricoşătoare. Cu toate că de-a lungul anilor nu se văzuseră atât de des, lise şi Winifred au ţinut legătura prin scrisori, făcând schimb de bârfe despre membrii din gaşca lui Hitler care supravieţuiseră, criticându-le autobiografiile şi discutând despre meritele programului din fiecare an al festivalului. în 1975, cu cinci ani înainte de moarte, Winifred a dat un interviu în care, imprudentă, a preamărit virtuţile lui Hitler şi aproape că şi-a declarat dragostea pentru el.

Pe 14 decembrie 1955, Der Spiegel publicase un scurt anunţ: lise deschisese o pensiune şi camerele erau disponibile la preţ rezonabil. Transformase în pensiune o veche fermă aflată la înălţime în Alpii bavarezi; avea o privelişte extraordinară şi o cameră rezervată pentru soţul ei, în care lise ţinea cărţile, manuscrisele şi hârtiile lui, un radio şi câteva dintre jucăriile cu care obişnuia să se joace cu Wolf. Ilse rezervase acest spaţiu privat pentru Hess cu gândul că, într-o zi, acesta avea să iasă de la Spandau. Totuşi nu se aştepta ca Aliaţii
să se răzgândească în legătură cu sentinţa lui pe viaţă - ar fi făcut-o doar dacă ar fi forţaţi.
în 1954, ca să mai câştige publicitate pentru cauza ei, lise a redactat cartea Gefangener des Friedens - Briefe aus Spandau (Prizonier al păcii: scrisori din Spandau), prima dintr-o serie de colecţii de corespondenţă cu soţul ei. Conform spuselor unui alt deţinut, când Hess aflase despre carte, „a devenit foarte entuziasmat", încântat că urma să fie publicată înaintea oricăror cărţi ale altor deţinuţi din închisoarea Spandau.
Bazându-se pe scrisorile lui Hess - din Gefangener des Friedens şi din alte ediţii ulterioare -, un cititor obişnuit s-ar fi putut gândi că soţul lui lise se bucura de încarcerarea lui; viaţa monahală părea să i se potrivească când muncea la bucata lui din grădina Spandau, se delecta cu câte un recital de muzică clasică interpretată la orgă de unul dintre deţinuţi şi când citea avid numeroasele cărţi pe care i le tot trimitea lise - o dată a cerut să-i trimită chiar 60 de cărţi. Hess studiase amănunţit istoria, biografiile muzicienilor, arhitectura, astronomia şi fizica nucleară şi, în acelaşi timp, era atent la evenimentele momentului. Dar aceasta este doar o

parte a poveştii. Din 1950, Hess începuse să fie la fel de dificil şi de deranjat precum fusese în Marea Britanie şi la Nürnberg. Refuza să doarmă. Nu voia să muncească. Nu voia să mănânce. îi ţinea pe toţi treji noaptea cu gemetele şi suspinele lui. Amnezia îi revenea în mod regulat, ca un vecin enervant de care nu prea poţi scăpa.

Din nou, gardienii lui trebuiau să decidă dacă juca teatru sau nu. Albert Speer, care-şi ispăşea pedeapsa de 20 de ani, considera că acesta se prefăcea; pe 1 iulie 1956, Speer nota în jurnalul său că îl văzuse pe Hess ieşind din celula lui, părând „relaxat şi fericit", dar, din momentul în care îşi dăduse seama că Speer îl priveşte, „expresia feţei i s-a schimbat într-o fracţiune de secundă. Din senin, m-am confruntat un bărbat necăjit şi îndurerat. Chiar şi mersul i s-a schimbat brusc. Pasul lui sprinten a devenit rigid şi nesigur."[2]

Lucrurile s-au agravat când unul dintre ceilalţi deţinuţi a fost eliberat mai devreme din cauza problemelor de sănătate. în noiembrie 1957 au circulat zvonuri că Hess înghiţea mici cantităţi de detergent de rufe ca să-şi provoace crampe stomacale. Spre sfârşitul lunii, în timp ce-şi îndeplinea sarcinile în grădină, Hess a încercat să se sinucidă şi a fost găsit în celula lui, sub lenjeria de pat, plin de sânge.

Doctorii l-au pus pe picioare şi, a doua zi, Hess i-a povestit lui Speer ce se întâmplase:

Nu era nici un gardian prin preajmă, mi-am spart rapid ochelarii, am folosit o bucată de sticlă ca să-mi tai venele de la mână. Timp de trei ore, nu a observat nimeni nimic. Am stat în celulă şi am avut destulă vreme să sângerez până

la moarte. După aceea aş fi scăpat pentru totdeauna de durere.[3]

Pe de altă parte, lise se străduia să-l elibereze. în 1956 a apelat la Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU), în 1957, la Comisia Europeană pentru Drepturile Omului. Motivul ei era simplu: Hess riscase totul ca să fie un ambasador al păcii şi cei 16 ani de detenţie erau cu siguranţă o pedeapsă suficientă pentru activităţile lui naziste, fără a menţiona şi efectul pe care îl avuseseră asupra bunăstării lui.

Pe 1 octombrie 1966, Hess a rămas singurul deţinut din închisoarea Spandau după ce Speer şi Baldur von Schirach au fost eliberaţi. Amândoi îşi ispăşiseră pedepsele. Speer urma să se întoarcă la Margarete, soţia lui, şi să devină un autor de succes. Von Schirach nu a fost atât de norocos. Henriette divorţase de el în 1950; s-a recăsătorise şi şi-a petrecut restul vieţii jignindu-i pe ceilalţi cu opiniile ei.

lise şi Wolf - fiul ei, care se specializase în inginerie, se căsătorise şi avea copii - şi-au dat seama că acesta era un moment decisiv în încercarea lor de a-l elibera pe Hess. Nu era doar faptul că detenţia solitară a lui Hess îi evidenţia situaţia dificilă, dar şi presa era cu ochii pe el. Pe 10, lise şi Wolf au emis „Declaraţia adresată tuturor oamenilor gânditori din lume", care dezaproba încarcerarea „dură" a lui Hess, fiind „până acum necunoscută în analele dreptului modern".[4] Au trimis-o Comisiei ONU pentru Drepturile Omului şi Consiliului Mondial al Bisericilor.

La începutul lui 1967, lise a înfiinţat Hilfsgemeinschaft Freiheit fur Rudolf Hess (Comunitatea de sprijin pentru eliberarea lui Rudolf Hess) şi a iniţiat o petiţie prin care

cerea eliberarea soţului ei. Petiţia a adunat 40 000 de semnături din 40 de ţări diferite, iar la întrunirile comunităţii s-au adunat cam 500 de persoane. în acelaşi timp, lise a trimis scrisori politicienilor, intelectualilor, episcopilor, jurnaliştilor şi istoricilor, cerându-le sprijinul. Mulţi dintre ei au anunţat oficial că erau de acord cu lise.
în noiembrie 1969, Hess a căzut la pat din cauza unui ulcer perforat şi pe 8 decembrie a fost transferat la Spitalul Militar Britanic din Berlin. Starea lui era critică. Acum chiar părea că ar fi putut muri, aşa că Hess i-a scris directorului închisorii Spandau şi l-a întrebat dacă lise şi Wolf l-ar putea vizita; după 28 de ani, Hess voia să-şi vadă din nou soţia şi copilul.
Pe 24 decembrie 1969, lise şi Wolf au ajuns la spital. îi aşteptau 40 de reporteri şi fotografi. Ilse purta un palton bej, din păr de cămilă, şi un fular în jurul capului. Ajunsă înăuntru, şi-a scos paltonul şi a dezvăluit un costum din două piese şi o bluză cu guler alb. Ea şi Wolf au urcat cu liftul până la al treilea etaj. Ilse îi adusese soţului ei un buchet mare de flori, însă nu i s-a permis să i le dea. în timpul întâlnirii de jumătate de oră, Ilse, Wolf şi Hess au fost înconjuraţi de patru directori de închisoare şi de un gardian.
Când au intrat în cameră, Hess a sărit imediat în picioare să-i întâmpine, apoi şi-a adus aminte că nu aveau voie să se atingă şi, în schimb, le-a transmis o sărutare simbolică cu vârful degetelor. Pentru câteva clipe, atmosfera a fost plină de emoţii şi Wolf şi-a dat seama că mama lui era „pe punctul de a plânge",[5] însă lise şi-a stăpânit sentimentele. Au început să vorbească despre sănătatea lui Hess, despre cariera de inginer a lui Wolf şi despre alţi membri ai familiei. Totul s-a întâmplat într-o clipă; lise îşi aducea

aminte că „timpul a trecut foarte repede şi, înainte ca discuţia să devină mai relaxată, vizita s-a încheiat". în timp ce plecau, lise i-a dat directorului închisorii cadourile de Crăciun pentru soţul ei: o cutie din lemn de santal cu un săpun de lavandă Mousson, o pijama din bumbac de un albastru pal şi o înregistrare cu muzica lui Schubert.

Hess şi-a revenit şi s-a întors la Spandau, împotriva dorinţelor puterilor occidentale - Marea Britanie, America şi Franţa -, care împărţeau cu sovieticii jurisdicţia asupra lui Hess. Ţările occidentale deciseseră că nu mai era necesar să-l ţină închis. Dar sovieticii nu erau de acord. Aceştia considerau că Hess avea aceeaşi vină ca ceilalţi inculpaţi de la Nürnberg, ţinând cont de durata serviciului pentru Hitler şi de influenţa avută asupra mişcării şi a ideologiei acesteia. Erau şi furioşi că viaţa lui Hess fusese cruţată. Iar în ce priveşte aşa-numita misiune pentru pace, aceasta fusese întreprinsă doar cu scopul de a face lucrurile mai uşoare, ca Hitler să distrugă Uniunea Sovietică.

Sovieticii au mai subliniat, destul de corect, şi faptul că Hess rămăsese un nazist pur. Scrierile lungi ale lui Hess din închisoare erau pline de dispreţ pentru democraţia liberală, pe care o considera slabă şi coruptă, pentru capitalismul de tip american, care era lipsit de suflet şi sec din punct de vedere cultural, iar comunismul era la fel de oribil ca întotdeauna. Antisemitismul lui nu dispăruse şi credea cu tărie că, în viitor, nazismul avea să cucerească din nou inimile şi minţile oamenilor; în comentariile sale despre posibilitatea de a converti tinerii la nazism, Hess era sigur că, atunci când „vor fi mai detaşaţi de trecut şi când va fi iarăşi ca în vremurile

normale, ei vor avea din nou o atitudine similară cu a noastră".[6]

Pe această bază, sovieticii au respins orice sugestie că Hess ar fi trebuit să fie eliberat. Ca o concesie minoră, au fost de acord ca acesta să primească un vizitator pe lună, timp de o oră. Neînfricată, lise a continuat să preseze lumea, în 1973 a trimis o plângere la Comisia Europeană pentru Drepturile Omului de la Strasbourg, în care afirma că guvernul britanic încălcase Articolul 3 din Declaraţia Drepturilor Omului. Apelul ei a fost respins în mai 1975. Pe 2 februarie 1977, Hess a încercat să-şi taie o arteră cu un cuţit. Pe 28 decembrie 1978 a avut un accident vascular cerebral, în urma căruia aproape a orbit. Pe 4 ianuarie 1979, ajuns la capătul puterilor şi „convins că mai am puţin de trăit", Hess le-a scris directorilor închisorii şi le-a cerut să fie eliberat „din cauza sănătăţii mele şubrede şi pentru că aş vrea să-mi văd nepoţii".[7] Cererea a fost respinsă.

*

La începutul anilor 1950, Emmy şi-a luat un apartament modest, pe care îl împărţea cu Edda, fiica ei, şi s-a bucurat de o viaţă plăcută, plină de amintiri: „Au trecut anii. Ne place foarte mult la München. Soarta mi-a adus nenumărate necazuri, dar şi multă fericire. Căsătoria mea a fost un dar de la Dumnezeu, iar Edda este viaţa mea."[8] Şi totuşi Emmy nu era pe deplin mulţumită. Era nemulţumită de faptul că imensa colecţie de artă a lui Goering fusese luată încă de când castelele şi spaţiile lui de depozitare fuseseră golite de americani. Aliaţii au găsit 1 375 de tablouri, 250 de sculpturi, 108 tapiserii, 75 de vitralii şi alte 175 de obiecte de artă. Şi nu se opriseră aici. Fuseseră furate numeroase lucruri valoroase: bastonul de mareşal îmbrăcat în argint al lui Goering, o

spadă cu mâner din argint oferită lui Emmy în ziua nunţii ei, câteva pumnale preţioase incrustate cu diamante şi tablourile lui Memling pe care Goering le scosese din tren şi i le dăduse lui Emmy.
Ce a durut mai mult a fost pierderea operei Madona cu pruncul a lui Cranach cel Bătrân, pe care Edda îl primise din partea oraşului Köln în ziua în care se născuse şi care fusese luat înapoi după război. Până să se implice Edda, Emmy a fost cea care a încercat, fără succes, să-l recupereze. Edda trecuse Abitur-ul şi studiase dreptul la Universitatea din München. în 1964 şi-a folosit cunoştinţele pentru a convinge instanţa să-i returneze tabloul, stârnind o dispută cu autorităţile oraşului Köln, dispută care a durat patru ani. Până la urmă, victoria a fost a oraşului: cea mai apreciată posesiune a Eddei era pierdută pentru totdeauna.
Emmy a murit pe 8 iunie 1973, la vârsta de 80 de ani, şi a fost îngropată în cimitirul Waldfriedhof din München. A fost o înmormântare oarecum discretă şi liniştită, în conformitate cu viaţa pe care o dusese de când se mutase înapoi în oraş, după procesul de denazificare.
După moartea lui Emmy, Edda a trăit într-un mediu neonazist. Singura ei relaţie importantă a fost cu un jurnalist bogat şi adept al nazismului, care cumpărase Carin II, iahtul lui Goering. în timpul frecventelor apariţii în presă - a dat un interviu de trei ore pentru televiziunea suedeză -, Edda şi-a apărat tatăl cu încăpăţânare şi a continuat să-l preţuiască până la moartea ei, în 2018: „L-am iubit foarte mult şi este evident cât de mult m-a iubit şi el pe mine. Singurele amintirile pe care le am cu el sunt pline de afecţiune. Nu pot să-l văd altfel."[9]

Ca şi fiica ei, Emmy nu şi-a negat niciodată dragostea pentru Goering şi a fost nefericită, pentru că atâţia oameni îl considerau un monstru; din câte ştia ea, nu era vinovat de multe dintre faptele pentru care fusese acuzat. Ca să pună lucrurile la punct, în 1967 a scris o carte, An der Seite meines Mannes (Viaţa mea alături de Goering), în care a încercat să prezinte o imagine măgulitoare a bărbatului pe care îl adorase şi să descrie modul în care văzuse ea acţiunile lui. Emmy nu a adus niciodată în discuţie faptul că soţul ei avusese un rol decisiv în ascensiunea lui Hitler la putere, că transformase Luftwaffe într-un instrument al terorii îndreptat spre cetăţeni sau că administrase economia de război; „o femeie îndrăgostită se gândeşte numai la succesul partenerului ei şi nu prea contează modul în care-l obţine". Nu insista nici asupra dependenţelor şi a apetitului lui nestăpânit pentru bunurile materiale. În schimb, îl descria ca fiind un soţ şi un tată perfect, a cărui singură crimă fusese loialitatea faţă de Hitler - un rezultat al caracterului nobil al lui Goering, având datoria de a respecta ordinele Fiihrerului, oricât de greşite ar fi fost; în plus, să încerci să-l faci pe Hitler să se răzgândească era ca şi cum ar fi „lătrat la lună".
Cu toate acestea, există un sentiment de anxietate în textul ei, unul de nesiguranţă şi neînţelegere cu privire la lucrurile pe care le înfăptuiseră naziştii şi la cât de răspunzători fuseseră ea şi soţul ei. Emmy recunoştea că „nu se ştie niciodată dacă cineva a acţionat corect sau incorect" şi era urmărită de gândul tulburător că purta şi ea o vină: „Mă întreb de multe ori acum dacă n-ar fi trebuit... să fim puţin mai vigilenţi şi dacă, atunci când vedeam vreo nedreptate, n-ar fi trebuit să ne împotrivim

mai mult, în special în faţa lui Adolf Hitler, în legătură cu problema evreilor".[10]

*

Pe 24 februarie 1981, tribunalul federal a anulat o acţiune civilă împotriva guvernului vest-german, înaintată de avocatul lui lise în 1977, bazându-se pe faptul că detenţia lui Hess fusese neconstituţională. O altă uşă îi fusese închisă lui lise. în luna octombrie din acel an îl văzuse ultima dată pe soţul ei şi trebuie să fi fost foarte dureros pentru ea să-l găsească într-o stare groaznică, afectat de pleurezie, având probleme cu inima, erupţii cutanate şi suferind de ocluzie intestinală.
în 1984, lise a scris o scurtă introducere pentru o carte a fiului ei despre
situaţia dificilă a lui Hess. Vorbea despre faptul că ea şi soţul ei avuseseră întotdeauna o atitudine solidară faţă de britanici, o atitudine ce îl încurajase pe Hess să creadă că i se va oferi o audiere corectă, şi nu acel „comportament inuman" la care fusese supus: lise spera din suflet că aceştia îşi vor da seama, în sfârşit, că greşiseră.
Autorităţile britanice erau deja de partea ei şi, alături de partenerii francezi şi americani, au încercat să-i mai abordeze încă o dată pe sovietici ca să-l elibereze pe Hess, invocând vârsta înaintată şi sănătatea şubredă. Nepăsători, sovieticii au respins cererea.
Acum lise trecuse deja de 80 de ani şi era copleşită de stresul acumulat în urma organizării campaniei şi a încercărilor nereuşite de a-l elibera pe Hess. Când ea s-a retras, Wolf a continuat aceleaşi acţiuni, organizând manifestaţii cu lumânări aprinse şi proteste în afara închisorii Spandau, iar un neonazist deosebit de ofensat a aruncat un cocktail Molotov în închisoare. Apăruse o nouă speranţă că sovieticii s-ar putea să se mai gândească la

poziţia lor fermă când Mihail Gorbaciov, noul lor lider, şi-a comunicat dorinţa de a reforma regimul comunist. Dar, până la urmă, Hess a fost cel care a rezolvat problema. Pe 17 august 1987, Hess lucra în grădina închisorii şi l-a întrebat pe gardian dacă poate să ia ceva din magazia pentru unelte. Acesta a fost de acord şi l-a lăsat pe Hess în voia lui. Peste şapte minute, paznicul s-a dus să verifice prizonierul şi l-a găsit întins pe podeaua magaziei. Era mort de-a binelea.

Se pare că Hess stătuse cu spatele sprijinit de perete, luase un cablu prelungitor, îl legase de mânerul ferestrei, înfăşurase celălalt capăt în jurul gâtului şi alunecase încet în jos, cu picioarele întinse, laţul strângându-se continuu, sugrumându-l până la moarte.

Ilse şi Wolf au protestat imediat. Cum reuşise un bătrân fragil şi slab, de 93 de ani, să se sinucidă astfel? Ilse a cerut încă o autopsie şi i-a acuzat pe britanici de omorârea soţului ei. însă Hess mai încercase să se sinucidă de patru ori şi nu exista nici o probă solidă care să sugereze faptul că aceasta nu fusese a cincea încercare. Autopsia oficială a fost făcută pe 19 şi a confirmat că Hess îşi luase viaţa. Cazul a fost închis, iar închisoarea Spandau, demolată.

Trupul lui Hess a fost transportat cu un avion, care a aterizat pe o pistă de la nordul oraşului Nürnberg, şi a fost predat lui Wolf. Acesta l-a dus imediat la München pentru încă o autopsie, făcută pe 21 august, în urma căreia nu s-a găsit o altă cauză a morţii. Pe 22, Wolf s-a întâlnit cu lise ca să organizeze o înmormântare secretă; autorităţile locale din Wunsiedel, unde familia Hess avea un loc de veci, au refuzat să primească sicriul lui Hess. A doua zi, Wolf a avut un atac de cord.

în cele din urmă, poliţia s-a ocupat de înmormântarea lui Hess, depunând trupul acestuia într-un loc necunoscut. în martie 1988, autorităţile au cedat insistenţelor lui lise şi trupul lui a fost dezgropat şi înmormântat la Wunsiedel, în locul de veci al familiei Hess.
Modul oribil în care murise soţul ei şi trauma provocată de moartea lui o epuizaseră pe lise şi, la începutul anilor 1990, s-a mutat într-un azil de bătrâni. Wolf, fiul ei, şi-a revenit după incidentul cardiac, dar nu a mai fost niciodată la fel; a murit în 2001. Avea doar 63 de ani.
Ilse a murit pe 7 septembrie 1995. Avea 96 de ani. Ceremonia de la înmormântarea ei a fost ţinută de Martin Adolf Bormann, fiul cel mai mare al Gerdei, preot iezuit, care-şi petrecuse viaţa de adult încercând să înţeleagă rostul suferinţei la crearea căreia participase şi tatăl lui, organizând consiliere de grup pentru victimele şi făptaşii planului nazist. Printre persoanele îndoliate s-a regăsit şi Gudrun Himmler, întotdeauna loială tatălui ei şi încă foarte implicată în organizaţiile neonaziste; Gudrun a murit în 2018, agăţându-se de convingerea că Hess nu făcuse nimic greşit.
înmormântarea lui lise s-a ţinut la cimitirul din Wunsiedel şi a fost îngropată lângă soţul ei, în locul de veci al familiei Hess. Pe 21 iulie 2011 au fost separaţi din nou. Mormântul lui lise şi al lui Hess devenise un altar al neonazismului, care atrăgea un flux constant de pelerini. Primarul local se săturase ca aceştia să vină în oraşul lui să aducă un omagiu eroilor cauzei lor şi a decis să acţioneze. Pietrele funerare ale celor doi au fost înlăturate; rămăşiţele lui Hess au fost exhumate şi incinerate, iar cenuşa lui a fost împrăştiată în mare.

Concluzie

Teoretic vorbind, Gertrud Scholtz-Klink a fost cea mai puternică femeie din Germania lui Hitler. Născută în 1902, Scholtz-Klink şi-a terminat studiile de infirmieră, s-a alăturat partidului nazist în 1930, iar planurile ei pentru femei au fost sprijinite în totalitate. în 1934, a devenit conducătoarea femeilor Reichului şi a fost numită responsabilă de Liga Femeilor Naziste; în următorii ani, Scholtz-Klink a devenit şefa Departamentului pentru femei - creat pentru angajarea femeilor - şi a înfiinţat Asociaţia Mamelor Naziste, care le învăţa despre îndatoririle şi responsabilităţile lor ca mame.
Aceste organizaţii au intervenit în vieţile a milioane de femei, iar Scholtz- Klink şi-a îndeplinit numeroasele sarcini cu foarte mult zel. A creat afişe şi a inventat sloganuri, a scris zeci de cărţi şi pamflete, a ţinut sute de discursuri la întâlniri şi mitinguri, a mers în turnee în care ţinea prelegeri, a fost difuzată la radio şi a vorbit cu jurnalişti străini.
Şi totuşi Scholtz-Klink nu a fost niciodată în competiţia pentru titlul de prima doamnă a Reichului. Nu s-a afişat niciodată la recepţii sau la alte evenimente publice importante. Nu a beneficiat niciodată de un statut înalt la fel ca celelalte femei ale protipendadei. Nevestele elitei naziste au ignorat-o; nu există nici o menţiune că Scholz-Klink ar fi primit vreodată vreo invitaţie de la ele. Iar cel mai important lucru: Hitler nu putea să o suporte.
Nevestele liderilor nazişti s-au bucurat de numeroase privilegii şi de un stil de viaţă luxos pentru că Hitler le-a permis asta. Interesul lui faţă de aceste femei a fost legat de nevoia sa de a avea o familie mare - alegea cu mare grijă cadourile de Crăciun şi de zilele de naştere ale nevestelor şi ale copiilor - şi de faptul că se simţea mai

relaxat şi mai confortabil în compania femeilor, atât timp cât acestea îl adorau necondiţionat şi pe faţă, nu vorbeau despre politică şi se conformau stereotipurilor, pe care el le considera captivante.
Orice putere deţinută de nevestele liderilor nazişti a depins în totalitate de bunăvoinţa lui. O mişcare greşită era de ajuns ca Hitler să le distrugă; putea
să facă asta doar printr-un simplu gest. lise ştia ce înseamnă să-i creeze neplăceri, a înţeles şi Emmy acest lucru în ultimele săptămâni ale războiului, iar Magda a suportat consecinţele furiei lui când a fost separată de Goebbels.
Fiecare femeie din această carte a avut o atitudine diferită faţă de Hitler, faţă de ideologia lui şi faţă de regimul nazist. De-a lungul celor 12 ani ai conducerii lui Hitler, Magda a fost constant înfăţişată ca doamna conducătoare a Reichului. Ultimele ore groteşti din viaţa ei, pline de imagini de coşmar şi de tragedii sângeroase, i-au consolidat reputaţia de soţie nazistă arhetipală. însă acţiunile Magdei nu au fost determinate de devotamentul ei faţă de filo sofia lui Hitler - a fost de acord cu ideile lui principale, dar din 1936 a început să le pună la îndoială - şi, când a început războiul, pe lângă momentele ciudate de euforie în care întrezărise victoria, atitudinea ei a fost, în mare parte, negativă. Nici îndeplinirea dorinţelor soţului ei nu a fost o prioritate; satisfacerea lui Goebbels nu a fost niciodată singura motivaţie a Magdei şi, în alte circumstanţe, ar fi divorţat de el.
Până la urmă, ataşamentul emoţional şi psihologic al Magdei faţă de Hitler a fost cel care i-a determinat comportamentul. Lucrul care a diferenţiat-o pe Magda de celelalte femei a fost natura relaţiei ei cu Hitler. încă de la

început, Hitler părea să aibă aceleaşi sentimente pentru ea. Păreau perechea perfectă, iar faptul că nu au putut fi niciodată împreună a oferit şi mai mult farmec acestei idei, creând, astfel, o fantezie seducătoare, care a prins-o pe Magda în îmbrăţişarea fatală a lui Hitler.
Lângă Magda se află Carin Goering, a cărei legătură cu Hitler a fost şi personală, şi politică. Deşi nu s-a sinucis, a părut că alege, în mod conştient, martiriul. Ţinând cont de problemele ei grave de sănătate, o moarte timpurie fusese întotdeauna posibilă. Dacă ar fi vrut să trăiască până la adânci bătrâneţi, Carin ar fi dus o viaţă lipsită de griji, ar fi avut o existenţă liniştită, plecând în vacanţe lungi în regiuni cu climă caldă şi căutând aer curat de munte. însă ea a ales o altă cale şi s-a aruncat în mişcarea nazistă, consumând orice gram de energie pe luptă, punându-şi soţul să treacă prin chinurile iadului - toate acestea ca revoluţia lui Hitler să fie posibilă. A fost un efort prea mare pentru ea. însă sacrificiul lui Carin nu a fost uitat; a fost sanctificată de regimul nazist şi considerată un punct de referinţă pentru nemţoaice.
Deşi Carin şi Magda au devenit nişte simboluri, Gerda, dintre toate nevestele, a fost cea mai aproape de idealul nazist al feminităţii; s-a potrivit imaginii create de propagandă. Cândva, soţul ei îi spusese că de „copilă" fusese „o nazistă desăvârşită".[1] Şi avusese dreptate. Gerda a fost introdusă în lumea lui Hitler înainte să ajungă la adolescenţă, a fost crescută de tatăl ei, un adept înrăit al nazismului, a fost măritată cu un nazist dur şi a fost izolată de lumea exterioară. A trăit pentru ideologia lui Hitler. Aceasta îi intrase în sânge, iar moartea ei timpurie a asigurat intransigenţa convingerilor ei.

Lina l-a întâlnit pe Hitler doar o dată, la o recepţie, la începutul anilor 1940, şi a schimbat câteva vorbe cu el. Totuşi devotamentul ei faţă de misiunea lui a fost absolut şi de nestrămutat. Orice îndoieli pe care le-ar fi avut au fost legate de situaţia deseori tensionată a căsniciei ei, iar critica ei a fost orientată spre cei care, credea ea, nu-şi îndeplineau îndatoririle cum trebuie. Nu există nici o îndoială că, dacă i s-ar fi oferit cu adevărat putere, Lina ar fi folosit-o în mod necruţător, fără a ezita sau a avea remuşcări; ar fi fost o luptătoare nemiloasă, gata să-şi şteargă duşmanii de pe faţa pământului.

în ciuda tuturor deosebirilor dintre ele, Lina şi Margaret au avut ceva în comun: ambele au fost nişte snoabe, care au privit aproape întreaga umanitate cu un aer de superioritate. însă Margaret şi Lina erau din generaţii diferite. Caracterul lui Margaret fusese construit de sfârşitul erei imperiale şi de experienţele din Primul Război Mondial. Deşi părea să aprobe ideile soţului ei, rareori îşi exprima propriile opinii. Şi, când o făcea, de cele mai multe ori era vorba despre o nemulţumire neînsemnată legată de cineva anume. Pesimismul înrădăcinat în personalitatea ei făcuse ca Margaret să nu poată avea niciodată aceleaşi viziuni utopice ca Himmler. în mintea ei, încercase întotdeauna să facă cel mai decent lucru, să se comporte cum trebuie şi să acţioneze într-o manieră corectă din punct de vedere moral. Totuşi nu putuse să înţeleagă suferinţa altora şi îi lipsise imaginaţia care să o ajute să înţeleagă groaza pe care soţul ei o abătuse asupra milioanelor de oameni.

Emmy a fost cea mai puţin interesată de nazism şi şi-ar fi petrecut viaţa jucând pe scenă dacă nu l-ar fi întâlnit şi nu s-ar fi îndrăgostit de Goering. Faptul că a ales să treacă

cu vederea însemnătatea nazismului nu a fost o simplă întâmplare - ceva tipic pentru mulţi dintre germanii care au profitat de regim şi care au ales să ignore exagerările violente ale acestuia, căutând motive pentru lipsa lor de împotrivire şi pentru complicitatea pasivă. Deşi a dezaprobat cu fermitate antisemitismul radical al naziştilor, când persecuţia s- a intensificat, Emmy, neputincioasă, a dat din umeri, amăgindu-se în legătură cu ceea ce se întâmpla în Est. Scuza ei a fost faptul că a aparţinut lumii teatrului, unei categorii selecte şi deosebite, aparte de toţi ceilalţi, pentru care grijile „lumii reale" au fost irelevante.

Şi lise s-a considerat parte dintr-un grup unic; a fost o persoană idealistă. Identitatea ei a fost creată în totalitate de convingerile avute; a fost ocrotitoarea mişcării, care, de-a lungul tuturor încercărilor, s-a bazat pe principiile ei denaturate. Nu s-a gândit niciodată că s-ar putea să nu aibă dreptate.

Cu câţiva ani înainte de moartea ei, o echipă de filmare germană a venit la azilul de bătrâni, sperând să o intervieveze pe Marea Doamnă a Nazismului. Au găsit-o pe lise stând într-o cameră aglomerată şi au reuşit să înregistreze câteva minute. în

timp ce-i urmărim modul în care evită cu dibăcie întrebările lor, oferindu-le răspunsuri monosilabice şi evazive, cu o licărire în ochi şi cu zâmbetul pe buze, este greu să scăpăm de sentimentul că, în ciuda a tot ce se întâmplase, lise încă credea că toate lucrurile meritaseră osteneala

.Note

Introducere

1. Fromm, Blood and Banquets, p. 248

Partea I Capitolul 1

1. W. Hess, My Father Rudolf Hess, p. 30 2.1. Hess,

Prisoner of Peace, p. 81

3. Görtemaker, Eva Braun, p. 74

4. Reiche, Development of the SA în Nürnberg, p. 26

5. Bormann, The Bormann Letters, p. 34

6. Irving, Goering, p. 47

7. Ibid., p. 55

Capitolul 2

1. Reiche, Development of the SA în Nürnberg, p. 4

2. 8L. Mosley, The Reich Marshal, p. 118

3. Toland, Hiüer, p. 199 (Viaţa lui Adolf Hiüer, Moldova, 1977)

4. Knopp, Hitler's Henchmen, p. 184

5. NA: IMT - RG 59:73088690

6. Bormann, The Bormann Letters, p. 93

7. Irving, Goering, p. 70

8. Ibid., p. 88

Capitolul 3

1. Toland, Hiüer, p. 950

2. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 78

3. Manvell şi Fraenkl, Hess, p. 38

4. Wagner, Heritage of Fire, p. 31

5. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 78
6. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 148 (Hitler aşa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
7. Von Schirach, The Price of Glory, pp. 178-179
8. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 132
9. Himmler şi Wildt (ed.), The Private Heinrich Himmler, p. 30 [Heinrich Himmler. Corespondenţă cu soţia sa (1927-1945), Rao, 2016]
10. Ibid., p. 49; Longerich, Heinrich Himmler, p. 106
11. Himmler, The Himmler Brothers, p. 79
12. Ibid., pp. 66 şi 83
13. Longerich, Heinrich Himmler, p. 107
14. Himmler, The Himmler Brothers, pp. 69 şi 71
15. Irving, Goering, p. 93
16. Whiting, The Hunt for Martin Bormann, p. 50
17. Von Lang, Bormann, p. 36; Whiting, The Hunt for Martin Bormann, p. 45
18. Himmler, The Himmler Brothers, p. 112
19. Ibid., p. 118

Capitolul 4

1. Wyllie, Goering and Goering, p. 37
2. Heydrich, Mein Leben mit Reinhard, p. 23
3. Knopp, The SS, p. 120

4. Read, The Devil's Disciples, p. 216

5. Wagener, Hitler, pp. 241, 255 şi 258

6. Ullrich, Hitler: A Biography, p. 284

7. Himmler, The Himmler Brothers, p. 132

8. Toland, Hitler, pp. 229-230 (Viaţa lui Adolf Hitler,

Moldova, 1977)
9. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 164.

Capitolul 5

1. E. Goering, My Life with Goering, pp. 11-12 şi 14

2. Ibid., pp. 52 şi 54

3. Ibid., pp. 8 şi 12

4. Dederichs, Heydrich, p. 52

5. Deschner, Heydrich, p. 57

6. D'Almeida, High Society în the Third Reich, p. 37

7. H. Goering, Germany Reborn, p. 129
8. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 68. (Călăul lui Hitler.
Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)
9. Riefenstahl, A Memoir, pp. 124 şi 168
10. Himmler, The Himmler Brothers, p. 58

Partea a Il-a Capitolul 6

1. E. Goering, My Life with Goering, pp. 28 şi 46
2. Fromm, Blood and Banquets, p. 197
3. Reuth, Goebbels, p. 183
4. Guenther, Nazi Chic?, p. 151
5. Ibid., p. 132
6. Ibid., p. 172
7. Ibid.
8. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 23
9. Wyllie, Goering and Goering, p. 101
10. E. Goering, My Life with Goering, p. 56
11. Hillenbrand, Underground Humour în Nazi Germany,

p. 25

12. E. Goering, My Life with Goering, p. 78
13. Von Schirach, The Price of Glory, p. 87
14. Fromm, Blood and Banquets, p. 66
15. E. Goering, My Life with Goering, p. 83
16. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 141 (Hitler aşa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)

17. Sigmund, Women of the Third Reich, pp. 158-159; Knopp, Hitler's Women, p. 19; Görtemaker, Eva Braun, p. 92
18. Görtemaker, Eva Braun, p. 98
19. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 13 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)
20. Klabunde, Magda Goebbels, p. 233
21. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 165 (Hitler aşa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
22. Wagner, Heritage of Fire, p. 141
23. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 130
24. Ibid.
25. Hillenbrand, Underground Humour în Nazi Germany, p. 28
26. Ludecke, I Knew Hiüer, p. 378
27. Romani, Tainted Goddesses, p. 159

Capitolul 7

1. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 90
2. Schroeder, He Was My Chief, p. 8 (12 ani cu Hiüer 1933-1945, Meditaţii, 2008)
3. Ibid.
4. Kempka, I was Hiüer's Chauffeur, p. 39 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013).
5. Schroeder, He Was My Chief, pp. 9-10 (12 ani cu Hiüer 1933-1945, Meditaţii, 2008)
6. Von Lang, Bormann, p. 52

7. Linge, With Hitler to the End, p. 93 (Cu Hiüer până la sfârşit, Corint, 2014)
8. Bormann, The Bormann Letters, p. 35

9. Wagner, Heritage of Fire, pp. 85-87 10.1. Hess,

Prisoner of Peace, p. 129

11. Manvell şi Fraenkl, Doctor Goebbels, p. 59 (Doctor Goebbels, Meteor Publishing, 2013)
12. NA: IMT - RG 238: 57322925
13. Görtemaker, Eva Braun, p. 100
14. Schroeder, He Was My Chief, p. 19 (12 ani cu Hitler 1933-1945, Meditaţii, 2008)
15. MC: US/MISC/14; Brandt, „The Brandt Interview", p. 22
16. Von Lang, Bormann, p. 96
17. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 202 (Hitler aşa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
18. Von Lang, Bormann, p. 116
19. Toland, Hitler, p. 415 (Viaţa lui Adolf Hiüer, Moldova, 1977)
20. Manvell şi Fraenkl, Doctor Goebbels, p. 47 (Doctor Goebbels, Meteor Publishing, 2013)

21. Semmler, Goebbels, p. 36

22. Riefenstahl, A Memoir, p. 163

23. Irving, Hess, p. 57; Schwärzwaller, Rudolf Hess,

pp. 143-144

24. Ibid., p. 108

25. Pryce-Jones, Unity Mitford, pp. 138-139 26.1.

Hess, Prisoner of Peace, p. 144

27. Ibid., p. 22

28. Von Schirach, The Price of Glory, p. 155

29. Speer, Inside the Third Reich, p. 179 (În umbra lui

Hitler, Nemira, 1997)

30. Ernst, „Rudolf Hess (Hitler's Deputy) on

Alternative Medicine"

31. Semmler, Goebbels, p. 35

32. Taylor, Timm si Hern (ed.), Not Straight from

Germany, p. 319

33. Semmler, Goebbels, p. 35

Capitolul 8

1. USHMM: Doc: 1999. A.0092; Frau Marga Himmler Diaries 1937-1945 (trad.), p. 10

2. Höhne, The Order of the Death's Head, p. 164

3. Von Schirach, The Price of Glory, p. 61

4. Pryce-Jones, Unity Mitford, p. 157

5. L. Heydrich si J. Vaughan Correspondence, 7 martie 1951 din Real History www.fpp.co.uk si Höhne, The Order of the Death's Head, p. 165.

6. Ibid., p. 166

7. USHMM: M. Himmler, pp. 11-12

8. Höhne, pp. 128-129

9. L. Heydrich si J. Vaughan, Correspondence, 12 decembrie 1951; Williams, Heydrich, p. 69

10. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 34

11. L. Heydrich şi J. Vaughan, Correspondence, 12

decembrie 1951

12. Ibid.

13. Bassett, Hitler's Spy Chief, p. 99 (Spionul-şef al lui Hitler. Misterul Wilhelm Canaris, Rao, 2008)

14. USHMM: M. Himmler, p. 9

15. Ibid.

16. L. Heydrich şi Jean Vaughan, Correspondence, 7

martie 1951.

17. Longerich, Heinrich Himmler, p. 233

18. McDonough, The Gestapo, p. 180 (Gestapo. Mit şi realitate despre poliţia secretă a lui Hitler, Trei, 2019)

19. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 112 (Călăul lui Hitler. Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)
20. MacDonald, The Killing of SS Obergruppenführer Reinhard Heydrich, p. 14

21. Ibid.

22. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, pp. 35-36

23. Ibid.

24. USHMM: M. Himmler, p. 11

25. Ibid., pp. 2 şi 5
26. Lambert, The Lost Life of Eva Braun, p. 346 (Viaţa irosită a Evei Braun, Rao, 2010)
27. USHMM: M. Himmler, p. 14

Capitolul 9

1. E. Goering, My Life with Goering, p. 92

2. Meissner, Magda Goebbels, p. 140

3. Read, The Devil's Disciples, p. 491

4. Wagner, Heritage of Fire, p. 203

5. USHMM: M. Himmler, pp. 15-16

6. Ullrich, Hitler: A Biography, p. 609

7. Döhring, Krause şi Plaim, Living with Hitler, p. 126

8. E. Goering, My Life with Goering, p. 81

9. Heydrich, Mein Leben mit Reynard, p. 71; Knopp, The SS, p. 131; Heydrich, Mein Leben mit Reynard, p. 81

10. Friedländer, Nazi Germany and the Jews, p. 115

11. Ullrich, Hitler: A Biography, p. 632

12. Von Lang, Bormann, p. 116

13. Linge, With Hitler to the End, p. 94 (Cu Hitler până la sfârşit, Corint, 2014)

14. USHMM: M. Himmler, pp. 17-18

15. K. Himmler, p. 189

16. Ibid.

17. Himmler, The Himmler Brothers, p. 244

18. USHMM: M. Himmler, p. 19

19. www.history.com/this-day-în-history

20. Goebbels, Diaries 1939-1941, pp. 4 şi 14

21. Speer, Inside the Third Reich, p. 220 (în umbra lui Hitler, Nemira, 1997).

22. USHMM: M. Himmler, p. 21

23. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 139 (Călăul lui Hitler. Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)

24. USHMM: M. Himmler, p. 23

25. E. Goering, My Life with Goering, pp. 2-3 26.1.

Hess, Prisoner of Peace, p. 15

27. Irving, Hess, p. 57

28. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 145

29. Pryce-Jones, Unity Mitford, p. 235

30. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 142

Partea a Ill-a Capitolul 10

1. Goebbels, Diaries 1939-1941, p. 109
2. Fox, „Everyday Heroines", p. 28

3. Goebbels, Diaries 1939-1941, p. 79

4. USHMM: M. Himmler, p. 24

5. Ibid., p. 23

6. Ibid., p. 24

7. Bryant, Confronting the „Good Death", p. 38

8. Kater, Doctors Under Hitler, p. 129

9. Stephenson, Women în Nazi Germany, p. 34

10. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 86

11. Ibid., p. 265

12. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 312

13. USHMM: M. Himmler, p. 24

14. Ibid., p. 25

15. Ibid., pp. 25 şi 27

16. Schroeder, He Was My Chief, pp. 160-161 [12 ani cu Hiüer (1933- 1945), Meditaţii, 2008]

17. Goebbels, Diaries 1939-1941, p. 157

18. Ibid., p. 171

19. USHMM: M. Himmler, p. 26

20. Ibid., p. 30

21.1. Hess, Prisoner of Peace, pp. 12 şi 19-24 22. Ibid., p.

25

23. Toland, Hitler, p. 665

24.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 14

25. Ibid. p. 27

26. Goebbels, Diaries 1939-1941, pp. 364 şi 367

27. Hillenbrand, Underground Humour în Nazi

Germany, p. 39

28. Hutton, Hess, p. 110

Capitolul 11

1. Döhring, Krause şi Plaim, Living with Hitler, p. 140-141
2. Schroeder, He Was My Chief, pp. 112 [12 ani cu Hiüer (1933-1945), Meditaţii, 2008]
3. Hutton, Hess, p. 100
4. McGinty, Camp Z, p. 181
5. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 203
6. Kurlander, Hitler's Monsters, p. 120
7. Goebbels, Diaries 1939-1941, p. 408
8. Gerwath, Hitler's Hangman, pp. 189-190 (Călăul lui Hiüer. Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)
9. Williams, Heydrich, p. 101
10. Deschner, Heydrich, p. 191
11. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p.

239

12. USHMM: M. Himmler, p. 29
13. Himmler, The Himmler Brothers, p. 199
14. USHMM: M. Himmler, p. 30; K. Himmler, p. 211
15. USHMM: M. Himmler, p. 30

16. Himmler, The Himmler Brothers, p. 218

17. Himmler, The Himmler Brothers, pp. 233-234

18. Ibid., p. 232

19. USHMM: M. Himmler, pp. 30 şi 32

20. Knopp, The SS, p. 160

21. Williams, Heydrich, p. 160

22. Ibid., p. 176

23. McGinty, Camp Z, p. 299

24. Ibid., p. 300

25.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 43

26. Ibid., p. 46

27.Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 190 28.1. Hess,

Prisoner of Peace, p. 43

29.Goebbels, Diaries 1942-1943, pp. 175 şi 218

30. Meissner, Magda Goebbels, p. 213

31.Gerwath, Hitler's Hangman, p. 270 (Călăul lui Hitler. Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)

32. Williams, Heydrich, p. 189

33. Dederichs, Heydrich, p. 145

34. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 199 (Călăul lui Hitler. Viaţa lui Heydrich, Corint, 2014)

35. Ibid., p. 279

36. USHMM: M. Himmler, p. 32

37. Ibid., p. 33

Capitolul 12

1. Stephenson, Women în Nazi Germany, pp. 56-57

2. Goebbels, Diaries 1942-1943, p. 260

3. Ibid., p. 309

4. Ibid., p. 138

5. Klabunde, Magda Goebbels, p. 301; Meissner, Magda Goebbels, pp. 224- 225

6. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 179 7.1. Hess, Prisoner

of Peace, pp. 44-45

8. Ibid., p. 46

9. Ibid.

10. Bormann, The Bormann Letters, pp. 37-38

11. Ibid., p. 6

12. Ibid., pp. 8-9

13. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 43 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

14. NA: IMT - RG 238:57318818

15. Himmler, The Himmler Brothers, p. 249

16. Knopp, Hitler's Hitmen, p. 158

17. Bormann, The Bormann Letters, p. 39

18. Ibid., pp. 42 şi 45

19. Dederichs, Heydrich, p. 167

20. Ibid., p. 163

21.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 47

1. Görtemaker, Eva Braun, p. 219

2. E. Goering, My Life with Goering, p. 106

3. Goebbels, Diaries 1942-1943, p. 524

4. Semmler, Goebbels, p. 115

5. E. Goering, My Life with Goering, p. 146

6. Perry, „Nazifying Christmas", p. 604

7. Irving, Goering, p. 518

8. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 365

9. Dederichs, Heydrich, p. 164

10. U

SHMM: M. Himmler, p. 34

11. Ibi

d., p. 35

12. Hi

mmler, The Himmler Brothers, p. 259

13.Ohler, Blitzed, p. 192

14.Sigmund, Women of the Third Reich, pp. 174-175

15. Bo

rmann, The Bormann Letters, p. 66

16. U

SHMM: M. Himmler, pp. 35-36

17. E.

Goering, My Life with Goering, p. 112

18. Ir

ving, Hess, p. 395

Capitolul 13

1. Bormann, The Bormann Letters, pp. 119-120

2. Knopp, Hitler's Hitmen, p. 146

3. Lebert şi Lebert, My Father's Keeper, p. 113

4. Bormann, The Bormann Letters, pp. 67, 37, 173 şi 104-

106

5. USHMM: M. Himmler, p. 36

6. NA: IMT - RG 238: 57323277

7. Semmler, Goebbels, pp. 174-175

8. NA: IMT - RG 238: 57323277

9. Himmler, The Himmler Brothers, p. 277

USHMM: M. Himmler, p. 3

10. 6Dederichs, Heydrich, p. 167
11. Schroeder, He Was My Chief, p. 146 [12 ani cu Hiüer (1933-1945), Meditaţii, 2008]
12. Bormann, The Bormann Letters, p. 177
13. Semmler, Goebbels, pp. 185-186
14. Goebbels, Diaries: Final Entries 1945, p. 45 (Jurnal. 28 februarie-10 aprilie 1945, Elit, 2005)

15. Ibid., pp. 192, 83, 254 şi 317-318 17.1. Hess,

Prisoner of Peace, p. 48

18. NA: IMT - RG 238: 6242149

19. NA: IMT - RG 238: 57323277

20. Junge, Until the Final Hour, pp. 159-160 (Până în ultima clipă, Vivaldi, 2005)

21. DNTC: IMT - Vol. 004 - Subdivison 8/Hitler

Section 8.15

22. Ibid.

23.Goeschel, „Suicide at the End of the Third Reich", p.

164

24. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 378

25.Schroeder, He Was My Chief, p. 188 [12 ani cu Hiüer (1933-1945), Meditații, 2008]

26. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 382

27. NA: RG 242: 6883511

28. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 70

(Ultimele zile cu Adolf Hitler,
Meteor Press, 2013)

29. Ibid., pp. 89-90

30.Linge, With Hitler to the End, p. 199 (Cu Hitler până la sfârşit, Corint, 2014); Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 78 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

31. Junge, Until the Final Hour, p. 174 (Până în ultima clipă, Vivaldi, 2005)

32. Linge, With Hitler to the End, p. 207 (Cu Hitler până la sfârşit, Corint, 2014)

Partea a IV-a Capitolul 14

1.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 49
2. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 95 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)
3. Linge, With Hitler to the End, p. 210 (Cu Hitler până la sfârşit, Corint, 2014)
4. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 152 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

5. Whiting, The Hunt for Martin Bormann, p. 35

6. Farago, Aftermath, p. 163

7. NA: IMT - RG 238: 573188178

8. Andrus, The Infamous at Nuremberg, p. 73

9. NA: IMT - RG 238: 57323137

10. Ibid.

11. NA: IMT - RG 238: 57322925

12. NA: IMT - RG 238: 57323137

13. NA: IMT - RG 59: 73088690; RG 238: 57322925

14. Irving, Hess, pp. 496-497

15.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 38

16. Goering, My Life with Goering, p. 135

17. DNTC: IMT - Vol. 014 Subdivision 35/Goering

Section 35.03

18. Andrus, The Infamous at Nuremberg, p. 161

19. Pérsico, Nuremberg, p. 297

20. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 63

21. Von Schirach, The Price of Glory, p. 87

22. E. Goering, My Life with Goering, p. 159

23. Ibid.

24. Von Schirach, The Price of Glory, pp. 134 şi 137

25. Ibid., p. 138

26.1. Hess, Prisoner of Peace, p. 89

27. Ibid., p. 96

28. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 64

29. Ibid.

Capitolul 15

1. Crasnianski, Children of the Nazis, p. 16 (Copiii naziştilor, Meteor Press, 2018); Himmler, The Himmler Brothers, p. 287

2. Andrus, The Infamous at Nuremberg, pp. 69 şi 139

3. NA: IMT - RG 238: 57323267

4. NA: IMT - RG 238: 57323277

5. NA: IMT - RG 238: 6242149

6. Dederichs, Heydrich, p. 171

7. Knopp, The SS, p. 336

8. L. Heydrich şi J. Vaughan, Correspondence, 7 martie 1951

9. Lebert şi Lebert, p. 106

10. Dederichs, Heydrich, p. 175

11. Ibid., p. 174

12. Knopp, The SS, p. 120

Capitolul 16

1. E. Goering, My Life with Goering, p. 87

Speer, Spandau, pp. 216 şi 29

2. 1Ibid., p. 343

3. Posner, Hitler's Children, p. 62

4. Ibid., p. 65; W. Hess, My Father Rudolf Hess, p. 288

5. Schwärz waller, Rudolf Hess, p. 16

6. Posner, Hitler's Children, p. 69

7. E. Goering, My Life with Goering, p. 168

8. Posner, Hitler's Children, pp. 212-213

9. E. Goering, My Life with Goering, pp. 15 şi 95

Concluzie

1. Bormann, The Bormann Letters, p. 4

9Bibliografie

Surse de arhivă

Colecţia Donovan despre Procesele de la Nürnberg, Biblioteca Universităţii Corneli (DNTC)

Institutul de Istorie Contemporană, München (ICH)

Colecţia Musmanno, Biblioteca Gumberg, Universitatea

DuQuesne (MC)

Arhiva Federală Elveţiană, Berna (SFA)

Arhivele Naţionale, Washington DC (NA)

Muzeul Memorial al Holocaustului din SUA (USHMM)

Cărţi

Alford, K.D., Nazi Plunder: Great Treasure Stories of World War II, De Capo Press (2000).

Andrus, B., The Infamous at Nuremberg, Leslie & Frewin (1969).
Ascheid, A., Hitler's Heroines: Stardom and Womanhood în Nazi Cinema, Temple University Press (2003).
Bach, S., Leni: The Life and Work of Leni Riefenstahl, Knopf/Doubleday (2007).
Bassett, R., Hitler's Spy Chief: The Wilhelm Canaris Story (Cassell, 2005).
Bird, E., The Loneliest Man în the World: The Inside Story of the 30-year Imprisonment of Rudolf Hess, Sphere (1974).
Black, M. si Kurlander, E. (ed.), Revisiting the „Nazi Occult": Histories, Realities, Legacies, Camden House (2015).
Bloch, M., Ribbentrop, Abacus (2003).
Boak, H., Women în the Weimar Republic, Manchester University Press (2013).
Bormann, M., The Bormann Letters: The Private Correspondence between Martin Bormann and his Wife from January 1943-April 1945, Weidenfeld & Nicolson (1954).
Bramwell, A., Blood and Soil: Walther Darre and Hitler's Green Party, Kensal Press (1985).
Bridenthal, R., Grossmann, A. si Kaplan, M. (ed.), When Biology Became Destiny: Women în Weimar and Nazi Germany, Monthly Review Press (1984) .
Browning, C. si Matthias, J., The Origins of the Final Solution: The Evolution of Nazi Jewish Policy 1939-1942, William Heinemann (2004).
Bryant, M., Confronting the „Good Death": Nazi Euthanasia on Trial 1945- 1953, University of Colorado Press (2005).

Calic, E., Reinhard Heydrich: The Chilling Story of the Man who Masterminded the Nazi Death Camps, William Morrow Company Inc.
(1985) .
Cocks, G., Psychotherapy în the Third Reich: The Goring Institute, Oxford University Press (1985).
Crasnianski, T., The Children of the Nazis: The Sons and Daughters of Himmler, Goring, Hoss, Mengele and others - Living with a Father's Monstrous Legacy, Arcade Publishing (2018).

D'Almeida, F., High Society în the Third Reich, Polity

(2008).

De Courcy, A., Diana Mosley, Vintage (2004).

Dederichs, M., Heydrich: The Face of Evil, Greenhill

(2009).

Deschner, G., Heydrich: The Pursuit of Total Power, Orbis

(1981).
Dietrich, O., The Hitler I Knew: Memoirs of the Third Reich's Press Officer, Skyhorse Publishing (2010).
Dohring, H., Krause, W.H. si Plaim, A., Living with Hitler: Accounts of Hitler's Household Staff, Greenhill (2018).
Dornberg, J., Munich 1923: The Story of Hitler's First Grab for Power, Harper & Row (1982).
Douglas-Hamilton, J., Motive for a Mission: The Story Behind Hess's Flight to Britain, Macmillan (1971).

Evans, R., The Coming of the Third Reich, Penguin (2004).
------The Third Reich at War: How the Nazis led Germany from Conquest to Disaster, Penguin (2009).
------The Third Reich în Power: 1933-1939, Penguin (2006).
Farago, L., Aftermath: Bormann and the Fourth Reich, Hodder and Stoughton (1975).

Fest, J., Inside Hitler's Bunker: The Last days of the Third

Reich, Pan (2004).

------Speer: The Final Verdict, Weidenfeld & Nicolson

(2001).

------The Face of the Third Reich, Penguin (1979).
Fisher, M.J., A Terrible Splendor: Three Extraordinary Men, A World Poised for War, and the Greatest Tennis Match Ever Played, Crown Publishers (2009).
Friedländer, S., Nazi Germany and the Jews 1933-1945, Phoenix (2009).
Fromm, B., Blood and Banquets: A Berlin Social Diary, Carol Publishing Group (1990).
Gadberry, G., Theatre în the Third Reich, the Pre-war Years: Essays on Theatre în Nazi Germany, Greenwood (1995).
Gerwath, R., Hitler's Hangman: The Life of Heydrich, Yale University Press **(2011).**
Gilbert, G., Nuremberg Diary, Da Capo Press (1947).
Goebbels, J., The Diaries of Joseph Goebbels: Final Entries 1945, ed. H. Trevor-Roper, GP Putnam's Sons (1978).

------The Goebbels Diaries 1939-1941 (ed. si trad. F. Taylor), Sphere (1982).
------The Goebbels Diaries 1942-1943 (ed. si trad. L. Lochner), Doubleday

(1948).

Goering, E., My Life with Goering, David Bruce & Watson

(1972).

Goering, H., Germany Reborn, Elkin Mathews si Marrot

(1934).
Goeschel, C., Mussolini and Hitler: The Forging of the Fascist Alliance, Yale University Press (2018).
Görtemaker, H.B., Eva Braun: Life with Hitler, Penguin (2011).
Graber, G., The Life and Times of Reinhard Heydrich, McKay (1980).
Grange, W., Hitler Laughing: Comedy în the Third Reich, University Press of America (2006).
Grunberger, R., A Social History of the Third Reich, Penguin (1974).
Guenther, I., Nazi Chic? Fashioning Women în the Third Reich, Bloomsbury (2004).
Gun, N., Eva Braun: Hitler's Mistress, Meredith Press (1968).
Hake, S., Popular Cinema În the Third Reich, University of Texas Press **(2001).**
Hamann, B., Winifred Wagner: A Life at the Heart of Hitler's Bayreuth, Granta (2005).

Haste, C., Nazi Women, Channel 4 Books (2001).

Hayman, R., Hitler and Geli, Bloomsbury (1997).

Heins, L., Nazi Film Melodrama, University of Illinois

Press (2013).

Helm, S., If This is a Woman: Inside Ravensbriick, Hitler's Concentration Camp for Women, Abacus (2015).
Henderson, N., Failure of a Mission 1937-1939, GP Putnam's Sons (1940).
Herzog, D., Sex after Fascism: Memory and Morality în Twentieth-Century Germany, Princeton University Press (2005).
Hess, I., Prisoner of Peace, Institute for Historical Review (1954).
Hess, W., My Father Rudolf Hess, WH Allen (1984).
Heydrich, L., Mein Leben mit Reinhard: Die Persönliche Biographie, Druffel & Vowinckel (2012).
Hillenbrand, F., Underground Humour în Nazi Germany 1933-1945, Routledge (1995).
Himmler, K., The Himmler Brothers: A German Story, Macmillan (2007).
Himmler, K. si Wildt, M. (ed.), The Private Heinrich Himmler: Letters of a Mass Murderer, St Martin's Press (2014).
Hoffmann, H., Hitler Was My Friend, Burke Publishing (1955).
Höhne, H., Canaris: Hitler's Master Spy, Doubleday (1976).
------The Order of the Death's Head: The Story of Hitler's SS, Penguin
(1969).
Hutton, J.B., Hess: The Man and his Mission, David Bruce & Watson (1970).

Irving, D., Goebbels: Mastermind of the Third Reich, St Martin's Press (1994).

------Goering: A Biography, Focal Point (1989).

------Hess: The Missing Years 1941-1945, Macmillan

(1987).

Junge, T., Until the Final Hour: Hitler's Last Secretary,

Phoenix (2005).

Kater, M., Doctors Under Hitler, Chapel Hill (1989).

Kelley, D., 22 Cells în Nuremberg, WH Allen (1947).
Kempka, E., I was Hitler's Chauffeur: The Memoirs of Erich Kempka, Frontline (2012).

Kershaw, I., Hitler: 1889-1936 Hubris, Penguin (1999).

------Hitler: 1936-1945 Nemesis, Penguin (2000).

------The End: Nazi Germany 1944-45, Penguin (2012).
King, D., The Trial of Adolf Hitler: The Beer Hall Putsch and the Rise of Nazi Germany, Pan (2017).

Kirkpatrick, C., Women în Nazi Germany, Jarrolds (1939).

Klabunde, A., Magda Goebbels, Little Brown (2001).

Knopp, G., Hitler's Henchmen, Sutton (2000). Hitler's

Hitmen, Sutton (2002).

------Hitler's Women, Sutton (2003).
------The SS: A Warning from History, The History Press (2008).
Kurlander, E., Hitler's Monsters: A Supernatural History of the Third Reich, Yale University Press (2017).
Lambert, A., The Lost Life of Eva Braun, Arrow (2007).
Leasor, J., The Uninvited Envoy, McGraw-Hill (1962).
Lebert, S. si Lebert, N., My Father's Keeper: The Children of the Nazi Leaders - An Intimate History of Damage and Denial, Little Brown (2001).
Le Tissier, T., Farewell to Spandau, The History Press (2008).
Lifton, R., The Nazi Doctors: Medical Killing and the Psychology of Genocide, Basic Books (1988).
Linge, H., With Hitler to the End: The Memoirs of Adolf Hitler's Valet, Frontline (2013).

London, J., Theatre Under the Nazis, Manchester

University Press (2000).

Longerich, P., Goebbels: A Biography, Vintage (2015).

------Heinrich Himmler, Oxford University Press (2012).
Lower, W., Hitler's Furies: German Women în the Nazi Killing Fields, Vintage (2014).
Ludecke, K., I Knew Hitler, Jarrolds (1938).
MacDonald, C., The Killing of SS Obergruppenführer Reinhard Heydrich, Papermac (1989)
Manvell, R. si Fraenkl, H., Doctor Goebbels: His Life and Death, Frontline (1960)
------Goering, Greenhill (1962).
------Hess, MacGibbon & Kee (1971).

Meissner, H., Magda Goebbels: First Lady of the Third Reich, Nelson Canada Ltd (1980).
McDill, J., Lessons from the Enemy: How Germany Cares for her War Disabled, Lea & Febiger (1918).
McDonough, F., The Gestapo: The Myth and Reality of Hitler's Secret Police, Coronet (2016).
McGinty, S., Camp Z: How British Intelligence Broke Hitler's Deputy, Quercus (2011).
McGovern, J., Martin Bormann, Arthur Barker Ltd (1968).
Middlebrook, M. si Everitt, C., The Bomber Command War Diaries: An Operational Reference Book 1939-1945, Penguin (1990).
Mosley, D., A Life of Contrasts: The Autobiography, Gibson Square Books (2009).
Mosley, L., The Reich Marshal: A Biography of Hermann Goering, Pan (1977).
Nicholas, L, The Rape of Europa: The Fate of Europe's Treasures în the Third Reich and the Second World War, Vintage (1995).

Ohler, N., Blitzed: Drugs în Nazi Germany, Penguin

(2017).

Overy, R., Goering: The Iron Man, Routledge (1984).

Padfield, P., Himmler: Reichsfiihrer SS, Papermac (1990).

Pérsico, J., Nuremberg: Infamy on Trial, Penguin (1994).

Petropoulos, J., Art as Politics în the Third Reich, The

University of North

Carolina Press (1996).
------Artists under Hitler: Collaboration and Survival în Nazi Germany, Yale
University Press (2014).
------The Faustian Bargain: The Art World în Nazi Germany, Penguin (2001).
Phipps, E., Our Man în Berlin: The Diary of Sir Eric Phipps 1933-1937, Pal grave (2008).
Picknett, L., Prince, C. and Prior, S., Double Standards: The Rudolf Hess Cover-Up, Time Warner (2001).
Pine, L., Nazi Family Policy 1933-1945, Bloomsbury (1997).
Pope, E., Munich Playground, GP Putnam's Sons (1941).
Posner, G., Hitler's Children: Inside the Families of the Third Reich, Heinemann (1991).
Pringle, H., The Master Plan: Himmler's Scholars and the Holocaust, Harper Perennial (2006).
Proctor, R., The Nazi War on Cancer, Princeton University Press (1999).
Pryce-Jones, D., Unity Mitford: A Quest, Weidenfeld & Nicolson (1976).
Read, A., The Devil's Disciples: The Lives and Times of Hitler's Inner Circle, Pimlico (2003).
Regin, N., Sweeping the Nation: Domesticity and National Identity în Germany 1870-1945, Cambridge University Press (2007).
Reiche, E., The Development of the SA în Nürnberg 1922-1934, Cambridge University Press (1986).

Reiss, C., Joseph Goebblels: A Biography, Hollis & Carter

(1949). Reitsch, H., The Sky My Kingdom, Bodley Head

(1955).
Reuth, R.G., Goebbels, Constable (1993).

Rhodes, R., Masters of Death: The SS-Einsatzgruppen and the Invention of the Holocaust, Alfred Knopf (2002).
Riefenstahl, L., A Memoir, St Martin's Press (1967).
Romani, C., Tainted Goddesses: Female Film Stars of the Third Reich, Sarpedon Publishers (1992).
Roseman, M., The Villa: The Lake, The Meeting: Wansee and the Final Solution, Penguin (2003).
Scheck, R., Mothers of the Nation: Right Wing Women în Weimar Germany, Berg (2004).
Schellenberg, W., The Schellenberg Memoirs: A Record of the Nazi Secret Service, Andre Deutsch (1956).
Schmidt, U., Karl Brandt: The Nazi Doctor - Medicine and Power în the Third Reich, Bloomsbury (2007).
Schroeder, C., He was My Chief: The Memoirs of Adolf Hitler's Secretary, Frontline (2012).

Schwärzwaller, W., Rudolf Hess: The Deputy, Quartet

(1988).

Semmler, R., Goebbels: The Man Next to Hitler,

Westhouse (1947).

Sigmund, A.M., Women of the Third Reich, NDE

Publishing (2000).

Speer, A., Inside the Third Reich, Phoenix (1995).

------Spandau: The Secret Diaries, Macmillan (1976).
Steinacher, G., Nazis on the Run: How Hitler's Henchmen fled Justice, Oxford University Press (2011).

Stephenson, J., Women în Nazi Germany, Longman/Pearson Education Lt

(2001).
dStrobl, G., The Swastika and the Stage: German Theatre and Society 1933- 1945, Cambridge University Press (2007).
Taylor, M., Timm, A. si Herrn, R. (ed.), Not Straight from Germany: Sexual Politics and Sexual Citizenship Since Magnus Hirschfeld, University of Michigan Press (2017).
Toland, J., Hitler, Wordsworth Editions (1976/1997).
Tooze, A., The Wages of Destruction: The Making and Breaking of the Nazi Economy, Penguin (2007).
Trevor-Roper, H., The Last days of Hitler, Macmillan (1947).
------(ed.) Hitler's Table Talk: His Private Conversations, Enigma Books
(1953/2000).
Ullrich, V., Hitler: A Biography - Volume 1: Ascent 1889-1939, Vintage **(2016).**
Von Lang, J., Bormann: The Man Who Manipulated Hitler, Book Club Associates (1979).
------SS General Karl Wolff: The Man between Himmler and Hitler, Enigma
(2005).
Von Schirach, H., The Price of Glory: The Memoirs of Henriette von Schirach, Muller (1960).
Wachsman, N., KL: A History of the Nazi Concentration Camps, Abacus (2015).

Wagener, O., Hitler: Memoirs of a Confidant, Yale University Press

(1985).

Wagner, F., Heritage of Fire, Harper & Brothers (1945).

Walters, G., Berlin Games: How Hitler Stole the Olympic Dream,

JohnMurray (2006).

Weale, A., The SS: A New History, Abacus (2010).

Wehler, H.U., The German Empire 1871-1918, Berg Publishers

(1985).

Welch, D., Propaganda and the German Cinema 1933-1945, IB Tauris **(2001).**

Wertham, F., A Sign for Cain: An Exploration of Human Violence, Macmillan (1966).

Whiting, C., The Hunt for Martin Bormann: The Truth, Pen &

Sword (1973).

Williams, M., Heydrich: The Dark Shadow of the SS, Fonthill

(2018).

Wilson, J., Hitler's Alpine Headquarters, Pen & Sword (2013).

------Hitler's Alpine Retreat, Pen & Sword (2005).

Wyllie, J., Goering and Goering: Hitler's Henchman and his Anti-Nazi Brother, The History Press (2010).

Zwar, D., Talking to Rudolf Hess, The History Press (2010).

Articole din jurnale academice si teze:

Badger, W. si Purkiss, D., „English Witches and SS Academics", Prenature: Critical and Historical Studies on the Preternatural, 6.1 (2017).

Carrier, R., „«Hitler's Table Talk»: Troubling Finds", German Studies Review, 26.3 (2003).

Fox, J., „«Everyday Heroines»: Nazi Visions of Motherhood în Mutterliebe (1939) and Annelie (1943)", Historical Reflections, 35.2 (2009).

Goeschel, C., „Suicide at the End of the Third Reich", Journal of Contemporary History, 41.1 (2006).
Harris, V., „The Role of the Concentration Camps în the Nazi Repression of Prostitutes 1933-1939", Journal of Contemporary History, 45.3 (2010).
McDonogh, G., „Otto Horcher: Caterer to the Third Reich", Gastronomica, 7.1 (2007).
Montgomery, J., „Sisters, Objects of Desire or Barbarians: German Nurses în the First World War", teza, University of Tennessee (2013).
Nilsson, M., „Hugh Trevor-Roper and the English Editions of Hitler's Table Talk and Testament", Journal of Contemporary History, 5.1 (2016).
Palumbo, M., „Goering's Italian Exile 1924-1925", Journal of Modern History, 50.1 (1978).
Perry, J., „Nazifying Christmas: Political Culture and Popular Celebration în the Third Reich", Central European History, 38.4 (2005).
Quirin, K., „Working Women and Motherhood: Failures of the Weimar Republic's Family Policies", The Gettysburg Historical Journal, 13.8 (2014).
Roos, J., „Backlash against Prostitutes' Rights: Origins and Dynamics of Nazi Prostitution Policies", Journal of the History of Sexuality, 11.1/2 **(2002).**
Sigel, R., „The Cultivation of Medicinal Herbs în the Concentration Camp", Studii, rapoarte, documente, vol. 2, Dachau Review History of Nazi Concentration Camps (1990).
Silver, J., „Karl Gebhardt (1897-1948): A Lost Man", Journal of the Royal College of Physicians at Edinburgh, 41, (2011).
Timm, A., „Sex with a Purpose: Prostitution, Venereal Disease and Militarised Masculinity în the Third Reich", Journal of the History of Sexuality, 11.1/2 (2002).
Zroka, A.L., „Serving the Volksgemeinschaft, German Red Cross Nurses în the Second World War", tezä, University of California (2015).

Site-uri web

Carrier, R., „Hitler's Table Talk; An Update", www.richardcarrier.info/archives/10978.
Ernst, E., „Rudolf Hess (Hitler's Deputy) on Alternative Medicine", edzardernst.com?2015?01?rudolf-hess-hitlers-deputy-on-alternative-medicine
Irving, D., „Frau Marga Himmler Diaries 1937-1945: Himmler's Diary Jan 1934-Dec 1935".

1939: The Vaughan Papers', Real History, www.fpp.co.uk.Indice

A

America 41, 49, 106, 112, 145, 235, 260, 263, 286, 312
forţe americane 123, 241, 243, 245, 249-250, 262, 265, 267, 273, 275, 280, 286-287, 290

Anschluss 151, 157-158, 167, 183 Aronson, Schlomo 280 astrologie

17, 126-128, 195, 201 Auschwitz 44, 80, 231, 261

B

Baarova, Lida 105-107, 154-156, 160, 164, 210

Backe, Herbert 140, 275

Backe, Ursula 140, 275

Balbo, Marshall 96

Behrens, Manja 222
Berghof (castelul lui Hiüer) 117-120, 122-125, 131, 136, 157, 159, 163, 169, 186-187, 193-194, 197-198, 221, 233, 249-250, 259
Borman, Gerda (născută Buch) 8, 19-20, 30, 42-43, 45-47, 69-70, 108-109, 111, 116-117, 119, 123, 131, 163-164, 185-186, 199, 221-234, 237-238, 241, 247, 258-259, 295

Bormann, Albert 43, 85, 116

Bormann, Martin 43, 258, 298, 308, 310, 314, 317

Bormann, Martin Adolf 237, 259, 291

Brandt, Anna 198

Brandt, Karl 116, 168, 278, 316

Braun, Eva 47, 62, 65, 73, 97, 119, 297, 299-300, 302, 306, 312,

314 Braun, Greü 163, 233, 246 Breker, Arno 168, 185-186

Buch, Walter 19-21, 27-28, 30, 42, 45, 70, 106, 221-222, 260 **C**

Canaris, Erika 141-142, 208

Canaris, Wilhelm 141-142, 208, 301, 310, 313
Carinhall (conacul lui Goering) 89-90, 95, 124, 160, 170, 172, 183, 188, 215, 226, 239, 248
Cehoslovacia 157-159, 164, 172, 206

Chamberlain, Neville 159 Conferinţa de la München 159

Convorbiri în jurul mesei 186, 247, 259 Cramm, Gottfried von 144

„Cuibul vulturului" (casa de oaspeţi a lui Hitler) 159-160, 186, 249

D

Dachau 80, 103, 203, 234, 237-238, 272, 318

Darre, Charlotte 134-135

Darre, Walther 134-136, 140, 310

De Crinis, Lilli 180, 275

De Crinis, Max 180-181, 275

ducele şi ducesa de Windsor 122
E

Eichmann, Adolf 260, 280 Eppenstein, von Ritter 22
F

Festivalul de la Bayreuth 41, 167, 172 Franţa 172, 182, 188, 194,

203, 224, 286
forţe franceze 25,182, 250, 261
Fromm, Bella 7, 85, 93, 94, 112
G

Gebhardt, Karl 166, 190-191, 204-206, 211- 214, 233, 240, 278,

318 Gestapo 194, 201, 231, 302, 314 Goebbels, Helga 74 Goebbels,

Joseph 50, 312, 315

Goebbels, Magda (anterior Quandt) 8, 100, 103, 253, 299, 302,

305, 313-314 Goering, Albert 85
Goering, Carin (născută von Foch) 8, 21-26, 28, 31-32, 41-42, 52-53, 62- 63, 66-67, 74, 89, 95, 103, 215, 288, 294-295
Goering, Edda 160, 185, 234, 239, 248-249, 265-266, 268, 282, 287-288
Goering, Emmy (născută Sonnemann) 8, 66-67, 74-75, 83-86, 89-97, 101- 104, 124-125, 131, 136, 152, 155-156, 160, 166, 170, 172, 182, 188-189, 203, 215, 220, 226-230, 234, 239-240, 248-249, 265-270, 282, 287-289, 294, 296

Goering, Hermann 21-22, 189, 233, 269, 315 Grawitz, Ernst-Robert

178, 214, 277 Gründgens, Gustav 83-85, 91, 270

H

Hanke, Karl 155-156, 167-168

Haushofer, Albrecht 114, 172, 188, 194, 234-235, 243, 263

Haushofer, Karl, profesor 30, 34, 114, 161, 193-195, 234, 262-264
Hess, Ilse (născută Pröhl) 8, 15-16, 18-19, 27-36, 47, 58, 60-62, 67-69, 73, 75, 111-112, 114-116, 121-123, 125-131, 152, 161, 171, 192-194, 199- 201, 208-209, 219-220, 225-226, 242-243, 257, 261-264, 268-270, 282- 287, 289-291, 294, 296

Hess, Rudolf 16, 128, 285, 297, 300-301, 305, 309-310, 313, 315-

318 Hess, Wolf Rüdiger 130 Heydrich, Heider 133, 225, 275

Heydrich, Klaus 225
Heydrich, Lina (născută von Osten) 8, 53-56, 59, 64, 68-69, 71-73, 76-77, 131-133, 136, 139-141, 143-144, 146, 148-150, 158, 162, 165-167, 179- 181, 202, 206-208, 210-213, 223-225, 230, 234, 241, 243-245, 273-277, 279-281, 295
Heydrich, Marte 213, 275
Heydrich, Reinhard 53, 302, 311-312, 314
Heydrich, Silke 167, 276
Himmler, Gerhard 79, 134, 240, 278
Himmler, Gudrun 46, 68, 79, 134, 138, 168, 170, 179, 184, 203-205, 215, 231-232, 238, 271-272, 277-279, 291
Himmler, Heinrich 7, 36, 298, 301, 313-314
Himmler, Margaret (născută Boden) 7-8, 36-41, 46-47, 59, 60, 68, 79, 131- 135, 138-139, 142-144, 151-153, 158, 164-170, 178-179, 183-185, 190- 191, 198, 203-206, 214-215, 231-232, 234, 238, 240, 244, 271-273, 277- 280, 295-296
Hindenburg, Paul von 52, 63, 67-68, 71, 74, 76
Hitler, Adolf 3-4, 7, 9-10, 18-21, 24-36, 38-39, 41-43, 46-47, 50-51, 53, 56-58, 60-65, 67-68, 70-71, 73-79, 83, 86, 88-90, 92, 94, 96-

101, 104, 106, 109-113, 115-125, 127, 130-131, 135-136, 142, 145, 151-152, 154- 161, 163-164, 166-173, 177-178, 180, 182, 184-191, 194-196, 198-200, 210-213, 215-216, 218, 220-222, 224, 226-227, 233-236, 238, 239, 241- 243, 245-253, 257-258, 259-260, 263, 266, 268, 270, 273, 280, 282, 286, 289, 293-295, 297-318

Hoffmann, Heinrich 19, 35, 47, 60, 73, 99, 104, 119, 129, 173

Hoffmann, Henriette 19, 35, 93, 127, 132, 268, 284, 317

Höhne, Heinz 280, 301, 313

Hölderlin, Friedrich 18, 30

homeopatie 37

Hoppe, Marianne 91

Horcher, Otto 183, 229, 317
Höss, Rudolf 44

J

Jocurile Olimpice 101, 144, 154, 183, 194, 198 **K**

Kadow, Walter 44 Korwan, Rose 229
L
Leander, Zarah 105
Ludecke, Kurt 105-106, 300, 314

Luftwaffe 92-94, 103, 151, 170, 172, 182-183, 187, 192, 200, 215,

266, 289 **M**

Marea Britanie 100, 157-158, 170, 172-173, 182, 187, 192, 200, 211, 235, 264, 283, 286
forţe britanice 17,161,171-172,195, 201, 209, 241, 258, 271, 274, 290

Maurice, Emil 36, 88 *Mein Kampf29, 31, 51, 237* misticism 139

Mitford, Diana 99, 100-101, 122, 172-173, 311

Mitford, Unity 99, 122, 132, 157, 172, 301, 303, 315

Mosley, Oswald 99-100

Mueller, Heinrich 148-149, 160

Mussolini, Benito 31-32, 103, 151-153, 159, 236, 312
N

Noaptea Cuţitelor Lungi 113, 136, 139 „Noaptea de cristal" 162
P

păgânism 136 Phipps, Eric 90, 315

Polonia 169, 170, 172, 179, 182-183, 188, 218, 273
Porten, Henny 85
Potthast, Hedwig 165-166, 179, 183, 205-206, 222, 232-233, 237, 244, 250, 273
Primul Război Mondial 11, 15, 23, 29, 37-38, 52, 107, 122-123, 132, 134, 170-171, 295

procesele din Nürnberg 257, 310 Puciul de la berărie 26-27

Q

Quandt, Ello 155, 210, 218 Quandt, Gunther 48, 106 Quandt,

Harald 49, 185, 246

R

Raubal, Geli 35-36, 60-63, 73, 125, 312 Ravensbrück 205, 213-214,

231, 272-273, 312 Reitsch, Hanna 246 Republica de la Weimar 41,

51, 59 Ribbentrop, Anneliese von 152, 166, 191

Ribbentrop, Joachim von 152, 166, 169, 191, 310 Riefenstahl, Leni

77, 310 Röhm, Ernst 72-73, 135-136 Rosenberg, Alfred 51, 192

S

Schellenberg, Irene 179-180, 206
Schellenberg, Walter 139-140, 147-149, 179-181, 200, 203, 206,
275, 301- 304, 316

Schirach, Baldur von 93, 127, 268, 284, 298-299, 301, 308, 317

Schmidt, Wilhelm 113, 136, 316 Scholtz-Klink, Gertrud 293

Schrimpf, Goerg 121

Schroeder, Christa 110, 116, 186, 198, 249

Semmler, Rudolf 227, 238-239, 241, 300-301, 306-307, 316

sexualitate 91, 144-145

Soluţia finală 207, 266, 269, 276, 281

Speer, Albert 168, 198-199, 229, 266, 283-284, 301, 303, 309, 311,

316

Speer, Margarete 199, 284

Stalin, Iosif 169, 171, 190, 235, 251, 278

Stille Hilfe 275, 278

Strathaus, Ernst Schultz 126-127, 195, 196 Stringer, Ann 271
T
Toland, John 280

Tratatul de la Versailles 12, 23, 25

U

Uhlig, Anneliese 105

Uniunea Sovietică 171, 195, 197, 202, 215, 235, 278, 286
forțe sovietice 201-202, 214^215, 236, 242, 247, 252, 261, 286-287, 290

V

vegetarianism 189

WWagener, Otto 57-58, 298, 317 Wagner, Friedelind 100, 112, 158

Wagner, Richard 34 Wagner, Siegfried 34

Wagner, Winifred 34, 100, 112, 115, 168, 282, 312 Willrich, Wolgang 149,

150 Wolff, Frieda 132, 143, 150, 158,
245 Wolff, Karl 184, 244, 31
7Aş vrea să-i mulţumesc Soniei Land, agentul meu de la Sheil Land Associates Ltd, pentru angajamentul şi sprijinul ei constant, Gaiei Banks şi echipei care s-a ocupat de drepturile de autor în străinătate, pentru că au făcut cunoscută această carte în lume. Mulţumiri şi Laurei Perehinec de la The History Press pentru entuziasmul şi devotamentul ei; lui Alex Waite, pentru că m-a ajutat să-mi transform manuscrisul într-o carte, şi întregii echipe de la The History Press pentru munca extraordinară. în final, aş vrea să le mulţumesc prietenilor şi familiei; această carte nu ar fi fost posibilă fără loialitatea şi generozitatea lor.